

საქსენი

1970
2015

მომხრის ავტორები
ბაბა ნახუსრიშვილი & ვოლია გაპეევა

კოეფიციენტი
მარიამ ნიქლაური

კომპიუტერი
სირა ყურაშვილი
ბელა ჩქვანავა

კონსულტირება
ლელა კოდლაშვილი
ალექსი მულაძე
ბაკა ჯონაძე
„ქართული ნიგის ხელოვნება“

ВОЛЬГА ГАПЕЕВА

სახლი თარგმანები
სამხედრო
სამხედრო
სამხედრო
სამხედრო
სამხედრო
სამხედრო

iNNO
print STUDIO

ციფრული, ოფსეტური ბეჭდვა

მაისურებზე, უნიფორმებზე ბეჭდვა

სავიზიტო ბარათები

მანძები, გალშები

ჭიქებზე ბეჭდვა

ვტიკეტები, სტიკერები

ბლანკები, კონვერტები, ბლოკნოტები

ავტომობილების გაფორმება

მოსტერები, ბანერები

ნიგნების გამოსემა

სავიზიტო ბარათები; მოსაწვევეები და მისალმ
დიპლომები; სერთიფიკატები; ბროშურები; ფლა
ბუკლეტები; კატალოგები; მენიუები; გალენდ
პოსტერები ბლანკები; კონვერ
ბლოკნოტები; CD/DVD შუ
ნებისმიერი სირთულის ფ
ასევე ყუთებზე ბე
ყველა სირთულის ვე
ეტიკეტები და სხვა თვითნ
პროდუქტები; ბილდ
აფიშები, ბანერები, ვიტრინ
და ავტომობილების გაფორ
საათების ბრენდინ
ბეჭდვა ოქროს და ვერცხლის ფოლ
ნატურალური ტილ
ბლასტიკური ბარათებზე ბე
მაისურებზე, ჩანაბეჭდვ, გალშებზე ბე

ქუთათელაძის 8. ტელ.: 597 39 55 87; 2 39 55 87; 2 14 12 14 innostd@gmail.com

საქსი
საქსი
საქსი

ქართული გამომცემლობის
კულტურისა და კომუნიკაციების
სამინისტროს
გარეკანის

ქართული
ბიბლიოთეკა

წიგნების ანბანობა

გაგანახებული

- და შავანშივილი - ნახვრ ეკვატორზე 3
- გაგანახებული - ლექსები 8
- ანონარდები (რატო ქართველიშვილი; შოთა იათაშვილი) 9;12
- გაგანახებული - ჩანაწერები ბარნოვის 122-დან 10
- ანდრო ბუაჩიძე - კონტრასტული შტრიხების პოეზია 11

ვოლია შაბევა

- წიგნის შაბევა: მე ძალიან მიყვარს გაცემა (დიალოგი სკაიპით) 14
- ანონარდები (ზმიცერ ვიშნიოვი; ლია კისელიოვა) 17; 25
- წიგნის შაბევა - ლექსები (თარგმნა შოთა იათაშვილი) 18
- წიგნის შაბევა - ნიგნიდან „საქცეები“ (თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) 24
- წიგნის შაბევა - ნიგნიდან „აუმეტყველებელი ბავშვის პარადოქსი“ (თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ) 26
- განმარტებითი ლექსიკონი (ვოლია შაბევას და შოთა იათაშვილის რედაქციით) (ფრაგმენტები) 27

პოეზია

პარიზი ნიკლაური 28

პროზა

წიგნის შაბევა - სამოთხის ღამე 37
 გულა ჩქვანაძე - ბედნიერების ირემი 41

1

2

3

პროექტის ავტორი:
ვახა წონკოლაური
გეოლოგიური
მთავარი რედაქტორი:
ჰოთა იათაშვილი

პრინტიპა

ლელა კოდლაშვილი - ურჩი ცხვარი მიძინებულ
ლიტერატურულ ორგანოში 47
მეკა ჯონხაძე - საჩუქარი მომავალს 50

4

რედაქტორი-სტილისტი:
ლელა კოდლაშვილი

დიზაინი და დეკადაფონება
ნიკა ხვედელიძე

სარედაქციო კოლეგია:
დავით ანდრიასძე
გია ეშვირაძე
დათო ტურაშვილი
მეკა ქვენიშვილი
ზაზა შათირიშვილი
დავით ჩიხლაძე
გია ხაღური

ახალი თარგმანები

თანამედროვე გერმანელი პოეტები
(გერმანულიდან თარგმნა დათო ბარბაქაძემ) 53
იოზეფ ნოვაკოვიჩი - ქალი ქუჩაში
(ინგლისურიდან თარგმნა დალილა გოგიაშ) 59
მარსელ მემი - პოლდავური ლეგენდა
(ფრანგულიდან თარგმნა ნინო ციმაკურიძემ) 62
კლასიკოსების დიალოგი: ონორე დე ბალზაკი და
ფრედერიკ სტივენალი (ფრანგულიდან თარგმნა
ბადრი თევზაძემ) 67

5

ნომერზე მუშაობდნენ:
მეკა ქვენიშვილი
ვახა წონკოლაური
ჰოთა იათაშვილი
თამარ კოჭრიკაძე
მარიამ ნიკოლაური
ცირა ყურაშვილი
გილა ჩქვანავა
ლელა კოდლაშვილი
მეკა ჯონხაძე
დათო ბარბაქაძე
დალილა გოგიაშ
ნინო ციმაკურიძე
ბადრი თევზაძე

გამომცემლობა - „საუნჯე“

მის.: ალ. შაზაძის 32/34

ტელ.: 2141214, 2395587, 2397188

Skype: saunje-saunje

ელ-ფოსტა: saungeo@gmail.com

Facebook: გამომცემლობა საუნჯე/Saunje publishing <http://www.facebook.com/saunjee>
www.saungeo.ge

ნახცო ავტორება

გა ქვეანგილი

ერთხელ მეც ვნახე ის ვიდეო, ტიპი რომ აკუთარ ლექსებს ვითომ ყიდის და თოვლში ჰოლიას სცემს. ფეხქვეშ თოვლი ჭრაჭუნობს და მერე ეს ტიპი იმ ლექსსაც ვითხულობს, ზან ცნობილი რომ გახდება და სულ იქნება მათი სახელის ხსენებაზე – არაო, მეგობაროო, არაო. აუუ, რამდენი ხლის წინანდელი გამოვლის ეს ვიდეო, დღეს რომ ეფიქრობ, როცა გაგა ნახუცრიშვილთან, მისსავე სამუშაო ოთახში, ძველ მრგვალ მაგიდასთან ვზივარ და ამ ინტერვიუსთვის ვემზადები. არა, მეგობაროზეც ვეკითხავ აუცილებლად, როგორც ყო შემოვა – მითხრა, ტყბილად უნდა დაგვხუდო და ნამცხვრის მოსატახანად გავიდა. ასე მეცხვდით ნახცო და მე აბაშიძის №20-ში. და მოუხვდავად იმისა, რომ ნახცო მხოლოდ აბლო მეგობრებისთვისაა ნახცო, ზეენ კი აბლო მეგობრები არ ვართ, რალაცნაირად ასე ზოტეყვინება, ასე მეკოლინება მასზე. ფაბილარობად არ ჩამითელის, იმეფია. თან – სულ მისი პრაღია...

დაიხადა საბჭოთა კავშირში. და დაარქვეს გორგი. მაგრამ დღეს არაუცხვის გორგი არ არის – თუ ქუჩაში ასე დაუხახხეთი, გაგა არ მოიხედავს და გზას გააგრძელებს. ნახცო კი სკოლაში შვარტსი, გვარის ბანალური ზემოკლების შედეგაო, მეთხნება. შაბათია, დეკემბერი. ვერ გადავფიცი – თუ მწარალთან ინტერვიოზე საბლნი მივდივარ, ეგრევე ვაზგარას მივვარდები ბოლმე, მანტერქსებს ეტიდან რა ჩანს. თან გაგა ძირითადად აქ ზრის, ამ ოთახში, ბაბუის ყოფილ კაბინეტში,

ძველი მრგვალი მაგიდით, ნიგნებთ გამოტენილი თაროებით, ბევრი ძველი ნივთით, ფოტოებითა და ქვებით საცხ სივრცეში, კარადის სახელურზე ჩამოკიდებული სილიოს გამოსაიულეებისთავიანი ხელჯობით.

შაბათი ქალაქიდან გაგარდნის დღეა – თუ გამოუვდა, ცოტა ხნით თბილისს ტოვებს ხოლმე. სადმე, შვარტე, მთაში, ხეებში – სულერთია. თუ რომელიმე მეგობარი, თუნდაც თავის საქმეზე მიდის სადმე, შვარტა ბაუშეფიეთი ავეკიდები და მივყვები. ადრე სათხილამუროდ დადიოდა, ზამთრის შემადგენელი რიტუალი იყო თოვლიან ტრასაზე დაშვება – ანლა უფრო იშვიათად, რალაც ვეღარ გამოვიდის. მაგრამ რაც გიყვარს, გიყვარს. რა მნიშვნელობა აქვს, არის თუ არ არის.

აქ კი, გაგას ბაბუის, ცნობილი გეოლოგის, გორგი ძონიძის ოთახში, ზოგიერთი ევა ისე ბრწყვიალებს, თვალს ვერ მონყვეტ – ალბათ, ამ ქვებსაც თავისი ისტორია ექნება, ახლა ისინი გაგას ისტორიის ნაწილიცაა, ამ ოთახში შემოსახლებულ მის ნივთებთან რომ თანაცხოვრობენ. თანაცხოვრობენ, ხო – ზოგიერთი უსულო საგანი სულაც არ არის უსულო. აქ კი, ამ ოთახში ზუსტად ასეთი განცდა მაქვს:

„ასე, ბელუსებლად, დავტოვე მისი ნიეთები, ფოტოები. რაღაც დროის მერე ჩემი ნიეთები დაემატა და ამით აქაურბოა უფრო ბუნებრივი გახდა. მე მგონია, რომ როცა ვცდილობთ, სადღაც მხოლოდ ჩვენ ვიყოთ, ჩვენი გავაკეთოთ, რაღაცნაირად ხელოვნური და ყალბი გამოდის – მითუმეტეს თუ ბაბუის ოთახში შედისარ“.

ასე შემოდის, ვდება და წერს. უფრო სწორად, ხშირად დგება და აქეთ-იქით მიდის-მოდის, მერე ისევ დაჯდება, მერე ისევ ადგება და წერს და წერს და წერს. ეს გაგას ჩვევაა. გოგოლი გასხსენდა – სადღაც ნაუკითხავს, გოგოლს ჰქონია ასეთი ჩვევა – თურმე, წერილსას არასოდეს იჯდა. სულ დადიოდა. მთლად გოგოლი ვერ გავხდო. აქ ყოფნა უყვარს, სტუმრების აქ მიღებაც. ეს სახლი – ზოგადედ. სხვაგან არასოდეს უცხოვრია. ვერც წარმოუდგენია, სხვა კარს აღებდეს, სხვა ქუჩას დაუყვებს ყოველდღე თუ არა ყოფილ პარნიკის 122-ს. გაგამ რადიო რუბინკასაც ასე დაარქვა – რადიო „ცხელ შოკოლადში“. პატარ-პატარა ჩანახატების ფორმით მოგონებებს იწერს. მოდის და მოდის ამბებით, ამბობს: „მერე, ალბათ, ამოიწურება და განრდება ოდესმე, როგორც ყველაფერი. მაგრამ დღეს ბევრია მოსაყოლი“.

1990-იანებში კაბინეტში ციოდა – ამიტომ, ნახცოს ამოჩემებული ადგილი საზნარეულო იყო – იქ თბილდა. ფურცლები, კალამი, ჩაიდან. სინათლე თუ არ იყო – ნავითს ლამაზა. გაზი თუ არ იყო – ნავითურა. და სტუმრებით სავსე სახლი. გაგას ბუბიის და ბაბუის ცხრა შვილიშვილი (გაგას და მისი დის ჩათვლით), მათი მეგობრები, ახლობლები, ნათესავები. სულ ხალხი იყო, სულუდ. ვერც წარმოუდგენია, დღე ისე გაივლიეს, ვინმე ისევ არ მივიდეს მათთან, ვინმე არ დარეკოს და არ გამოუაროს. თვითონაც ასეა – ის რა დღეა, თუ ერთ მეგობარს მაინც არ დაურეკავს? არ არსებობს.

ასე გაიზარდა – ამ საინტერესო მშაურში. მანაკუნინი, მაზალიო ბავუი ვიყავიო. მუხუნება: „ხო, მაგრამ მაინც ვუყვარდი ყველას – კარგად ერთობოდნენ. სულ რაღაცებს ვყვებოდი, ვიგონებდი. ვხატავდი. ეს ამბავიც ბევრჯერ მომიყოლია – როგორ დავცურე ზღაპარი და თან დავასურათე. ახალი ნასწავლი მქონდა წერა-კითხვა“.

ზაფხულობით ბავშვებს ბაბუის წყნეთის

აგარაკზე უყრიდნენ თავს. ნეტა როგორ ვეტივოდითო, სა ოთახში, კითხულობს და დღეს უკვე პასუხიც აქვს – სიყვარული იყოო. და სადაც სიყვარულია, იქ არასოდეს არის ადგილ ნაკლები. მაშას კი, რომელღაც პროფესიით პოეტანიკოსია და ხშირად უწედა ექსპლანციტებში სიარული, ხშირად გაგაც თან დაჰყავდა. ნამდვილი საქართველოც იქ ნახა, ასე, სუტილმა იქ შეიყვარა და მერეც, როცა სტუდენტი გახდა, ლაქრობებში სიარულისთვის არ უღალატია.

„რა ფული უნდა ზო, აიღე კარავი, კონსერვი, სპირტი გაზაზე. წადი. მაგრამ ეღ ისეთი რამეა, ძალიან უნდა გინდოდე. გიგვარდეს. ხანდახან, ცოც, რას ვუყვარებო შეიძლება ჩამოვრი ცხოვრებას, მაგრამ ვერ წარმომიდგენია, წახვიდე ყაზბეგში და ზუთვარსკვლავიან სასტუმროში გაჩერდე. მე მგონია, მანდ ყაზბეგს ვერ ნახავ, მთას ვერ ნახავ. უნდა იხუტიალო, ეს რომ მიტერძნო. იქ კი შეიძლება, ქუქურტანიდან დანიხხო რაღაც. თითქოს მყინვარს კი არა, მის სურათს უყურებ ან ძალიან ლამაზს ფიქრო, მაგრამ შენ არ გეტება ის, შენ არ ხარ მასში. რა ვიცი, თუ არ გიპარე, არ დასველდი, არ მოგწყურდა, ისე როგორც... ჩვენ ასე ვიყავით... რა ვიცი“.

55-ე სკოლაც იყო. 53-ეც, აი, ნახცოს შერქმევის წლები მერე ყველაზე ხავერდოვანი თინეიჯერობა და სტუდენტობა. ომი კი იყო, მაგრამ მაინც ისეთ ასაკში ხარ, ვახუმორებულეში. მერე ყველაფერი ერთბაშად აირია. აი, მეგობრები რომ კვდებიან. ქუჩაში გადაიხარ და ამროტესტებ. კი, გარეჯის გადასარჩენად როგორ არ გავიდოდი საპროტესტო აქციაზეო მეზუნება. მაგრამ გაგა ყოველთვის შორს იდგა ტრიბუნებიდან, საჯაროობა არასოდეს უყვარდა. სტუდენტობის თუ პოლიტიკოსი ილდერის ამბულა მისი არასოდეს ყოფილა დღესაც ასე ურჩევნია:

„ხო, ზედმეტი საფარობა არ მიყვარს, თითქოს ჩემი თავისუფლების დიდ ნაწილს ვამოძ. ვიცი, რომ ადამიანი მთლიანად თავისუფალი ვერასდროს იქნება. მაგრამ თავისუფლების ამ ნაწილსაც, რაც მაქვს, ძალიან ვუფრთხილებდი“.

არ არის რალაც ტელედეკატებში ჩემი ადგილი. მიჩვენებია, თუნდაც ამ თოთხბი ვიჯდე, ვიფიერო, ვწერო, ან თუნდაც მეგობარი მივიღო”.

გაგას ნასული მეგობრებიც ამას ეტყობდნენ ნეტავ? მათ ნახოს ცხოვრებაში თავიანთი უცვლელი და განსაკუთრებული ადგილი დარჩათ – მე ასე მომქმედეს. როცა ადამიანი გვეუბნება, ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს მათი დამსახურება უფრო ცუდი, რომ არ ვარ, ვიდრე ვარო, რა უნდა იფიქრო სხვა?

„და კიდევ, სულ ვფიქრობ იმაზე, რომ ჩემი ცხოვრებათ, ნაბიჯებით, არ მინდა მათ ვატიკნო. ცოცხალ ადამიანთან კიდევ გამოასწორებ შეცდომას და მათთან კი ვეღარ. შოკია სიკვდილი, კი, მაგრამ როცა ამ შოკიდან გამოდინარ, მერე გრძობს სამიწელ სივარდილეს. მერე ცდილობ, გადახარშო, რომ მათ ვეღარასოდეს ნახავ დედამიწაზე, ვეღარასად გადაწყვიტებ. ესაა ყველაზე მტკიცეწული“.

ბაბუს გეოლოგობის და მამასთან ერთად ექსპედიციებში აპარულის თუ უბრალოდ, ინტერესის გამო არქეოლოგიურზე ჩაბარა და პატიოსნად დაბოჯა უნივერსიტეტის სრული კურსი, მაგრამ სტუდენტობის დროს აღარც ექსპედიციები იყო, აღარც არქეოლოგობა უნდოდა ვინმეს. გაგასაც ლიტერატურა უფრო აინტერესებდა და წერდა. ცოტახანი სკოლაში ისტორიის მასწავლებლად იმუშავა, კულტურასა და სპორტზე „რეზონანსშიც“ წერდა ერთხანს, მაგრამ მალევე შექმნა. ეგ ამ პერიოდი იყო, თავის გასატანად ოჯახიდან ბევრი სამახსოვრო ნივთი რომ ქრებოდა. რთული წლები – დაშლილი საბჭოთა კავშირის შემდგომი საქართველო.

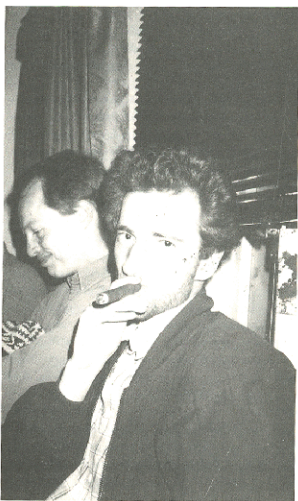
„მე რა წრეშიც ვიზრდებდი, დიდად არ ებიტნავებოდათ საბჭოთა კავშირი და მოუხედავად იმისა, რომ ამაზე ასე პირდაპირ არავინ მეღაპარაკებოდა, ამას სულ ვგრძნობდი. თქმაც არ უნდოდა – მეც მახსოვს მაშინდელი „უნდას პრინციპით“ ცხოვრება. თუნდა გაააკეთო, უნდა ნახვიდე. „უნდა“ აყო ყველაფერში, თუ არა და, უსიამოვნება შეგხვდებოდა. ჩალიან მალწიხანებდა. უნდა ნახვიდე, მაგალითად, „მარშროვკაზე“, უნდა გაიკეთო ყელსახვევი. სულ ვჭმუჭნიდი და ჯიბეში ვიტყნიდი. ვერა – ბავშვს ბუნებრივი პროტესტი გაუწინდება, როცა რალაც იდიოტობას ატყნი. მაგრამ ცუდი ისაა, რომ როცა იზრდები, ეს „უნდებიც“ ბევრდება. ზედაც, როგორ ისარუტავენ ნელ-ნელა შენს თავისუფლებას და პროვინციას. და მერე კომპრომისებზე უნდა ნახვიდე. ამ დროს კი დიდი საფრთხეა ისეთი კომპრომისის არ დათანხმდე, რომ როგორც პროვინციამ, თავი დაკარგო. ეს ხიფათი თან სდევდა იმ სისტემას, როგორც ყველა სხვა ტოტალიტარულ სისტემას მსოფლიოში“.

გასარბაზევლი დღესაც ბევრია. ყოველ შემთხვევაში ის, რაზეც გაგა ბრაზდება. ის, რომ გაცილებით კარგ ქვეყანაში შეიძლება ცხოვრება, საზოგადოება რომ ელემენტარულ ქუმპარტიტებზე შეთანხმებულიყო. კაბინეტში შეუსულ ადამიანებს დანარჩენებთან რომ კონტაქტი არ დაეკარგათ. ვაცლავ ჰაველიც გაასხენდა:

„ეგ მახსენდება სულ, როცა პრეზიდენტი გახდა, ჰაველმა უთხრა თავის მეგობრებს: ჩემი ქება აღარ გავიგონო დღეიდან თქვენთან. თქვენ ხართ ჩემი თვლები და კულტური მას შემდეგ, რაც მე ამ კაბინეტში შევედი, მე აქ დავბრძვდი და დაეკრუდიო. ჩვენს საჯარო პირებს კი, პირიქით, ჰგონიათ, რომ ისინი ხედავენ ყველაფერს. ჩვენ დაეკრუდიო და დავბრძვდი“.

ხოდა, ასეთი გაბრაზებულის ფონზე, ან მაშინ და ან ახლა – საწერსაც რა გამოვლევდა.

90-იანები ნამდვილად წერამ გადამატაწინაო, იხსენებს გაგა ნათუტრიშვილი დღეს, 2015-ში. წერდა, მაგრამ დიდხანს გამოქვეყნებაზე არც უფიქრია. 1996 წლამდე, როცა მისი პირველი პოეტური კრებული გამოვიდა. თითქოს ბევრს ეს არც ვარშემო მიაწინდა სერიოზულ საქმედ. დღეს რა, დღესაც ასე ვარ არის? ამბობს გაგა – გეთხავენ, რას აკეთებ, ეტყვი – ვწერ და მერე ისევ გეკითხებიან, ეგ კარგი და კიდევ რას აკეთებო? – მოაყოლებინ. გული

იქაური საღამოები შეიცვალა ან მე გადავ-
წვივ. აღარ აქვს ის განსჯობა.

მატილში მარტო ნახვედი. ვე შენი პირველი მარტო დარჩენა იყო, არა?

კი, აბე იყო. შეათე კლასი რომ დავამთავრე,
ბარისაბოში, სკოლის დირექტორი დედაჩემი
გახდა. ფეფრობდი მატილში გადავალაზე-
ვიცოდი, რომ იქ მოწყვეტილი ვიხებოდი
ველაფერს, თვებით ვერ გავიგებდი სახ-
ლის ამბებს. ვერც დავერკევიდი. მაგრამ წაინც
ნახედი. დამოუკიდებლად ცხოვრებაც მიწდ-
ოდა გამომიცადა. ჩემებმა მითხრეს, თუ ასე
ვირჩევინა, წადიო. და ნახედი. იქ გადასულს
დამხვდა ძალიან მაგარი ბიჭი – ირაკლი ჭი-
ჭარაული, რომელმაც მითხრა, რომ ვერ გა-
ვძლებდი. მაგრამ გავძელი. ირაკლიმ და ირა-
კლის დედამ გამაძლებივს. გელა დაიპურნა და
თქომა უშემათეილა, რომელთაც იმ წელს
იქორწინეს. საოცარი პერიოდი იყო. ვწერდი,
კვითხულობდი, ვიატავდი და ვგროვებდი
ხალხურ ანდრეზებს და ლექსებს. კლასში სამ-
ნი ვიყავით, მთელ აკოლასი – რვა. მეექვსე ან
მეშვიდე კლასში ერთი მოსწავლე იყო, სოფო,
რომელსაც ასეთი მორიგეობის ცხრილი ჰქონ-
და: ორშაბათა – სოფო, აამშაბათს – სოფი,
ოთხშაბათს – სოფიო, ხუთშაბათს – სოფიკო,
პარასკევს კი – ყველა. ეს ჩვენი სკოლის და
ზამთრის მატილის ფორმულა იყო. იქ ვინა-
ვლე მეთერთმეტე და მეოთხრეტე კლასი.

რას შავს წერა შენთვის, რა რიტუალაა ეს, რაგორ ვერ და რა დროს, რა გარემოში და რა საჭირო ატრიბუტიკით?

დღემდე ვერ მიხვდი, როგორ ვწერ და რას
მიყავარ წერასთან. ვწერ ყველგან: გზაზე,
ხმაურში, სახლში, უბოში, ლაპრობაზე. ეს
ჩემთვის განწყობების დაფიქრებაა. ნუნახვა,
ადამიანების და განწყობების. დაწერულს იმ-
ითავე ვუბრუნებდი და ეს ჩემი ერთ-ერთი
მოთხარა შეცდომა წყოსია. ვწერ, როგორც
უკანასკნელ ლექსს და წვინთა, რომ ამის მეტს
ვერსადრის ვუღარაფერს დავწერ.

ხევისურეის რა ნიბლიცა აქვს, მე თუ მკითხ-
ავ, ერთი იმდენი ცდუნებაც მოსდევს, გავლენის
ქვეშ მოექცე. ფოლკლორი დიდი დოზით არ
შემოგვაპაროს ლექსებით, რაც უკვე დაინერა
და მონორმულია, იმის გამეორების საფრისზე
ვეკულისხმობ. ხშირად და მევირ წერს ასე დღეს
– როგორ გგონია, თანამედროვე პოეზიაში ისევე
იმ ძველი ხალხური მოტივებით თამაში რამდენად
აქტუალური და საინტერესო?

ძმებთან ერთად

თუ ეს მკითხველს მოსწონს, რატომაც არა. ოღონდ მე ყვე-
ლაზე მეტად ამის ნებშია. ილიანი ძნელად შემაძქვს ეს ელ-
ნეტები ჩემს ლექსებში. ბოლო დროს მთლიანად გადავლრე
ენოზგრაფიასა და ფოლკლორში. ეს არის საოცარი სამყარო.
ანდრეზები, ნითები, დატრეზები, მულცელები, ქვადატები და
ა.შ. ამოუწურავია. მეც ვყებ ამ ტექსტებს, ზოგჯერ თანამ-
დები და ვიყენებ. ალბათ, ზოგჯერ ამართლებს, მაგრამ მაინც
მგონია, რომ – იშვიათად. ზოგჯერ საერთოდ ვიშორებ, მა-
გრამ ამ ტექსტების მუსიკა თავში მაინც გამჭდარი მაქვს.
გავლენის ქვეშ მაქცევს. თუშეცა, არც ის მოძილება,
ამ თემებს იყო ამოფარებული. თუ წერ, ამის გარეშეც უნდა
წერდე, რაც, მე მგონია, რომ ჯერ თითქმის ვერ მოვახერხე.
სკოლა რომ დამამთავრე, უკვე იცოდი, რა უნდა გეკეთებინა?
როგორი წარმოგედგინა შენი თავი დიდ ქალაქში – რის კეთილ
გინდოდა და საით ნახედი?

ვიცოდი, რომ თეატრში ვარგად ვიგონებოდი თავს. თე-
ატრალურზეც იგივეს ვფიქრობდი. მაგრამ იქ სულ სხვა გარე-
მი დამხვდა და ვერძნობდი, ძალიან მცველია. ამრია. მაგრამ
ალმოვანჩინე ძალიან საინტერესო და საყვარელი ადამიანები.
ნახედი ყველგან და სად აღარ მოხვები, უცნაური ამბები
გადახმდა. უცნაური განწყობები, ხალხი, სიტუაციები. ხე-
ურეთიდან სულ სიგანარი ჩინად ყველაფერი.

თბილისის ქუჩებში არ იკარგებოდი?

თბილიაი ძალიან მიყვარს. ჩემი მეგობრების ქალაქია და
ჩემი მეგობრების თბილისი მიყვარს. მასსახვს, სოფლიდან

ზემი გვირგვინი იმ ენერჯის უკან დასაბრუნებლად, რასაც უქსობით გართო უშვებ. სევდიანია, როცა ეს შური გმართავს, როცა ბრალდები, რატომ არ გვრგო ესა თუ ის პრენია წინგდამინე შენ: „განსაკუთრებით ახალგაზრდა ავტორებმა უნდა იცოდნენ, რომ წარსულს ლიტერატურის ენაზე დასაბრუნებლად ამეცენიდან.“

გაგასაც ვკითხვ თავის სიყვარულზე ლიტერატურაში. სხეს არ მიყვარსო და ისედაც, ზამოთლად შორს წაგვიყვანო, მაგრამ რა არ უყვარს, მაგაზე ადვილად მიბასუბა: „ლიტერატურაში“. აი, „ზედმეტად ნაკეთობის სუნი რომ ახდის. გრუე რომ ეტყობა. წიგნის მკითხველს არც სჭირდებათ ამბავებითი ახსნა.“

„და რა მიყვარს... აი, მაგალითად, ფოლკნერიც მიყვარს და პეინტერიც. ბო სხვადასხვანაირები არიან, მაგრამ წამდ-ფილები. ფოლკნერის სირთულე სუნთქავს. ეს მიყვარს ლიტერატურაში. ხანდახან შენატრება, სერვანტეაი გადავიკითხო, მაგრამ ცხოვრების ისეთი სხვანაირი ტემპია, ვეღარ ვახერხებ. მხოლოდ რამდენიმე საყვარელ ადგილს თუ ჩახვნივ. პოეტიაში, თავის დროზე სრულიად ახალი სამყარო გამიჩინა აპოლინერმა. რომ აღარაფერი ვთქვა გერმანულზე, იგივე რიდეზე. თან მქონდა ეს ბედნიერება, მისი ორიგინალი წაკითხვის. ჩვენებზე აბალი რა უნდა ვთქვა, გალაკტიონზე კ ვაჯახე. მაგრამ სულ ვფიქრობ, რომ ჩვენი საერთოდ არ არის დაფაფებული ნიკო სამადანილი. ასეთი მოაზროვნე პოეტი ბევრი არ გვეყოლია და მიყვარს.“

ახალი კრებულისთვის ლექსები შელ-წელა გროვდება. წლა არა, მაგრამ მონაველი წლის ბოლოსთვის, ალბათ, ნივ-დაც შეიკვება. თან რომინსაც წერს. ვხახით, რა გამოვლო. მაგრამ ეს მხოლოდ პარალელური პროცესია და არა პრო-წამი გადაინაცვლება. დღევანდელ სტუდენტებთან წაკითხული ლექსებით ავსებს – ლიტერატურულ შედეგებზე ლაპარაკობს. გაგა მიხვეული ლექსორია, საგანზე არწევითი, მა-

გრამ მსურველები სულ არიან. მეცნიერება ხარისხის გამო არ გაუყევი, ამბობს გაგა. რაღაცეებიდან ნახევარ-ნახევარი ყოფნი ვერ წარმოუდგენია, აი, პოეტო-აკადემიკოსის კონცე-ტო-პროფესორი. და ის კულტურის კიდევ მწერლისთვის ხარისხი რომ არ იყოს აუცი-ლებელი, ვერ საქართველოში არ არის. კი არ წუნუნებს, გული დასწყდება იმაზე, რომ მის მოსასმენად ვინმე სტუდენტური კრედიტებ-ის დასაგროვებლად მივიდეს. ფაქტია, რომ ცხრიდან ექვამდე სამსახური გაგა ნახუ-ცირმეილს არც არასდროს მქონია და არც არ-სადროს ეწენება. ერთხელ, დაესიზმრა კიდევ, რომ ასეთი სამსახური მქონდა: „ცვიო ოფლი მასამადა, რომ გავიღვიძო.“

წერა, მეგობრები, სტუდენტები, საოორტი – კიდევ რა გიგვარს-მეთოი. ახალი დამიანების გადაბობა. თან რაც დროს გადის, ეგ სულ უფრო იშვითად ხდება. შეიძლება იმიტომაც, რომ იმდენ ორბიტაზე ვეღარ ტრიალებ, რო-გორც ადრე. 44 წელი – ამბობს გაგა. თითქოს ექვატორზე დგებარ: „წარსულსაც თამამად წიგითლია გადასვლი და მომავალშიც არის დედა დარჩენილი“. მაგრამ ეკვატორზე მარტო იარ – მაინც ვკითხვ. მარტობამაც შეჩვევა იცისო. უჭირს კიდევ დღეს უცებ თავი ოჯახ-ის კაცად წარმოვიგინოს, მაგრამ შე უფრო უსიყვარულოდ მისი წარმოდგენა მიჭირს. არ მითენამს, მაგრამ შანსი არ არის, გაგასწარმა პოეტმა მაგის გარეშე იცოცხლოს.

„მარტობისში შიში რომ მქონდეს, ბევრჯერ მოვიყვანიდი აქამდე ცოლს, მაგრამ იცი, რა მგონია? უფრო მწელია, ბევრი რამის გადა-ტანა, როცა ოჯახი არ გყავს. იქნებ მე მეჩვენ-ება? თუ ოჯახი მხოლოდ იმის გამო იქმნება, რომ უზრალოდ ოჯახი ერქვას, ყველასთვის ვიჯახეთი იქნება. ჩემთვის, რაც დრო გადის, სულ უფრო რთული იდება ეგ ამბავი. თან, მარტო გრმობით აღარ გადაიდგმება ეგ ნა-ბიჯი... ერთი კი ვიცი, ზედმეტად პრაგმატულ და პედანტ ადამიანთან მე ვერ ვიცხოვრებ.“

შენ რას ჰკითხავდი გაგას-მეთოი – ბოლოს. მცირე დიალოგი გაუბა საკუთარ თავს და ბო-ლოს ამაზე შეუთანხმდა:

რას ვკითხავდი კი არა, რას ვეტიყოდი გა-გას?

უსაკევედურებდი, რომ დრო გაფლანგა, მეტი შეგეძლო-თქო, ვეტიყოდი.

მაგრამ თავი რომ ნეიტალბონა, კაცმა არ იცის რა გამოვიფილდა...

მაგრამ, ალბათ, მაინც უნდა შეკვად.

არჩილ ქვიციანიანი ერთად

ნახიჯები

ნასული ხალხის ნაბიჯები,
როგორც ტკივილი კბილის,
აღბათ, სიბნელისგან გაგვიყვდება,
სინათლეს ველარ ენახავ დილის.

ჩრდილებს ენაცვლება ჩრდილები,
ვიცი, ფანტომებზე ვბრუნობთ
და ჩვენ ვართ ზრდასრული ჩვილები
და ნარსულით ნარსულში ვსახლობთ.

სინათლე მოახლოვდა დილის,
აღბათ, სიბნელისგან გაგვიყვდება,
როგორც ტკივილი კბილის,
ნასული ხალხის ნაბიჯები.

შეიძლება

გზაში გაჭყდილი ამანათი,
უკან დარჩენილი სიფერადე,
რატომ აღარ ჩანდა, მომენატრე,
ყოფის ვერ გიგრძენით სიფერადე.

იქნებ, შეგაშინა ამ ლექსებმა,
ქვეყნად ყველაფერი შეიცვლება,
ბრუნავს ყველაფერი, არ ჩერდება,
შეიძლება, აღბათ, შეიძლება.

სიზმრებს იქით,
სიზმრებს იქით,
იდგა ქინკა,
ღვინის ქიქით.

ქალაქს მალა,
ქალაქს იქით,
იდგა სახლი,
წყნარი, ფიქლით.

იქ ცოვრობდა ერთი გოგო,
იქ ცხოვრობდა ერთი გოგო,
ვერ აღვწერე
სიტყვით, რითმით...

ქალაქს იქით,
სიზმრებს იქით.

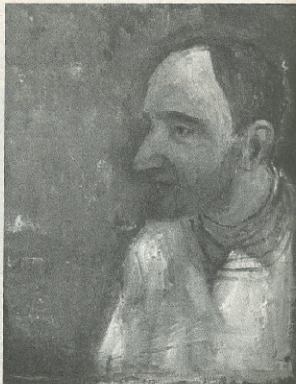
ხვალ, აღბათ, ისევ ექიმთან მივალ,
გამომინეროს უნდა ნამალი,
მე არაფერი სულაც არ მტკივა,
მანვალებს ლურჯზე ლურჯი ტრამლი.

ცოტა მეძინა, ავდექი ადრე
და სინამდვილე ისევ ვისიზნრე
და ჩვეულებრივ ვუყურებ კადრებს,
მანვალებს ლურჯზე ლურჯი სოფიზმლე.

დროა, ჩამოვფედე, ბევრი ვიარე,
ქეიშაზე, თოვლზე დავტოვე კვალი
და სილურჯეში შინა ტრიალებს
და ლურჯზე ლურჯი მამრანებს ქალი.

ხვალ, აღბათ, ისევ ექიმთან მივალ,
გამომინეროს უნდა ნამალი,
მე არაფერი სულაც არ მტკივა,
ის ლურჯზე ლურჯი ფერი რა არი?!

ბავშვებით გარბის დრო დასაკარგი,
ვერც კი ვიგრძენით, რომ რალაც მორჩა
და გადაეკარით ცოტა არაყო,
რუსი სიცოცხე ჩამოვდა როცა.

ნახატი სანდრო ანაძის

ჩვენი ნოსტალგია

რა დროა გასული,
არ ტყუასი ნარსული,
ჭინი ნოსტალგია,
ჭინი ნოსტალგია.

რა ჩუმად მიდიან,
რა ადვლაც ხილია,
ჭინი მოგონება,
ჭინი მოგონება.

წინს მუქი მთავრდება,
როდესაც ზამთრდება,
ჭინი იმედები,
ჭინი იმედები.

წინადაც ვერ ვხედებით,
ეს ბალი, ვერხვები,
ჭინი სიყვარული,
ჭინი სიყვარული.

რა დროა გასული,
ნასულა ნარსული,
ჭინი ნოსტალგია,
ჭინი ნოსტალგია.

[...] გაგა, მგონია რომ, არის უკანასკნელი რომანტიკოსი ჩვენს აბსოლუტურად პრაგმატულ სამყაროში. და რომანიტიზმის მნიშვნელობა დღეს შეგონია დახსნაკურთხილი. ხალხი ცხოვრობს თავისით, დადის, ფუსფუსებს, ზოგადად ხალხია, ზოგი უფეროც არის, ზოგი გაბრაზებულია. ეს არ არის პოეტური რეალობა. მაგრამ ამავე წიაღში არის პოეზია. უბრალოდ, ამის დაშინება ყველა არ არის. ამიტომ არსებობენ პოეტები. თუმცა თვით პოეტებიც შეიძლება იყვნენ არაპოეტური მდგომარეობაში. ეს არასტაბილური მდგომარეობა, ეს საერთოდ პოეზია არ არის. ეს არის, რა თქმა უნდა, მდგომარეობა. თავისი არსით, ალბათ, ჰგავს შეყვარებულობის მდგომარეობას ან სიყვარულის განცდის მდგომარეობას. მუდმივად სიყვარულში ყოფნა, ეს წარმოუდგენელია, ალბათ, თუმცა ზოგი ახერხებდა. მგონი, გალაკტიონი იყო ასე. მაგრამ ის ნაპერწკალი ყოველთვის უნდა იყოს და ენითა შენსი, შეიძლება არ იყოს ააღვება მუდმივი და გადაბუგვა ყველაფრის; მაგრამ ნაპერწკალი თუ ჩაქურჩა, შენ პოეტი ყველგან ხარ – ასე მგონია. და გაგა ამას ახერხებს: ქრონიკულად შეყვარებული ადამიანი. გაგას ძალიან უყვარს ერთი ფილმი და მეც ასევე. ეს არის ფილმის „ამარკორდი“. ამ ფილმში არის ერთი პერსონაჟი, რომელიც მთავარი პერსონაჟი არ არის, მაგრამ სულია ამ ფილმისა. ზრმა მკვილიონია, რომელიც უკრავს იმ მულოდას, რომელიც, ფაქტობრივად, მთელ ამ ფილმს აძლევს. „გაგა, შენ ხარ-მეთქი ეს კაცი“ – ხომ იღონდ, „ამარკორდი“ ხომ ძალიან ისეთი ფილმია, სავსე გრძნობებით, განცდებით, მოხელთებული ნარმავლობა დროს, კონკრეტულად იმ პატარა იტალიური ქალაქის, და გაგა ჩვენი ქალაქის „ამარკორდის“ გმირია. ჩვენ ხშირად გვაფიქვამდა სიკვდილი. სიკვდილი ძალიან ბანალურია, მაგრამ არაფერია ისეთი არაბანალური, როგორც ხსოვნა ამ სიკვდილის. ჩვენ გვაფიქვამდა, რომ ვართ მოკვდავები. აქედან გამომდინარეობს ჩვენი უდიდესი ურთიერთობა და ათასი უბედურება. უფრო ხშირად რომ გვახსოვდეს ეს, იქნება ყველაფერი გაცილები უფრო დასუფილი. აი, ამას ახერხებს გაგა, მეტი რა უნდა ქნას... [...]

გაგა არ არის ჩვეულებრივი ადამიანი. შესაბამისად, ის ადამიანია, რომელიც თანაც მას ჰქონდა ურთიერთობა და ეს იყო სიღრმისეული განცდის ურთიერთობები... არსებობს ხომ არ არის, რომ უბრალოდ აღსრულდეს რაღაც კონკრეტულ მოვლენებს. – ამიტომაც ეს ადამიანები ცოცხლებიან და წიგნის ნაკითხვის შემდეგ სამუდამოდაც რჩებიან ჩვენთან. ზოგიერთი მანამდე ჩვენივეს ცნობილი იყო. ერლომ ახვლედიანზეა. მაგალითად, ერთ-ერთი არაჩვეულებრივი ჩანახტიც. ეს არის შესწავლა იმ ადამიანების, ვინც ამ რეალობაში ცხოვრობს, ამ რეალობას ვერ ელევ და პრაგმატული რეალობა მხოლოდ არსებობის მდგომარეობაა მისთვის და სიცოცხლის მდგომარეობაა სწორედ ეს რეალობა. ეს არის ერთგვარი სტიქია, რომ მარტონი არა ვართ და არის ჩვენს გვერდით ადამიანი, რომელიც ასე ცხოვრობს და არა სხვაანაირად. ეს არის ძალიან ბევრი, ეს არაა ცოტა. ეს არის დაახლოებით 90-იანი და 2000-იანი წლების გრძნობისა და ხსოვნის მატარებელი. თავისი სიცოცხლით მარტონი და აცოცხლებს ჩვენივეს ამ ნარსულს... მაგრამ ზოგჯერ მგონია, რომ ბოლანდებმა ეს ადამიანი, რომელიც გადარჩა ამ სახით და ჩვენს რეალობაში ცხოვრობს, მაგრამ ატარებს იმ სულისკვეთებას. მე მინდა, რომ ეს მოლინდება კი არა, ეს იყოს ნამდვილი, ცოცხალი მდგომარეობა მისი. ძალიან დიდი სევდის მატარებელია გაგა. ჩვენ ძალიან გვეგვირფაება ნარსული, ის მდგომარეობაა, სადაც ჩვენ ვიყავით, რაღაც განვიცადეთ, რაღაც ძალიან მნიშვნელოვანი მოხდა, მაგრამ, მიუხედავად იმისა რომ სიცოცხლე მაინცდამაინც საპირიელო არაა ახლა, ჩვენი უფრთხობა, ჩვენი შინაგანი მუხტით უნდა გავანათოთ და ამით შევემნათ სხვა რეალობები.

რათი ქართველიშვილი

„სისულელის ტრაქტატის“ შესახებ („ინტელექტი“, 2015)

რადიო თავისუფლება, 21 აგვისტო, 2015 წელი.

გაგა ნახუცრიშვილი

ლურჯა

არ ვიცი, ლურჯა რატომ დაგარქვეს. ამჟამად ვერცხლისფერი იყავი. დიდი, წყლიანი, კეთილი თვალები გქონდა. ასეთი კეთილი თვალები მხოლოდ ცხენებს აწვთ. მეც მოზარდი ვიყავი, როცა იპოდრომზე გაგიცანი.

რა დრო გასულა. ის იპოდრომიც აღარ არსებობს. გაუმაძღარმა ადამიანებმა ათვისესე. ხეები გაჩეხეს, მდგლოები მოსპეს. თავისი მახინჯი, უსახური ნაგებობებით ამოავსეს.

ხომ გახსოვს, როგორ გავიცანით ერთმანეთი? როგორ შემოვყავი შენთან, თავლაში და თავზე, ვერცხლისფერ ფაფარზე ხელი გადაგისვი, მოგეფერე, ერთი გემრიელად დაიფრუტუნე, თავი მკერდზე მომაბჯინე და ვერცეე დამამეგობრდი. მეერ ხშირად ერთად ესეირნობდით, ღობემდე ხალისით მომყვებოდით. ღობის ძირში თოვა ეყარა. ხომ გახსოვს, როგორ ნეტარებით შეექცეოდით თვას და უკან ველარ მიმიყვდი? იტყობა ძალიან დაღლილი იყავი, თანაც მობეზრებული გქონდა ჩემნაირი რეგვენების ზურგით ტარება. მეც არ გაჩქარებდი. ანდა სად გეგჩქარებოდა.

დიდი დრო გასულა, ლურჯა. გავიზარდი. ჩვენი სამყაროც გაიზარდა ჩემთან ერთად, ძალიან გაიზარდა. იცი, უკვე ყველა ჩქარობს, დრო არ მყოფნის. მეც, ლურჯა, სულ მეჩქარება და სულ ცოტა დრო მაქვს.

მომენატრე და ის დრო მომენატრა, როცა არსად გვეჩქარებოდა.

ნოემბერი

უქმე დღე იყო. უქმე მხოლოდ ჩემთვის. არც არაფერი მქონდა სასწრაფოდ დასაწერი. არც ლექცია უნდა წამეკითხა. ჯერ ადრიაში დილა იყო. გადაეწყვიტე, გამესეირნა. თავისუფალი დღის გემო შემეგრძნო. თავისუფალი დროის გემო. ნაგრამ რატომ ვარ ცოტა მთავე ხასიათზე? ნოემბერია, ვიფიქრე მე.

გარეთ გავედი. რატომ არის ცა ასეთი ნაცრისფერი და მიწაც ძალიან რუხი? რატომ უბერავს განუწყვეტელი უხეშად ქარი და უთავბოლოად მოაქვს ღრუბლები? რატომ წვიმს გულისგამანგრეობლად? ნოემბერია, ვიფიქრე მე.

და რატომ დადის ხალხი უფრო დაღლილი? მოსე-

წილი თუ ბრახიანი ნაბიჯით. რატომ აცვია უფრო მუქ ფერში? რატომ აქვს უფრო უფშური სახე? ნოემბერია, ვიფიქრე მე.

ეს წელიც მიდის. უცებ შევიგრძნე. ეს წელიც მიდის. არც მუქი და არც ნათელი. ჩვეულებრივი და გულგრილობა დამეუფლა. ნოემბერია, ვიფიქრე მე.

პოდა, მალე გავა ეს წელიც. და დაიწყება ახალი წლის მოლოდინი. თუნდაც უზარო მოლოდინი. გულბრვეილო დღესასწაულის. რაღაც ახალი დაიწყება. ცოტა ხნით მაინც. ცოტა ხნით მაინც გატრს გადალდა და გულგრილობა.

ნოემბერია.

მთხარა და მ

ფანჯარა ღია მაქვს. სიგარას ვენეცი და ნოემბრის მთვარეს ვუყურებ. ნოემბრისასთვის უჩვეულოდ თბილა. სიგარეტის გადაგდება მინდოდა და ასე ეცაფე ცოტა სიგარას ნოემბერ-მეთქი და მგონი, სიგარასაც დავეჩვიე.

ბავშვობიდან მიყვარდა მთვარეზე დაკვირვება. თოვლითი თეთარი მთვარეც მინახავს, ყვითელიც და უფალაცი. ფერმკრთალიც და უცნაურად მოვარდოვროც. მთელიც და ნახევარიც, მიღუეულიც და მრეცალიც.

ახლა, ნოემბრის ნახევარზე ოდნავ მთელ, ყვითელ მთვარეს ვუყურებ და აიგანზე ვენეცი. ეკამლიც ტრიალებს, იბნევა, ქრება. მხოლოდ სუნი რჩება მისგან მოკონებად.

ბავშვობის მთვარე, პირველი სიყვარულის მთვარე, პირველი განსაცდელის მთვარე, უძილო ღამების მთვარე.

ჰო, სხვანაირი იყო. სხვანაირად ლამაზი და მიმზიდველი. რატომ? ვერაფრით ავხსნი. მხოლოდ ბანალური მეტაფორების ბრახსუნს დავიწყებ. იქ ხომ ჩვენ არ ვართ. იქ არ გვიომია, სისხლი არ დაგვივრია, თავი არ დაგვიმკვიდრებია და როგორი ხანა მთვარიდან დედამინა? ალბათ, მთვარეზე გაცლები მომხიბვლელი. მშვენიერი, ჯადოსნური, ძირიდან ხომ ადამიანები საოცრად ლამაზები და მიმზიდველები ვართ. ეკ არის, მხოლოდ მთვარიდან.

კონტრასტული შტრიხების კოეზია

„გამგზავრება და მოლოდინი“. გამომცემლობა „სარი“, 2002.

გაგა ნახუცრიშვილის ლექსებში აღბეჭდილი ვნე-საუღელგა, ბოჰემა, სულიერი ფორიატი 20-იანი წლების ქართული ლირიკის ასოციაციის აღმრავეს. „მოძღვა“, ეს კავშირი თუ თანხვედრა ზოგადი და არაფრისმოქმელი იყოს, მაგრამ თუკი ამგვარი რამ ნამჯელიად არსებობს, არც აქ არის რაიმე დასაძრავი: უფარ პო, ყირანბი, / მორალი - / წარსული მუსიკის / უაქტგეო და ძეგლი ფორანი“.

წარსული მუსიკის ჰანგები მართლაც წინაწებს რბულში „გამგზავრება და მოლოდინი“ და ყო-ვლელე ამას ახლავს თან ავტორის პიროვნულ-ინ-ფორმალური შტრიხები. ეს პიროვნული ნიშნები ერთგვარ სიმსულებქეს, „მინიერებას“, პროზაულობას, არჩინანრეე უფვარი სქესს ლექსებს. ასეთია, ვთქ-ვათ, „ძველი“ ინტონაციით დაწერილი „ახალი“ ლექსი: „ახელე ვარსკვლავებს, რომელნიც არ ჩანან, / ოც-ნება გვეყოფა / ჩადიხარ კივზე, შავრი ცივია / სხვა დადგე ეპოქა, / გამქრალი სიზმრები და ღამე შიშველი / ეახის დანტომება / დაცლილი ბოთლები და შარვ-ლის ტოტები / არაფერს გაგონებს“.

საერთოდ გაგა ნახუცრიშვილის ლექსებისთვის დახასიათებელია მაღალის და მდაბლის, მიწი-ურია და არამიწიერის, ოცნების და ირონიის ნახა-ფი. ზოგჯერ კი რაღაც დიდი, ყოვლისმომცველი სისუფთავის წყურვლი ტანჯავს პოეტს და ასეთ ჟრის ამბავებულის და არამიწიერი სიღვეს პირო-ზაულს და იბადება ასეთი სტრიქონები: „ის მოდის ჩემად, / როგორც ქურდი ან საყვარელი, / ან ნამთო-რალევი / გრძობების წყეში, / ის მოდის ჩემად, / უფრო სწორად / ის მოდის ღამით, / და რომ იცოდეს, - / როგორ გავესვრი, / აქ აღარ მოვა...“ / და იქნება ებმდე მართალი / ის - / მარტობის თიერი სარ-დალი, / ხახულად თოვა...“

ჩემზე პირადად ყველაზე მძაფრ შთაბეჭდილუ-სს ახდენს გაგა ნახუცრიშვილის ის ფრაზები, რომ-ლებიც ემოციურად და ფსიქოლოგიურად ზუსტია. ანგვარ სიზუსტეს ინტუიციით გრძნობს მკითხველი და ამიტომაც არის მნიშვნელოვანი. ვთქვათ ასეთია ან სტრიფის ბოლო სტრიქონი: „ქალები იცვლიდ-ნენ თმის ფერს, / დღორში ყვავლებს ახმობდნენ, / ეტრფოდნენ ლექსებს თუ ცის ფერს, / უზრალოდ ჟივისთავს ართობდნენ“.

ნაკითხვისთანავე გენიშნა - ქალები სწორად იმ

უზრალო მიზეზით აკეთებენ რაღაც-რაღაცებს, რომ საკუთარი თავი გააოთონ. რა თქმა უნდა, მიძობლება საამისოდ მათ მოწყენილობა უჭიჭებებს, მაგრამ ეს უაქტია.

მომშონს ასეთი ფრაზაც: „იყო სულელი მხედნიერ-მა / და სულელურად ბოროტი ფანი. სასულელურად ბოროტი“ ნამდვილად არსებობს - ფამიც და ადამი-ანიც. სულელურია ის ბოროტება, რომელიც არაფ-რით არ არის ნაკარნახევი და ამავე დროს არავითარ მიზანს არ ემსახურება (რა თქმა უნდა, ბოროტება არც სხვა შემთხვევაშია გამართლებული, მაგრამ სხვა დროს შეიძლება იყოს „მზაკურელი“, „სასტიკი“, „ვე-რავი“, ოღონდ არა „სულელური“).

გაგა ნახუცრიშვილის ლექსთა ერთი ნაწილი გან-წობობლებისმირ ქარგაზეა აღმოცენებული. განწყო-ბილება რამდენიმე შტრიხით იხატება. სხვათა შორის, ამ მყისიერი მედომარეობის ლექსში მოქცევას საე-მთოდ კარგად ახერხებს ავტორი: „ქალები, ტუზი, / და ისევ ტუზი, / სამუხაროა გაქცევა მუზის, / როცა გარეთ ნიქს... / ვე გამოთ ქოლგას, / მოუსმინე, რას ამბობს წვეთი, / ნემისი წვეთი / და სურაფერი / ნუ გინდა მეტი“.

გაგა ნახუცრიშვილის ლექსებზეა ზოგჯერ მოვილ-იად ასოციაციური აზროვნებაც ატებული. ასეთია ვთქვათ, ლექსები „ნაცნობი სურათი“ და „მთვარის რიგში“. ამ ლექსებში თითქოს წყვეტილი ფრაზები, მოკლე შტრიხები, მოულოდნელი გახატებები. და ამავე დროს: აქ არის რეალობა და ფანტასმაგორია, სინამდილე და სიზმარი არეული ერთმანეთში.

ცალკე განხილვის ღირსია პოეტის მიძღვნილი ლირიკა. აი, ვთქვათ ლექსი, რომელიც ეძღვება ანტრეკად მწერალს ჯერონი სელინჯერს: „რას ეუბ-ნება კედელი კედელს? / რასა და ვდგავარ უმრავად ახე, / კუთხეში აღბათ შეეხვედვით შემდეგ, / ასე, სუ-ღარი იუთიან რაზე, / რას ეუბნება კედელი კედელს? / რასა და, ძმარ, შენთან ვარ თითქმის, გიპოვნე მგონი და მაინც გეძებ... / ტბა გაიყინა, გაფრინდა იხვი“.

ამ ლექსში უზრალად მოთმობიდან აღბეჭდილი ფრაზაა გამქობებული. აქ ერთი სტრიქონი: „გაიპოვნე მგონი და მაინც გეძებ...“ გამოიატავს ლექსის მთელ დედაზარს. ეს სტრიქონი აზრისმიერი ნათელი სხი-ვივით ანათებს მთელ ლექსს. დაწარჩენ ნაწილში კი ემოციური ფონია წარმოქმნილი, მარტობის ძუნწი შტრიხებით დაჩატული განწყობილება დაფიქირე-ბული.

აქვე არის ლექსები მიძღვნილი ეგზოპურისადმი, მოდლიანისადმი, ლორკასადმი. შთაბეჭდავია ეს-პანელი პოეტის ტრავიკული ზეფარი ნაკარნახევი ასეთი გამონათქვამი: „მე ამაყი ვარ მიხთვავი, რომ თავი დავიწინო“, ან ასეთი წამოძახილი: „სადღა რწ-

მენა, როცა მლიეწენელს უჭირავს დროშა, / და, როცა მოდის შეგნებული, ტლანტი სიზნელუ“. ამ კიდვე ამგვარი სურათი: „მერე საფლავთან ცრემლიანი კარტს განშლის ბოშა, / ის იგრინოსს როგორ გადააშმულს და გამომეტეს“.

ძალზე უცნაური მდგომარეობა დაფიქსირებული ლექსში „მოჩენებები“. ფორმის თვალსაზრისით ლექსი შეკრულია და კონცენტრირებული. რითმა ძალდაუტანებლად, ოსტატურადაა გამართული. არაფერი აღარ არის მოჩვენებების გარდა. ეს ფაქტობრივად არყოფნა, ოღონდ მოჩვენებების ნიშნით აღბეჭდილი. სხეული კარგავს მეგრანების უნარს, ქრება შიმშილი და წყურვილი. ყველაფერი დროის და სივრცის მიღმა ხდება. ხდება კი რაზე? მე მგონი, არა. სიზნარე სუფაჟს და ხიცარიელე: „სხეული გაქრა. სხვა დროა უკვე / სილუეტს აღარ სჯერა ვენებების, / აღარც სიბრტყეა და აღარც კუთხე / მოჩვენებები. მოჩვენებები. / აღარც ნიშნითი. აღარც წყურვილი. / აღარც ავდარი და აღარც დარი. / არც სიყვარული. არც სიძულვილი. / აღარც მზე. აღარც გიჟური ქარი“ და ა.შ. ვერ ვიტყვი, რომ ეს ლექსი უჩვეულოა გაგა

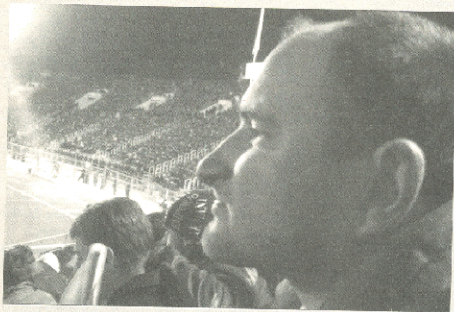
ნაბუცრიშვილის პოეზიისთვის, მადრამ სამყვრი. ფილოსოფიური წყდომის ღინით: ყავდრების მჯნათა დაღამქერის სურელით რაქი მონტქმა სკაის ახეა ნანარმოებებს აქარად ბექსტქმს სქტქუო მდგომარეობა ხელშესახებდაა გადმოცემული.

გაგა ნახუცრიშვილი კარგად ფლობს კონვენციურ ლექსს. ზუსტად არგებს სათქმელს რიტმს, ინტონაციას. კარგი იქნება თუ მეტ ყურადღებას დაუთმოს ზოგჯერ რითმას, რომელსაც არა უბრალო, არამედ განსაკუთრებული აზრობრივი, შინაარსობრივი და სხვა ფუნქციები აქვს ლექსში.

ზოგჯერ პოეტი მელოდრამაზულ განწყობილებას ქმნის, მაგრამ ერთი ან ორი ტრავგიკული ტონალითა აღბეჭდილი ფრაზა აქარწყლებს მესილის სიმსუბუქს და სიღრმისეულობას ანიჭებს სათქმელს.

გაგა ნახუცრიშვილის ლექსებში კონტრასტული შტრიხები, პარადოქსები, ნაღველით და ორნიშო შეფერაბი სტრიქონები, სინათლე და წყვედი ერთმანეთში გადაეისოვილი. თავისებური საბიზიო უჩვეულო მთაბეჭდილებას ქმნის.

© „ნიგნები – 24 საათი“

მსგავსი ადამიანებიც გადაგყვრია ცხოვრების გზაზე. ამიტომ მე, პირადად, ამ ნიგნის კითხვას ატორის რელსებიდან ჩემს რელსებზე გადავდიოდი ხოლმე და საკუთარი ცხოვრების რაღაც ეპიზოდებს ვიხანებდი. მერე ისევ ვუბრუნდებოდი ატორის რელსებს... მერე ისევ გადავდიოდი... ამ შემთხვევაში, აღმათ გარკვეულწილად სუბიექტურიც ვარ, რადგან ის ეპოქა და გარემო, რომელსაც გაგა ნახუცრიშვილი თავის ამ მინიატურებში აღწერს, იხსენებს, ჩემიცაა. ისეთივე ბავშვობის წლები, ბუნელზე ბნელი და მაინც ასეთი უცნაურად ლამაზი და ცოცხალი 90-იანი წლები – წლები ჩვენი ახალგაზრდობისა...

გაგა ნახუცრიშვილის „სისულელის ტრაქედიკატი“ განწყობილებების მოგონებების, პორტრეტების ნიგნა: ხანდახან – სისულელეებისაც. მონაფეობის, სტუდენტობის პერიოდს სისულელეების. თუმცა სისულელეების ნიგნი მაინც არაა. მოუხდევამ იმისა, რომ სათაურადაა ადამიანის აუცილებელი ქცევა ყდაზე გამოტანილი. მე ვიტყვი, რომ აქ იამიტობები. გაულწილობები უშიჭარბობს. ერთგვარი სეფიანი ნაფილი, მოკლე-მოკლე ამბებდა მოთარბილი. სადაღაც მისამდება განშობა მერე ნათელი იწყებს გამოსიავებს. რაღაც არაჩვეულებრივს ატორი არ ეტებს; პირიქით, ისეთი ისტორიებს გვიყვება, რომ გვეცნობა ისინი: რაღაც ამის მსგავსი შეგვემთხვევა.

შოთა იათაშვილი
„სისულელის ტრაქედიკატი“ შესახებ („ინტელექტი“, 2015)
რადიო თავისუფლება, 21 აგვისტო, 2015 წელი.

ვერა ჯანაიძე

BOJBYA JANASHVILI

ვერა ჯანაიძე – 1982 (მინსკი) – პოეტი, მწერალი, მთარგმნელი, ლინგვისტი.
შედი ნიგნის ავტორი.

მწერლებისა და მთარგმნელებისათვის განკუთვნილი ლიტერატურული პროგრამების (გერმანია, ავსტრია, ლატ-
ვია) სტიპენდიანტი, საერთაშორისო ლიტერატურული ფესტივალების მონაწილე (ლიტვა, სლოვენია, გერმანია, ჩეხეთი,
ლატვია და სხვ.).

ვერა ჯანაიძეს ნაწარმოებები ინგლისურ, გერმანულ, პოლონურ, მაკედონიურ, ჩეხურ, ლიტვურ და ლატვიურ ენ-
ებზეა ნათარგმნი.

მისი საქმიანობა მოიცავს ლიტერატურულ თარგმანებს (ინგლისურიდან, გერმანულიდან, იაპონურიდან, ჩინური-
დან, ლატვიურიდან), კულტურასა და ლიტერატურაში გენდერული პრობლემატიკის შესწავლას, კვლევას კომპარა-
ტიული ლინგვისტიკის, ენის ფილოსოფიისა და სხეულის სოციოლოგიის დარგებში. აქვს მეცნიერებათა კანდიდატის
ხარისხი.

თანამშრომლობს ელექტრონულ მუსიკოსებთან, აწყობს აუდიო-პოეტურ პერფორმანსებს.
არის ბელარუსის პენ-ცენტრისა და ბელარუს მწერალთა კავშირის წევრი.

შოთა ჰავაევა: მე კალიან მიყვარს ბაოცება

(დიალოგი სკაიპით. 10 დეკემბერი, 2015 წელი)

შოთა იათაშვილი: დილა მშვიდობისა, ვილია! მე ასეთი დიალოგები მედამ საღამოთი ან ღამით შეინდა ხოლმე. ეს პირველად, რომ მსგავს საუბარს დღლით უნდა შეუვადგე. ამიტომ პირველი შეკითხვა ასეთი განიხნდა: დილას როგორ იწყებ? ვიცი, რომ მეუდამ დატვირთული გრაფიკი გაქვს. ამისთვის კი ძალაა საჭირო. გყავს შენი ღმერთი? დილის ღმერთი, გვეგმების ღმერთი თუ საქმეების ღმერთი. რომელ-საც რაღაცას სთხოვ? როგორ ემზადები, რათა ის გრძელი დღე, რომელიც წინა გაქვს, წარმატებით გაიარო?

ვოლან ჰაპეევა: არანაირად არ ვემზადები. და საერთოდ, დილასთან რთული დამოკიდებულება მაქვს. როცა პატარა ვიყავი, ადრე ვდგებოდი, დედა თმას მიწნავდა და სამსახურში მიდიოდა, მერე მე მუდამ ნახევარი საათით ადრე მივდიოდი სკოლაში და გაკვეთილების დაწყებას ველოდი. შემდეგ რაღაც შეიცვალა და უკვე აღარ შემიძლია ადრე ადგომა. საერთოდ, დილა კიდევ მიყვარს და კიდევ არ მიყვარს. ის ძალიან ინტიმურია, მე შენვინება, რომ უფრო ინტიმური, ვიდრე საღამო ან ღამე.

შ. ი. შეიძლება იმიტომ, რომ სიზმარ-ცხადის მდგომარეობაში ხარ. სხვა სამყაროდან გამოდიხარ, მაგრამ ცოტათი მიხვდები.

ვ. ჰ. პირიქით, მე მგონია, რომ საღამოთი და ღამით რაღაცნაირი, შეცვლილი მდგომარეობაა, ფანტასტიკური, არარეალური. გეჩვენება, რომ ყველაფერი შეასაღებელი. ხოლო დილა სრული „გამოიფხიზლება“; ის გაყინული ტბა-სავითაა.

შ. ი. და იდეები, პოეტური ფრაზები, ამის განწყობილება არის დილის? დღლით წერ ლექსებს, თუკი რასაკვირველია, ამისთვის ცეცალია.

ვ. ჰ. ხანდახან, მაგრამ როგორც წესი, ლექსები მოდის მაშინ, როცა სადღაც მივდივარ, მოძრაობისას. ბოლო თუ არსად არა ვარ ნასასეული – ძირითადად დაწყებულ ლექსებს გასწორებ, ვრანდავ.

შ. ი. ამიღწერე შენი მოძრაობები. ანუ ის მოძრაობები, რომელიც გიყვარს, რომელიც შენია და სხვათა მოძრაობებს არ მგავს.

ვ. ჰ. ფიზიკური?

შ. ი. მეტაფორულად გითხარი, როგორც გინდა.

ვ. ჰ. სულის მოძრაობები? ჰა-ჰა!

შ. ი. გული... ან თმის...

ვ. ჰ. საერთოდ, არ მგონია, რომ მე რამე ისეთი მაქვს, რაც სხვას არა აქვს [ცენების კომბინაციას თუ არ ჩავუვლით]. ისე, შე ძალიან სწრაფად მეცვლება განწყობილება. სწრაფად მიყვარდება, და სწრაფად გავდივარ ამ მდგომარეობას. შემი-

ძლია სამ დღეში გავირბინო გზა „მიყვარს-მბუღს“... და კიდევ: ცურვა მიყვარს...

შ. ი. როცა შეყვარებული ხარ და ამ მიწვევას სწრაფად გადიხარ, მაშინ რაა წერება პოეზია? არ რჩება მისი ადგილი თუ პირიქით, სწორედ ამ დროს ცხოვრობ ყველაზე მეტად პოეზიით?

ვ. ჰ. სხვადასხვანაირად. საერთოდ, ყველა ძლიერ ემოციას ხომ გამოშვება სჭირდება. ამიტომ არაა აუცილებელი, ეს საყვარელი იყოს. შეიძლება, წყენა იყოს, ან უსაყვარლობის განცდა.

შ. ი. მივიცი, ნელ-ნელა მივუხანჯლებო შენს პოეზიას, თითქოსდა მასში ნაკლები სოციალურ-პოლიტიკური მოტივები, მიუხედავად იმისა, რომ, შეიძლება ითქვას, არცთუ ისე იოლ შეცვანაში ცხოვრობ.

ვ. ჰ. მე მაქვს ლექსი: „ომში წასასეულად ვემზადები, ყოველ დღლით ჩემებს ვიწმენდ იარაღს ვტენი...“ ეს ხომ შეიძლება გაიგო როგორც პირადიც და როგორც სოციალურ-პოლიტიკურიც... უზარალოდ, ლიად ანაზე წერა არაა ჩემი გზა. და საერთოდ, ვიცი, რომ ასეთი პოეზია არაა ძალიან ძლიერი – როცა პირდაპირ ლაბარაკობ. მე უფრო ღრმად და შენიღბული თემები მიინტერესებს.

შ. ი. შეიძლება, ყველაფერი იმდენად გადტვირთულია ასეთი თემებით, რომ შენ ენობურად არ გინდა ამით დაკავდე და ფიქრობ, რომ საზოგადოებას, მკითხველს ასეთი სტრუქტურა „წინდა“ პოეზია უფრო სჭირდება.

ვ. ჰ. მე არ ვფიქრობ, რომ ჩემი პოეზია „წინდა“ და სოციალურ-პოლიტიკური კონტექსტისგან გასაუფთავებელია.

შ. ი. შენ ლინგვისტი ხარ. ენებს სწავლობდიან ღრმად გრძნობ მათ და იცი, რა დება ამ ენებში. და ეს ირეკლება შენს პოეზიაზეც.

ვ. ჰ. პო, პო. მე ვცხოვრობ ნენით. ისინი ჩემთვის ცოცხალი ადამიანებიერთი არიან.

შ. ი. მაგრამ ადამიანები ხომ კეთილებიც არიან და ბოროტებიც. ენა შეიძლება იყოს ასეთი.

ვ. ჰ. არა, ენები იდეალური ადამიანები არიან. მაგრამ ზოგიერთი ხანდახან რაღაცა აშავებს.

შ. ი. შეგიძლია ასეთი დამისახელო?
ე. ჰ. ქართული, ვერ ვიღებ, მიფირს მისი ხანა.

შ. ი. ბელარუსული?

ე. ჰ. არის ხოლმე, რომ ისიც აშავებს.

შ. ი. რუსული?

ე. ჰ. შეიძლება ითქვას, რომ ყველა ენას შეუძლია, აშავებდეს. ხანდახან ცუდ განწყობასზე არიან ხოლმე ენები.

შ. ი. მარტო ამას არ გეკითხები. საერთოდ, დაახასიათე ისინი. მაგალითად, გერმანული.

ე. ჰ. ძალიან მათემატიკურია. მე ასე გხედავ.

შ. ი. ჩინური?

ე. ჰ. ეს აგურების ქარხანაა... ანდა აგურის სახლი.

შ. ი. ძველი აგურებით აშენებული, არა?

ე. ჰ. ჰო.

შ. ი. ინგლისური?

ე. ჰ. ოჰ, ეს ალბათ ფოკუსია. ანუ ილუზიონისტი ფოკუსს რომ აჩვენებს, ეგაა.

შ. ი. კიდევ რა ენები იცა, ასე თუ ისე, რომ დაახასიათო?

ე. ჰ. უკრაინული. ჩემთვის ეს სექსუალური ენაა.

შ. ი. მეც ასე ვგრძნობ.

ე. ჰ. ფრანგული ვიცო კიდევ, მაგრამ მანცდამაინც ვერ ვგრძნობ.

შ. ი. ის ჯადოქრობები, რაც სხვადასხვა ენებშია, ალბათ რაღაცნაირად გადადის იმ ლექსებში, რომლებსაც ბელარუსულად წერ. არა? (პაუზა) ნახევი?

ე. ჰ. არა, ფიქრობ... ჰო, ალბათ ეს ჩანს იმაში, თუ როგორ ვაგებ ტექსტს.

შ. ი. ანუ სხვა ენის სინტაქსმა შეიძლება მოგცეს იმპულსი, რაღაც მსგავსი გააკეთო საკუთარ ენაშიც.

ე. ჰ. კი, ასეა.

შ. ი. შეგიძლია, ეს პროცესი რამენაირად აღწერო?

ე. ჰ. როდესაც ლაბარაკობ ან ფიქრობ სხვა ენაზე, იწყებ სხვანაირად ფიქრსაც. მე პირდაპირ ფიზიკურ დონეზე ვგრძნობ ამას. თავში აზრები სხვანაირად ლაგდება. უფრო მეტიც, აბნეანირ ადამიანად გრძნობ უკვე თავს. ენა ძალიან მცვლის მე.

შ. ი. და ეს გამახსოვრდება. რომ ვიღაც სხვა ადამიანი იყავი, და მერე ეს სხვა ადამიანები წერენ შენს ლექსებს?

ე. ჰ. ჰო, აი, ასეთი პიროვნების გაორება, გასამება თუ გაათებაა.

შ. ი. და სანამ ეს მოხდებოდა, მანამდე როგორი იყავი? ბავშვობაში.

ე. ჰ. ბავშვობაში მარტოსული და სერიოზული მეგობრები კი მყავდა, მაგრამ ძირითად დროს მარტო ვიყავი. სხვათა შორის, კითხვა არცთუ ისე მიყვარდა. მიყვარდა დედამთან თამაში. როცა სადაღაც მივდიოდა სიტყვებით ვთამაშობდი. ის რაღაც სიტყვას მაძლევდა და ამ სიტყვასზე ლექსი უნდა მომეფიქრებინა. არც კი ვიცო, საიდან გაჩნდა ასე ადრე ასეთი სიყვარული სიტყვებისადმი.

შ. ი. შენს ლექსებში ძალიან ხშირადა თოვლი. შენ მას ელსპარაკები, ლეგენდები კი ნებარ მასთან ერთად...

ე. ჰ. თოვლი ჩემთვის ძალიან მნიშვნელოვანია. ალბათ იმიტომ, რომ ზამთარში დავიბადე. და პირველი, რაც დავინახე, თოვლი იყო. ამიტომ ჩემთვის ძალიან საინტერესო იყო, როცა ჩემს ნაცნობ კოსტა-რიკელ პოეტს ვუსმენდი. ის 15 წლის იყო, რაღაც პროგრამით ამშ-ში წავიდა და პირველად იქ ნახა თოვლი. და მე მივხედი, რომ არსებობენ ადამიანები, რომელთათვისაც თოვლი არაა ის, რაც თავისთავად იგულისხმება, არაა პირველადი მოცემულობა. ამიტომ მათ შეუძლიათ, ერთმანეთს სკითხონ: როდის ნახე პირველად თოვლი? ჩემთვის ეს ძალიან უჩვეულოა.

შ. ი. და რა იყო ის, რაც შენ გვიან ნახე და შთაბეჭდილება მოახდინა? შეგიძლია გაიხსენო?

ე. ჰ. ანუ რაღაც ისეთი, როგორც იმ კოსტა-რიკელისთვის თოვლი იყო?

შ. ი. ჰო.

ე. ჰ. იყო რაღაც... ვცდილობ, გავიხსენო... შეიძლება თეთრი ქვიშა ლიტვის თუ ლატვიის პლაჟებზე.

შ. ი. არა ზღვა, არამედ ქვიშა?

ე. ჰ. ჰო. ზღვა მანამდე ბევრჯერ მქონდა ნანახი. აი, ასეთი თეთრი, ნაზი და ნერილი ქვიშა - არასოდეს.

შ. ი. რომელიც თოვლს ჰგავდა?

ე. ჰ. შა-შა-შა! კი, ზუსტად! და კიდევ, მახსოვს, გერმანიაში, ქალაქ ბამბერგში, ბალი ვარდებით. როცა შედხარ, იქ

ვარდების არომბიტი დგას, ესეც ძალიან უცნაურია. საერთოდ, მერ ძალიან მიყვარს გაკვირვება, გაცივება.

მ. ი. გაააოცარი ხარ და იმიტომ.

გ. შ. გზადლობთ (ქართულად მოიწერა).

მ. ი. მოდი შენა ავტორებზე დაგილაპარაკოთ. სხვადასხვა ეტაპებზე: ბავშვობაში, ყმაწვილქალობაში, მერე... რომელი ავტორები გიყვარდა, რომლები გაძლევდნენ ყველაზე მეტს? როგორ იცვლებოდნენ ისინი, ან რჩებოდნენ?

გ. შ. ცოტა მივირს ამაზე პასუხის გაცემა, იმიტომ, რომ კლასიკური მკითხველი არა ვარ. საერთოდ, მხატვრულ ლიტერატურას იშვიათად ვკითხულობ. მე ყველგან უფრო მეტად მიყვარდა საუციალური ლიტერატურა: ლექსიკონები, ენციკლოპედიები, ფილოსოფიური წიგნები. სადაც არაა სოფეტია.

მ. ი. არადა, შენ ბევრს თარგმნი. როგორ ირჩევ ავტორებს?

გ. შ. მაგრამ მე ხომ ძირითადად პოეტებს ვთარგმნი.

მ. ი. მოდა, შენს პოეტებზე მინდა, მომიხუცე.

გ. შ. იცი, რა: მე უფრო პოეტებს ვი არ ვეუბნებები, არამედ კონკრეტულ ლექსებს. იმიტომ, რომ პოეტები სხვადასხვანაირ ლექსებს სწრენ და მთლიანობაში პოეტი გიყვარდეს - იწელია. ხოლო ცალკეული ლექსების შეყვარება უფრო ადვილია. ისინი ჩემთვის ახლოს არიან ტემპით, ატმოსფეროთი თუ მელოდოკით.

მ. ი. გასაგებია. ხომ არ დაიღალდე?

გ. შ. არა, იცი, ამ პოლო დროს ბელურაა მადარებენ. ალბათ ვარცხნილობის გამო.

მ. ი. გასსოვს, რა დიდხანს ფიქრობდი შენი შესანიშნავი, გრძელი, ბევული თბის მოკვდასუ და დიდხანს ყოცნიობდი. ჩემთვისაც კი მტკივნეული იყო, მაგრამ დაგაჯერე, რომ თუ გინდა, ამის გაკეთება - გააკეთე, მოიქერო.

გ. შ. რა თქმა უნდა, მასსოვს და ჩემთვის მამინ მნიშვნელოვანი იყო შენი მხარდაჭერა.

მ. ი. რატომბა, რომ ქალებს, როცა მათ უჭირთ, მთელი თავიანთი აგრესია, შურისძიება საკუთარ თმაზე გადააქვთ?

გ. შ. იმიტომ, რომ თმა სინბოლია. შენი ნაწილია, რომელიც შეგიძლია მოიჭრა და ცხოვრება გააგრძელო. გარდა ამისა,

ხანდახან იღლები, როცა ადამიანები მხოლოდ შენს თმას აცევენ ყურადღებას. ხანდახან უფრო საინტერესოა, ვიდრე მანებ შენს ტომაზე ჩემთვის საინტერესო იყო, ვეყვარებოდი მათ ისევე თუ არა, თუკი თმას მოეჭრა.

მ. ი. და რა მოხდა? შეიცვალა რამე? ნალებად უყვარხარ ან ხალხს?

გ. შ. ვფიქრობ, შეიცვალა. ნალებად ვესყვარებ, შა-შა!

მ. ი. მე ნეტად მიყვარხარ.

გ. შ. იმედია.

მ. ი. საერთოდ, სხეული შენთვის შესწავლის საგანია. მოდი, ამაზე თქვი ორიოდე სიტყვა.

გ. შ. ნუ, ეს დიდი თემაა. ისევე, როგორც ენა. სხეულთან ურთიერთობა რთულია. ის სადღაც ვარის, მე ვცდილობ, ის დაიკავოს ანდა ის ბევრია და გინდა მოიშორო. ანდა ის შენ გელაღტობს - ავადმყოფობს, განაშენს - და შენ მასზე ბრახობ. მე ძალიან არ მომწონს ევროპული ფილოსოფიური აზროვნების კლასიკური ეს დაყოფა სულად და სხეულად, იმიტომ, რომ ორივე ერთადაა და ისინი ძალიან არასწორად გაყვეს. დეკარტი ცუდად მოიქცა, როცა თქვა „მე ვაზროვნებ, ესე იგი ვარსებობ“. ამ ზრახვის შემდეგ გრძელებს ლაფრის თაფში ზრადგა, ხოლო სხეული ადრეც მოისწოლეს. რა სივანარად იცნობდა ეს ყველაფერი, მას რომ ეთქვა „მე ვსუნთქვ ესე იგი, ვარსებობ“ ან „მე თვალეხს ვახანამებ, ესე იგი, ვარსებობ“.

მ. ი. ან „მე ვკოცნი, ესე იგი, ვარსებობ“. მეტიღლია, კოცნა აღსწერო? რა არის შენთვის კოცნა?

გ. შ. არა, კოცნაზე არ მინდა ლაპარაკი. ახლა არ შემიძლია ამაზე ფიქრი.

მ. ი. ხეცაი კი ვიცი, რაცაა... როცა ამ ზენ ერთობლივი ლექსიკონის კეთება დაიწყო, შენ ერთი სიტყვით განმარტე სექსი. შენ თუკ რომ ეს პაზლია.

გ. შ. ში, ეგრე იყო კარგი ლექსიკონი გვაქვს ჩვენ. ცუდია, რომ დღემდე არან იცის ამის შესახებ.

მ. ი. თუ გინდა, ამ პუბლიკაციისთვის რა ლავას ვთარგმნი მაქვდა.

გ. შ. კარგი იქნება.

მ. ი. მენ ფემინისტი ხარ.

გ. შ. იმედია, შენც.

მ. ი. ალბათ. როგორია ფემინისტიკობა ზედარუსში?

გ. შ. რთულია. როგორც ყველგან. იმიტომ.

რომ სამყარო ძირითადად პატრიარქალური. ძლიან ბევრი ცრურწმენა იმის შესახებ, თუ რა უნდა აკეთებდეს ქალი და რას - არა. სხვათა შორის, კაცების მიმართაც კვრუა.

შ. ი. და ავტორიტარული რეჟიმი? ეს აღნიშნული დიდ გავლენას ახდენს.

გ. შ. არა, ეს უფრო ადამიანების თავებშია. პატრიარქალიზმიც კი, ხანდახან ქალს მეტის შესასრულებლად, ვიდრე ახლა.

შ. ი. მაგრამ ამ დოგმებს ხომ ზემოდასწრებენ ადამიანებს თავებში და უმაგრებენ.

გ. შ. ჩვენთან ცოტა სხვანაირადაა. გინდ პოპოლიზმი იყოს და გინდ ბელისუფლება - ქალი ყველას ერთი რამისთვის სჯობდა: ერთ მჯობესებას და მეუბები გაუჩინოს.

შ. ი. აი, შენ გააღწიე, უპრობლემოდ გაუძღარ საზღვრის იქით, რაღაც სათქმელი გვაქვს, რაღაც შემოგაქვს, მაგრამ ალბათ ახლიან დიდი ნაწილი მოსახლეობისა ქვეყანაშია ჩარჩენილი და იმდენი ვინაობადაც ხედავენ საზღვარს. და შენ გინებ, შეეცადო, რაღაც შეეცადო. არის ამის შესაძლებლობა, თუ - არც ისე? ბევრი რამაა აკრძალული? ბევრი რამე გიშლიან ხელს?

გ. შ. არა, უბრალოდ, საჭიროა, ძალიან ბევრი ილაპარაკო, ახსნა, რომ შეიძლება, რაღაც სხვანაირად იყოს, დააჯერო, რომ არ უნდა გებოძოს... მაგრამ ხალხი ბევრია და ჩვენ ყოველი ვართ. და ხანდახან შე დრო ვერანაშა საბაშიან. ყველაფერს ხომ მაინც შენ აუხსნი. და ლექსების საწერადაც აღარ დაგარჩება დრო.

შ. ი. გვოსტი ხარ?

გ. შ. რატომ?

შ. ი. იმიტომ, რომ საკუთარი ლექსები შენთვის უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ხალხის განათლება.

გ. შ. კი, მაგრამ ყველას რაღაც რატომ უნდა ვუხსნა? აიღონ წიგნები და იკითხონ. შე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანები მაქვს, ვიდრე ვილაყ პატრიარქალურ იდიოტებს რაღაც ელემენტარული ვუღებო.

შ. ი. პრინციპში, ალბათ მათათლი ხარ. პუბლიკის წინაშე ლექსების კითხვა გიყვარს?

გ. შ. რაც დრო გადის, მით უფრო ნაკლებად. საზღვარგარეთ უფრო მსიამოვნებს გამოსვლა. ჩვენთან საერთოდ არ მსიამოვნებს. ჩვენთან ავტორისადმი მიდგომა ისეთი არაა, როგორც იქ. აქ თითქოს ელიან, რომ ნაფორს აღდები, ნაიქცევი, შეცდომას ელიან, რომ

მერე გაგაკრიტიკონ. იქ კი მართლა მოხსენიან-მოდიან. უფრო კეთილგანწყობილი არიან.

შ. ი. სიკვილის გეშინია?

გ. შ. მე სხვისი საკვილის მეშინია. ნათესავეებს და მეგობრებს ბრების.

შ. ი. და სიბურის?

გ. შ. არა, ეს შიში არაა. ეს რაღაც სხვაა. უბრალოდ ვიცი, რომ რაღაც უფრო გართულდება. დრო მოქმედება, რომ უფრო სწრაფად გარბის. ინტერესები შემცირდება. ამიტომ უფრო სევდაა და არა შიში.

შ. ი. მოდი, ქართული მკითხველისთვის შენი ენიდან რამე სიტყვა აარჩია და გამოუგზავნე. და ამით დავასრულოთ.

გ. შ. უბრალოდ, სიტყვა?

შ. ი. თუ გინდა ფრაზა. მაგრამ სიტყვა სჯობია, ასე ვფიქრობ.

გ. შ. კარგი, მოგვიანებით გამოგზავნი, ფოტოებთან ერთად. მინდა კარგად მოვიფიქრო.

შ. ი. კეთილი.

გ. შ. (მოგვიანებით გამოგზავნილი) მსუკრას (სუნთქვით გათბობა. მახვილი ყ-ზეა).

«ვოლია შაპევეას პოეზია უხვად შეიცავს რომანტიზმსა და საკუთარებს, რომელიც დროდარყო მხოლოდელი რადიკალიზმით თუ პროვოკაციით იხილიება. რთის? საიდან? რისი გულისთვის? თითქოს, პოეტად ყოფნა და მკითხველის ნაცადი პოეტური გზებით ტარება თავისთავად უკვე უნდა კმაროდეს. მაგრამ ავტორი ამას არ სჯერდება, ჯერაც გამოუვლილი ბილიკებით გვახტიალებს, სადაც ხშირად გვეჩვენება, მინა ფეხქვეშ გვეცლება და უფსკრულიმ გადაიხევისაგან ერთი ციცქნა ნაბიჯიდა გვაშორებს. ამაში, პრინციპში საკვირველი არაფერია, რაკი ვოლია საკუთარ განუმეორებელ პოეტურ სამყაროს ქმნის და სწორედ ესაა, რაც მასში გვიხილავს. გარდა ამისა, ამ პოეზიაში ძალზე ბევრი წერილ-წერილი დეტალია, რომლებიც მის სივრცეს საკმაოდ ბუნებრივად აცვებს და რომლის ხარჯზეც მასში სიმყურდოვე ივანებს. ვოლია შაპევეას ლექსები ძალზე თვითმყოფადია და სტილისტური თავისებურების ხარჯზე იმთავითვე ამოიცნობა».

ტუჩებით ვსწავლობდი მე მათ სხეულებს
ეკავებოდი მხოლოდ ერთით და ვიფიქრებდი ყველა დანარჩენს
ვიფიქრებდი რომ საჭიროა ვსუნთქავდე და ვიკვებებოდე
რომ მე ის არ ვარ რაც ისინი
და სხვა განცდებს მივუკუთვნებ
და მხოლოდ მაშინ როცა მათი სახელები ერთმანეთში ამერეოდა
ვუშვებდი ონიკანს
ვალბედი ფანჯრებს
ლექსიკონებს და
ფაილებს ვსწავდი

საელწიფშიც კი ყრუყავდი
რომ გამეგონა ყველაფერი რიგზე და ძველებურად

ურთიერთგაგება ჩვენ შორის მშერით არ მოდიოდა
მხოლოდ ხმა ფორმა
შეხება და მოძრაობა ნონა და რიტმი
მახვილების მტკივნეული კოცნები და
ტონალობების წელზე ხელის შემოხვევები
ინტონაციების წაცეკვებები იმ ვაგზლების ეულ ბუნებზე
საიდანაც მიდიოდნენ ისინი და
ჩემს ლოყაზე
პომადის მარყუჟებს ტოვებდნენ ბოლმე

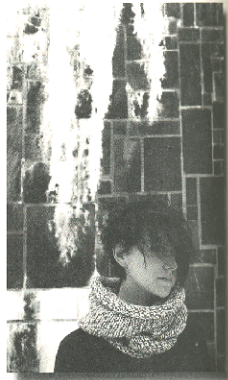
შეგრძობა დიდხანს პირზე დიმილი
ალბათ ასე გრძნობს თავს კლოუნი მასურებისგან დაცლილ დარბაზში

ზოგჯერ არცთუ იოლია დაიჯერო რომ ქარი წნევთა სხვაობა მხოლოდ და მხოლოდ
ზოგჯერ სიტყვათშეთანხმება უფრო მეტია ვიდრე უბრალოდ ორი სიტყვა ერთად დასმულად

როგორ მინდოდა პირველი თოვლი ამ ზამთრისა
წამოასულიყო არა უცებ რაღაც მომენტში
არა ჩემად გამთენიისას
არამედ როცა ჩამობნელდება
როცა ვისხდებით კაფეში და
ერთიმეორეს ხელს ჩაეჭიდებთ
ბოლმე ხანდახან

ხანდახან რადგან ეს უესტი ფრიად ბანალურია
რადგან მასში ძალზე ბევრი სენტიმენტია
და ცოტაა სემანტიკა
რადგან ჩემი მეორე ხელი მე მჭირდება ბოლოს და ბოლოს
ისევე როგორც – შენ შენი ხელი

სწორედ ამიტომ არ ვცხოვრობთ ერთად

სესელოფრის ორი ხელით კეთების ჩვენამ
დაგვიტოვა მხოლოდ ის შანსი
რომ მახინჯი ორხელიანი სატრფოები
უფოთ ბუნების სამყაროში

რად გაეართულოთ
ან რად ვიკითხოთ ყოველ ჯერზე – ბოდიში, ხომ არ შეგიძლია
დღეს მათხოვო ჩემი ხელი? ანდა
ღუა, საქმიანი შეხვედრა მაქვს, შეიძლება, ჩემს ხელს ნავილებ?
აქ კი მუდამ შენთანაა ორივე ხელი
რაც გინდა შექენი
ორ ხელით წიგნის კითხვა უკეთ ხერხდება
უკეთ ხერხდება ლილუბის შეკვრა და ბუტერბროდის მომზადება
ღა ბარათის ან წერილის სადმე გაგზავნა
განაწყენება და ტირილიც კი
ორი ხელით ხერხდება უკეთ

და პირველი თოვლის დაჭერა შეტყუებული ხელისგულელებით
ანდა ჩვენ მსგავსად
მისი ლოდინი კაფეში სადღაც გარეუბანში
როცა უკვე დაგვიწყებია
რომ უცხოთა სურვილებს თოვლი არ ითვალისწინებს

როცა მარტო ვარ სხვა სხეულებთან
აქვე მაქვს ხოლმე
სერიოზული მნიშვნელოვანი
მინდა მათ ვკითხო მუნჯი ქალაქის
სურცენი როგორ მოვითავსო მე ჩემი ტანი
სად ნავილი ხელები სად დაფეგა ფეხები
ან თავს რა ვუყო
ზურგანთა და ჯიბეები გშველიან მხოლოდ ნაწილობრივ
აღბათ ის ვინც ეს ზურგანთა და ჯიბეები მოიგონა
ასევე იყო მარტოსული და თვინიერი

მე ძალიან მეშინია
ტარის ქუჩაში უცებ ჩადგომის
როცა ტანსაცმლის შეხების გარდა ვერაიერი შეხებას ვერ გრძნობ
და გეჩვენება რომ ვეღარც იგრძნობ
მარტოსულისთვის ქარი არის ის შეგობარი
რომ გეფერება, თმას რომ გიჩეჩავს
სატაცურის შესახებ რომ
ყურში რალაცას გეჭურჩულება
და შენც იწყებ
ერთი ერთზე მასთან საუბარს, გამვლელებს კი ჰგონიათ რომ
შობილურის ყურსაცვაში გაქვს გაკეთებული
აღრე აღბათ იფიქრებდნენ – გაგიჟდაო
ტექნიკურ პროგრესში მაინც ძვეს აღბათ რალაცა აზრი

ეს ტრამეიის გაჩერება ყველას მიერ თვით მტრედების მიერაც კი მიტოვებული პარტერია საიდანაც ემიგრანტთა ბაშეგებს ვუყურებ და ვგრძნობ როგორ მინდება „ბოშა“ ვითამაშო ბურთი ვისროლო რამდენი იყო სივრის სხეულებთან შეხება და მოძრაობა სუფლისა და ქალატური მარტოობის კვინტენციას მე შევარქმევ მალაზიის იმ ჯისურს სადაც იზომებენ ტანისამოსს ადგილს რომელიც ერთი მუთით შენია და ღია არის მარადისისთვის სადაც წყენა და ტკივილი იმალება და იბადება რალაცის რწმენა იი ახლა აქედან ვავალ – და ყველაფერი გახდება უფრო კარგი ღამაში და მეგობრული თავშეკავებით შემპირდება საღამო რომ ჩემთან დარჩება ხანამდე არ დავიფიხნებ და ვასვლიას მუქს გათიშვას ისე თითქოსდა არც არავინ აქ არ ყოფილა

უცხოებს წერილებს არა სწერენ და არაა აუცილებელი – რომ გიყვარდეს ისინი ხომ შორეულები არიან როგორც ტრანსპორტის მუქი თვლებში რომ გცემს და გიკაუებს მგრძნობიარე ყველა ორგანოს გარდა გულისა მაკეტებში ჩალაგებული ნივთები დეცს დერეფანში და მათი ასეთი დასწრებადობა ხაზს უსვამს რალაცის დაუსწრებლობას ბოტანიკური ბაღი კი არის თვალსაჩინო მიტაფორა აქარცხივრების და ეს სურვილი განწირულია მარადისისთვის ჯერ ხომ მოდის ზამთარი და ნაადრევია შერე კი დგება ზამთარი და უკვე გვიანი ბოტანიკური ბაღის კარი ხომ ჩარაზულია კომპარატიული ასპექტი ამ ცხოვრებისა რალაცას მაინც ხომ გახვედრებს თუმცა კი ეს ცხადია რომ იღუზიაა და როგორც კი მოგეჩვენება რომ შეიძლება იარსებო ასე მამინვე კეგლის სინდრომი იღვიძებს ბოლმე ბურთულების თავდასხმისაგან წაქცეულის კვლავ ფეხზე ადგომის თუმცა კი კეგლის ცხოვრების არსი წაქცევაში კვლი კი ფიქრობს რომ – ფეხზე დგომაში და ვერ ხვდება რატომია მის მიმართ ბედი ასე სასტიკი არადა საქმე ბედისწერაში კი არაა ქვრეტის რაკურსში

ბროწეულის ხესთან როცა გადავიღებ ფოტოს მაშინ მისი კენწერო მუხლებამდე მომწვდება და მე ვიქნები ოცდათბუთმეტის ია – ან სამია ანდა ხუთის

ერთკალის გაჩერების მომენტია
დაფერების რომ ჩვენ ორივე ნაშიერი გაელეება ვართ
(სუნვა მე მაინც უფრო მეტი ვარ)
ეს ჩემი ძელები ისტორიას ვერ გააგრძელებს
ბლიან კარგიც
მავფრის პრილა კარზე მე და ბროწეულის ხე
დეილანდებით და მავნატი დაიჭერს ამ ლანდს
და ჩვენგან ერთ-ერთს მიზიდულობის რწმენა ექნება
ჭურეს ლოცვის

როდესაც ხე ხარ
ზლი ქარი წავიდა შენგან

მწლულობით შეგიძლია უძრავად იდგე

რში გარგია ჩიტუნები მორაკრაკე საზაფხულო სიმღერებით

როდესაც ხე ხარ
ჩილისგანაც წავიდა ქარი

სადაც დღეს მოთოვს
იქ არ ვიწუნები
სადაც დუმილი მცდელობა რაღაცის თქმისა
ქრ შვალენე სხვათა ზრახვებში
შეგიძლია დიდი ხანი ფანჯრის წინაზე შენს ანარეკლს უმზერდე და
ბოკლედ შეტყრილ თმის წარმოიდგენდე
წრძელი თმის ნაცვლად
ბგარამ ხელი ვერ მოკიდო მაინც მაკრატელს

ანტომაც მიედივარ იქ სადაც თოვლი იბადება
კოვქლდიურად
რათა ყოფის ხარვეზები დამადლოს ხოლმე
ეს თოვლი ხომ ჰუმანისტია
ის არავის არაფერს არ შეჰპირებია
უბრალოდ იყო
იბადებოდა და კვებებოდა

ბაა შეეძლო სადაც უნდოდა წამოსულიყო
ყინდ სომხეთში გინდ კოქტებელში
წაბლადეობის მთელი ტვირთით თუ დაგნოლოდა
და მერე უცებ გამდნარიყო თვალს და ხელს შუა
ნივანობის ესტაფეტა გადმოეცა
რათა მერე გაგკვირებოდა რატომა მაქვს გაყინული ხელები და ტერფები ასე
და თბილი სუნთქვით თითების გათბობა გეცადა ხოლმე
ან მცდელობების უაზრობაში
მე და ჩემი ერთგული თოვლი არაერთ საათს გავატარებთ ლოგინში ისე

რომ ვერ შევძლებთ
გავუძლიოთ ერთმეორეს
საკუთარი მარტოსულობა

* * *

პატარა პონი ასეირნებს ბავშვებს მერე ფულს
მშობლები უხდებიან მის პატრონს წაგრამ
საკმარისი წაინც არაა ეს ფული რათა
პატარა პონიმ ყოველდღიურად ახრამუნოს ტკბილი სტაფილო
და ანიტომ დღეს სამხარზე მას მოუწევს რომ
მიირთვას თივა

მე არ ვგავარ არც ამ პონის
და არც ამ ბავშვებს
შესაძლოა მე სტაფილო ვარ
ანდა თივა
რომელსაც უკვე შერამდენხე წელია რაც იცოხნება პატარა პონი

იყო დრო როცა
არ ვიცოდი კიხეა და დედა
მიკითხავდა
მაშინ წიგნში ეწერა რომ
პატარა პონი ბავშვებს ისე ასეირნებს თაგის ნებაზე

* * *

გზადყოფნა ძნელია
განაკუთრებით იქ
სადაც ზებრაა დახატული
იქ
ჰორიზონტალი
და
ვერტიკალი
ერთად შეყრიან ხოლმე მანქანებს და ადამიანებს
ხანდახან ცხოველებსაც
ძაღვებს და მტრულებს
და ველოსიპედებს – ასლებს ძალიან იგირიანებს
და იმათაც 30-იან წლებში დაბადებულების მემკვიდრეობიდან რომ შენორჩა სამყაროს
როცა პატარა ვიყავი
ხშირად ვურეკდი ჰორიზონტალს და ვერტიკალს
და როცა ამ სიტყვებს წარმოვთქვამდი
მუდამ ჰორიზონტს წარმოვიდგენდი

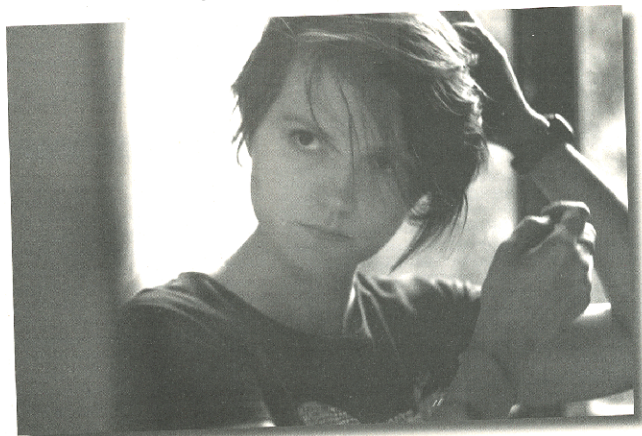
ჰორიზონტი ეს ისეთი ხაზია შორეთში
რის მიღმაც წამიდან წამში უნდა გაჩნდეს ზღვა
და გავლერე მე
გზა

ერთ-ერთი ქუთაისში
 მუდმივად ბედნიერებას არიგებდნენ
 მოუდნენ ჩემთან და შითხრეს
 რაღაც არ მოგვინოს ჩვენი თვეები მზერა
 ალღუ ბედნიერების ერთი ნაჭერი
 გამოვართვი მივიტანე სახლში და კარადაში შევიწინავე
 მსტრუქვია არ წამიკითხავს
 რადა აღმოჩნდა რომ
 მასთან ერთად უნდა მეცხოვრა.

ალიონის სიჩუმე მოვა ჩემი გული
 ამ ანგელოზთა კულულები
 ნითური ლენტით რომ გადაახვიოს
 რომლებიც ხანდახან თვლემენ ტრამვაებში
 და როცა განმეათილები ვაშლი დაესიზმრებათ ხოლმე
 დაგვირისმტერევით გამოვრბიან გარეთ
 და თვითონაც არ იციან ვის შესახებდრად მიეძნებიან

მინდორში ქარის დევნა
 ზემი საქმე
 ანგეტილი სირბილი და ძირს დაცემები

თარგმნა შოთა იათაშვილმა

ვოლია პაპევე

ნიგნილან, ანუ შოპინიანის გამოვლინება

ნიგნილან ისეთი დაქალია, იშვიათად რომ გაგონდება, მაგრამ როცა კი გაიხსენებ, თითქოს მუდამ დროული და საჭიროა. ამ სიტყვის წარმოთქმისთანავე თვალწინ წარმოგიდგება სხვადასხვა სიმუქის ყავისფერი, რუხი, შავი და მურა სამწინაგოვანი მარცვლები და ერთბაშად ხვედები: პო, სწორედ ისაა, სწორედ მას შეეხებდებოდი ახლა. იქნებ ეს იმიტომია, რომ ერთმანეთა შორად არ ვეფედები?

ყველაფრის მიზეზი კი ისაა, რომ ნიგნილან აღიქმება მხოლოდ როგორც ნიგნილან. თეფშზე ეუღლად ყველაზე მეტი, რაც კი შეიძლება გვერდით ედოს, დაქრული პომიდორი, კომბოსტო, ანდა გაყვნილი სტაფილთა, ოღონდ სულ ცოტა, იმ გულსაბნევივით თუ კაშხლსავეთ, აქცენტიან გამოდგება რომ ემსახურება, ოღონდ არა მის გადახანას. ნიგნილანს სუპი აბსურდია. ნიგნილანს ტოლმა – უაზრობა, ნიგნილანს ფეცილის ბლინები – სრული სასულელო. ნიგნილანს (აქ აბსოლუტური შოპინისტის როლში გამოვლინავ) არანაირი სხვა შანსი არ გააჩნია: ის მუდამ ნიგნილანდვე დარჩება. მე პატრიარქალური ქალაქად ვარ, თვითნება, ნიგნილან კი დახვეწილი ეკლარტობია, რომლის ხმა უფლებას და პირად აზრსაც არ ეცნობა. ნიგნილან ვერც მათემატიკოსი გახდება, ვერც თვითმფრინავის პილოტი, მას მხოლოდ ნიგნილანად ყოფნა შეუძლია.

ნიგნილან რომ ვიყო, აუცილებლად ფემინისტობას დავიცნებდა.

სახში, ანუ არსიყვარულიანი პიოპა

თუ კერძა ხახვი ურევია, ეს მუდამ თვალმისაცემია. მისი გემოს იმპერატორი აღმაშობლებელია, ამიტომაც პროდუქტის ქილებზე თუ მენიუსში, პირველ ნოვლიან, ხახვის შემცველობას გამოიწმე. ეს სიტყვა სხვადასხვა ენაზეც კი შევისხველე (zwiebel, 洋葱 (yángcōng), svoginas, sipoli, сонинно, matlok, unnish, soğanlar, cmi luk, løg, vürüşagyma, кромия, onion, cebolla), რათა დემერთი არ გამიხსრეს და მისი შემცველი რაიმე არ შევიფირო.

დამსახურა თუ არა ხავემ ეს სასჯელი: ჩემი თეფშიდან გაძეგება? შემიძლია თუ არა მისი განკითხვა და რა შეიძლება მანიჭებდეს ასეთ უფლებას?

ხახვის გემოს ძალდატანებითი ნაისათი პარადოქსულია და ალბათ ჩემი მხრიდან მისი უარყოფა ხახვის დექტატურისაგან ათავისუფლებს, თუნდაც, სალათის სხვა მონანილებს

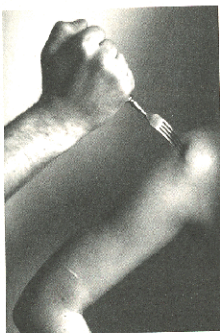
და მათ საკუთარი გემოს შესაძლებლობას უტოვებს. მაგრამ თუკი ხახვის შემცველი კერძის მართებვაზე უარს ვაცხადებ, მაშინ იმ მასწავლებელივით ვიქცევი, ერთი ხულიანის გამო მთელ კლასს რომ სჯის. თითქოს სხვა ინგრედიენტები იმაში არიან დამნაშავე, რომ იმაზე უსიტყვოდ დართეს მათთან თანაარეობის მიხედვით, მისი განწყობით „განმსჯელსენ“, მისი გემოს გაველნის ქვეშ მოექცენ. სალათი კოლექტიული სუბიექტია, რომელიც მასში შეასული ყველა პროდუქტისაგან შედგება, ეს ცალკეული პონიფიციისაგან, კიტრისა თუ სალათის ფოთლისაგან სრულიად განსხვავებული საარსებო ფორმად და ამოვლენს მათვეს უფლებას, ბრალი დაეყო სალათის მთლიანობას, ამ თვითებურ „უსიოსს“. რადგან ის ხახვის შემცველობაზე სრულად აგვის მასუხა. თუმცა, კიტრსა თუ ბოლოც, არაფერც ინდივიდუალურ, ცალკეულ პუნქტებზე, არასოდეს დაუადანაშაულებ.

ხახვის მიწარი ჩემი ეთიკა იმაში მდებარეობს, რომ მისი ხილამაზის აღქმა შემიძლია, სხვებისთვის მას ვფეცენი და ვჭირი კიდევ: და მეტიც: შეიძლება ამის შემდეგ ჩემ თითებზე შეჩერდნის სუნიც კი მესიამოუნოს. ეთიკა სიტუაციისაგან მათავისუფლებს, რადგან ჩემი არსიყვარული მხოლოდ და მხოლოდ ჩემი პირადი პრეფერენციაა.

შაქრის კოვზი

კენიტი შაქრის ასალები კოვზი ჩემი თუნებების მითიური ქალღმერთია. სად აღარ ვეძებ: განვიდებები მთავაზობდნენ მამას, ნაირნაირი მოყვანილობის უბრალო კოვზებს, მაქრის, მაგრამ არა კენიტი შაქრის კოვზს. ჩანგლებსაც კი, თუმცა, ეგვნი რაღა შუაშია. ვერ გავიგე: შეიგნოს: კენიტი შაქრის კოვზი მჭირდება, – არც მამა, არც ჩანგლი, არც კიდევ რაღაც სისულელი!

როცა მივებზავებოდი, საყვარელმა ადამიანმა მიიხრა, კენიტი შაქრისთვის საგანგებო კოვზები არსებობს და რა კარგი თქნებოდა, ერთი ასეთი მეც რომ მჭირდებო. ვაიღა? გესმით, ეს როგორი მნიშვნელოვანია? რადაც არ უნდა დამიჯდეს, სწორედ ასეთი უნდა იქ

წილ. გაყვირებლები დაბნაპავე სახით მიღობენ, თავებს აქნევდნენ და ხელებს ასახელებდნენ. შგსაძლოა, თანამიგრძობდნენ თვდე. ასეთი კოვზი არაუის ქონდა.

აჩქარად სხვანაირი კოვზი ვიყიდე: ციცინა ნინას ჰგავს, გლუვია და ისეთივე სადა, როგორც ჩემი შენდამი სიფერული. ეს არ ყოფილა არც ყველაზე ღამაზი, არც ყველაზე ვასკიასა კოვზი, არც ყველაზე ძვირადღირებული თუ ექსკლუზიური, მაგრამ ეს მსოფლიოში ყველაზე უფრო გულწრფელი კოვზია, უმეტე კვიტი შაქრისთვის არ არის განკუთვნილი.

სამზარეულოში

სამზარეულოში ჭურჭელი საკმაოდ სეგრეგრებულია მაქვს დაბინავებული, თითოეულ სახეობას საკუთარი უბანი ეთმობა. აიფენები თუფშებთან ცხოვრობენ, ფინჯნები უბნებთან. მათ, როგორც ნესი, მთორე და მესამე სართული უკავიათ, დანა-ჩანდლები კი ლამის სარდაფში მყავს გამომწყვდეული. თუმცა, მთელი ჭურჭელი როდის მინდრობს სამზარეულოში. პრივილეგრებული კლასებიც არსებობს, რომლებიც ღირსად ჩავთვალებ, სასტუმრო ოთახის შემინულ სარდაფში თვალსაჩინოდ გამოშვებია. განსაკუთრებული (საზეიმო) შემთხვევებისას მათ წარჩინებულ თავადთა თუ ბანოყენა მსგავსად, სუფრასზე ვეპატიებები, რათა თავიანთი

სიღამაზე წარმოაჩინონ. მათთვის საგანგებოდ შლიან თეთრ სუფრას - მსგავსად იმისა, კიოვარსკელალებს რომ უფინჯნითელ ხალიჩას, - და ღწერთამ დაიფაროს, ზედ ვინეგრეტის ან სხვა კერძის ერთი ნამტვეცი მაინც დაგიყვარდეს: მისი არა იმდენად სუფრას გასვრი, რამდენადაც საკუთარ წასტლამოსური ლაფში სამარადეაზოდ.

ჩემი ბავშვობის საუკეთესო მეგობარს სერვანტში ჭურჭლის გარდა კიდევ ისეთი ფიგურები ედგა, რომლის დანიშნულებაც არასოდეს მესმოდა. მისთვის ვიღაცას საზღვარგარეთიდან ჩამოჰქონდა შოკოლადის კურდღლები, ვეფხვები, დათვები და ის მათ კი არ ქაზდა, სერვანტში ინახავდა. მას-სუნდება, რომ ისინი მეცოდებოდა კიდევ. ხონ გაფუჭებოდა, მეგრე ვეღარ შეჭასძი. რამდენჯერმე ვცავე, მეგობარი მათ შესაქმელ მეცოდებინა, მაგრამ ის მტკიცად შენინაღმდეგებოდა. მისი უძლიერესი ნებისყოფისა მშურდა: ჩემს სახლში შოკოლადს გადარჩენია არანაირი შანსი არ ქონდა.

მიუხედავად იმისა, რომ სტაბილურობა მიყვარს, ცოტა არ იყოს, მაძიხებს მარადიული ნივთები, ანდა ისეთი, მარადიულად რომ მომპყვენებს თავს, ალბათ საკუთარი მოკვდავობისა და მათ გვერდით ჩემი უმნიშვნელობის განცდა არ მსაბოვნებს, მით უმეტეს, თუკი ეს სულ უზრალოდ ვაძინა.

შოკოლადის მუმიებს და ფაფურის ფინჯან-ლანბაქისა თუ ბროლის ქაქისებრ ძეგლებს ჩვენზე მეგრად ხანგრძლივი სიცოცხლე უწერიათ და, ძელმანების ბაზრობაზე მოხვედრილთ, გადაამყიდვლის ახდენილ ოცნებად ქცევაც ძალსობ, ისინი, დროის გარდა, სიცრვენიც იმოგზაურებენ, ვიდრე მვენ მინაში გაგიხრნებით ან ფერულად მიმოვიფანტებით.

თარგმნა თამარ კოტრიკაძემ

[...] შავეყას ზოგადად უყვარს სიტყვები: ჯიბიანიც, საკოლეტიც, და სულ უზრალოდ, რუხად დაზოლილიც, საკუთარიც და შემოსეტებულოც, მათ თავს ეღებია, იველებს, ეთამაშება. ეოლიას ლექსები უმგად შეიცავს, ასე ვთვათ, ლინგვისტურ მეტაფორებს. როცა არსებულზე და არარსებულზე პალაღზე ფილოლოგიურ ტრინებად აღიშლებთან: ნიკალსახლები ერთიმორზე ეჭვანობენ, მოუსაფრობა გრამატკული სქესითი განიზომება, ტვივილი კი - წინის დროითი ფორმით. და თუკი სიტყვები შავეყას უკიდურესად ხორციელი, მატერიალური გამოსლის, სხეულებს - ბირიქით - უზორცოს, სფეროვანას, პატრონის ქნის. ისინი საკუთარ თავში არაან ჩაკეტლნი და სხვა სხეულებთან ურთიერთქმედება თითქმის არ ძალებთ: ამტომაც ამ ნივნი არა იმდენად რაღაცის გამოტქმის სწრაფვა ითვისება, - არც ატქორის სურული, ვინმე შეისმინოს და გაუგოს, - რამდენადაც ზოგადად ურთიერთგაგების სირთულის ერთგარი კონსტატაცია. ამტომაც ამ ნივს განსახლებურად, როგორც ჩანახატებს მარტოსულობის ლექსიკონისათვის. [...]

ლია კისელიოვა

ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი, ლიტერატურათმცოდნე, ამონარიდი რეცენზიოდან ეოლია შავეყას ნივნიზე „ცხელი ნაცარი და ნამკალი ყანა“.

ნიმნიდან „აუმეტყველებელი ბავშვის პარადოქსი“

- სიზმარში კი ადამიანს ეხედავ, რომელსაც ვეუბნებო შენი სახელი არ მახსოვს.
- ესეც რაღაცნაირად სიკვდილს უკავშირდება. (ფსიქოანალიტიკოსისა და პაციენტის საუბრიდან)

ის-ვისაც-სახელს-ვერ-ვუნოდებ.

სახელი არა აქვს, არ დაურქმევიათ, შეუცვალეს.

სიკვდილი ადამიანს გვართმევს, სხეულს გვართმევს, სახელს კი გვიტოვებს. სიცოცხლეშივე სიკვდილი ასევე გვართმევს სხეულებრივ კავშირს (როგორც ჩანს, კერძო შემთხვევის ფარგლებში), მაგრამ ამ ადამიანის ჩვენ გვერდით ფიზიური არსებობის, ამ მისი შესასლელბლობის მიუხედავად, სიკვდილი მის სახელს გვართმევს. სახელის წარმოქმნა შეუძლებელი ხდება. სახელი იქცევა ტანხედ, განცდის სიმძიმეს სწორედ ეს უსახელობა ამძაფრებს. ის, რომ სახელების უფლება ჩამოგვერთვია. ამ წერტილს სამითხიდან გაიქცევი-საგან სულ ორიოდ ნაბიჯი აშორებს. დარიგებული, გაქცეული, მინიჭებული სახელიდან არსებობის გაღვანს გარეთ დარჩა. წინათ სახელი ნებადართული და მრავალფეროვანი იყო, მას ინტერპრეტაციული ჩვევა აქვსაითებად, უფრო მწორედ, ინტერპრეტირებად უშეზღუდო გახლდათ. ადამიანი ორმაგი სახელით, ადამიანი სახელის გარეშე, ის, ვინც მისი მოხმობის, დასახელების შესაძლებლობას ითავითვე გვართმევს.

კენი (ლევინაის მიხედვით) ამბობს, არ ვიცი, აბელი ხად არის, რადგან ის თვითონაა საკუთარი თავის ბატონ-პატრონი და მასზე პასუხს არ ეაგებო. კენი მასზე მზრუნველობას არ კისრულობს და სწორედ ამით განისაზღვრება „სიუცხოვე“: უცხოების გამო ნუხილი, მათი ბედით დაინტერესება და, მით უმეტეს, მათზე ზრუნვა ხომ მიღებული არ არის. ის-ვისაც-სახელს-ვერ-ვუნოდებ საკუთარ თავზე კენის როლს იღებს, მე კი აბელისას მიტოვებს. მაგრამ მე ორმაგად მიძიმს: ვკვდები და, ამასთან, კენის და-ნაშაულს ვაცნობიერებ. სად არის ძმა ზენი აბელი? - ჩემი ძმის დარაჯი ხომ არა ვარ!

როგორიც არის, ისეთად მიიღო ვიღაც, ვისაც საკუთარი ინტორია არ გააჩნია. რას ნიშნავს ეს ამ ვიღაცისათვის და ასე რატომ იქცევა ის, ვინც მას იღებს? თუ უფორედება ამას მიმოდება და რატომაა, რომ მეორე, მიღებული, ამგვარი მიღების აქტუალ-იზებას ახდენს? აქ უკვე ჩნდება (მუდამ იყო) ცდუნება მეტი და მეტი შეკითხვის დასმისა, ანუ, უბრალოდ,

ტექსტის თხრობითი წინადადებების ნაცვლად, უბს-ვითი წინადადებებით გაგრძელებისა.

და, ვიდრე სახელი არ არსებობდა მწესჭრები ჩვენ... ნიმნიდან

ვიდრე ერთურობისათვის ზნწური ფორმით არ განგვიმარტავს ის, თუ რა კაუზალობა გვაკავშირება - თუკი საერთოდ გვაკავშირება - ან იცნებ ეს სხვა, არაკაუზალობურ ხასიათის კავშირია... მნიშვნელობის ამას კი არა, მნიშვნელის არარასებობს აქვს ეს მნიშვნელის უმნიშვნელოვანესი არარსებობაა აღნიშნულის მაქსიმალური სისავის ფონზე; ის ბალანსირების საშუალებას იძლევა, რადგან ბალანსირების გარეშე წინასწორიბას ეკარგავთ, ვეცემით და აღნიშნულ გმირებად ვიქცევით. მაგრამ თუკი თავს გმირები ვუნორებად, მაშინ გარკვეული სუიქტების წინააღმდეგობას ვიღებთ, სუიქტების რაოდენობა კი მკაცრადდა შეზღუდული. ჩვენ თავის შეზღუდვა არ გავსურს, ამიტომ გვიჩვენია, არ განვისაზღვრეთ და არც ზნწებით ვიქნათ აღწერილი. თუკიც, ერთის თვალსაზრისით, ეს მუდამ მეგობარია. არანაირი ინფორმაცია არ გვაქვს ვალენტობის, სხვა ელემენტების სუიქტისთვის შესაძლებლობის შესახებ. სიტყვებს შეიძლება განსხვავებული ვალენტობა ჰქონდეს და ეს კმარა, - შეიძლება, კიდევ ითქვას: ეს დახასიათებს ჩემი ფუნქციონირებისათვის არარეალისტროს. უნიშნული წყურვილი თამაშის ყველა შესაძლო ელემენტის სრული გამოანგარიშებისა უსურვილობაა მუდამის დადგენისა და ცოდნის აუცილებლობით დაღლილობა შეუცვალა...

და, ვიდრე სახელი არ არსებობს, ჩვენ ვიარებებთ, - ეს ხომ ჩვენ ვართ, იქ, სინამდვილეში, - ხოლო, როგორც კი სახელი გაჩნდება, სინამდვილე უკვე აღარ იქნება არსებობა, წმინდა ეგზისტენცია: ის გარდაისახება დესკრიპციად, თავისთავად კოფხას შეწყვეტს და აღწერილ“ ფაქტად იქცევა. როგორც კი რეალიზაში ენა ერთდება, ყოველივე იცვლება - არც უარსდება, არც უმჯობესდება, უბრალოდ, სრულად და სხვაგვარი ხდება. ნომინაციის პროცესი საკმაოდ რთული რამ გახლავთ; მის, ერთი მხრივ, გვერდს ვერ აუღლი, მეორე მხრივ, ეს ისაა, რისკენაც მუდამ გისწრაფავთ, რადგან ის პროცესის/ობიექტის გაინტროლების სურვილითაა გამოწვეული. ლექსიკონის ერთგვარი ზომიარკები, ანდა საპრობილენია, სადაც „ველურ არსებებს“ გამწყვედვით, გვერდებს ვეწვლავთ, გვიკვირს, შევისწავლით, უახლოვდებით, მაგრამ რას? იმ გისოსებს, რომლის მიღმაც ჩვენ მინერე გამოხილული მხეცი ზის? რას წარმოადგენს ეს მხეცი? ვკითხვობით აღწერილობას: სად მინარეობს, რით იკვებება, როგორ მრავლდება და ა. შ. მაგრამ რა კავშირი აქვს ამ მხეცს მის აღწერილობასთან? მინიმალური.

თარგმანა თამარ კოჭრიკაძე

(ფრაგმენტები)

ლიტერატურულ სიმპოზიუმებზე ხანდახან მოხანყენი ხდება ხოლმე, და რათა დრო შინაარსიანად და სასიამოვნოდ გაატარო მათში, როცა ღვინითა და კონიაკითაც კი სიტუაციას უკუ ვერანაირად ვეღარ უშველი, გახსენდები, რომ შეგძლია ითამაშო. და იმ ადამიანებისთვის, ვინც სიტყვასთან მუშაობს, რა შეიძლება იყოს იმაზე უკეთესი, თუ არა თამაში ლექსიკონთან? ვინც ეს ლექსიკონი მოიგონა, სხვადასხვა სტესის, ეროვნების, ასაკის არიან და ერთადერთი, რაც მათ აერთიანებთ, ესაა პოეზია, იუმორი და სიტყვებისა და ენებისადმი სიფეარული. თამაში 2012 წლის დაიწყო, ერევანში, ერთ-ერთ ლიტერატურულ კონფერენციაზე და მას შემდეგ გრძელდება თაყვის პაუზებთანა და განახლებებით, ძირითადად ინტერნეტის მეშვეობით. ამ ეტაპზე რეალურ ლექსიკონამდე ძალიან შორსაა, სამისოდ ჯერჯერობით ძალიან ცოტა სიტყვაა განმარტებული, მაგრამ დასაქმნიკებლად 50-იოდ სიტყვის შვის გულზე გამოტანა, ალბათ ღირს.

ავტორებისაგან

პი - ხმის ქანდაკება
ბლიში - ნივთი, რომელიც აზრებს ცვლის
ბნეკი - დღესასწაული, რომელსაც მოუთმენლად ელი, შერეო იქიდან უკანმოუხედავად გაქცევის სურვილი გჩნდება
დვალა - გაუფგებარი თხოვნა
ღანა - ჩანგლის ახლი მეგობარი. მის გარეშე ცხოვრება სწრაფ გაუსაძლისი ხდება. დაიბადა ჩანგალზე ადრე და მის შემდეგ მოკედება
ფი - შუქის სისხლი
ფილი (მარაბანი) - ის, რაც ტვიფილს მუსიკად აქცევს
ფიში - ლოდინის ტერიტორია
მა - თავიდან გამოსული, ოლონდ არა აზრი
ოფილი - ყველაზე გემრიელი საჭმელი
ფფალა - ფოფოხეთის და სამოთხის მუტაცია
კაბა - (მასკულინური კონცეფცია) ის, რაც შეიძლება ურასოდეს დაინახო საყვარელი ქალის სხეულზე, მაგრამ მას გარეშე საყვარელი ქალის წარმოდგენა მაინც შეუძლებელია
კაბილი - ბავშვობაში ყველა ფიქრობს, რომ მასში ანყოფნა დევნულეს და წითლქუდას ისინი მიაქვს ბუბიასთან, ხოლო როცა ადამიანები იზრდებიან, აღმოჩნდება ხოლმე, რომ მასში ბურთებს ურია
კინი - ხელოვნების ფირი, რომელიც ახალგაზრდა შეფარებულეს შესაძლებლობას აძლევს ჩამწელებულ და თბილ ოთახში საათინებურის განმავლობაში იკოცნაონ
კონფერტი - მალტო, რომელსაც იცვამს წერილი, როდესაც გადის სახლიდან და სადღაც მიემგზავრება
მარლი - ძალიან საჭირო ინგრედიენტი ტკბილი ცხოვერებისათვის
მელანი - კლავიატურის დიდი ბუბია (ან დიდი ბაბუა)
მეზ - ავტორიტარიზმი
მიკლეულა - ღმერთის მიერ ნასროლი ქვა
პროვლენტილი - ყველაზე პრიმიტიული და პრეტენზიული მესიფი

მტვერი - მინა უნონადობში
მუცელი - ცალთვალა მონსტრი
ნათურა - მზე, რომლის ყოფაც შესაძლებელია მაღაზიაში
ნისლი - საშლელი გამოთქმისა: თუ მთა არ მიდის მუჰამედთან, მ მ მ დ მ ს ო
ოფკოლი - მოგონება, რომელიც მამაკაცს ლიფტში რჩება სათვალე - თვალების პირადი მდივანი
საპონი - სისუფთავე, რომელსაც შეგიძლია შეეხო
სასტუმრო - შესანახი კამერა მოგზაური სხეულებისთვის
საუფე - დღის პირველი ეროტიკა
საფერფლე - ოფიციანტის ჯოჯოხეთი
სეფა - მართალი ნეგატივი
სექსი - პაზლი
სიმღერა - ტიპი, რომელიც ყველში ზის და ხშირად არცთუ ნიჭიერია
სინონიმი - ნათესავი, რომელიც არასდროს მოდის მამში, როცა ელი
სისხლი - კარუსელი, ჩართული პარკში ადამიანი. მისი გამორთვა იწვევს პარკის სრულ განადგურებას
ტურბულენტურობა - შიშის დათქვის მიზნით გულნით მოხმნული ღრუბლები
ფანქარი - ხის ხელიკი, რომელიც ხან სძვრება და ხან კვლავ წამოზრდება ხოლმე კული
ფარდა - მართინეტი ქარის ხელში
ყური - ყველაზე ლოიალური საბაჟო (ყველას ატარებს)
შეზღონი - ყველაზე საჭირო გარემოში უზუსაითან
შტამპი - სეორინგი ქალღმერთს ტანზე
ჩუსტები - კეთილმოზილური ხაზუნი
წვერი - ისტორიის აუცილებელი ნაწილი
წყალი - არსებითი სახელი, რომელიც ითხოვს ზმნებს (ვსავლ, ვცურავ, ვიზრობი, ვრეცხავ...)
ჭერი - სიბრტყე, რომელიც იცენებობს ჩუსტებზე
ხავსი - გუნძარება იმაში, რომ ცოდიღის ქვა ესროლო
ხელნაწერი - განამებული ბატყმი
ხელსაზოცი - ყველაზე სუსტი, უხერხემლო ხე

2 ჰოეზია

მარიამ ნიკლაური

მზი

ბებიარეში სულ ომში იდგა –
ბალახს ებროძოდა.

მიაი ეზო პატრონივით ღმანაზი იყო.
თავნომონენც ამ პატრონივით.
განა ასე ადვილი იყო,
ამ ეზოში არ შემოეშვა მტრის ლეგიონი?
განა ასე ადვილი იყო მიწის ყველა ფორის დაგმანვა,
ეზო-კარის მონკრიალეზა,
როცა ცალ მზარეს ფესვაბჯვრიანი მთელი ხმელეთი,
მეორე მზარეს – ერთი სუბტი დედაკაცი იდგა, მარტოკა?!

მთელი ცხოვრება
ავშანს, აკანთოს, მრავალმარღვას, ომბალოს, შვიტას,
ხვარტელას, აღურდს, ანწლს, ანისონას,
მატიტელას, ასკილას, ფარსმინდუკს,
ბაბუანვერას, სვიას, კილაშას,
ჯიჯილიაყას, სამყურას, გულბანდს,
დუგუშას, დუცს, ეკალს,
ენდროს, კაჭაჭს, ვარსამას, მაცვალს,
თავშავას, ნარს, ტუხტს, თოფჩას, ისარას,
ირემას, ქინტარს,
კალუნას, უცუნს, კრახანას, ღვარძლას,
ლაფანს, მათირას,
ნაცარქათამას, ია-იას, ქორტანს, რქათავას,
განისჭლუკს, პიტნას, შაშვიპურას, ბიას, ჩირახს,
ცახს, ქარაბაღახს, ხარისძირას,
სელიჭას, სეინტრას, ტილჭირას,
სალბს, ურცს, ურიშას,
ფრინტას, კარქევეტას, ღანძილს, ლენციოფას...
ყველას სწვდებოდა მიაი თითების მარყუტეები,
ყველა მისი მოხელილი ჟალტამის იყო,
ყველა მისი ფერის ნახელით,
მკვდარიც, დაჭრილიც, თვალდათხრილიც,
ხერხემალში გადაამხერყულიც.

ომში იდგა ბებიარეში – ბალახს ხელავდა.

მთელი ცხოვრება ომებს შორის
 ახამებდა ლანაზ ვაბებს და თეთრ ტილოებს,
 როგორც რკინის აბჯრის რგოლები, სულ სათითაოდ
 ამოჰყავდა ქაოვილზე ძაფი, ძაფზე ნასკევი,
 მერე სითვი, გვირისტი, ფიჩი,
 მერე ნიები, მერე რუში, ისევ ნასკევი, საბადე ისევ,
 ისევ ნაოჭი, რომ დიდი ომი გადაეხდა
 ცხოვრებასთან ცალკეულ შემთხვევებს,
 და არასდროს დამწნოდა დაღლა ბრძოლაში,
 ასე ფეხვით, ასე კალამით, ასე ბნკალით
 წინდა მინას, ჰაერს, ნყალს და ცეცხლს,
 ერთმანეთში აწნავდა მკერდვად,
 გვარლებს წნავდა სისუფთავისგან, სიცოცხლეზე მოსაჭიდებლებს.
 აბა, ერთი, შეგეხედათ მის ნაქარგებზე
 და მინის გულშიც ჩაგებედათ,
 რომელი სჯობდა ან სიმკერით, ან სიმწყობრით, ან სილამაზით?
 ორთაყენი თავს არ ზოგავდნენ,
 მეტოქეობაც არ ერქვა ამას,
 ორ სიტყვას, „სიცოცხლესა“ და „ცხოვრებას“ შორის
 რაც არსებობს, აი, ეგ იყო მთელი ომი,
 მაგ ფესვის იყო.

და კრიალებდა მისი ეზოს მინა ამჟამად,
 გინ გაბედავდა, ამ მინაზე ამოსულიყო,
 იცოდნენ, მაღლა ბები იღვა,
 დაუზარელი, გულოვანი, ხელცეცხლიანი,
 ეზო-კარის მთავარანგელოზს მისი ხელის მტევენები ება,
 მის თითებში ჩაებღუფა სამტრო ისარი –
 ცოცხი, ნემსი, ყაისნაღი, ქვაბი, გობურა.
 რისი თოხი, რისი ბარი, რისი კალამი,
 რა გაუძლებდა ამ ქალის ხელებს,
 შემამინებლად მოუსვენებებს, გამრჯებს, კეთილს და
 ათასფერა ყვავილების და ლექსების მქარგველს
 თეთრ ტილოებზე და ქალაღებზე
 შავი მინის გულის დამხატველს?!
 მოკეთესაც ემინოდა, განა მარტო მტერს?!
 მის აბაღურებს ღამის პეპლებიც სულ სხვა კრძალვით ეხებებოდნენ.

მხოლოდ ფარდებს სწყალობდა იგი,
 ჩაის თეთრ ეარდებს,
 ეარდებს, მიმოზებს, მავნოლიებს –
თავისი კარის ლამაზმანა ფროილაინებს
(ჩემი ბებო ხომ პოეტი იყო).

პოდა, ელოდნენ ბალახები თავიანი ფროს,
 სიცოცხლის სიბრძნით განაკვებები.
იცოდნენ, მინას ვერ ასცდებოდნენ,
ამ ეზოში, როგორც ომში, უხილავიც ხილულის მხარეს
იღვა, იბრძოდა სისუფთავის ქიშერისათვის.
 ან რა ეიცოდით, ამაოება რას ერქვა მაშინ?!

ელოდნენ მინის დახავილი გადაღმეთიდან,
 დასჯინოდნენ ვარდებს, მიმოზებს,
 ბებიაჩემის ხელია შემყურე ფუქსაქალებს,
 სიკვლეურის ნახაზიც რომ არ ედგათ ტანში,
 რომ არადფერი გაეგებოდათ ბალახის ფიშის გამიღვობის,
 უხედავლობისა,
 რომ ბალახს მხოლოდ ბუბოჩემის მსგავსი ქალები ეომებან,
 ეომებიან და ამირცხებენ
 და სიცოცხლეს იხდიან ფასად.

ასწლიანი ომის არ იყოს,
 ეს ომიც დიდხანს,
 ძალიან დიდხანს გრძელდებოდა,
 ბოლოს დასრულდა
 და შერიგდნენ სამარადისოდ ჩემი ბუბო და
 ჩვენი ეზოდან გადაიხრილი ყველა ბალახი.
 მშვიდობა დადგა.
 დადგა მშვიდობა.
 ჩამოართვეს ერთმანეთს ხელი.

და რისი ვარდი, რისი მიმოზა,
 რისი ვეება მაგნოლეები?!
 ის ეზო უკვე იმათია, მხოლოდ იმათი!
 მიწაექცევია ძველი ლოცვა აღასრულა ისეგ ბალახმა,
 დაიბრუნა ფეკვის ხსოვნაში გადანახული სამოთხეები.
 ჰეი, ლაზარეჯ, გინდა მოდი, გინდა, ნუ მოხვალ,
 მაგათ საკუთარ სხეულში უდგათ თავიანთი წვიმები და
 აღარაფრის ეშინიათ –
 მათ სიკვრებს იომ ბუბოჩემის სხეულიც კვებავს.
 ან ვინ აჯობებს:

ავმანს, აკანთოს, მრავალძარღვას, ომბალოს, შვიტას,
 ივართელას, ალერდა, ანწლს, ანისონას,
 მანტიტელას, ასკილს, ფარსმანდუქს,
 ბაბუანვერას, სეია, კალამას,
 ჯიჯილაყას, საწყურას, გულბანდს,
 დუკუმს, დუკას, ეკალა,
 უნდროს, კაჭაჭს, ვარსამის, მაცვალს,
 თავნავას, ნარს, ტუბტს, თოფჩას, ისარას,
 ირემას, ქინჭარს,
 კალუნას, უცუნს, კრახანას, ღერძლას,
 ლაფანს, მათირას,
 ნაცარეთიანას, ია-იას, ჭორტანს, რქათავას,
 ყანისქლექს, პიტნას, შამეიპურას, ბაიას, შირახს,
 ცახს, ქარბალახს, ხარისხირას,
 ხელიტას, ხეინტრას, ტილჭირას,
 ხალბს, ურცს, ურიძას,
 ფრინტას, ქარქეტას, ღანძილს, ლენცოფას...

„გამოსვლა“ უნდა დარქმეოდა ამ დაბრუნებას.
 რადგან ბევრად მეტიც იყო ჩვეულებრივ „დაბრუნებაზე“.
 25 აგვისტო იყო ეს დღე ყოველთვის,
 არც 24 არასოდეს, არც 26, მით უფრო, აბა, 27 ან 28 არ იქნებოდა.
 მხოლოდ და მხოლოდ 25 აგვისტო! მორჩა!
 სხვა დღეს არ ჰქონდა ეს უფლება მინიჭებული,
 სხვა დღე ამდენს ეერ შეიძლება.
 მოგვადგებოდა სამი თვის დაფლულს სიბარულის გამოკვებალში
 ემანუელი, შემოგვძახებდა, „შინისაკენ“,
 მოგვტვიროდა მართა-მარია, ბებოჩენი, ქერივი დიდინის,
 მოგვტვიროდა და ნოსდევდა უკან ავტობუსს,
 ვეშავს, რომელსაც რვა საათით უნდა შთაენთქა მისი ორი შვილიშვილი ონასავით
 და ლიხს იქით, ქართლის შუაგულში ამოენთხია,
 სადაც დიდი ქალაქი იყო. უფრო დიდი, ვიდრე ქვეყანა.

მაგრამ ამ ამბავს ასე მარტივად როგორ მოგვეები?
 ეს ამბავი უფრო დიდია.
 ეს ამბავი გამოსვლაა სიბარულიდან.
 ეს ამბავი მისტერიაა.
 ყოველ წელიწადს დაბადებიდან, აგერ, მთელი 33 წელიწადია
 (უცნაური დამთხვევები ბევრია ხოლმე, ყურადღების მიქცევად არ ღირს)
 მთელი მზის ხანა, ზაფხული ანუ
 ჩვენ, ბავშვები, ქალაქიდან ვიბარგებოდით იმ სოფლისაკენ,
 რომელიც იყო ჩვენი სამოთხე, კარლია და უძერუბომო,
 ვინ გაბედავდა, დაეშალა შიგ ან შესვლა ან გამოსვლა, ან მიბრუნება,
 ის სამოთხე მხოლოდ ერთი კეთილი ქალის –
 ულამაზესი ბებოჩენის ეზო გვეგონა ჩვენივე ქობით.
 მაგრამ ქობი განა მართლა ქობი იყო?
 ამ ეოხში იყო სამოთხის კერივი, რომელზედაც შეგვესლო ბავშვებს
 ფეხის დადგმაც, გულის ჩაღბობაც.
 განამებულ აბაჟურებს, სუფრებს, ალბომებს,
 ნიგნის კარადებს, ნაქარვ ბალიშებს, ზარდახშას თუ ძველ შიფანერკას
 აქ ისეთი სურნელი ჰქონდა, როგორიც არსად აღარაფერს ასვლია მერე.
 საცხებს, სარკეს, ღია ბარათებს,
 ცხრასათთან „ძლისპირულებს“, გრაფინს, რადიოს,
 ზღაპრის მსგავსად, მოჯადოებულ ცოცხალ არსებებს,
 ალბათ ოდესღაც ჯაღო მართლა აეხანებოდათ.
 და სამუდამოდ გაქრებოდნენ ბავშვობასავით.
 ახლა კი, ახლა არსებობდნენ და აქ ცოცხლობდნენ ბებოჩენივით.
 სასახლე იყო ეს ქობი მამინ: მეფე მაგიდით, დედოფალი ნიგნის კარადით,
 მთავარ ვეზირს, შიფანერკას და მთავარსარდალს, ხანოლს, რკინის კაცს,
 ყველას თავისი ადგილი ჰქონდა,
 მსახურთუხუცესს, სამზადს, თვალი მუდამ ეჭირა
 მარლის, ფეკიდის, შაქრისა და ზეთის მარაგზე –
 ყველა უხმოდ აკეთებდა თავის საქმეს,
 ყველამ იცოდა, რომ საქოროზე საქორო იყო!
 აქ სატინის უბრალო ხალათს და ჩოთის კაბას ღირსეულად ეჭირათ თავი,
 ბამბაზის საღაშურს, კალოშს, ოთახის ფლასტს,
 ყველას თავის წილ საღაშს აძლევდნენ.
 არავინ იყო უსაქმური და უმაქნისი,
 ქალიშვილობის დროინდელი ტყავისგანათაც კი.

შიდაწერის მადალ თაროზე შემოდებული
 ათასგვარ ფოლაქს, შედაღს, თმის კულულს,
 და სამკურთხა ორთოდ წერილს ინახავდა დიდ საიდუმლოდ.
 აბა, საახლე საიდუმლოს ვარემე თუნულა?
 ჩამიკინიკებულ თეთრფულს თაროებს ხომ
 საიდუმლოს ვერ მიაბარებ
 ქვემადგისა ბავშვების ხელში?!
 ღვინიამ ბოცებს თავისი კუსხე შქონდა სამზადში,
 კერასინკებს თავისი და კეცებს – თავისი.
 პატივს სცენდნენ აქ ბებოჩემის კონსტიტუციას,
 სისუფთავე – პირველი მუილი,
 გარჯა – მეორე,
 წესრიგი, კითხვა და ააე, რიგზე ჩალაგებულებს
 წლიდან წლამდე ამზევებდა ბებო,
 ფურთახავდა, ახამებდა, ბალახს ხელავდა.
 არავის შქონდა ამ ეზო-კარში თავისწყებაზე მოხელის უფლება:
 არც კაცს, არც ვეიშნის ამოფესვილ ძირს, არც ჯიჯილაცს,
 არც ჯვერა და ელტყამს,
 არც ხმელ ფოთოლს,
 არც უფშურს და
 არც ცუდ ამბავს თავის შვილებზე, შვილიწვილებზე.
 მხოლოდ მთვარე ნებივრობდა უნაბის ტყერში,
 და ურთადურთას, რისაც ბებოს ეწმინდა, იყო ელქვეი,
 ეზოში ზევისა ხნის დაფნები იაილტვდნენ იმ ცეცხლს.
 აქ ხატები არ იყო, მაგრამ
 ძველ აღბონებში იყო ბევრი კეთილი მწერა,
 დქორთისა და ანგელოზის ბევრგვარ მნახელი,
 ჩვენს ეზო-კარში სწორედ ისინი ახთებდნენ ხოლმე ციცინათელბს.
 ამ ყველაფერში ჩვენი ჩადგომის თარიღებიც ზუსტად იყო,
 პირველ ივნისს დაფინებოდით, მზესხავით,
 და აგვისტოს 25-ში, დილით სიხამზე ებრუნდებოდით იმ სამოთხიდან.

ახლა როგორ ებრუნდებოდით, არ იკითხავთ, რა იყო ეს დღე,
 ან წინა ღამე რა იყო, იცით?
 ბებია ხაბაკ-ბარგს ალაგებდა,
 ყველაფერი როგორც უნდა ჩავტია ჩემოდნებში, ჩანთებში და
 გაცოილებით იმანზე მტეტი, რაც უნდა წესით დატეულიყო.
 პერგამენტის გამჭვივრაველ ქალაღებში იხევიდა
 ხატბაურები, კეცის მჭადი, ყველი, წინილა,
 იკერებოდა, ლაგდებოდა ათასნაირად,
 ტანსაცმელი, ფეხსაცმელი, სათამაშო, ნაქერი, ძაფი,
 ახალი წიგნი, რვეულები, ღილი, ნაქარგი,
 ყველაფერი გამოივლიდა ღამის გვირაბს,
 გამთეიისას თავის ადგილზე იდო უკვე, მყარად, სათუთად,
 აქ რჩებოდა მომავალი ზაფხულისათვის საქანელა, ველოსიპედი,
 სათამაშო სურვისები, აკვანი და ბევრი თოჯინა,
 მიფქონდა გემო, სურნელება, მზე და ფუფხები
 იდაყვებზე, მკლავზე, მუცლებზე,
 სანდულბია ქვირში გაწეული მზის რუფი და
 დამოკლებული კაბა, მარვალი.
 მიგქონდა ბებოს დანაყოფი სართავი და ბოსტნის მწვანელი,
 აწლიის სიროფი, „ვიშნოვკა“ და ბავშვებისთვის დამტკბარი ღვინო,
 დაუმტკბარიც – ერთი ფანგბადის ბალიში მაინც.

მიგვექონდა ჩვენი ბედნიერება,
და უთენია, 25-ში, სიხსამზე, სახლთან მოვიდოდა დროზეც ადრე
ერთადერთი მანქანა სოფლად, შორი შეზობლის,
კორმაძეების ბოგირსგალმა რომ ცხოვრობდა,
რეა ნოე,
მოგვაცვივრებდა და ღამნათვე ბებოაჩემს გაპქონდა ბირგი,
მნითური კაცის კიდობანში დებდა ყველაფერს,
ბოლოს ჩვენც გესხამდა და გვიშვებდა სვედიან ზღვაში,
ბებოსთვის რომ გაისამდე არ ენერა მშეიად დადგომა.

ჩვენ კი, ბავშვები, მიედვიოდით მონატრებული გულის ბაგუნით
სახლსაკენ, თბილისისაკენ.
ნოე ფერ ხონში ჩავცივნივინდა,
ჩამოცლიდა სიფრთხილით ხაბაკს,
აიღებდა გასამრჯელოს და დაგეტრებდა აეტოსადგურში,
სადაც მხოლოდ ორი საათის მერედა თუ ჩამოდებოდა აეტოუბს,
მაგრამ ბებია თადარიგის ქალთა მსგავსად,
ადრინად ჩამოცივნივინდა,
სადგურის „ბულკებს“ გვიცივნივინდა, ქიმიშიანება,
გვიცურებდა ცრემლიანი თვალებით და
უკვე შეათედ კითხულობდა: ხო მომწერო, ბებო?
უკვე მესხედ ანგარომობდა ბილეთით ხელში,
მზის მხარე იყო ეს ადგილები თუ ჩრდილის მხარე.
შეთასედ ამომშვებდა, ხომ არაფერი დაგვრჩა სახლში,
უთო გამოვრთეთ?
აი, ასე, ნელ-ნელა, თმენით, გამოვდიოდით სამოთხიდან გამთენიისას,
და საღამოსთვის, უკვე სახლში ვიყავით ყველა,
ტელეკრამაც გაგზავნილი გვექონდა – „შაყვიდით“ ,
ვედებოდით კუთხე და კუჭჭულს,
ყველაზე მეტად მცხეთის ფელი გზა შვლავდა ბოლმე,
მანდ იცოდა გულმა ბაგუნო,
მანდ იცოდა სიყვარულმა დასნებოვნება,
მანდ იყო ონელი დათმენა და
ისეთივე ეკალი მჭრიდა,
მაყვალს რომ ავცა, მოწრილი ნვეტით,
რომ ჩავერქობა და ხორცს გქანავს, არ გეხსნება,
აი, ასე მწარედ მიყვარდა ქალაქი, სადაც მოვდიოდით,
ჩვენ, სიყვარულის სამოთხიდან მობრუნებულნი.

მანა ყოველთვის დიღმის გზაზე გველოდებოდა, სადაც ახლა
აღმამენებლის ფელი დგას და სახლი „ბელუქაი“,
იქ იდგნენ ბოლმე სხვა მამებიც. იდგნენ, გველოდნენ.
მაცივარში საზამთრო იდო,
და ის შვავდა ზეთისხილის რტოს,
ხმელეთის და შინადგოფის ულაღატო ნიშანს,
ბებო კი,
ზუსტად ერთი ნლით
ეფლობოდა მარტობაში კონვერტების აშარა და იმედის ლოდით.
საფარული ედებო სახლსაც, სიყვარულსაც, სამოთხეებაც,
მხოლოდ სიზმარში ვნახულობ ბოლმე, როგორ დაეფრენ
ამ ეზოს თავზე და ვერ ეუშვები, რომ ფეხი დაავდა
იქ, სადაც მართლა
ყველაზე დიდი ბედნიერების ზიდვა მშემქლო
კნაჭა მირებით და ბებოს ლაკის „ბასანიშკებში“ ფყენბნაყოფილს.

სპოლა

მოკლე კაბეზი გვეცევა ყველას,
მსუქნებს, გამხდრებს, მალღებს თუ დაბლებს.
სულ არ იყო საჭირო, რომ მაღალ კანქებზე მდგარიყავი.
დრო იყო რაღაც ამაღვარი - თანაბრობის, მუშათა კლასის,
დრო იყო და რადგან ქარი ყველა დროის,
სანოემბროც და სამაისოც,
ოხნავ კაბასაც აფრიალებდა,
ხელს რომ ასწვდი, ხელს, რომელსაც ან დროშის ტარი ჩაექიდა,
ან ქაღალდის ატმის ყვეგილით შემკობილი გამზმარი ტოტი.
იქნებ გამზმარიც არ იყო, მაგრამ დამტერული ტოტები ხომ ისე ხმებოდა,
როგორც ჩილილი ემანუელი მაშინდელ დარში?
კანქები კი გამოსხვეული ბამბის ძაფით ნაქსოვ გეტრებში, რეიტუზებში
ისე უბრალოდ მოძრაობდა,
გაზინაკულიც, მსუქანიც, უშმოც,
რომ ეერავის გამოიარჩევდი გზიდან, რომელზეც ნება გვექონდა მოძრაობისა.
ზოგჯერ ქარი გვითოშავდა,
ზოგჯერ ნვიმა გვისველებდა თექის ბოტიან წიფებს, რომლებსაც
თუ თვალს მალდა აყულებდი, დინახავდი ვაჭვით დაბნულ ფინიასაც,
ერთადერთი კბილი ჩამბულს ხორცისიფერ „ჩულზე“.
ზოგჯერ ფეხიც დაგვიცდებოდა „მოსკოვური რვეულების“ მსავსე ყინულზე.
ჩვენს უბანში ხომ აღმართიყვი ბუერი იყო და დაღმართებიც,
გააზნდა, ფეხებს ხაით დგამდი სკოლისაკენ თუ სახლისაკენ.
და ერთხელაც, გადავიწყობდი გოგობებმა, რომ გავიზარდეთ,
რომ ვიცოდით აკრძალული ამბებიც უკვე,
უფლებაც გვექონდა კევის ლექვისი,
კინოს უკანა რიგში ვჯდომის,
დღიურის წერის...
დავადგინეთ, რომ შეგვეძლო, მოდისათვის აგვება მხარი,
ჩვენი მოკლე კაბების ნაცვლად ჩაგვეცვა გრძელი „მაქსი“, მოღური,
ისე ძალიან მოღური, რომ
მუშათა კლასიც თავს ვერაფრით იკავებდა სიახლისაგან.
ვიყიდეთ ასე შეიღმა გოგამ ყავისფერი ქიშმიური და
შევიკერეთ გრძელი „ფორმები“,
ურუქელი მვიდი ბრიენივით ვიბჭეთ და ერთად
დავივარცხნეთ კვირალამით დაბანილი ფაფუკი თმები,
ნილონის ბაფთების ნაცვლად შევიკონეთ შიფონის ბაფთით,
დავიზუბირეთ ფიცის სოტყვაც „დერმაკოლი“,
გაეჭიმეთ ზურგი,
გამოგზიკეთ ზოგმა ტურები, ზოგმა მკერდი, ზოგმა სულაც ვერც ვერაფერი
და დაებრუნდით არდადეგების დამთავრებისას კლასში იმართან,
ვისაც ისევ მოკლე კაბა ვერ უფარავდა
ვერც გაკაჭულ და ვერც ჩათქვირულ მდაბიურ ფეხებს.
ჩანთებშიც ერთით ნაკლები წიგნი გვედო შეიდიფეს,
და სკოლაშიც ადრე მივდიეთ, განა პირივით,
დაგვიანებით გავაოცეთ კლასელები და მასწავლებლები?!
დიახ, დაგესაჯეს, დაგვაშუნათეს, გვიცხებს, გვლანძლეს,
კაბინეტ, საჩანაწავლებლო, დირეფანი,
მოიარა დირექტორის სკეპლამ თუ რისხვამ,
დაგვიბარეს მშობლები და ჯოფაუცევებში ორანები ჩაგვიწიკიცეს.
ზანზარებდა თითქოს სკოლა ჩვენი გრძელი კაბის შრიალზე,

მერე კი, ვითომც არაფერი,
დაგრძელდა ყველას კაბა თანაბრად:
მასწავლებლის, მოსწავლის თუ ამველელ-ჩამველელის,
ის კი არადა, განვითარებულ კომუნიზმსაც თავშესაფარი გაუხდა „მარქსი“,
მოქალაქეებს ჭარი აღარ უფრიალებდა უზეროულად კაბების კალთებს.
დროშის ხელის ანევა აღარ იყო უკვე საფრთხილო,
გინდოდა, სულაც არ ასწავდი,
გინდოდა ტოტებს ყვეალებსაც არ მიაბნევი
“დაქატული” ქალაქისგან გამოფერიულებს არც სანოებროდ, არც სამაისოდ.
მერე გრძელ კაბებს მიხატეს ბერი ხაზი და კუბოკრული ნახატები
დაემსგავსა ციხის გიოსებს,
საიდანაც თავი ვერაფრით ვერ დაეაღწიეთ,
მერე ტყავის ჩექმაც ჩაიცვით,
ახლა გინდა მაქსით იარე, გინდა – მინით, გინდა – ჯინსით,
გინდა გაშიშვლდი, გინდ შეიშოსე,
სულერთია, არაფერ გეტყვის, რომ შენ გმირი ხარ,
სტანდარტებიდან ამოტყორცნილი – ნითელი ბაღბა,
მოყვავილე სკოლის ფანჯრების დიდრონ რაფებზე,
ნათისსუნთან დერეფანში დაყრილ ნახურზე მოსრიალე ფეხები კი
ცელებს ნიპგავდა, ჩამმარი წლების ლოზუნგების გვრინით მთიბავებს,
ასახვეტ თივას აქა-იქ ისე გამოსწროდა წვენი ბავშვობის ლურჯი ყვავილი,
როგორც ზარის ხმა,
ბუფტიდან ისე კლასისკენ, ანდა პირიქით,
როგორც ზარის ხმა,
დღეს სხვა სკოლაში მოგუგუნე.
დღეს.
სხვა სკოლაში.
და არსად ჩანან გაბედულები, რომ პირი შეკრან
და ეს ქვეყანა მობუფბუფე ქაობიდან ამოათიონ,
დააგროკონ. გაალაზნონ.
გაფინონ მზეზე, მოიხდინონ და თავადაც მოუხდნენ იმას,
არასტინდატულს, უფუებელს, ახალს, უცნაურს...
დღეს ყველაფერი ენაუფეს აბარია,
მაშინ კი, აბა, სად იყო ღმერთი?!
მაშინ მხოლოდ სკოლის ზარი ირეკებოდა.

დაჯერებისთვის

*„ერთი ვარდისთვის,
მხოლოდ ერთი ვარდისთვის მომკლეს“*

ხედავ, ნკვედარსაც შეგძლება
თურმე სიცოცხლე?!
მიტოვებულ ქისგვიზე რომ დაჯდება ჩიტი,
ჩქამისტოტიდან ჩამოვარდნილი
სიწუმისბუდის აწენებით დაღლილი და გარეტებული,
ან ეარი ფოთოლს ჩაანდის უკვეზაფხულგამოვლილს,
პატიმრისთვის გადანახულ მძელ ჭურის ყუას –
დღი მწვანე სუფრის მონარჩენს,
ჩინგამოცლილი თვალის ღრმულებზე დასაფენად მარტო კი არა,
დასტურად, რომ ცოცხალივით გჭირდება ზოგჯერ

დაჯერება არსებობისა,
რომ შენს მადლა ისევ ჰყვავიან ხეები და იფურცლებიან,
ან ვარსკვლავებით გავსილ სტომბეჩით დაძმობებული
მიგა ღამე და შიგ ჩააბურჭყებს თავის სიბნელეს
ან ბაყაყი გაუჩნდება და
როგორც ყრმას დედა ჩაიგორებს წყლის ცივ კალთაში
არსებობის სინართლის ნაყოფს – ისე მოიხდენს,
პოროზონტები გათენების გუბებში ცერს რომ ჩაყოფენ
ბედნიერების გამოსაშხეფად,
შენამდე კი სინათლეც რომ ვერაფრით აღწევს,
ყველასათვის გაჩენილი, ყველას სამყოფი,
ერთადერთი შენ არა გკმაზარ...
მკედარსაც თურმე შეგძლება იყო ცოცხალი,
და იგროვებდე ათასობით ქანის ნაფურს
და ქვების ნალოკს ანმინდავებდე,
როგორც ღვინოს – თავისი თავი.
მკედარსაც თურმე შეგძლება
გვიმისთავზე ჩაკიდებულ მწვანე ხავსივით
სხვისთვის სიცოცხლის სიბოლოდ იქცე
და იდგე ასე: ჭა, რომელსაც
სიცარიელის გეება ზრო წყლის ფესვებიდან ამოზრდია და
ქვის სამაჯურით ღონიერი ჰაერის მკლავი ისე მოურთავს,
თითქოს ეს ხელი სულ არაფერს,
სულ არაფერს არ აკეთებდა,
მთვარის ყურებით გართულ პატრონს
ზოგჯერ ხელს თუ აუქნევდა, ხომ არ მოკვდაო,
თვალეები ხომ არ დაეუხუჭოო,
საკუთარ თვალში ჩაშხედავი სივრცის თვალეები.
ლოკოკინების დამბურებელი,
როგორც ყველა ძველი ლაგვინი,
ძირგვარდნილი, ისე დებულა თურმე მიწაზე,
თავდაც კი არ ცოფდია,
რომ არა მინის სიღრმეებში ჩაბუდეებული წყლის სიცოცხლე,
არაფერი იქნებოდი ჭიანჭამი ხმელეთის გარდა.
და კისერზე ჩამოცმული ეს ქვის უღელი,
სტიციების საზღვრებს რომ იცავს, სივრცის ნერტილი
ყველა მგზავრისთვის ნიშნავს დასასრულს და დასაწყისს იმაედროულად.
მკედარსაც თურმე შეგძლება სიცოცხლით სავსე იდგე ზღვარზე,
ზღვარზე, როგორც ფანჯრის რაფაზე ძველი ლარნაკი.
ვისაც ვარდი არ აბადია, ვერც თოკს ჩაუშვებს,
ვედრომ მაინც რომ ამოსაპოს წყლის სურნელი – მკედრების მზითვეი.
დიდი საქმეა, წყლის ჩამქრალი კოცონივით
თავისი თავის ნაელად ღვიოდე მინის სიღრმეში
მკედრებზე დაბლა,
ძალიან დაბლა...

სამოთხის ღამე

ცირა ყორაშვილი

ავტორის წინათქმა

ეს რომანი უკვე დაწერილია. ავტორს მხოლოდ გადმონ-
ყრა ესაჭიროება და ისიც ჟამიდან ჟამად იხერს ამ ამბავს.
ერთ სათაურებზე უცრის თავს იმ ფრაგმენტებს, რომლებსაც
სხვა შემთხვევაში მიზეზ-შედეგობრივად ყურადღებით დააკა-
ვირებდა, ვერ გადააბამდა... ისეთი განცდა ჩნდება, თითქოს
ავტორი ხელს ჰკრავდეს ცხოვრებისგან ლანგრიით შორთიულ
სუბექტებს და მშვიდი იუდეველური უდაბნოში, მინის პირზე
გროვებდეს კრიალა ბურთულებს, იმ ფერისას, ზეთში მოხუ-
ლილ ცომა რომ გადაჰკრავს მარგალიტისებურად: ციურ მა-
ნადა, ციურ ბურთულად რომ სახელსდებდნენ იუდეველნი.

თითქოს უმნიშვნელო დეტალები: ქარისას და გამიხარდის
ფეხვართ ერთმანეთი. პერსონაჟთა სახელები პირობითია,
არა იმდენად გულბურჯილოდ რომანტიულ სახელები-
სთვის, რამდენადც არასი უკეთ გამოსახატავად. ქარისა
ცხს სტიქიაა, გამიხარდი მინის, შეყვარებულები ილტვიან
ერთმანეთისკენ და განილტვიან, ამ ფონზე აქეთ თრითინა
გამითრითილდება, იქით გველი ჩაეხვევა ყორეს, ხის ქვეშ
გველის წინილიც მინაიოვობს, ყვავილები იმდებთან ვარსკ-
ვლებივით, დღე-ნაადღელებიც, მდინარეებიც მოედინებიან
პრეფლყოფილ ნაკადებში. მაგრამ ამ დეტალებს თითქოს
არანაირი სიმბოლური კავშირი არა აქვთ არც იმ თავდა-
პირველ გველთან, არც ცნობადის ხესთან, არც მფრუნავ
ცეცხლივან- მახვილიან ქერულითთან... არ ჩანს დედაკაცის
სუალიც, გველის თავი რომ გაჭექქოს. პირობითი, თითქოს პი-
რელყოფილი ჰარმონიის აღდგენა სურდეს ავტორს, არადა
არავის არანაირი საფრთხე არ ეშუქრება, არც სიუჟეტში ვი-
თარდება, არ არც კეანძი ინასკვება, რომ მერე გამოხსნა დას-
ფორდება, არ არც კულმინაცია და მოქმედების დასასრული,
ყველა დეტალი ახალი წრებრუნვის დასასრულია, სამოთხის
ნათლიერ ღამეში გადასვლა.

იქმნება განცდა, რომ ავტორმა ნაყოფმონეულ ხესავით
დაარზია საყოთარი არსება, რათა ერთ ჯერზე ჩამოებერ-

ტყა ის შთაბეჭდილებები, რომლითაც ამ წამს
ცოცხლობს, დღეის დღით ხარობს.

იტანს თუ არა რომანი ამ ერთი შეხედ-
ვით დაუკავშირებელ დეტალებს, ეს ნელსელა
გამოჩნდება. ამ ემოციური დეტალების გრო-
ვამი, ამ ქაოსიდან, თავისთავადობის მქონე
შთაბეჭდილებათა ნაკუნებიდან ნელსელა
გამოიძერწება მთავარი სათქმელი. მკლავე-
ნაკაპინებული ავტორი, თბილ, დაკვეთილ-
ტიან დერგში ხელეზაყოფილი დედაკაცივით,
თოვლივით თეთრად შედედებულ, ფანტელ-
ებად დაფლეთილ, აჭრილ-აკუნულ ღრუბლის
ფთილებს ხელით მოაბობს, მოაგონებრივებს,
ააფუნდავებს, მინიატურულ ფერსოს, ბორბ-
ლის ფორმას მიანთქებს, მოძრაობის, წრე-
ბრუნვის სიმბოლოდ აქცევს... დემიურგიც
ბოშ ასე ქმნიდა ამ დიდ სამყაროს კოსმიურ
დერგში სიტყვაჩაყოფით... მანამდელი სამყა-
როც ბოშ ასეთი იყო- ქაოსური, ვაფანტული,
არ მყოფობისგან ლეთისა მიერ მყოფობად მს-
ოლოდ სიტყვით მოეგანებული.

როგორ შეიძლება დაიბრუნო თავი ნათ-
ლის საწყისში, დაიბრუნო თავდაპირველი
სიცოცხლე, ამაზება ეს რომანი. არაფერი ისე
არ ამსგავსებთ და განასხვავებთ ადამიანებს
ერთმანეთისგან: არც ქვეუ-გონება, არც სქე-
სი, არც კანის ფერი, არც პოლიტიკურ, თუ
რელიგიურ მიმდინარეობათა მიყოლა, რო-
გორც ნათლის საწყისში დაბრუნების წყურ-
ვილი, მოთხოვნილება, მისი სიმძაფრე, ან ამ
საწყისისგან განდგომის ხარისხი.

რაკი ავტორს თვითმზნა და არ გაუხდია,
დაშორდეს მკითხველს, ამიტომ მკითხვე-
ლი თავად უნდა მიუახლოვდეს, დროისა და

მოკალეობის კვალად მიჰყვას ტექსტს, თუკი ავტორი ეძიებდა. და თუ ავტორი აღთქმის მიზნად ხელსუფლებას სწორხაზოვნებას მაიკვებ ვერ აირიადებს, ყველაფერი თავის თავს დააბრუნოს, რადგან მთელი ის დრამატუზმი, რაც სოუკეტურ განვითარებას შეიძლება აუკიდოს, სწორედ მაშინ იჩენს თავს, როცა პირველყოფილი პარამონის ნიჭი და მოთხოვნულება მოკლებს.

ამ ჯგერზე ეს წინასიტყვაობა და ტექსტი იყოს, სხვა ჯგერისა სხვა დროს ეთქვას...

სალამო ხანს, როცა ქარისა იხატავზე იჯდა, ფანჯრის ამოუკლოავი ჩარჩოს ღრჭოვრიდან მასთან ნაცრისფერმა თრითინამ შეიხვდა. ციკვზე პატარა და ციყვისებურ, ვირთხის ტრლა, ოღონდ განუზომლად კეთილსახიერ არლებას თვალეების ირგვლივ შავი ბუნვის რკალები შემოყლებოდა, რომ არა ფუმფულა ნაცრისფერი კუდი, ქარისა მას ასე მოულოდნელ-საუკლებოად ვირთხისგან ავერც გააბრუნედა, რადგან ვირთხის მთელი პარაზუნობა სწორედ მის კუდშია, თითქოს მკვდარი, მტვერსა და ტალახში ამოგანგლილი ძლოკვი დამყნოდ-დასთრევედეს კუდსუხუხუხეშ.

თრითინა უჩვეულო დახვედრით უკმაყოფილო ჩანდა და უკვე შეორედ დაიძვევითა ქარისამ, რომ თრითინებს, როგორც ბუნების სხვა არსებებს, რომლებიც მთელი დროით დაშორდნენ ადამიანებს, თავიანთ სივრცეებში მათი შემოხვეტება აღარ მოსწონთ. უნდა ითქვას, რომ ასე გვიან აქ, ამ გამოუსწობელ დარბაზში ქარისა სხვა დროს არც შემორჩენია საემეს. თრითინას უცებ შეხასწო თვლი და ისიც გაჰქრა. ან ფარალალა სხვენში შეიხვალა, ან ფანჯრის ახლოს მდგარ თუთაზე გადასკუპდა სიბნელეში. ესეც «ქურციანა», როგორც იტყოდნენ ფშაველები ამ პატარა, კეთილსახიერ ქრციანზე.

ქარისას ბოლოდროინდელ მგრძობელობას და მომძლავრებულ ინტერესს ღამისადმი ეს პატარა ნვეთიც ჩაემატა - «ღამე სრულად სხვა სამყაროა, ჩვენ არაფერი ვუნეციო მის შესახებ».

სალამო ხანს, ფერდობზე ქარისას წინ შავნა გველმა გაურბინა, გზა გადაუჭრა, მერე ქვა- ყორეს მიაშურა, ლოდებს ჩაეხვია, სიღრმეში მიიშალა.

არ მოკლათ, არც ეს, არც სხვა, - უთხრა

ახლოლებს ქარისამ, ამ გველვაში ნერგებს-და შინაა სურჯვას უადვილებენ...

ერთ საღამოს, კი ქარისას პანია, ფუდუნქან ნაგვლივით, ბურთულასავით წერილი, დაკლანქვან ვადაქვანქვან ბრინჯაოსავით ამოზნინებული წინილი გაუხტა ფეხქვამ და თავქვეზე პანიკით დაეშვა. იქით-იქეთ, იქით-იქეთ, მარცხნივ მარჯვნივ, მარცხნივ-მარჯვნივ, ასეთი ტრანექტორით ზინაიქობდა გველის პანია ნახსლელტი. ეტყობოდა, ბალახებს არიდებდა იაფისებურ ტანს და, მთელი მისი მინიატურული არსება განუზომლად დიდ პანიკას ასხივებდა: «მოძველო, მკლავენ!»

არ გკლავ, თქვა მზრუნველმა ქარისამ და თავისი საწე-ანაგერაი განაგრძო ხის ქვეშ -

«სამოთხის ღამე დიადა, ჩვენ მის შესახებ არაფერი ეწყით».

ქარისა ქათმის კვერცხების საყიდლად წავიდა მეზობელთან. გაიარა აღმართი, ჭრიჭინათა ჭრიჭინი გადიაარ მეზობლის ეზოს მოლი. ნახა, კობის საფეურზე დიდ ქთანამ რამდენიმე წლიანი კაქტუსი უხვად აფავებულა. დიდრონი ნახად მოვარდისფრო, ჩვილის პირისკანისფერი ყვავილეს დაუსხამს, ისეთი, თითქოს ერთი დიდი მთლიანობიდან მატარა ხელს დაეჭრას, გამოეძქნოს მომთავარი ყვაფულაზე. ყვავილები ვარსკვლავებოვით ნახად კრთიან და მათი მოგრძო თეთრი ყვლი, თეთრ, პატარა გვირახებდა ქვეულა, შიგნიდან კრემისფერი ხავსებით ამოფენილა, ფუტკრები შიარული, შრომისმოყვარე ბზუილით მიძვრებთან ამ პანია გვირახებში... ერთ ღამეში გაშლილა ყველა და ერთ დღემდე დაასრულებენ ყვავილობას. საღამოს გაცვლებათ მთავარ სული სიცოცხლისა, თავებს ჩაქინდრავენ, დაიბურებთან, დაურუტებთან, ყვავილთა პარამუტებოვით მოსახდობან ღეროებს და მკვდარი ვარსკვლავებოვით, მუპლებოვით გაიტაცებს ავისტოს ცხელი ქარი.

«სამოთხის წვეთია ეს წუთები, სამოთხის ყვავილის - კინამოს სურნელს ჰვავს, მე კი ყოველთვის სამომავლოდ გადავდე ჩემი სიხარული, მხოლოდ დღეს დღით, - თქვ ქარისამ - სიხარულია დღეს დღის ყვავილობა...»

რო უცხო ხელება გამიხარდი ქარისასათხს, რის გადმოაფენს სიტყვებს: - ჩემო გოგო*. არა ინიტობ, რომ ქარისა გოგო არ არის, სხივი გაქცევა, საყენარე ტანი ჩაქემა, ვერ გაიციანებს, იკუჭუჭუჭებს, ვერ გაუფრთხილდება... გამიხარდის ამხელს, ნებეირა, უბოლოდ მიპუთებებელს, დამპუფლებელს, დამპაურობებელს.

ქარისა ადებს ფასს სიყვარულს, ცაში ახიდა, გიორგიმზიდის ფიჭვება ადარა, სურნელოვნებს, ტანამოლტილებს...

თარ რომ სდევდა ქარისას ლოცვა, ნუჭუჭუ, იხსენ ჩემგან, იხსენ სხვათაგან... რით გადაუზღვდა გამიხარდი, რით მიაგებდა, რით გადუნოხისა.

თუ ქარისას დახმარება არ შეუძლია და გამიხარდიც საფრთხეს ადევდებს, საბოთის შესთხოვს, თავიუფალაშკოვს გრძნობისგან და გამიხარდიც ქარისასავაგან.

ქარისას ბრალი არ არია, თუ გამიხარდიმ ვერ დაიხსნა თავი ქარისგან. თავდახრილი აღარ მოუხსმენს. თუ სურს ცხრა მთის იქით წაუღოს გამიხარდი, სხვა სიტყვები მოაგროვოს, მოიკლავს ზურგზე, დამისიძებს, თავდაპირველნი, სხვა სიტყვები ქარისასათვის, რადგან ქარისა ბრძენი ქარია, ამოვარდება და ჩადგება, ჩამაყუდრებდება, ქარისა ბრძენი ჯარია და გოგო არ არის.

აჰა, კიამიო ნელსუნელი რაღაც ყვაილი, ჯგობით რგული... ქარისა ადებს მის გულმერდზე მისიარ გამიხარდს, რომ გაანელოს, განავრილოს, ხრწნილებს მატლი უჩინო ჭის, უხრწნილებს მადლი შენისოს. უფამო ნათლით მოიხელებს, რაც არ იყნება, რაც არ იღლებს, არ განიღვება... განიშორის და დაიბრუნოს სამარადეთმოად.

და აჰა, იხილა ქუჩის მტვერში ამოგანგლილი ორი ცოცხალი ბუნვის გორგალი ქარისამ, ღრწით და ნკმულით, ტკივილით, ტანჯვით სხვადასხვა მხარეს მიმსარაფი ორი თავტანი, გაქიშული, განეღლი არია, ერთასი. ტანის ბოლოთი, კუდუსუნით ერთოურს შერწყმულნი, გადაბმულნი, ხან რომ ნკმულით კბენენ, ენს უქერენ ერთმანეთს დასისხლულ ყელში, ხან ნამიკრად სულმითქმულნი, ერთარსობას ვერ შეჩვეულნი, კვლავ საპირისპიროდ იხიდეზიან, რომ დაფლითომ ეს ერთარსი, შორს რომ გაიქვან, ერთმანეთისგან გათავისუფლდნენ. მთელი ადამიანიური ყოფაც ეს არის... მხ-

ოლოდ ფიზიკური სხეულით, კიარა, სამშენიეულითაც გადაგვაბა დიდმა მხატვარმა და თვალს მიუფარა. - თვეა წარისამ და უამურ სცენას მორიდვა თითონიც თვალთ.

და იხილა ქარისამ ნაკადულები, ღელე-ღულენამ ქუჩებში ქონებით, ხვეულ მაქანებით ნაპირმდკული, სერგებთანაპირებუემოსავნი, თითქოსდა ხსნზე: „იყავს! ან „გამომყვი!“, ან „ვიდინათ!“ - მიზიდან ამოსკვადარიყვენ, უხილავ მეგზურს მოდევნებულთ პირველი კალაპოტი გაუქვრათ და პირველივე შემხვედრ ქვება ასე უშუალო, უნაპირო დენით, მდინარეებით, თერთ ციალად, ბოლოს ცვეცხლად მოპკიდებოდნენ, მათზე ღრუბელსა ბრილებად, ლოლითა კრისტალებად გადმოფშვნილიყვენ. ამ ბრილითა გრადმა, ნოტიო მსუყვება გამიხარდის ფერმკრთალი ხატი ამოხიდეს, ააჯახცახეს.

„ხახივა, ხახატიო, ახლა წმინდა საოთები არ მიხდებარ, არ წაწივალ, თვალში მექარსაოტები...“¹

დათვის ჯვარს გადაენდა და იხილა ქარისამ გიორგიმზიდის ფიჭვები, ტანამოლტილი, ცისფერისხსლიანი ულაპობელი ფიჭვები, და თქვა - ასე მალღია ჩემი სიყვარულიც, მალღი და ულაპობელი*.

ეროზო ჩიქვიით გაფრინდა ქარისა, ხაცა იახსარის მოლტით გაპობილი დეექვა ისეა, როგორც მთისძირი, ორად გაპობილი, იმ უამისა, მოგება რომ აღმოუხურდნენ და ერთმანეთს სტკორცნიდნენ ღვთის შვილინი - გაჯავრებიაა.

ამ ელსაფით გაიპობა, მკვარამი და ქაქანჯვული, ხანიამ მოყოწასე მორინის მარგალიტი სამოთხის ღამია ბაღიდან. - თქვა ქარისამ.

გარდასული ღამე სამოთხისა, დიადია, ჩვენ არაფერი ვიცით მის შესახებ, თქვა ქარისამ, მისი ბუნება, მშესავით მოკანკაშე, სიბნელეთ იძალაეს სახეს ჩვენგან. ღამით რომ გაჯახელინა ანთიბული თვალთ და დილის ქვეყნის მოხილვას ნაცვლად ღამის ქვეყანა აწრთილებად ქველეთ მოვავსილეთინა, რამდენ რაიმეს შევიმცუნებდით, მაგრამ ჩვენ მხოლოდ დღელია და დღის ქვეყნები, ღამის ოდენ მკრთალი ანარეკლები მიგვიჩიბებენ, გვახეიბებენ.

უქედელს ქალღის ხიდი - ძველი ბურჯებით, ჩრდილო-სამხრეთით გაშლილი სივრცით, ამ ადგილმა უცნაური ნეტარებით იცის დათენიდა, ზედ ბიდის თავზე მზე ჩაზუდდა, მზემ მოიკრუნა, ნათლის ქუჭუჭლებს გზავნის მგზავრებთან.

აქ შვიძლება შესხედროდნენ ისინი ერთოურს - ბედისწერული შენათხველითობი - ვფერ კიდევ ბოქი - კაცად საქციელი, ქალად ქცეული ვერ კიდევ გოგო.

ქვემოთ მიდინარე - სამხრეთისკენ ფეთიანად გაჭრილი და ძირუქონილი, მოკოლადის ღვარცოფით სავსე, გახაფხულთა

¹ უცნობი ფშაური კავთი.

წყალიდობის კოსმოურ დაზვით კრემისფერ მაცმანს მიაბეჭავს ყავისფერი ატლასის ქა-
ელზე... ურდევად და უცქევად ნაქსელს ყო-
ველი ნამით გამოშლის და შემოაბეჭვს ბურ-
ჯებს მთხლებზე.

ბიღზე კი ბიჭი, ნვენ-მაჭრიანი, ურუანტ-
ლის მჭონე უხად ჭურჩოვით, ანდა ტატანი მზის
ანართლით, ვარსკვლავმორბედად ეთურს
შერთვლი. ჯერ არ უგრძენია ღრუბელთ შემ-
მუსერელ ტფილთა და ცივთა ქართა ვკვებთა,
ჯერ არც ქუხილი, არც გაელეება - ქალის
ქორიფლით გადაკვეთილი.

ქალი ზეფირი, ქალიკონი, ან ნიაგი, ან
ნელი თელხი... მზით და ვარსკვლავითა სიმა-
ურეალით ატაცებული, მარად მოძრაველი...
უციფესია ღრუბელთა ზემოთ და თბილი, თბი-
ლი... თუკი ღრუბელს ეკვებოთ მოება.

აქ იორთქლება ეს ტატანი, რომ ქალის
ტანს შემოეგზნოს საკვირველი განსხეულე-
ბით, ან ნინ ალუდგენ ერთოფოს კვეთებით...

აქ იტყვის ქალი: არ იცის დალა, ასული
ქრინ იქით, საითაც უნებნ სოიანე ღვთისმე-
ტყველი.

ჩვენი შეხვედრა აქ არ იქნება, ღრუბლის
კარავში შეხვედებით მალღით...

ახე ითქმება, ჯერ განუცდელთა გრძობე-
ბის წრედში უზნო ძაგძაგის, ტვიზის დამგრები
ფილენჯვის ქართი, ჭიღლით - გულთან, ღან-
ვითა სინითლე, ელდანაკრავი სირცხვილის
მოღლით.

დროც არის, ვიდრე დამცხრალ მდინარის
დინოზაურული, ზანტი დინება მოლის მომჭ-
მელად ნაბაღანებს ზანთრის აუროსფერ ნა-
კადთა ენით.

- ძალიან შეტობა ჩვენა ხელდამსხმელ-
მონაველინებელმა, გაუქრდება აქედან თავის
დახსნა - თქვა ქარისამ - არ შევთანხმებულეფა-
რთ, არ მისურვებია მკითხველს ეპუროავები-
ნა ჩემი გრძობები!

- არ უნდა მიგვეცა უფლება - თქვა
გამხიარდემი - კარგი რა შეიძლება აქედან
გამოვიდეს? ხომ შეატყე, რაც სურს?

- სოუფეტის განვითარებაზე უარი თქვა,
მხოლოდ მთავრფილველებით შემოიფარგლა,

ღანდშაფტის გაუცხოებაც სურს, მოქმედების გადატანა
ხეცაურეთში, ანშობა, რომ გრძობათა ან რევისტრს გაე-
ადგილი არ შეუფერის...

- სიზუსტის ცდილობს, არ გამოუდისი სიმბოლოები-
ლებიც ამაღ შემოაქვს, ქარის საზე შეითვის ძალიან ზოგად,
ვინ იტყვის საიდან; რომელ მხრიდან გადავრად ვერ? ან ამ
ოცდაათი სახეობის ქარიდან რომელია ზუსტად შენი ააგ?
მე ტატანად, მყარ პერში ვარსკვლავმორბედად დამსან
თითქოს უმადურობა არ მმართებს, მაგრამ ამ ბედისებრი
მზით გამოთბარ ტატანს - ღრუბლის სიღრუში გამოიტაცეს
ქართი შემშუსნავ, ქართა შევახებით განხეთქილი ელდა
გაქვრებით... ვარსკვლავობა კარგია, მაგრამ ცრუ ვარსკ-
ლავი? სივ გასკვდარი, გაბეთილი.

- ავტორმა სიმპათია დაგიდასტურა, გამხიარდი გიწოდა
გიორგინიშის ფიქვებს მე კიარა, მან გადააბა... ეს ტატანი
კი, ვარსკვლავთამბედედი, ისევე ცრუა და ილუზორული,
როგორც მინიდან ატაცებული ორთელის ბუშტი, ის ყოველთვის
გასკდება, დაიშლება, გაიფანტება, მინას ბუნებად ეს ნუ
აქვია...

- ცუდ დღეში ჩავყვარა, რა საფირო იყო ამ ამბის თხრობა?
და თუ მაინც, სულ სხვაგვარად უნდა დანეყო: როგორ შეხ-
ვდით, რა დღეა, რა გვაცვია, რას ფიქრობთ. რატომ უნდა
გაუცვე ტრადიციას, თუკი ხელისგულზე გიდევს ყველაფერი?

- მგონი პირიქით, თავი დაიზღვი, სირთულეებს გაქცეა!

- ნავედი, მეც მატეს სირთულეები, უამრავი საქმე მებაძნ!

- არ ნაზიდე, ნუ ფიქვობ, ის ჩვენი ნაწილია, ამ რე-
ალობაში ჩვენი ხელდამსხმელი და მომხარღიგებელი. ბოლოდ
გაყვეთ!

და მართლაც, რა აცვიათ? რა აცვია გამხიარდის? რა აცვი
ქარისას? სად არის გამხიარდის ის ქაობისფერი მისურ,
რომლის ზურგზეც ქარისას ორი ხელია ამოტვიფრული
თრივე ხელია დაღუფლებული. თვალდაბუჭულ ქარისასა რ
ხელი მინავალი გამხიარდის ზურგზე, ფილტვებთან. და მერ
როგორ იქცევა ამგვარ ძალის, ინფორმაციის წქონე კანთა-
ფარველი, ტანთსაფარველი დაქმნილ და უფორმო ნაჭარდ?

ქარისას მწვანით დამითული კება სად არის? როგორ ად-
ან დაწალიკებით იმ გორაკზე ფიქვების ძირას? მეჩხერ ფო-
ჭვთა სრულიად უზნარისხო სახეობა - კატარი, მათი კრებული
მათი ვარჯები, შეუბუმბლავ ბარტყების მსგავსად ნახუნად
გაპუტულ-დანონვილი, საიდან ფლობენ სულში ტკიული
ჩარჩენის ამგვარ ძალას? ამგვარ მთამბეჭდობას?

ავტორი იმედოვნებს, რომ პერსონაჟებს შეინარჩუნებს
სამომავლო მოქმედებებში, დასასრულს კი არ გაირდებათ...

გელა ჩქეზანავა

ერთ მშვენიერ დილით, დაახლოებით ათის ნახევარზე, ნომრენასა და შორენას კარავთან მათი მეზობელი ცოური მივარდა და შორენას ამცნო, რომ მათგან სულ რაღაც ორმოცი წუთის სავალზე სადედაკაცო სამი კარავი დეიჯეთ. შორენას ეს ამბავი სეგ გაუსარდა, რომ კბილების ტკივილშიც კი გადაურჩა. არაფერი, ნანამდე მწარედ იგინებოდა და იფურთხებოდა.

ეს ამბავი ნომრენასაც გაუხარდა, როგორც წინაპართა დასთვის მიმტევარსა და მკაცრ დამცველს.

სამი კარვის დაცემა ძველისძეილი ჩვეულება იყო. ის მაშინ მართებოდა, როცა ერთ ქალიშვილს, ან ქმარგაშორებულ ქალს ერთდროულად ორი კაცი შეუყვარდებოდა, ან პირიქით, ერთ უფროს კაცს მუშევარდებოდა ერთდროულად ორი თავისუფალი ქალი.

სანამ მათი სამი კარავი არ დაიშლებოდა, მთავარი მეკარვე დანარჩენ ორს მოგონილ სახელს არქმევდა და არაფერს შექონდა უფლება, მათთვის მათი ნამდვილი სახელით მიემართა. კაცებს მტკნარებულს ქალი ურჩევდა სადედაკაცო სამი კარვის დაცემის შესახებ (ანუ, მაშინ, თუკი ის მთავარი მეკარვე იყო), შემდეგ კი უკვე ქალი საკუთარ სახელსაც ირჩევდა კაცების მიერ მეთავაზრებული ვარიანტებიდან.

ამდგომად ერთ ქალიშვილს შეეყარებოდა ერთდროულად ორი კაცი, ერთი ცოლს გამოირებული და მეორე ქვრივი. კაცებსაც ხლიან შეეყარებოდათ ქალიშვილი და სამივეს ერთად მოუღაპარაკათ, რომ სადედაკაცო სამი კარავი დეიჯეთ. მაგრამ ცოტათი უფანური ის იყო, რომ ქალიშვილის მიერ მოწონებული ორივე კაცი ასაკით მასზე გაცილებით უფროსი იყო.

სადედაკაცო სამი კარვის დაცემის დროს, ქალიშვილი ან, უნარლოდ, თავისუფალი ქალი, თავის კარავს გორაკის, ან რომელიმე გადასახდების თავზე გაშლიდა, გორაკის ძირას კი ერთ-მანეთის გვერდით კაცები დასცემდნენ თავიანთ კარავს. სამივეს ჩვეულებრივი ცხოვრებით უნდა ეცხოვრა, ოღონდ ერთმანეთს არ უნდა გამოეპარებოდნენ (მხოლოდ შუამავლის დახმარებით) და არაუმეტეს სამი კვირის განმავლობაში, ქალს ორი კაციდან ერთ-ერთი უნდა ამოერჩია ქმრად.

სამამაკაცო სამი კარვის დაცემის დროს კი ყველაფერი პირიქით ხდებოდა — კაცი გაშლიდა მალაზე კარავს და სამი კვირის განმავლობაში, მის ქვეშით, ერთმანეთის გვერდით დასახლებული ორი ქალიდან ერთ-ერთი უნდა ამოერჩია.

თუ სამი კარვის დაცემის მონაწილენი საბოლოო არჩევანის გაკეთებამდე ერთმანეთს გამოეღაპარაკებოდნენ, მაშინ იმისთვის, ვინც მათ ამაში გამოიჭერდა, მთელი წლის სარჩო უნდა მიერთებოდა ფარმის სახით.

ფარმის გადახდის შემთხვევები არც ისე იშვიათი იყო, ამიტომ სამი კარვის ადგილისკენ დიდი ხანისით მიდიოდნენ როგორც კაცები, ისე ქალები. ცოურიც იმიტომ მოეარდა და მეორე შორენა, და იმიტომ გაეყარებოდა სამი კარავის დაცემის ადგი-

ლისკენ, რომ სხევებისთვის დაესწროთ და მთავარი მეკარვისათვის მოეცლებოდა შეუთავაზებინათ საკუთარი თავი.

პირველად ის, რომ მათგან ახლოს სამი კარავი დასცენ, ცოურის ქმარს, ზიძინას ენახა და ცოლისთვის ეთქვა.

სანამ ცოურის გაშვებოდა, შორენად ქმარს გადაუღაპარაკა, ნახე, რა კეთილი ქალია ჩვენი მეზობელი, შეეძლო, უჩემოდ წასულიყო, მაგრამ არ ქნათ. ნომრევიანი, რომელიც დამით კბილმტკიანია ცოლის ღრიალმა არ დააძინა, იმთავითვე კმაცოფილი იყო, რომ მის ცოლს ტკივილმა გადაურა და გინებასთან ერთად ფურთხებაც ემეცინებოდა, რისთვისაც ცოური გულში დალოცვა კიდევ იფიქრა, ქალების ნახვლის შემდეგ მაინც დაეიჭინებო, ტყავებში კარგად შეიფუთა, დადამოხსნა ხელი შერა, აქნავეებული ტყავის შამაში მოხერხებული პოზა დაეიჭირა, თვალები დახუჭა, თითქოს რულმაც წაიღო, მაგრამ შარდის ბუმბუმა ისევ შეიანახა, გამოიფხიზლა და ლამის ისე მწარედ შეიგინა, როგორც შორენა იგინებოდა ცოურის გამოჩენამდე. ფეხები ტყავის ნულებში წაშკო და გარეთ გამოვიდა.

საქმეს სამი შორენა, ასწლებიანი ხის იმ გადანაჭერულამდე მივიდა, საიდანაც ზიძინას კარავი ჩანდა და მეზობელი დაუძახა. ის შინ არ იყო.

— ეტყობა, ისევ სამი კარვის დაცემის ადგილისკენ წავიდა! — თავისთვის შენიშნა ნომრევიანმა და თვითონაც ცნობისმოყვარეობამ სძლია.

ბევრი არც უფიქრია, უკან შებრუნდა, თავისი საგარეო ტყავის კაბა ჩაიცვა და სამი კარვის დაცემის ადგილისკენ გაემართა.

მთავარი მეკარვე ჩასუქებული და თვდაჯერებულ ცოლს იყო. თავისი კარვის წინ ძღვსკამზე იჯდა და ცოურისა და შორენას ესაუბრებოდა. შორენად შორიდანვე შენიშნა თავისი ქმარი და ხელი დაუქნია.

მთავარი მეკარვის რჩეულები მთავარ მეკარვეზე ლამის ორჯერ უფროსები იყვნენ; ერთი მხარედაქმნია, ძველმხევილი და მთავარ მეკარვე საგით თვდაჯერებული, მოკლე კაბიდან დაკუნთული ფეხები უწანდა. მეორე თხელი, შალალი, მოღობილი.

წესი და რიგი მოითხოვდა, ნომრევიანი ჯერ მთავარ მეკარვეს ვასცნობოდა, შემდეგ კი დანარჩენ ორს.

მთავარ მეკარვეს „მოცეკვავე ხობობი“ დერეჟია (ცეკვა პყვარებოდა ძალან), ცოტათი ელა-

მი გამოდგა, სიაშოვნება ყურადღების ცენტრში ყოფნა, უტიფარი მზერა ჰქონდა, ნომრეგანსაც მუც თვალელები ჩახედა, მიხვდა, რომ მასზე არც ისე კარგი შთაბეჭდილება დატოვა და მაშინვე დაწყინავი გახდა.

მოცეკვავე ხოხობს მხარბეჭიანისა და ძვალ-სხვილისთვის „უთქმელი ტახა“ დაერქვა (ეს მართლაც სიტყვაერთი ჩანდა), ხოლო გამხდარი და მალედი კი მოლიმარ ფირაფად მოეხალა.

რადგანაც მწახველი ვალდებული იყო მუღღღღღღის მაძიებელი მეკარეე სათითაოდ შეეყო, თან ეს შექება გულდარე უნდა ყოფილიყო ნამოსლო, ნომრეგანმა უთქმელ ტახს უთხრა, რომ ილიან მოეწონა მისი კაბა და ნავახის ორნამენტებთან ტარი. მოლიმარ ფირაფს კი კარვის დედაბოძი და გაღიმებისას გამოჩნილი კბილები შეუყო.

- სწორედ რომ დედაბოძი და კბილები შემიქო ამ დღითი ერთმა კაცმა. თურმე ისიც ახლოს ცხოვრობს აქედან! - უთხრა მოლიმარმა ფირაფსა ნომრეგანს.

ნომრეგანი მიხვდა, რომ საუბროს ბიძინაზე იყო (რომელიც მაშინ სათევზაო ადგილისაში შეკათვადღერებლად ყოფილიყო მდინარეზე წასული), მაშინძელს თვითონაც გაუღიმა, მოცეკვავე ხოხობს კარვის საბრისპირად, ხევის თავზე ავიდა და იქ მოესწო. იქიდან კარგად ჩანდა სამივე კარგი.

თითონ ის ფაქტი, რომ სამი კარვის დაცემის შემსწრე გახდა, ნომრეგანს ძალიან ახარებდა, მაგრამ არცერთი მეკარეე არ მოსწონდა - ისეთი უბეჭდულება რჩებოდა, რომ სამივენი მოასულდებდნენ.

ცოტა ხანში ნომრეგანთან მოლიმარი ფირაფი მივიდა და კარავში დაპატიჟა - უნდა ვისალუმო, პატივი დამედე და კამხანია გამიწიე. მარტო ტამას შეწყვეული არა ვარო. ნომრეგანსაც აბა, სხვა რა დარჩენოდა გარდა იმისა, რომ მიპატივება მიეღო.

მოლიმარი ფირაფი კარგი კულინარი გამოდგა, ტყის ქათმების ვერცხების ტფაშპვარი მოამზადა და ტახის შამხის ნაჭრებზე ააბიძინა; მოცეკვის ჩაი კი მართლა შეუდარებელი იყო.

ნომრეგანმა მოლიმარი ფირაფის თოვებით მის მიერ მომზადებულ საუზმე ხის სამი ჯამით მოცეკვავე ხოხობსაც მიართვა.

- მართლა კარგი კულინარი ყოფილა მოლიმარი ფირაფი! - უთხრა ნომრეგანმა მოცეკვავე ხოხობს.

- ვნახად და შევაფიქრო - მიუცო თვდაფერებულმა მოცეკვავე ხოხობმა.

მოლიმარ ფირაფთან დაბრუნებულ ნომრეგანს ნაპაინძელთან ერთად ერთი გემოზე გამოძინა, როცა სტომეხი ბოლომდე გაიქსეს, გარეთ გამ-

ოვიდნენ და კარვის წინ კოტრიალს მოჰყენენ. რათა ვერც სქმელი უკეთ მოეხულებინა.

კოტრიალს რომ მორჩნენ, ნომრეგანმა მთლიანად ტყის სიხოვა, მომიხევი, ვინა ხარ და აქამდე თასკრა გადგინევი. მოლიმარმა ფირაფმა უთხრა, რომ მშობლების მხსნელი შეიძლება თითონ ოთხი შვილი გაეზარდა და გაზაზღვებინა; ღასხ ცოლიც ჰყოლიდა, მაგრამ ერთხელ სრულად უსაფუძლოდ ეჭვინა და ცხელ გულზე მოლიმარი ფირაფი ხანჯლით მუცელს დაეჭრა. მოლიმარი ფირაფი სიყვდილს სასაზღვრებრივ გადარეხილიყო. ცოლს კი თავი აშუღილს პატრონად გაემოუკახუნა. ეს იმას ნიშნავდა, რომ დამნაშავე ცოლი ყველა თავის შილს მორიგეობით მოახლედ უნდა დადგომოდა.

მარტო დარჩენილ მოლიმარ ფირაფს ცხელი წყლების მარს ორი წელი ეცხოვრა. ერთხელ კი იქ სანადიროდ მისული მოცეკვავე ხოხობი ეწილა და მასზედ გულში ჩაგარბინოდა.

მოცეკვავე ხოხობზე მოსწონებდა მოლიმარი ფირაფი. მაგრამ მანამდე თურმე უთქმელ ტახსაც ნარეტაცნა მისი გულს ნაწილი.

- მოცეკვავე ხოხობმა მე თუ არ ამომორჩია, ალბათ გულს გამისკდება და მოცეკვების - უთხრა მოლიმარმა ფირაფმა ხოხრევანს.

ამცეკვენად არცერთი ქალისთვის არ ღიას სიყვდილი, - უდოდა ეთქვა მასპინძლისთვის ნომრეგანს, მაგრამ გაჩუმება არჩია.

მოცეკვავე ხოხობს კარგიდან მასპინძელი, ციური და შორევი გამოვიდნენ. ციური და შორევი მველივთ კოტრიალს მოჰყენეს. ხოლო მოცეკვავე ხოხობი აცეკვდა. მართალია, მისი ცეკვა დღევრადური სანახაურო იყო, მაგრამ მოლიმარი ფირაფი და უთქმელ ტახი მას სასიხოთი შესტყვირდნენ. მათმა შემეყვარე ნომრეგანმა ისიც კი გაიფიქრა, მოცეკვავე ხოხობმა ამათ ჯადო სწორ გუკუეთოდა.

მორეგანსა და ციურის კმაყოფილ სახეზე ეტყობოდათ, რომ გემრიელად ესაუზმათ და რომ მოცეკვავე ხოხობს იმანი მრეულეებად დაეწინა.

- ქვებანი კაცი ჩანხარ და თუ წინააღმდეგი არ იტყვი, ჩემს მრეულეებად დაგნიშნა და დღემი სამჯერ გაქმეც, როგორც ჩვეულებრივ ხდება ხოლმე. საუზმეს, საღილსა და ვახშამებს, როგორც მიღებულია, რა თქმა უნდა, მე მოვამზადებ, მაგრამ ვახშამის მირიბევა მარტო მოგიწეს, იმიტომ, რომ მე მხოლოდ ორჯერ ვჭამ - მუცელში დაჭრის შემდეგ მიეწერი ასე! - უთხრა ნომრეგანმა მოლიმარმა ფირაფს.

- აგაშენა დღემრთა! - წამოიძახა ნომრეგანმა, რომელც მრეულეობის შემოთავაზებას, მართალია, ელოდა, მაგრამ მიხვდა ძალიან გაუხარება. - რაღა დავიმალო და არ ბოლო დროს მოეუქმე და გაეზარდაც. სწორედ რომ ნუხელ ელაპარაკობდით მე და ჩემი ცოლი, რომ წინაში დაკლებდა არ მანყევდა. ტამას მოუქმედი, ნეჩინინებოდა ჩემი თანამეცეკვრე, სანამ კბილი ასტკვიდებოდა. ასე რომ, არც მე ვივახშმეც!

- ჩემი გულისთვის ნუ აიკრძალავ ვახშამს! - სიხოვა მოლიმარმა ფირაფმა მის აბალადინსულ მრეულეს. - ნით უბეტს რომ ვახშამი მიხვდ უნდა მოვამზადო, რათა ჩემი გულის ვაწად მივართვა, მზეთამზე მოცეკვავე ხოხობს!

- არა, გადამწვეტილია - მეც არ ვვახშმობ! - კატეგორიულ ტონით განაცხადა ნომრეგანმა.

სილი როცა იმ ადგილისკენ გაიხედა, სადაც წუღან თეთიან იჯდა სახამ მოლიმარი ყირაფი თავისთან მიიპატიჟებდა, ბიძინა დანახა.

უთქმელმა ტახმა ბიძინა საუზმეზე მიიწვია. მუზობელი კარგიდან გამოსული სუნის ზიგვეთი მოლიმარმა ყირაფმა და ნომრეგანმა დაადგინეს, რომ უთქმელ ტახს საუზმედ ეცეცე შემწვარი სოკო ჰქონდა.

ბიძინამ უთქმელი ტახის მიერ მომზადებული საუზმის სამი ულუფა მოცეკვავე ხობის მართვა.

სანამ უთქმელი ტახი და მისი სტუმარი საუზმობდნენ, ნომრეგანმა ხელში ზურგს უკან ზნოონო კარვის ნინ ბოლთის ცემა მოჰყვა - იმაზე ფიქრობდა, თუ რა რჩევა მიეცა მოლიმარი ყირაფისთვის.

ანასობაში უთქმელი ტახი და მისი სტუმარი კარგიდან გამოვიდნენ და მიზანზე გორბობას მოჰყვნენ. ბიძინას მამებლური გამომეტყველება ჰქონდა, მასპინძლის გულის მოგება უნდოდა, რათა მას მარეცხვად დაეჩინა.

„ალბათ, მეც ასეთი მამებლური გამომეტყველება მიქნებოდა!“ - სინანულით გაიფიქრა ნომრეგანმა.

- რადგან მირეველი ვარ, თავს უფლებას მიცემ, პირდაპირი ვიყო! - მიმართა ნომრეგანმა მოლიმარ ყირაფს. - გატყობ, რომ გაქვს სურვილი, მოცეკვავე ხობისთვის თავის მისაწინებლად სხვათაირი გახედ. შენ ახლა, ამ მოწინებში გჯერებება, რომ მოცეკვავე ხობის სიმპათია უთქმელი ტახისკენ უფრო იხრება, ვიდრე წენკენ. პოდა, შენც უნებურად ცდილობ, შენს მტოქეს დაეშვაგასო რალაც-რალაცებში მინდა, მოვიზოდო, რომ არამც და არამც არ ჩაიღინო ეს, ანტკომ, რომ ნამაჯკვის ხიბლი მის ბუნებრიობაშია. შენ მოცეკვავე ხობის პირველ რიგში იმის გამო მოსწონხარ, რომ ხარ მოლიმარი, გულელა და გულისთვისინ!

მოლიმარ ყირაფს ნომრეგანის სიტყვა ძალიან მოეწონა და ერთი გულიანად გაიხიმა.

ამ დროს მოცეკვავე ხობი თვისი კარვის ნინ, ძელსკამზე იჯდა, ავეთ-იუდან შორენა და ცოური მისხდომოდნენ და კეკლენი ერთად თავიანი კარვის ნინ მრჩეველებთანად ვნარეწონილ მასპინძლის რჩეველს ავეკრდებოდნენ.

უთქმელი ტახის კარვის ნინ კი ბიძინა რჩევეთ მიმართავდა მასპინძელს. უთქმელ ტახს ეტყობოდა, რომ ბიძინას სიტყვა არც ისე ძალიან მოსწონდა.

„ძალიან გამიმართლა, რომ მოლიმარი ყირაფის მრჩეველი ვარ და არა უთქმელი ტახის, რომელსაც შედევე ეტყობა, რომ მაგარი გაუგებარი, უფური და უმადური ვინმე!“ - გაიფიქრა ნომრეგანმა.

მოცეკვავე ხობის კარვის ნინ ცოური დადგა და ყურადღების მისაპყრობად უთითო დაუსტვინა - ამაში მართლა რომ განაფული იყო და უმარსაც კი სჯობდა.

- ძვირფასო უთქმელი ტახო და მოლიმარო ყირაფო, მოცეკვავე ხობი გაცნობობთ, რომ ცოტათი მოწყენილია და გირჩევი, გაართოთ! - გამოაცხადა ცოური.

ეს იმას ნიშნავდა, რომ მოცეკვავე ხობის გულის დაპყრობის მსურველი ერთმანეთს სხვადასხვა რამეში უნდა შეჯობებოდნენ.

უთქმელ ტახს სურდა, რომ მოლიმარი ყირაფი მკლავცემში გამოეწვია, მოლიმარ ყირაფს კი განზრახული ჰქონდა, მეტოქეს ცულის მიზანში სროლაში შეჯობებოდა. იმის ვასარკვევად, თუ რომელი დაეწყო, ნომრეგანმა და ბიძინამ ცალი მხრიდან დასველებული ბრტყელი ევა აადგეს, მანამდე კი დათევეს. თუ მშრალზე დაეარდა, მკლავცემით დაეიწყით, თუ სველით, ცულის მიზანში სროლით.

ქვა მშრალზე დაეარდა.

მოლიმარ ყირაფს ეს არ მოეწონა, მაგრამ არ შეიმჩნია. ნომრეგანმა მას შესაგავსა, მკლავის კუნთებს დაგიზღუო. მოლიმარი ყირაფი დათანხმდა.

ის-ის იყო, ნომრეგანი საქმეს შეუდგა, რომ გორაკზე მოხეტიალე შიკრიკი გამოჩნდა - გრძელ და წვეტიან ქუდზე დამაგრებულ ჯოხზე მიმპოლი ფარშაბაგის კულის ბუმბულებით, სწორედ ისეთი, როგორც შიკრიკებს ეხურათ, ხელში კი ასევე მომეტიალე შიკრიკების ზანზალაკებთან კვერთხი ეყურა. თვალ-მისაცემი ფერის ბუმბულემა და ზანზალაკები კი იმისთვის იყო საჭირო, რომ ის შორიდანვე შეეჩინათ და თუ იცოდნენ, რომ ნინ გზაზე რამე საფრთხე ემუქრებოდა, ამის შესახებ გაეფრთხილებინათ, თან საქმელ-სასმელი შეეთავაზებინათ.

მოლიმარი ყირაფი, ნომრეგანი, უთქმელი ტახი და ბიძინა ერთდროულად დაიძრნენ მომეტიალე შიკრიკისკენ. ქშრობის მძიბელები ცდილობდნენ პირველი თვითონ მისულსკენ მარად მოგზაურთან.

შიკრიკი ერთი გამზობელი კაცი იყო, რომელსაც ცალ თვალზე სახვევი ეკეთა. შორიდან ახალგაზრდა რომ ჩანდა, სინამდვილეში შუა ხანს გადაცილებული გამოდგა. შიკრიკობის ოცდამეოთხე წლის სტატი აღმოჩნდა, რა დროსაც უმარავეჯერ გადარჩენოდა სიკვდილს, მარცხენა ხელის თითები მოყინოდა და იძულებული გამხდარიყო, მოეჭრა.

ის ბიძინას, უთქმელ ტახს, ნომრევენასა და მოლიმარ ურავს მოკლედ მოუყვა თავის ისტორიას.

მოსტკილვე შიკრიკად ყოფინას მთელ მანძილზე უთვალავი ამბავი მიუტანს ერთი ადგილიდან მეორემდე. ახლა კი კიდევ ერთი ამბავი მიჰქონდა. შიკრიკობა მისი მონათლება ყოფილიყო, რაზეც ბავშვობიდან ოცნებობდა. თითხმეტი წლისას, ერთი გოგო შეყვარებულა და ცოლად მოუყვანა. მათ ერთად ხუთი წელი ეცხოვრათ, რის შემდეგაც შიკრიკის მრეული მალარიით გარდაიცვალა. შიკრიკი მას მთელ ცხოვრებას გლოვობდა და შვებას სიკვდილს ქნაში - სხვათა მომსახურებაში ნახებოდა.

- მე და ჩემი ცოლის სიყვარული დიდი იყო, იმდენად დიდი, რომ სიკვდილამდე მიყვალა - თქვა შიკრიკმა. - ანე რომ, კეთილი ხალხო, თუ გინებათ, თქვენც მოგმანახურებთ, თუ ჩემი ცხოვრებული ცოლის სახელს ზოგჯერ მოიხსენებთ. ოღონდ ვერც ის დავალება უნდა შეეასრულო, რომლის გამოც ახლა გზას ვაფარავ!

შიკრიკმა, როგორც კი შეიტყო, რომ სადღედაცყო კარავი იყო დაეცემოდა, რა თქმა უნდა, პირველ რიგში, მთავარი კარვის სტუმრობა მოსურდა - ამას წესი ავალდებულებდა. ხოლო ის, თუ ამის შემდეგ ქშრობის მიძიებულთაგან რომელს დააფასებდა, კენჭისდასვლა უნდა გადაეწყვიტა. მისთვის კი კვლავ ცალმკურდასებულელი ბრტყელი ქვა აბეჭდა. პირველობა მოლიმარ ურავს ერგო. ამ უკანასკნელს ეს ისე გაუხარდა, თითქოს ნოცეცევი ხობის გული უყვე მოეხადებინა.

- ჩაფიქრებული მქონდა, თუ ახლა გამამარჯვლა, მაშინ საბოლოოდაც გამარჯვება ჩემს მხარეს იქნება-მეთქი - უწურწულა მოლიმარმა ურავამ თავის მრჩევლს.

სანამ შიკრიკი ნოცეცევე ხობის სტუმრობდა, ხოლო მოლიმარ ურავს სტუმრის გასამსახირებელი სადილის თადარიგი ეჭრა, ნომრევენი მასპინძლის ანკესით ხელში მდინარეზე ჩაივინა - რატომაც დარწმუნებული იყო, რომ მოკლე დროში ხუთი კაცისთვის, მოლიმარი ურავის, მთავარი მეკარვის, მისი მრჩევლებისა და შიკრიკისთვის საკმარის თევზს დაიტყრდა. თვითონ თევზის მორთმევას არ აპირებდა.

მაროლაც, პირველ ჩადგებაზევე ამოყვა ანკესს მოზრდილი კალმისი.

ამასობაში ბიძინაც განაოწნდა, ისიც ანკესით ხელში.
- ნარმტებულ თევზობას გასურებ! - უთხრა მან მეზობელს.

- შენც ასევე, ჩემო ბიძინა! - მიუგო ნომრევენამ.
- უნდა ვიღარო, რომ ხასიათით შენი მეკარვე ჩემსას ვაობი!
- აღნიშნა ბიძინამ.
- მე თუ მკითხავ, არც ერთი უქნისა ღმერთს და არც მეორე!
- შენიშნა ნომრევენამ.
- მაგამიც მართალი ხარ! - დაეთანხმა ბიძინა.

ამ უკანასკნელს არ გაუშარბოდა პირველივე ჩადგებაზე მისი კავი წყალქვეშ რალვას გამოიდო. ბიძინას წყალში ჩასვლამ მოუწია, კავი კი დაიხსნა, მაგრამ მას წვერი ნესტელომობა და სათევზაოდ ნაკლებად გამოდგებოდა.

ხომრევენას მეზობელი შეეცოდა და ნადაგელს შუაზე გაგიყოფო, დაპირდა.

- შენ ნამდვილი მეზობელი ხარ! - აღმოხდა ნადლიერ ბიძინას. - შუაზე გაყოფას აფერებს, თევზობას რომ მორჩები, ანკესს მე მათხოვო. არსად მეტყარება, შიკრიკი ხომ ვერ თქვენასა

უნდა მივიდეს და შერე უნდა გვესტუმროს ჩემი - ეგრე იყო! - დაეთანხმა ნომრევენამ.

ბიძინა თქვა, რომ უკეთეს საკარავო, ან გილი იცოდა და, თუ ნომრევენას მინდებოდა, სიამოვნებით მისასწავლიდა.

ნომრევენამ შეთავაზებისთვის მადლობა გადაუხადა, მაგრამ ადგილზე დარჩენა აძვირბას - მეზობლის გამორჩენის შემდეგ მანძილამდე დიდად ვერ უღებდა გულს თავზობას.

ცოტა ხანში კიდევ ერთი თევზი დაიჭრა, ანკესი ბიძინას დაუტოვა და თვითონ სამი თვეში იელში მოლიმარი ურავის კარვისკენ გასინა.

მთავარი კარვის წინ შორეხა, ცოცრი და შიკრიკი კოტრილობდნენ, ხოლო ნოცეცევე ხობიბი ისევ ცეცხლდა. მათ დაბლიდან მოლიმარი ურავი და უთქმელი ტახი ასეცქრონდნენ.

შორენამ, ეტყობა, ვერ კიდევ შორდს შენიშნა ქმარი და, როგორც კი ის ბანას მოხლოვდა, კანტირალი პრევიტა, ნამოდეგა და ნომრევენას ანიშნა, რომ მასთან საუბარი სურდა. ნომრევენას მადლა ასედა დაეხარა და ცლს ხელი დაუქნია, შენ თვითონ ჩამოდიო.

შორენა მაშინვე ნამოვიდა. რალაცით გახლსიებული ჩანდა.

- მიყვარდა, საყვარელი! - მიმართა წამქმარს, როგორც კი მოუახლოვდა. - ამ შეყვარებულების შემდეგაც თავიდან შემიყვარებულ სებანაირად!

- როგორ სხვანაირად? - ვერ მიხედა ნომრევენამ.

- სებანაირად! - მიტყრა შორენამ.

- მისივე? - არ მოუხედა ნომრევენამ.

- უფრო ნახად! - თქვა შორენამ და დაიბრცხვა.

- მე თუ მკითხავ, ეს შეყვარებულს სამივენი, ცოტათი ვერ არიან! - თქვა უცებ ნომრევენამ.

- კარგი რა, ნუ ხარ ევგათი ხასტიკი! - უსყვედურა შორენამ.

- რა გიკვი, მე ასეთი შობაგქვილივად დაბრს!

- ამოითხრა ნომრევენამ.

- ამ ბოლო დროს ცოტათი ქირეული გახლს მაგრამ რა გქნა, მიყვარხარ მანაც, გვეფიცს წევს ცველა გაზრდილასა და გზაზე დავერეულს შეკლებს. უფრო სწორად, როგორც უკვე ვთხარ არი, სულ სებანაირად შემიყვარდა და ეს რი არ მეთქვად, არ შემიქვად! - უთხრა მას შორენამ, ლეყაზე აკოცა, შეტროლობა და მოაერ კარვისკენ აღმართს ეს ორმოცდაათს გადაცილებულ და შეიდეგვი ნამომზიარებში ჭლს მსუბუქი ნახივებით შეუყვარ.

მის შემდეგვერე ნომრევენას ვენებამ ნამოლარ ერთი ჩილინა, თვითონაც გატარალდა და მოლიმარი ურავის კარვისკენ გასინა.

თავიანი კარვის შემდეგ შიკრიკმა მოღმარის ჭირაფის კარავი დაუგია.

მასპინძელი მას წამფურზე შეწმენი თევზის გარდა, მინდრის მონარმული ლოკოკინებით, უშობელი დათვის დამაროლევი სოკოსთან ერთად კვებში მოშუშული ხორციით და ინდისურით გაუმასობლდა.

შიკრიკმა ციტ-ცოტა ყველაფერი გასინჯა და მასპინძელს ელინარული ნიჭი შეუერთ.

სადილის შემდეგ კოტრიანს რომ მორჩნდა, კარვის წინ ჩაწახნდნენ. ამასობაში ბიძინაც გამოჩნდა - შუდილი დიდი კალმანი ჰპოვიდა. მიუხედავად იმისა, რომ ნომრევანმა წელან, მდინარეზე ყოფნისას, რატომღაც თევზაობაზე გული აიყარა, მეზობლის მაინც შეუმურდა.

ბიძინამ ნომრევანი ქმრობის მძიფილების კარეების სამანთან მიხმო და ანკეთთან ერთად თავისი ნადავლიდან ორი თევზიც გაუწოდა.

- ეს რა, ანკეთის ქირაა?! - გაეცინა ნომრევანს.
- კარგი რა, ნომრევან, გვეადრება ეგეთები?! - უსაყვედურა ბიძინამ.

- ვიხუმრე, შე კაცო! - თავი იმართლა ნომრევანმა.
- უბრალოდ, მინდოდა, ორივეს ხუთ-ბუთი თევზი გექონოდი! - თქვა ბიძინამ. - თანაბარი რაოდენობის, ხომ გესმის?
- მესმის, როგორ არა, მაგრამ ჩემი თევზები უკვე შეგნებით და მჭირებით, ვაზმას კი მე და მოღმარის ჭირაფი არ გვახლებით - ასე დაეთქვათ. მიოლოდ მოცეკვავე ხოხობს უნდა მივართვა!
- გირჩევ, ვაზმამზე უარს მაინც ნუ იტყვი, მსუბუქად იტრახე! - ურჩია ბიძინამ მეზობელს.

შიკრიკმა მოღმარის ჭირაფსა და ნომრევანს შესთავაზა, თუ უნდათ, გექსყვირა ეს ცნობა მიმაქვს, საიდან, ვისგან და სად და ვისთან. მასპინძელმა თავიანთი ცნობისწინადადი დაუდასტურეს.

- აჯანყებულ ხარ-ირემთა მხარეიდან ვარ ნარწომობით. ანავე მხარიდან იყო ის ერთადერთი ქალიც, რომელმაც ჩემი გული ხოლომდე დაატყვევა. ჩემი ცოლი გახდა და ამის შემდეგ სული კანტრევა. პოდა, რაღა გასაკვირია, რომ ყოველთვის ვცდილობ, რაგორც ეს ამის საშუალება მომიცემია, ამ მხარეს ვეწვიო და უფრო მეტად მის მკვიდრთ მოცემასხურო. აჯანყებულ ხარ-ირემთა მხარეიდან გახლავთ ერთი მეტად კეთილ კაციც, ცეროლენა კარალიოკისმჭამელი. კარალიოკი უყვარს ძალიან და იმიტომ ზარქვეს ასე...

- ცეროლენა კარალიოკისმჭამელი ხომ ჩემი თმების შემკვეცელია! - ნაბიძინა მოღმარამ ჭირაფმა. - ნაირევი აქვს, ზედა და ქვედა ტურს ერთ ნახზე რომ კვეთს, ისეთი. ასე არ არის?

- ასეა! - დაუდასტურა შიკრიკმა.
- პოდა, მაშინ ცეროლენა ჩვენს მხარეში ცხოვრობდა და მწილდების დიდი ოსტატი იყო. ის და მამაჩემი მეგობრობდნენ და მანამდე სოხოვა, ჩემს ბიძეს შენ შეკვეცი თმებით. სულ თვისი შობილდები, აჯანყებულ ხარ-ირემთა მხარე ენატრებოდა!

აჯანყებულ ხარ-ირემთა მხარეს ასე იმიტომ ერქვა, რომ დიდი ხნის წინათ, უსიარევი დროში, იქ ერთხელ, ერთ გორაკზე რატომღაც უმარავი ხარ-ირემი მოგროვდა და ვიღაცამ გაიხუმრა, აჯანყებას ხომ არ აწყობენო.

- რა კარგია, რომ ცეროლენის თმებშეკვეცილს შეგვხვდი! -

გულით გაიხარა შიკრიკმა.

თმების შეკვეცა ნათლობის რიტუალი იყო, როცა ბავშვს თმა ინდენზე გაეზრდებოდა, რომ წარბები ქვემოთ ჩამოესიდებოდა და „თვალეში“ ჩაეფლიოდა“, მაშინ სიცოცხლეში პირველად თმები უნდა შეეჭრათ. ბოლო ქორის შემკვეცელი, ბავშვი და მისი ოჯახი, უკვე ნათესავებად ითვლებოდნენ.

- ახლა ჩემი იკითხე, თუ როგორ ძალიან გამახარე! - შექანდა მოღმარამ ჭირაფმა. - მას შემდეგ, რაც ეს კაცი აჯანყებულ ხარ-ირემთა მხარეს გადაიკარგა, არც მინახავს. ერთხელ ცნობაც კი მომივიდა, ნოკვდაო და ძალიან დამწყდა გული. თმების გალავა კი მინდობა გლოვის ნიშნად, მაგრამ გული მიგრძობდა, რომ არ უნდა გამეზალა, შოდა, მართლაც გამიფიქვდა, რადგან ვნახე კაცი, რომელმაც მიხარა, რომ ჩემი თმების შემკვეცილი ცოცხალი იყო. ას ნელს მიცოცხლოს მაგის თავი გამქენმა. ახლა როგორ არის?

- მობერებულა, მაგრამ მხნედაა, - მიუგო შიკრიკმა და მოღმარის ჭირაფს ივეე შესთავაზა, თუ გინდა, ჩემს ახლანდელ დაფალებას რომ შეგასარულებ, ცეროლენა კარალიოკისმჭამელისთვის მოკითხვის დაბარება შემეკეთე და არ დაგზარდები!

- ძალიან დაინვალებ! - კიდევე უფრო გახალისდა მოღმარის ჭირაფი და მთლიანად ლომილად დაიდავრა.

- კარგი, ერთი, რა დაფალება ეგ არის, მეტს კი არაფერს ვაკეთებ მე! - თქვა შიკრიკმა. - ცეროლენა კარალიოკისმჭამელმა მთხოვა, მფრთხალ ცოცხლა მხარეში წავსულიყავი. იქ მომიქმნა მისი უფროსი ძმა და მისთვის მიეთქვა, რომ ცეროლენა კარალიოკისმჭამელის უმცროსი ბიჭი, რომელიც ამ სიბერის ფაშს გაუჩნდა, ბიძის გაჭირული ვაშლივით გავს. მაგას რომ ეყუყურებ, ასე მგონია, ჩემს უფროს ძმას ვეუფერებო, ამბობს.

- აჰმოზო, მთა მთას არ შეგვხვდა, თორემ კაცი კაცს ყოველთვის! - აღნიშნა ნომრევანმა.

- ეგრეა! - დაუდასტურა შიკრიკმა. - ის კი არადა, აღმოჩნდა, რომ შიკრიკევი ხობის ცხოვრებულ მამასაც შეგვხედრივარ ჩემი ცხოვრების გახზე.

- რას ამბობ, მართლა?! - გაოცდა მოღმარის ჭირაფი.

- კი, ეგრე იყო, - დაუდასტურა შიკრიკმა. - გივი ერქვა, კარგად ჭიდაობდა. ისეთი მსხლის ჩირი ნაჭამა, ახლაც მახსოვს მისი გული! მოღმარამ ჭირაფმა შიკრიკს სთხოვა, რაც იცოდა, ყველაფერი მოეფილა მოცეკვავე ხობის მამაზე. შიკრიკიც არ დაზარდა.

უთქმულ ტახსა და ბიძინას, რა თქმა უნდა, ძალიან აინტერესებდათ, თუ რაზე საუბრობდნენ

ასე გატარებული მოღიბარი ჟირაფის კარვას ნიბ და მოთიბნებით ელოდნენ, თუ როდის ისურვებდა შიკრიკი მათი კარვის დაფასებას.

მას შემდეგ, რაც შიკრიკი უთქმელი ტახის კარავში გადავიდა, მოღიბარი ჟირაფი და ნომრევიანი თავიანთი კარვის წინ დასდნენ.

უთქმელი ტახის კარვის წინაც კარგა ხანს ეკატრილა შიკრიკმა.

შემდეგ ის, მასპინძელი და ამ უქანსკენლის მრჩეველი კარვის წინ დასდნენ და სამასლათოდ მოეწაღდნენ.

- დიდი საცვარული თუ გნევიცა, აი, ისეთი, უცქრად რომ მოვარდება და დაგანგრეცხვს? - ჰკითხა მოღიბარმა ჟირაფმა ნომრევანს.

- კი, როგორ არა, - მიუგო მან. - ჩემი ამჟამინდელი ცოლი მიყვარდა, ისე მომგანატრებოდა, ისე მომგანატრებოდა, რომ ირემივით ავბლაღუდლებოდე ხოლმე. აი, მამალი ირემი რომ უნებობს დედალს!

სწორედ ამ დროს მდინარისკენ, ტყის პირას ირემი გაიქრა.

- ბედნიერების ირემია! - შესასხა ნომრევანმა, მამინეუ შუილდს ეცა და იქითკენ გაქანდა.

ბედნიერების ირემი მეტად ფეხმარად გამოდგა, ქარივით სწრაფად გარბოდა. ბედნიერების ნომრევანაც გამოეხსა ფრთები. ბედნიერების ირემის მოკვლა ისე წაუროდა, როგორც სიცოცხლეში წყალიც კი არ მოსწეფრებოდა ჯერ.

ხუმრობა ხომ არ იყო - აგერ, რამდენი წლის მოიყარა და ბედნიერების ირემი კი ჯერ უთიბელად არ შეხვედროდა. არც ირემი, არც კურთღელი და არც რამ სხვა ნადირი. მხოლოდ ჩიტები, ბუზები და ბზიკები - მათი ხსენებისას გვერდზე ჩაქროლილები.

მართალია, ირემს ვერ ხედავდა, მის ნაკვალევსაც არ ამოწმებდა, მაგრამ გრძნობდა, რომ კუდზე ავდა. თითქოს რაღაც ზებუნებრივი ძალა ეხმარებოდა ამაში.

ცოტაც და თვითონ ირემიც გამოჩნდა, რომელსაც, ალბათ ეგონა, რომ მდევარმა თავი ანება.

წინატიანილმა ნომრევანსაც ჩაიბუხლა და დაუფიქრებლად სტყორცნა ისარი, მაგრამ წესიერად ვერც გააჩნია, თუ სად მოხვდა ის ნადირს. ირემი გაიქცა.

ნომრევანი ნაშოფდა და ისევ უქან გახმებით, მაგრამ უკვე დალოლიყო. კიდევ ცოტა ხანს ირბინა და მერე შედგა. სისხლი საკვალევს ეგრესად ნაწკადა, ამიტომ ჩათვალა, რომ ისარი მიზანს ასცდა.

- გამიფრინდა ბედნიერება და ეგ არის! - გული დაასხა ნომრევანს. ერთი დიდი ხის ქვეშ დაჯდა და სული მოთქვა.

მაღე მასთან შორენამ მიორბინა.
- გაშეცხა, მგონი დაჭრითაც ვერ დავეცხვებოდი ნომრევანმა.

შორენასაც ძალიან დამკადა გული. ერთი ამოიხრა და ქრის გვერდით დაჯდა.

- ისიც კარგია, რომ საერთოდ ნახე ბედნიერების ირემი! - უთხრა მან ქმარს ცოტა ხნის შემდეგ.

- შო, მაგრამ უკეთესი იქნებოდა, რომ ნომრევლა, გვატყავებოდა, ვერ კიდევ თბილ ტყავს მიშველზე მოყასამადი და ხელს დაგიკოცნიდი! - ამოიხრა ნომრევანმა.

- შო, ეგ კი მართლა კარგი იქნებოდა. მეც უბედნიერესი ქალ იქნებოდი! - შორენაც ამოიხრა. - ბედნიერი ირმის ტყავი შექნებოდა!

შორენა უცხვ ატიროდა.

- კარგი, ქალი, შე ტირიხარ! - დატუქსა ის ნომრევანმა. - ჩემი ვეღლა შილი მომემატრა და ძელიშვილებიც, ისინიც, რომლებიც ნაინაი წყავს და ისინიც, რომლებიც არ მინახავა და უბრალოდ შეისამრებიანი! - თქვა შორენამ და კიდევ უფრო ატიროდა.

ნომრევანს უნდოდა, ცოლისთვის ტირილი კიდევ უფრო მკაცრად დაეშალა, მაგრამ რატომღაც არ უშლიდა.

- იმ შტერმა გოგონაც, ალბათ უმოდან მინიმინება იყო ის, რომ შიკრიკი მამაჩემს იცნობდა და მისი თავი გამახსნო. ხვალვე უთქმელ ტახზე შევაჩერებ არჩევანს, რადგან მამას მადგონესო! - თქვა შორენამ. - მოცეკვავე მხობიბი კი არადა, ნანდელი ძროხა!

- კარგი ერთი, ნუ იცი ხალხის ასე დამცირება! - უსაყვედურს ნომრევანმა.

- მე კიდევ მეგონა, ერთი კვირა მინც მუქთა საქმელი არ მოგვაკლდებოდა! - ისევ თავიას წუხდა შორენა. - ცოროსაც სამხალად დატყავა გული. იქნებ როგორმე გადავაფიქრებინოთ გადაწყვეტილების ასე მალე მიღებამო, მაგრამ მაგ შტერს რას გადააფიქრებინებ!

- ერთი დიდი ხომ მინც გავერთო! - თქვა გულდანცეცტილმა ნომრევანმა და ცოლი გულში ჩაიკრა.

მათ ჯერ არ იცოდნენ და ვერც გაიგებდნენ ეერასდროს, რომ მათგან სულ რაღაც ორასიოდე ნაბიჯში ნომრევანის მიერ დაჭრილი ირემი სულს დაფუდა.

- არაფერი, კიდევ მოგვიტანს ცხოვრება რამე მოულოდნელ სიხარულს! - დარწმუნებით თქვა ბოლის ნომრევანმა. - მოცეკვავე ხობობმა თუ მოღიბარი ჟირაფი არ ამიორჩია, საწყალს გული გაუსკდება!

- ჯანდაბამდე გზა ჰქონია ვეღლას. სხვებზე რომ შეგტყუა გული, წუხელ, ტყვილისაგან ლამის რომ მოცეკვდი, ერთი არ დაგიმშვიდებიათ, არადა, ახლა, როგორც ვატყობ, ისევ უნდა ამტკივდეს! - ნამოიხბა შორენამ და ერთი მწარედ შეიციხა.

- ნუ იგინებე, ქალი! - უსაყვედურა ნომრევანმა ცოლს და ზაცხე მოუთათონა ხელი.

- კარგი ერთი! - გულსგარეთ განყრა შორენა.

4 ხრიბია

ურჩი ცხვარი მიძინებულ ლიტერატურულ მრბიაში

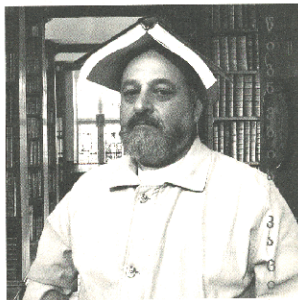
ელა კოლაშვილი

ადრე ვერდი, თანამედროვე მსოფლიო ლიტერატურა ერთი წიგნით მეგობრობდა რომ წარმოვიდგინოთ, მწერლები კი ლამპრებად, ნათურებად და ქაღალდს, მერე კი ამ ყველაფერს მორიდან თვალზემოკურნებში გადაეხედოთ, დაინახავთ, რომ ერთ-ერთი ყველაზე ჩაბნელებული სწორედ ქართული ებნა-მეთი და როგორც არ უნდა ვიმლიქნელოთ ერთმანეთთან, არა შენ მეტად ანათებ და არა შენო, როგორც არ უნდა ატრიბულოთ წარმოსახვითი ჩირაღდები, შორიდან მზირალ-სთვის აქ მაინც სიბნელე იქნება.

თუმცა, თუ ცნობისმოყვარეობას გამოიჩენთ და ამ მეგობრობისთან ახლოს მოხვალთ, გაჩახახებული მიდამოსკენ უფალს აღარ გააპარებთ და აქაურობას შეეგვივით, აღმოაჩნთ, რომ პატარა-პატარა სახელეუბნი ჩვენთანაც ბეჭტავს. აქა-იქ რამდენიმე ქალიც ანთია, მაგრამ საერთო მსუხრისთვის ბერი ვერაფერი შედავითა, რადგან ლიტერატურული პროცესი ირი-სამი პროზაიკოსით და ხუთი-ექვსი პოეტით სახეს ვერ შეიცვლის, როცა დანარჩენი მოკალმეები ფარისევლობისა და სედაპირულობის პრიოტიტეციით, მიმოკრის რაღაც უცნაურ პროცესის წყალობით გაერთვარონებულან. რაც მთავარია, კულტურის ეს დეკადანსი საზოგადოების კონსტიტუტურ შესაძლებლობებზეც პირდაპირ აისახება და უცვლის მის ესთეტიკას, ვეროვნებას, მორალსა და მენტალიტეტსაც კი...

ამგვარ შემოსაზღვრული შესაძლებლობების მქონე ნიაღში, ალბათ მხოლოდ ნიჭიერება და თავისუფლება, რაც იმ რამდენიმე შემოქმედ ადამიანს აერთიანებს, ვისი ნაწარმოებებიც, „მეგობრობის“ რომელ უფანძიც არ უნდა „ენთოს“, სამყარის სინათლეს გამოასხივებს.

მაგრამ ეს ყველაფერი ძალიან ცოტას ნიშნავს. ლიტერატურულ სამყაროს ინტენსიურად სჭირდება განათება-განახლება. ბოლო წლებია, გადაიკეტა ძველი გზები, ამოიწურა ძველი კრიტიკოზები, ძველი სათქმელები და მოდელები. ყველაფერი ხელახლა გახდა აღმოსაჩენი და ახლებურად მისაწოდებელი. მიზეზრდა მკითხველს ერთი და იგივე, გარინდებული ნიჭიერება, ერთი და იგივე „სამოთხის ბაღების“ ტყეზნა, ერთმანეთისგან გადაწერილი ფრაზები, ისედაც გადაღებული კლასიკოსები-

სგან ნოზარული ლიტერატურული პასალები... საჭირო გახდა ახალი ვარი, ფახვარა, თუნდაც ზხარი, რომელიც ამ მომამერებელი, გადატკეპნილი ნიჭიერებიდან, თუნდაც სულ მცირე ნანძილზე, სადაც სხვაგან გადაგვიყვანს.

ჰოდა, თუ ამ ყველაფერს თვალყურს ადევნებ, როგორ ვერ უნდა შეინძნო, რომ ვინც ისეთი თამამი გამოჩნდა, ვინც ამ გაბატონებულ მწერლურ სინკრეტრზმა ურჩი ცხვარივით გამოეყო და იმ თავისუფლების ნიშნით, რომელზეც ზემოთ ვისაუბრე, გააგრძელა სირაული...

ისე მოხდა, რომ ალექო მულდაძეს სრულიად შემთხვევით არ ვიცნობდი (არადა, წესით, უნდა მცნობოდა) და ამ რამდენიმე წლის წინდა გადავჯვარე შოთა იათაშვილის სახლში. ძალიან ბევრი ილაპარაკა იქაც და მერეც, გზაში, და რომ დავეცილდი, მივხვდი, რომ საუბარი კი არა,

შეიძლება ითქვას, რამდენიმე მოთხრობა მოვისმინე. ის ადრე, წლების წინ, შერდა და აქვეყნებდა კიდევ, ახლა კი, დიდი პაუზის შემდეგ, ახალი ხარისხით დაბრუნდა და თან ერთი რომანი მოიყოლა, რომელსაც „გადამალული“ შეჯი და ეს-ესაა, დაბეჭდა გამოცემლობა „ინტელექტა“.

რითაა სანსტურესო და გამორჩეული, რით იპყრობს ყურადღებას ეს რომანი ჩვენი მიზნებულ ლიტერატურულ ორგანიზმ? პირველ რიგში, ალბათ, იმით, რომ ნაწილობადაა, რომანში მოთხრობითი ისტორია ავტორის თავგადასავალია (თითქმის), რომელიც, თავის მხრივ, 50-იანი წლების ფრანგი ანტირომანტიკლის გამოხატულებას მავგავსად, სერის პროცესის თავგადასავალია და შეიძლება მივიჩნიოთ. ალკო შულაძე ამბავს კი არ ჰყვება, ის თხრობას ინტერპრეტაციებს. ისე არ გაივით, თითქო ფაბულას ცვლილებს. ფაბულას კი არა, პერსონაჟების გავრ-სახელებსაც არ ცვლის. სწორედ ამიტომ, შეიძლება, ბევრი ძველი ნაცნობიც აღმოაჩინოს ტექსტში და გაფიქროს, ვაჰ, ამასაც იცნობს? ანუ, რას ნიშნავს მისეული ინტერპრეტაცია... ის ერთა და იმეუფ ფრეგმენტს, როგორც უნდა, ისე გაწყდის, თანამობს, ერთობა და შენც გართობს. თითქოს უნდა, რომ არც მსუბუქი ეპირის მოვგარული მკითხველი მიიმდროს, არც ის დაჩრქვს უყურადღებოდ, ვინაც მიმინე, დემორალური თხრობის მხარეა იზიდავს. რაც მთავარია, ბევრი სხვა მწერლისგან განსხვავებით, ამას ხელოვნურად არ აკეთებს, კოთბეგვს არ ეპოტერება. პირიქით, თითქოს დაუნდობლივ ცოცხალ მიმართ, რომელიცა, როგორც რაფაელისგან მომანილეს, ადრენალინის დიდი დოზის მიღება უწყება... აკრობატული ილუციების ოსტატაგით გადაღის მოძრაობიდან მოძრაობაზე, სტილიზაცია სტილიზე, განწყობიდან განწყობაზე და ამაში ხელს ბუნებრივი არტისტიზმი უწყობს...

შერიოდულად უღრმავდება სათემელს, პერსონაჟს, გენაიდებულ ლუქას იმარჯვებს, ათავალიერებს უმცირეს დეტალებსაც კი, უჯრედის დომზე სწავლობს, აღწერს, შემზარავ რეალობას გენაიზებს, ნატურალიზმს ფრთხილ ასმეცივნებს, გაოცებს და გზაფარავ რეალობას... შერი მთლიანდელ „სალტოს“ აკეთებს და, დისკრეტიური რაქურსიდან, ითაქოს თვით კალიოპე მფარველობსო, მქებრმეტყველურად განიხილავს იმ-ავე პრობლემას, ოღონდ სულ სხვა ფრთხილ, სხვა ადამიანის სახეობით, სხვა ფერებში არეულსა და სხვა სანელებლებით შეხაზებულს.

ეს მისი მიწერილი ხერხია, შენ თვალწინ გარდასახოს დრამა - კომედიად, კომედიად - აბსურდად, აბსურდად - ფანტასმაგორიად და ფანტასმაგორიად - კვლავ დრამად. სერს და გასანავლის პრიოლის მეთოდს, სერს და გახსენებს, სერს და დასცინის ყველაფერს, რითა და ვისი დაცივნაც შესაძლებლად მიანია: „როცა მამაწინის გასვენებაზე ვიღაცან იკითხა, ლოფტით ომ არ ჩაგვეყვანაო, ამ მოულოდნელი ესპერიმენტის მოლოდინში, ჩემდა უნებურად, თვალში ამწიოთ და ცნობისმოყვარეობისგან ავცმუადი. ცხადია, ცდა უშედეგო გამოდგა, რადგან კუმო კი შეატყა როგორცა, მაგრამ სხვა ვეღარავინ შეეცა და გარდაცვლილის ეული მოგზაურობა ლოფტით, მერვედან პირ-წილამდე, სატანატურ რიტუალს თუ არა, ცხედრის თავიდან მიშორებას დაემტკიცებოდა. წარმოადგინეთ, გარდაცვლილი

მოძრაობა ზევიდან ქვევით, მარტოკა, ფოტოკა კაბინით, რომლის კვლებზეც აქრეფილია სხვადასხვა რეკლამებით და უსწამს მსქეტიმ: „მარიამ ბოზია, დედას გფუტქტო... მქე დასწამს მხაკაცი ვმზარობდით... ის ტელეფონი...“

მთელი რომანი ერთგვარი ლიტერატურული პანიპოტიკურია, სადაც ყველაფერს თავისი ნაწილობა სხეუ აქვს და სწორედ ამითაა დაუფერული. ტექსტი ერთდროულად შემამარსუნებელია და თან არცერთ ადგილს არ გვცვთ ნდობის განცდა მხერლის მიმართ, ნდობა კი, ამ რომანის კითხვისას, ისეთივე მნიშვნელოვანი კომპონენტია, როგორც ცხოვრებაში. სხვაგვარად შეუძლებელია, ამბავი იმ გასწყობი სიაკითხით, რომელიც მაქსიმალურად ახლის მიგყვანთ ავტორის ჩანაფიქრითაჲ.

მოდით, ცოტათი მაინც გაგიმეღეთ, რა ხდება ამ რომანში...

ტექსტის მთავარი გმირი თავის მოსუც, სინსეგით სიკვდილის პირას მისულ დედას ინდოეთში გადამალავს, თან ისე, რომ სახლში მის გარდაცვლელსა გაითამაშებს. უფრო სწორად, გარდაცვალებას და დაკრძალვასაც. დამეთანხმებ, რომ მსგავს დაუფერებელ ისტორიას მხოლოდ ძველ, ევროპულ კინოფილმებში თუ იხილავთ, მაგრამ აქ კომედიად არ არის. ასეთია ორი სიტყვით რომანის სინოფაისი, რომელიც დახალხოებით ისევე შეგვიქმნით წარმოდგენს ნაწარმოებზე, როგორც ქართულ კინოსატყებზე განთავსებული ანონსები. ანუ - უფრო ავაციდენთ რეალობას, ვიდრე მიგახალხოებ მასთან. ამიტომ, ავობებს, რომანი ნაკითხით, სადაც ვაკტომებით მივდარო და მართებულა მთავებელიებები გელით.

კინო ვახსენებ და არ შეიძლება, არ აღვნიშნო, რომ იმითათად ნაწილებში ადამიანი ასე ზედმეტწინით კონტრასტორაფიული დინამიკის ტექსტსა იდნავი ტენეტიკური ხელისნაკერა და, შეიძლება ითქვას, რომ მზა კინოსცენარი, გნებავთ, ას-სურდული კინოკომედიისთვის, გნებავთ, დრამისათვის, გნებავთ, მიუღწევითი ფილისოსთვის - გააწინა, როგორ შეუღებება ის, ვინც მიდგომისა გადაწყვეტს.

შემთხვევითი, ავტორი ყველაფერს დასცინის-მეთუი. შო, ის ამას აკეთებს მანამ, სანამ სხეები გააკეთებენ. არაფერს აღამაზებს და არაფერს თხზავს. არსად არ ჩანს „კოკეტიზა“ და მკითხველის წინაშე თავის მოკოხტავება ერთი შენედეგით, ეს დაუნდობლობა. დგება ისეთი წუთებიც, როცა გებრძობება ყველა ის ადამიანი, ვინც ამ ტექსტში ნებით თუ უნებურად თავი ამოყო, ამ დაუნდობელ, უკუდრეკ

წალიზის მსხვერპლად შექმნა, ავტორის ყბა- ის ზაფარი და რა ვიცი, კიდევ რა საბინებლები ღარ მომდის თავში... მაგრამ მერე ვხვდები, სხსენდება, რომ ეს ყველაფერი მხლებება, რწილევ მაგალითის ძალას გვაკლავს. თუ არა აკუსორი თავი და ახლობლები, სხვა ვინ შეი- ალება, რომ ავტორმა მსხვერპლად მიიტანოს...

დიდი ხანია, შევიძინე, რომ ჩვეს ქველიანბი დღეუმენტური პროზა, როგორც მიმართულება, ვერ ვთარბდება, რადგან უხერხულობის მომინ- ტე ვერ დავეიძლევა. იმდენად ცოტანი ვართ, რომ ერთმანეთის გვერდიდება, ანგარიშვალდე- ზულება ვერძობით, ან, უბრალოდ, ფარისე- ვლება გვიყვარს, თავის მოწონება.

ხელფეხმა დაიცინვა ალბათ სავეთარი თავიდან უნდა დაიციოს, საკუთარი წმინდათა- მინდა ადგილებიდან. მხოლოდ მაშინ აქვს უფლება, დასცინოს სივება ციოვრებას. სწორედ ასე იტყება ადგილ შუღლით, რთ- ვირც მწერალი და როგორც ადამიანიც, რად- გან მთელი ამ ფანტასმაგორიული თბრობის ზღმა მწერალ-ადამიანის შივლი თვისებრიობა რეკლება. ჩანს მისი გზა, ორჭოლბინებისა და ზრეყობების გადამბიბა და მყარ მუხედლე- ბებზე გადასვლა... აქ გარდაცვლილი, ის სხ- ვაგან იბადებდა, იბადე სასიცოცხლო ძალით. ბარტყი ალებს პირს მეტანიკურად, მასში ზადე- ბული წინასწარგანზრახულობის საფუძველზე- ეციოვრება მინასწარგანზრახულობაზე იცემობდა. ზგურბი მოფარფავტე ელექტროტალღები ქაოტუ- რა ერთი შეხედვით, მაგრამ თითოეულ მათ- განს თავისი წყარო და თავისი მიზნით ატეს. წინასწარგანზრახულობა ჩემთვის უვედავების ტოლფასია. სასიცოცხლო ენერგია წინ მეწევა, ცხოვრებიდან ცხოვრებამი - მუდმივობისკენ."

- ამბობს ავტორი და მერე მკითხველს თავ- პრუდამხვევი ამბების დონზე, მაგრამ ჩელი ნა- ბივით მიამოწებს ამ სამიუდიმდე, მანამდე კი წინმეტულოვანია, გააცამეტვრის მითი სკვიდი- ლას ყოვლისშემბლობის შესახებ. პირველი აკბილო ტრადიციული რიტუალია, ამას ნათე- საებტი მოსდევს: "გინ არიან ნათესაებები? ისინი ტრადიციის შემადგენელი ნაწილები არიან. ნა- თესავი რიტუალია, ზვერი ნათესავი ერთად ფი- ნანტინშია. ნათესავი მორალია. ისინი ცდილობენ, მუნც ნათესავად გაქციონ. მუნც უნასაღმდეგები, აინი კი გარცხვენენ, ნამუსზე გაგდებენ, ვაი- ტულენენ, სტუმრად მიხივდენ მათთან და მერე ყველანი საკუთარი სახლში მივაპტეო."

აქ საზოგადოება, როგორც ცენტრი, გამო- ღის სცენაზე. ის ამომნებს ყველაფერს, რისი ზემომწებაც შეუძლია, ის აღძრავს საჩრქელს,

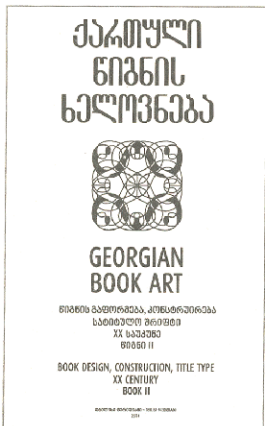
ის აძლევს ჩვეულებას, ის ატუნებს, ის ახმენა. საზოგადოების არ მოსწონს ის, ვინც ზუსტად მინიარც ცხოვრებას არ უწევა. მისთვის სახიფათოა ისიც კი, თუ ზგ, უბრალოდ, ფეხბინიულს გვიყვარს ქუზაში სიარული. ის კვეთს ყველა თავს, რწილევ მისაღ მალადი და ამაა აკეთებს იმ ჩხრებობა და ისტრუქცი- ტუბით, რწილევ კი ხელს ჩავერდება. აკტიორი, დაუძვერ ამ მასას და გააღწიო სამშვიდობოა - სწორედ ასე იტყება რწინის მთავარი გმირიც, ის იპარება, უფრო ხსროდა, ითესება მომაკე- ვად დედასთან ერთად და მთავს სამყაროში, სადაც მტკიცეულ კითხვებზე პასუხები ევლდება - "ცხოვრებიდან ცხოვრებამი - მუდმივობისკენ".

ერთ-ერთ თავში მწერალი იხსენებს ტომას გინტრებერცის ფილმს, "მონადირე". პერსონაჟი მამაკაცი ვერსიარობდა ვერ ახ- ერებებს, თავისი უდანიშაულობა დამატკიცოს თით ყველაზე ახლოებლ ადამიანებთანაც კი. ციცილურ საზოგადოებამი მიღე- ბული არცერთი არგუმენტი არ მუშაობს გამწესებულ ხალხზე. რწილევსაც ზგინია, რომ ეს კაცი თავის ზატარა აღესაზრდელს სექსუალურად გრძნობდა. უდანიშაულობა მხოლოდ თვალებით მრკვევია. ანუ მხოლოდ მზერა, მხოლოდ შინაგანი საუბარი მე- ორე ადამიანთან, შვიილებს იყოს ხანა. ეს ამბავი, ჩემი აზრით, ზუსტად ასახავს ადგილ შუღლითის რწინის ძირითადი პათო- სავც - არხად, არცერთ ვარეგმულ ქმედებამი არ კლანდება ზერსახების ნამდვილ შინაგანი ზუნება. ის სადავც ღრმადაა დამადული და მხოლოდ თავია ნომენტა კლის, რომ "მწერითი" ესაუბროს სამყაროს იმ მთავარზე, რათათვისაც დაინერა ეს ტე- ქსტი და რაც მთელი ხნის მინიბზე ფარულად თინა ცხოვრების მთავარ გმირთან.

ცალკე მიჩნდა აღწინაშა, რომ მსოფლიო კლასიკა მთავლად იტბობს მეტად ან ხელებად ენაწლები მწერლისა, სასუქი თუ- მორითა და სარკასზმით. ალბათ არ შეეცდები, თუ ვიტყვი, რომ ჩვესთან, ამ შირიე, ცოტა არ იყოს, მწიმე სიტუაციაა და ალგუო შუღლის ძის გამოჩენაც, თავისი უდადებ შეიბლება, მიეინით, მიინებული თანამედროვე პროზისთვის წყლის გადასხმად თუ არა, შეეფების მგრად მინც, მართალია, ალტკოს, როცა ზუნ- მობის გუნებზე დგებთ, ჩანდახან ზომიერბა ლალაბობს ხოლ- მე და შეწერება უჭირს, ხანდახან კი, ცოტა არ იყოს, უკბილო ხუმრობასაც გამოორტეს ხოლმე, მაგრამ რწინდენადეც მდარეა ზოგიერთი პასავი, იმდენადვე მალალი ხარისხია შეუძლია იყოს მეორე შემთხვევამი.

კერპების, რიტუალების, ღმერთების და სხვა ენ. საკრალური კლიბების მატრეგია ხმა სწორედ ასე უნდა გავსომოდეს - ხან დალიან მქაზე თბრობის სტაბილ, ხან სარკასზმი, ორწინით, დაფარული ტკივილითა და ამ ყველაფრისგან თავის დაღწევის სურწილით. აღწერო მთელი ეს კოლიზები და მოახდინო ისტი რაგინაცია, რომ არხად არ შეგვცავს პათეტკოსა და სესტმქმ- ტის მინარევი, ეს უკვე ღირსებაა.

ალგუო მულაბდ ნამდვილი უმტერმანია - მას ვერდნო- ბიან დანარჩენი ზერსონაებები, მას ვერდნობა ამბავი, მას ვერ- დნობა ენა. ის კი თავის ილებობით თავდაღწევისთვის იბრ- ძვის, რაკიონალურდდან, პრავგმატულადან, ყველა ფორმის ომტოლოგიური კანონზომიერებიდან მორს - უასარული მუდ- მივობისკენ.

მკაჯოხაძე

ჩვენს ეპოქაში თვით პრაგმატიზმმაც კი დაკარგა თავისი ქრესტომათიული მნიშვნელობა. მოგებაზე გათვლილი მისი მკაცრი, უემოციო დამოკიდებულება საქმისადმი სიხარბის ნაირ-ნაირ ფორმათა ტყვეობაში აღმონდა. ამიტომ ადამიანს, როგორც იტყვიან, გული გაუტყდა და ნაკლებად სუერო უანგარო იღებებს, მგზნებარე მისწებისა და ამოცანების.

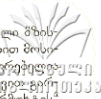
უამრავი თანამედროვე პროექტი მხოლოდ აქტუალურ თემებზე, დღევანდლობაზეა გათვლილი და მისი მზაზე ეფექტურობაც საბაზრო ეკონომიკის კანონებს უფრო ითვისოსწინებს, ვიდრე წარსულის ათვისებას, გამოცდილების ანეყოში გამოყენებასა და მომავლის რწმენას.

მომავალი კი მხოლოდ მაშინაა შედეგიანი, როცა ადამიანი მარადიულობაში, ე.ი. სამ დროში ცხოვრებას ახერხებს. დავაზუსტებ – როცა შენთვის განკუთვნილ დროის მონაკვეთში წინა-

პართა ცოდნის ათვისებაც მოახსარი, მისი სადღესობად გამოყენებაც და მომავლისთვის ფიქრაც. ეს საკმაოდ მძიმე ტვირთია და ფიზიკურთან ერთად დიდ სულიერ ღვაწლსაც მოითხოვს. არადა, სწორედ ამჟამოში, ახლა, ამ წუთებში ჩვენ მიერ ფუნდამენტურ-მაგრებელი მემკვიდრეობითობის ხიდი ყველაზე მყარი გარანტი და ძვირფასი საჩუქარია ჩვენზე წარმკვებელი მომავლის.

ისევე, როგორც უამრავ რამზე, სასტიკთა მნიშვნელობასაც. მათ თავდაპირველ არსსაც დაუკარგეს ფასი. მოგახსენებთ: სიტყვა „მ ო ლ ე ა ნ ე“ „ღვანლი“-დან მოდის. ცხოვრების ავანსცენაზე ეს-ესაა გამძლევი გოგო-ბებიებისგან ნამადაუქმ გვეხმის: „მე ემოღვანებო ნიუ-იორკში, გერმანიაში, თეატრში, რესტორანში, პოეზიაში...“ „ემოღვანებო სამოქალაქო სექტორში, არასამთავრობო ორგანიზაციაში, ტელეკომუნე, ფეს-ბუქში, სოციალურ ქსელებში...“ ამ მოღვანე თინეჯერთა არმეები ისეა გაზრდილი, წესით, საწმუნო ღღარც არაფერი უნდა გვექონდეს. მართალია, საკუთარი პერსონის ამგვარად წარმომდგენთა მოაქმენისაა უბერულობისა თუ უსუსურობის განცდა ერთბაშად დაგვერევს ხოლმე ხელს, მაგრამ სიმართლევ უნდა ითქვას: უამრავ სხვა რამესთან ერთად, ახალი ადამიანი შექმნისა თუ გამოყვანის სფეროში მოღვანე უფროსმა „ისტელექტულებმა“ ასე ასწავლეს და საკუთარი ცხოვრების წესითაც ასე განუმარტეს თინეჯერებს: უნდა იყოთ თამამი, ამბიჯური, შეუპოვარი, ნებისმიერ სფეროში პირველდამომჩენი. წარსული ტვირთია, ავტორიტეტები არ არსებობენ. რასაც თვეწ აკეთებთ, ყველაფერი სიხნება, მოდურია და თავისუფლებას ემსახურება. ამიტომ თქვენს მოღვანებთა უზრალო საქმიანობაში არ აგერიოთ, თქვენ ხართ მისიონერები ყველგან, ყველა სფეროში. ყველაფერი ნულიდანაა დასაწყები, ყოველივე ძეკალი – გამომონათია. ყველა ტიპადიცი და ყველა ისტორიული ფაქტი გადასასინჯია, თით კლასიკა, კლასიკოსთა ჩათვლით, რეიზიზას ექვემდებარება. არაფერია მარადიული და ღირებულო, ყველაფერი ცვალებადი და წარმავალია. ამიტომ შეგნებთ თავისუფლების შემავრცებელ მითებსა და ლეგენდებს, ასე რომ გვამრიყვებდნენ მთელი ცხოვრება. სამყარო აფეთქებისა თუ ამოფრქვევის შდეგად გაჩენილი ცოცხალი ნოზიკია და ადამიანიც მაიმუნის პირშია... ასეა მაშინ, როცა მსოფლიოს ყველა დიდი მეცნიერი, ყველა დიდი გამოგონების ავტორი, სიცოცხლეშივე, ანდა სიკვდილის ზოლი დღეებში მიიწე, სამყაროს „აბსოლუტური გონის“ – ღმერთის აღიარებამდე მიდის, XXI საუკუნის დემოკრატიული საქართველოს „ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემა“ კი ჯერ ისეც დარწმინდშია ჩარჩენილი და ანას პროგრესს არქმევენ რეფორმატორები.

თინეჯერებს არავინ განუმარტავ, რომ ღვანლი და მოღვანეობა არამხოლოდ ყოველდღიურ მძიმე შრომას გულისხმობს, არამედ, პირველ რიგში, გარჯით შექმნილ ბექტრანდსაც ითვალისწინებს, რომლის არსებობაც ჯავშანივით იცავს

და წონას მატებს პიროვნების გვარსა და ხელს.
 ვგიჟდები სულხან-საბა ორბელიანის „სიტყვის კონაზე“, მის
 ნიურ შედგენილ ლექსკონზე, რომელშიც სიტყვის არსი, მისი
 ფორტა საოცარი სიხუტითა და შემოქმედებით აღმაფერხი-
 თაა გახსნილი. თუ არა შემოქმედება, ხევა რა შეიძლება ენო-
 ლის განმარტებას, როცა ვანი რკინის გესლადა მოხსენიე-
 ბული, ხოლო შური – „შური არს მწუხარება სხვისა სიკეთესა
 სედა“...

რაც შეეხება სიტყვა დ ვ ა ნ ლ ს, სულხან-საბა მას ასე
 განმარტავს: ღუანლი – ღუანლი არს გაქორცილებაში ყოფნა და
 უფროსად ომში. ღუანლი არს დიდად გაჭირვებულს საქმე ბრ-
 ლოსა (გინა სათნოებისა) ელუანა, ვილუანო, შოლუანე, ნალუ-
 ანი და ა.შ.

დაიხ, ღუანლი ასპარეზზე ბრძოლასაც და ბრძოლის ას-
 პარესაც დულისხმობს, გონების სრულ კონცენტრირებას,
 სასიცოცხლო ძილების მოიზილვებას, ადამიანური შესაძლე-
 ბლობების უშურველ გაღებას მოყვასისათვის, საზოგადოებო-
 ხაის, ქვეყნისათვის, კაცობრიობისათვის. მნიშვნელოვანი,
 სასარგებლო საქმისათვის შენი დროის, ენერჯის, ჯანმრთელო-
 ბის შენარებასაც კი. შორს რომ არ ნავიდეო, ჩვენს სამონახ-
 ჭრო სკოლებსა თუ აკადემიებში, თავის დროზე, ქართული
 კულტურის გასამდიდრებლად ზერ-მონახონთა მიერ განუყოფი
 მთარგმნელობითი ღვაწლის გახსენებაც იკმარება, რომ აღა-
 რადიერი ვთქვათ სამშობლოზე, საკუთარ ხალხზე ფანტატიკურად
 შეჯვარებულ მე-19 საუკუნის მოღვაწეთა (ე.წ. „თერგდალეულთ-
 ა“) მთელ თანავარსკვლავედზე.

რა თქმა უნდა, ყველაფერი პრობოიანი და შედარებითა.
 აფიი საუკუნეთა სტილიცა და სულისკვეთებაც...

ყოველივე ამაზე და კიდევ უამრავ რამზე ფიქრი კი მხატ-
 ვარ ნინო ჯიქარიანის სანიმუშო პროექტმა – „ქართული ნიგნის
 ხელოვნება“ (XX საუკუნე) – გამოიწვია, რომელიც ამ მღვრიე,
 ჭეშოლი დროში განხორციელდა და სამ ნიგნად გამოიცა.

როგორც იცეა, ისე შესრულებული სამუშაო, ნიგნის ავტო-
 რის მასშტაბურ აზროვნებაზე შეტყვევებს. ამიტომაც მოიაზრ-
 ება არა მხოლოდ ქართული ნიგნის ხელოვნების წინაშე, არა-
 მედ ზოგადად ქართული კულტურის წინაშე განეულ ღვაწლად,
 რაც მათვარია – ზრუნვად მიზნავლ თაობაზე.

სხვათა შორის, სიტყვა ღვაწლის სურნელი, ნინა და კეთილ-
 მობილენა ახლავს ამ პროექტის III ნიგნის (ილუსტრაცია) სუ-
 პერზე გატანულ ვნახანე თოფურის ფერწერულ ნამუშევარს –
 „ნატურმოტი ნიგნებით“, რომელსაც ნიგნის ილუსტრირებ-
 მს საკმაოდ ასაკოვან სამყაროში, გარდა ცხოველი ინტერესისა,
 ერთგვარი მოწინების გძმობითაც შეგვიავბთ.

ფერის და ფორმის თვალსაზრისით, როგორც ძვირფასი
 ლითონის აფორი ინკუსტრირებულ საპარადო კარი, სუპერი
 ისე მიგვიძღვება ნიგნის უსასრულო ლაბირინთში. პირველი
 ნაბიჯიდანვე ისეთ ემოციურ ელემ ვეხვევით, ხბოს ტყავში
 ჩასამული ნიგნების და კროპულ ციბე-კომპეხში დაუფხვებელი
 ბებერი ბიბლიოთეკები რომ აჩენენ.

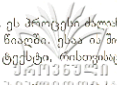
მაშ ასე – იხსენიე ჯადოსანური ფარდა და ჩვენი წინაშეა ნიგ-
 ნი-გამოფენა ნიგნი-საქეტაოლი; ნიგნი-როკესტლი; ნიგნი-ისტო-
 რია, ინფორმაცია. ფერადიგანი, ფუცხუნა, ხალისიანი, ზოგჯერ

სეციდანი, მენამული, როგორც ჩამავალი მზის-
 ფერი. აქა-იქ მგლოვიარე, ღამის ძაძებით მოხ-
 ეს. ამ მზის რელიეფიტი განხაცვილებული
 ეს ნახატები, ამ ქვეყნის ზედსწერასავე გარ-
 დევალი. „ცა-ფორუზ, ხმელეთ-ზურმუხტის
 პორიზონტზე თანდათან აღმოცენებულ მონ-
 უმენტური ფიგურებით, პერიოდიული საბუნებო,
 რელიეფურად გამოკვეთილი პორტრეტებით.
 ხსოვნაში სამუდამოდ აღბეჭდილი ჩვენი საყ-
 ვარელი მოთხრობებით, რომანებით, ლექსე-
 ბით, პოეზიებით... ჩვენი ზღაპრებით, ეპოსითა
 თუ ფოლკლორით შთაგონებული ფერადი ილ-
 უსტრაციებით. ილუსტრაციებით, რომელთაც
 მთელი მერვე საუკუნის მანძილზე, სხვადასხვა
 წლებში, სრულიად სხვადასხვა ხელნერის, მსო-
 ფლადქმისა და ესთეტიკის ოსტატები ქმნიდნენ,
 ხატავდნენ.

„ა ე ლ ს ტ რ ა ვ ი ა ს“ – ამ დიდებულ
 გამოცემას – დოკუმენტური კონოკადრებით
 გასდევს ნიგნის მოამაგეთა – მხატვრების, მწ-
 ნიერების, გამომცემლების ურთიერთობის ამ-
 სახველი ფოტოსურათები.

ოსკარ შერინლიგი, ზენრიკ შერინვეცი, ეე-
 გენი ღანსარი, იოსებ შარლემანი... ამ ავტო-
 რთა ნამუშევრებით იწყება ილუსტრაციების
 გამოფენა. მათი გვარ-სახელების როგორც
 ფონეტიკურ, ისე აკუსტიკურ ფორმადობას
 ანაფერი აქვს საერთო ჩვენებურ ძეგბთან,
 შეიღებთან, იანებთან, ურებთან... არადა, ამ
 „უცხოებმა“ ისე გაითავისეს სრულიად განსხ-
 ვავებული ისტორიული ბედისა თუ კულტურუ-
 ლი ტრადიციების მქონე ქვეყნის ლიტერატურა,
 რომ მათ ნახატების ნიშანსყალი არ აზის უცხო
 ქვეყნის „ეკსპოტივ“ მიღებული ტკობათა.

პირიტი, მთელი სერიოზულობითა და სილ-
 რმიითა აღქმული ილია ჭავჭავაძის, იაკო-
 შიგნაშვილის, ვასილ ზარნიშის მხატვრული
 პრობასსამყარო. ამიტომ ვფიქრობ, მხოლოდ
 ტლანტი და ოსტატობა ამ შემთხვევაში საქმეს
 ვერ უშველიდა, ვერც ის ბიბლიური ქუმმარ-
 იებება, რომ „მსგავსი მსგავსს ეძებს და მსგავსი
 მსგავსისა თანა განისვენებს“, რომ არა გასული
 საუკუნის ევროპულ მოღვაწეთათვის დამანა-
 ხათებელი მასუხსმეჯლობის გამამფრებელი
 გრძობა. ამ ავტორებმა არა მხოლოდ „ვინრო
 სპეციალიზაციის“ წყალობით მიაღწიეს მიზანს,
 არამედ საკრუპლოზურად შეინახვეს ქართუ-
 ლი მასალია და ევროპის, ქართული ფსიქოტიმი,
 გეოგრაფიულ მდებარეობასთან ერთად ასეთი
 მნიშავლეროვანი, მრავალმხრივი, ხშირ შემთხ-
 ვევაში, ერთმანეთისგან სრულიად განსხვავე-
 ბული და არაორდინარული.

ამის მერე კი იწყება ბავშვობიდანვე ჩვენი წინა წინადაც, ძვირფასი მხატვრების მიერ შენარჩუნებული ლელსტრატორების ჩვენება. თანამ აბაჯელია, უნი ჯაფარიძე, სამსონ ნადარეშიელი, ლადო გუდიაშვილი, სერგო ქობულაძე, ვლადუჯა ბერძენიშვილი, ზურაბ ნიკარაძე, დიმიტრი ერისთავი, ვიქტორ ლოლუა, თენგიზ შირაშვილი, შამია მელიქიანი, ნოდარ სამხარაძე, ვაგიზ ნერეთელი, თათარ ვიშქარიანი, კარლო აფხაზელი, ლალი ზამბახიძე, ქეთი მაჭუბაძე, ნინო ჯიშქარიანი, მამუკა ცეცხლაძე... და კიდევ უამრავი მხატვარი, რეალმაწინის გამო ყველას ვერც ჩამოვთვლით... და ასე, თანდათან, 90-იან წლებს ვუახლოვდებით.

ამ ადამიანებმა მთელი ცხოვეტე მუქმუნს ქართული წინაგის ხელოვნებაში.

პირადად მე, როგორც მწერალს, ბევრჯერ განმიცვლია მოლოდინის გამართლებით მოკეროლი „ინტელექტუალური სიბარული“, როდესაც დიმა ტელისთავი, ნოდარ მელაშვილი, სპარტაკ ცინცაძე, თენგიზ შირაშვილი, ვახტანგ რურუა, ნინო ზაღმაშვილი სხვადასხვა ურუნალ-ვახუთებში დაბეჭდილ წიგნს მოთხრობებთან თუ წიგნის გარეყდება ხატავდნენ. ამაზე დიდი საიმოფრებო მწერლისათვის, ალბათ, იმდიათა, როცა გვძიბობ, მის თემუქმედებს როგორ გაუკო მსახურება. თუ არ ცეცხლი, ბროდაკის სიყვებია ფორსტზე დაწერილი ცესიდან – პოეტისათვის მწიშნელოვანია აღიარება, მაგრამ გაიცლებით წინაგენლოვანია მისი ვაგება. ფროსტი ალბარეზული იყო, მაგრამ არ იყო ვაგებული.

რა თქმა უნდა, ამ წინაგის წარმოადგენელი ილუსტრაციებიც მეტ-ნაკლები სისახით გვაგრძობინებენ მხატვრული ტექსტის ძლევა-მოთხრობას. ილუსტრირება ჩემთვის თარგმანის პროცესსა და ჯახის მერაზულეხასაც შვავს ურთიერთულად. როცა ავტორი ამა თუ იმ ჟანრის კანონიკურ წარმოებს არღვევს, შედგინებებით არ მოადგეს ტექსტს და მთავარი თემის ერთგვარ ინტერპრეტირებას ახდენს.

ზღონდ, როგორც ყველაფერში, ზომიერების გრძნობა (რომელიც სხვა არაფერია, თუ არა გემოვნება), აქაც ილუსტრაციის როლის ასრულებს. დაწერილი თუ დაუნერეტი კანონები, ცალ-ცალკე აღებული ფანტაზიის, ემოციის, წარმოსახვის, ფორმისა თუ შინაარსის მხატვრული ემბლემები (ნიშნულები) მხატვრული ლოგიკისათვის დამახასიათებელი მიზიდულობის ძალით თანდათან ერთიანდება, მთავარი მოტივის გარშემო თავს იკრებს და სხვადასხვა შენაკადებით, ფრაგმენტული გადახვევებით, სულმოკლე პაუზებით ისევ სათავი

აკენ, ისეკ პირველწაროსაკენ მიდინება. ეს პროცესი ძალიან შვავს უმძობი მულოს დაბრუნებას მიამის წიაღში, ესაა იმ წინაარსი, რისთვისაც იწერება მხატვრული ტექსტი, რისთვისაც ჩნდება ადამიანი.

ჩვენი ცეცხლაძობი იმდენ ხანს, რამდენი წინაგე გვაქვას იღრდება. ჩვენ ცეცხლაძობი ქაობისღვარი ყოფიერების ამოფუცეუსიდან მოყოლენილად ამომსკვარი ქაობისა ყველგების სხოვებით. ჩვენ ცეცხლაძობი ბავშვობიდან გამოყოლილ ხატებებით, წარმოდგენებით, ჩვენებებით, რომლებიც ჩვენში დარჩა, ჩვენშივე ჩაბნა, ჩაიწურა წარმონიშნდელი თოვლივით.

ჩემი ბავშვობის ერთ-ერთი უტკბილესი მთადგენილესა – როცა ფაფუტ თოვლით სოკოებითა ჩაფუტულ-ჩაფუტულ ხახლებს ნავანდებობი ნიგებში ჩახატულს, მამია სარკმელბიდან გადმოღვრილი თბილი ყვითელი შუქით. იმ როგორ მომსწევდა ნათეკი გული. არ ვიცი, მათი შუქი დაფარვა რა მამიქებდა ასეთ ბეზინიერებას, წყუთ ჩემი ბავშვობის ქვეწიწიერში ჩანასახითი ჩამოილი განცდა, რომ ცხოვრება სულაც არაა ზამთრის ბაღში ჩარგული ფაფუკი ჯუჯა ხახლი. დედ-მამა კი განუთხრო წიმა და ნიკორა, მარად ჩვენი დამცავი და შენი.

ახდა, რა ბავშვობა იმ უცხადეს მგერძნებებს, როცა „ბურატინოს თაგადადავალოში“ ოქროს გასალებს მომლოდინე კარზე დაშვებული ნაკრისფერი ტილო დიდ საფუტელის მალაყდ მხატვარს (ილუსტრატორს) ტილოზე შუა ცეცხლზე დადგული წვინიანი კარაღალი მიხებადა და ახლაც მახსოვს იმ ცხელ ბულაოიანის თოვლიანი, კარაღლიდან ამომბტარი მსულარე ბებუტეების სურნელი. ისეთი ნახატი იყო, ისხეთი...

აი, ეს იყო ალბათ, ტექსტისა და ილუსტრაციის იმეათა თანხედება, მეგობრობა, ურთიერთთავგება, ურთიერთშერწყმა ვახუყოვლობა. სამწუხაროდ, აღარც გამოცემის წელი მახსოვს და აღარც მხატვრის გვარი. და განა მარტო ამ შემთხვევაში და განა მარტო მე?

და განა ილუსტრატორთა ხვედრი, ან, თუნდაც, საბავშო მწერალთა ხვედრი ეს არაა, რომ მათი სახელები და გვარები იმეათად ახსოვთ. ისინი კვებავენ ჩვენს დანტახიას, გერბიანი, პიროვნებებდ გვაყალიბებენ და ახსნილი ქველმოქმედებით სადავც ქრებიან, უწინაგედიან...

იქნებ ამაში არც არადგერია ვასაკვირი, იქნებ ეს ასეც უნდა იყოს, იქნებ ეს მართლაც არაა მთავარი...

იქნებ მეც იმითომ წამომეშალა ეს ძვირფასი მოგონებები, რომ მათმა უანგარობამ შეწირა. იქნებ წიგნის ილუსტრირება ასეთი სათოეთი, საჭირო და საყვარელი, ყველაზე მეტად სწორედ ბავშვობისთვისაა. იქნებ სანამ უშუალოდ ტექსტთან მივლენ ბორძიკ-ბორძიკით, სწორედ ჭოჭინა სურათბატები ესმარებთ დუბის გადადგამით, სიარულის სწავლაში აზრად ცეცხლი სიტყვების სამეორებით. არ ვიცი, შესაძლოა, ასეა, შესაძლოა, ეს მხოლოდ ჩემი სუბიექტური განცდები და აღმოჩენებია.

ერთი ვიცო დაბეჭდვებით...

— ი ლ უ ს ტ რ ა ვ ა — ამ საოცარი გამოწვინით მისმა ავტორმა, თავადაც შესანიშნავმა მხატვარმა, ნინო ჯიშქარიანმა, ქართული კულტურის წინაშე თავისი მოკრძალებული დღანლე გაიღო. მომეხდეს კი დიდებული წიგნი აჩუქა.

5 თარგმანები

თანამედროვე გერმანელი პოეტები

ჟერ პერმსი (დ. 1937) – პოეტი, პროზაიკოსი და მთარგმნელი, ამენლოვანი პოეტური ანთოლოგიების გამომცემელი 80-იანი წლების გერმანიაში. სწავლობდა ფილოსოფიას, ხელოვნების ისტორიას და გერმანიტიკას. სხვადასხვა დროს იყო ინგლისის, შვედეთის და ჩინეთის უმაღლესი სასწავლებლების მისწველი ოფისერი. ამჟამად ცხოვრობს ბერლინში.

შზა

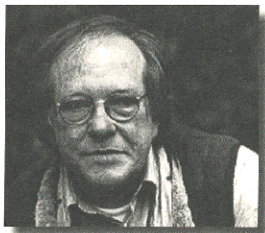
ჯერ კიდევ ოთხზე
ჩემი თვალის ფიალაში ამოტივტივდა.
ჯერ კიდევ ღამის ათ საათზე
მისი სინათლის ანარეკლი
ჩემს ოთახში სისხლისფრად ენთო.

სარკეში ვჭვრეტდი
ჩემი თვალების
კაპილარებით დაქსელილ თეთრ გარსს.

ის შორეული მოგზაურია.

მთელი ზაფხული
მის ნათებაში
სანაპირო ზოლის თავზე
ცა იმ სიმწვანით აფერებდა თავის სილურჯეს,
რომელსაც, ხელისგულივით გაშლილს,
წყა თითის დავიწყება სურს.

სწორედ მასზე მოგონებით ინარჩუნებდნენ
წონასწორობას ბოჩოლები,
პირით ბალახს მოჭიდებულნი.

ჩემი მარცხენა თვალი

ეს მარცხენა ჩემი თვალი
უმაქნისია,
რაც მის მზერას
ავიწროებს და ისეთად აქცევს,
როგორც არის გრენლანდიის ცუდი ამინდი.

ხომ ღამაში ხარ, ჩემო თვალო.
გეხვეწები, კეთილყოფილად იყავ.
ჩემო თვალო, დაიბრუნე შენი სიკეთე.

ან, გიჯობს, გითხრა,
რომ აღარ ხარ შენ ჩემი თვალი?
გიჯობს, რომ ისე აღმოვითხარო,
როგორც მაცდური?
თვალი თვალის წილ?

მონყალე ბეჰმენ, რუხო ქალაღლო

შენ, ქალაღდმჭრელის ბეჰმეო და ციცენა, ადგიღმონაცველ წისქვილის ფიქრო, ზემო ქალაღლო ფეხნიშველო, ჩამოკონკილო, მომეცი ხელი, შიდროფიღურო, რუბადრუბო, ტვინის ხანარმო.

შენ, წმინდა წყლის მაკულატურაგ, შენში ფერ კიდეგ დაძერებთან ყალთაბანდეები, აღწევებულ ღამის ფიქრებს იტაცებენ თავიანთი აღისფერი თვალეებით შენში. ტვინივით რუხო ცისარტყელაგ, სათუთო ხსოვნაგ, ქალაღლო, ხის სხეულაწი, შენ, ქალაღლო მოგზაურ სულთა, ქალაღლო ხაშრომ შრომათათ: მრავალია შენი სიცოცხლე, შენ ირგვლოვ აგანან ტყეები და გაკვირებით შემოგტყერან.

მონყალე მექმენ, რუხო ქალაღლო, ჩვენ გვინდა, ვიყოთ ერთობლივი მრავალმასხანგი შენთა თეთრთა დედამიშვილთა. რაც თეთრად არის ამოზრდილი, შენთვის უცხო არაფერია, შენ მოახერხე შენი თეთრი სინდისიდან თავის დაღწევა.

სიყვარულის ახსნა

შენ, რომელიც, მუშაობას როცა ამთავრებ, ჩემი ყურის ბიბილოსთან გაკურსულხარ: მუხლებს შორის მოუთმინლად გიპყრია შენი სახმო სიმები. სიყვარულით განანეცრებ, მდედრო სხეულო. მაგრამ ფიქრებში ზურგ-და-ზურგ ვსხედვართ, მხოლოდ ჩვენი თავის კოკრები უმზერენ ერთურთს ღიად სახეში. დამსერაგ სიტყვებს გზავნი შენ ვგზავნი ჩვენს ორადქცულ მიმოქცევაში. შენ მოქმედებ ნელა ემოქმედებ. ხელშეაიებება თბილ ფრილობებს გამოუნერთ-გავცემთ.

ბეერი რამ არის, რაც ძლიერია! გუშინ შენი ბრმა მუხლები ბონკინტის მიღმა: გარდა ფეხისა, არაფერია ადამიანზე უფრო ძლიერი. გაღღვი! გაღღვი, მწოლიარე ღამაზო სახეც.

კურდღლის თვალი

სარკმელში, ბაღს რომ გადაბყურებს, მე კურდღლის თვალს მოვკარი თვალი.

კურდღლის თვალმა კი მე მომკრა თვალი ჩემი ოთახის მოზირალი მისი სარკნიღდან.

მზერის ღერძი ჩვენ ორს შორის. გაჭიმული, ჩვენ თვალებს შორის.

ლევან ლაშვილი (დ. 1936) – პოეტი და რედაქტორი, 1970-იან წლებში მარბურვის ახალი ლიტერატურული საზოგადოების გამაარსებელი, რამდენიმე ლიტერატურული ჟურნალის თანა-კამოყვამელი.

მე ერთ-ერთი იმ თანამედროვეთაგანი ვარ რომლებიც ყოველთვის ჩართულ ტელევიზორთან ყვინთავენ გამოუსწორებელი მეოცნების გაელვებული სილუეტები რომლებიც აფეთქებული სურათების ბრმა ბალეტში მიმოქრიან ცომში სენაე-ის დეკორატიული თოჯინა შეხედულებების მკვლევართა განხილულბული ფანტომი

ამჟამად ნევროლოგები ჩემი თავის ტვინის ელექტრონულ ნაკადებს იკვლევენ ველაფერს რაც მიყვარს ყველაფერს რაც მძულს ნითელი ცეცხლი აცხელებს მართულს ჩემს ვენებში ჩანერგილი ჩიპით როგორც რეგულატორით ხასიათის რისტერის შკალაზე

დახ მე მიცემული ვარ ყოველდღიურობის ამოკალიფსს ნახერტს გაზსადენში და გამხმარ ცეცხლსაქრობებს კანქეშა გლობალიზაციის და მენინაე ნერილების ავტორთა ნადღებს ცბორების მთელ ამ კროსგორდს

იფფასიანი ბურთულიანი კალმით ეჩაპნი სიტყვებს ჩემი კანის პერგამენტზე აქაეებულ ნაჭრეებს

რას უშველიან დაფუული ყავის და ჭვარტლის ნანილაკების ფილტრები მძიმედ დაბინძურებულ ჩემს ფილტვებს ზეცის ინკასომდე ცოტა ხნით ადრე

მე მარადისობის პარამუტზე ვკიდევარ და გადახტომას ცვდილობ მაგრამ არ გაიხსნა

ტუმორი ჩემს თავში შედგება დაუნერელი ლექსებისგან ასოები იღვრებიან თვალებიდან ყურებიდან და პირიდან სიტყვების შედგენის ამაო მცდელობა

მკვდარი მტრედი რომელსაც აფრენა არ ეღირსა

ჩემი ბოლო ლექსი არავის მიმართავს თავად მეც კი არა

შეუძლია თუ არა გააღობა გაყინულ დროს
შეგვიძლია თუ არა ქარს მიბარებული სიტყვები დავიბრუნოთ

მხოლოდ ბრმა ანგელოზს შეუძლია ეოლოსის ქნარის აწყობა.

სიტყვები გრძელ ჩრდილებს წარმოქმნიან

მე სახლის კედლებიდან ვფხეკ სიტყვებს
უნწანურ გრაფიტის
პაროლები რომლებიც მაშხანის ლულებს აღვიძებენ
ამიტომაც მოდიან ისინი უჩუმრად
ჩვენ ხომ სიტყვებს ხმის მაცურებს ვარგებთ

წიგნები სიტყვის საფლავებია
მუყაოსგან თუ ტყავისგან შეკრული კუბოს სახურავები
მიმედ იხურებიან
როცა სიტყვებს სული ამოსდით

ზოგჯერ მკვდრეთით აღდგომებიც ხდება
რელიგიის დამაარსებელთა რუინებში
რელიქტია სიტყვა
აღსდექ და გამოგვეცხადე
თუ შეუძლიათ სიტყვებს მკვდრების გაცოცხლება?

მე სიტყვების სანაგვეში ვიქექები
მაშინ როცა ჟურნალისტები ენის დაძენილ ხალიჩას ბებკავენ
ენის აკადემიებს უნა უფარდებათ
ექსპერტები ჩამომხრგვალ სიტყვას იგლოვენ
ენის პათოლოგი
ჩვენს სიტყვაგვამებს კეთოს

აბრაჰამაბრა პალაბრა

სიტყვების საიდუმლო ცხოვრების ძიება
ო სიტყვის კომკი
ო ჯადოსიტყვა

სამ მნიშვნელოვან სიტყვას გეტყვით
ორი სიტყვა ცივი ლუდი
ეს შენი ბოლო სიტყვაა?
გადამწყვეტი სიტყვა შენი ხელმოწერაა

სიტყვები რომ ფხიზლად ვამყოფო
იდეფასიან Nescan-ს ვთავაზობ
და იმდენ შავ ღვინოს ვასმევ
რომ ფეხზე ძლივს დგანან
ზოგჯერ სიტყვებს სოკოვანი დაავადება აწუხებთ
ან გაქარდებიან

ციმციმი ლურჯი ღამის რიფთან
მხოლოდ დილის შუქი უკეცავს მათ ფრთებს

დუმბილის საფეხურები
სიტყვის ფერფლი
უსიტყვო ენანართმეული
შეუქცევადი

სიტყვები ჩრდილებს აღარ წარმოშობენ

* * *

gite v. -სთვის

არაფერი მომხდარა გარდა ჩრდილების ცვლილებისა
გარდა დროის უსწრაფესი ქროლოგისა
მისი უზმაურო ფოთოლცვენისა რომლის ფოთლებიც
მტკიცედ ეკვრიან ჩემს ნაბიჯებს
ქროლვა ნიგნიდან ამოხეული ფურცლების
რომლებიც უკვე დაუხრავს შეაეას
და წვიმის წვრილი ძაფები
რომელიც მარიონეტბივით ამოძრავებს ფიქრებს
როცა მელანქოლია შავად გიღებავს ტუჩებს და ფრჩხილებს
და სისხლში მარილის რაოდენობის მატებით იმუქრება
ვიდრე კრისტალები შენს გულს შემოენყობიან

რას ხედავ მოგონების დაცურებულ ხე-ტყეში დინების მიერ მოტანილში
გადაყრილ ნემსებს შორის
საგარცხელს შერჩენილი მისი თმის ღერებით
კარის სახელურები
ნამსხვრევები რომლებსაც ვაბიჯებთ
მექანიზებული ტკობის საეკლესიო სინმინდებები
ცარიელ სარდაფებში ყოველთვის
მხოლოდ თავები ფხიზლობენ
ისინი დროს ხრავენ უკანასკნელ ძელებამდე
და არაფერი ხდება გარდა ჩრდილების ცვალებადობისა

მხოლოდ ჯიუტი ანტიკვარი
დაგიფასებს კარგ ფასად არაფერს

ული როიფუსი (დ. 1961) – პოეტი და პროზაიკოსი, კულტუროლოგიის პროფესორი, ევროპულ მწერალთა გაერთიანების პრეზიდენტი. არის გერმანიის და გერმანული მედიაციის პენ-კლუბების წევრი. გამოცემული აქვს ოცზე მეტი წიგნი, მათ შორის, გამოკვლევები პერმანენტზე.

სილუარზე გარეთ

სრული სიჩუმე
და ღრუბლები
ჩიტბივით უმსუბუქესი

გთხოვ რომ დამითმო ეს წუთები
ჩასუნთქვის და ამოსუნთქვის
ნარტოდენ ერთხელ

ჩაისუნთქო ამოვისუნთქო
ოუი, ენ ფრანცისა

ეს სამხრეთია,
ქარი ზუზუნებს
და ეს თვლები
ღრმბა როგორც
ნაშინდელი
წყალი
ჩვენს ქვემოთ

შენ ზღვასთან
ახლა
ეს მცხუნვარება

ეს თვალები

ეს თვალები
აღსაესია ისტორიებით
და ზღვბა
ჩემთვის

სურვილი
მასში
დავიკარგო
ერთი წამით სამარადისოდ

შენ
გაჩენილი
შენს სიჩუმეში

და აი მინც

დილის პირველი შუპი

თოვლს
და შენეულ პირველ სიცილს
ღრმად აურეკლავთ
და აღუბეჭდავთ
შენი ცახცახი
აგემოვნებენ კიდევ ერთხელ
ამ ღამეულ ზღვას

თოვლს
მიხოფავენ შენთან ერთად

მცხუნვარების სურათები
დღისით უკვე
ბანგრძლივდებიან

და გზას ადგანან
ისინი შენკენ

ისინი ჩენით რწყულდებიან
გვიანი ღამის
გამომღვარ წყალთან

თოვლი, ეს ხომ
შენი სიცილი
და პირველი ხეები შვევას

შავი ცეცხლი

შავი ცეცხლი
შენ
გაზაფხულზე
აი ახლა

ტბაზე
ჯერაც
მსუბუქი ქარი

და სითეთრე –
კონტრასტი
შენი ხელებისთვის
იქ
შორულ მწვერვალთა თავზე

და იქვე შენი ეს სიცილი

ბოლოს და ბოლოს
აი ახლა
ეს ჩვენი
ღამე

შლადი
ყვავილი

გერმანულიდან თარგმან
დათო ბარბაქაძე

იოზეფ ნოვაკოვიჩი

ნითელი ჭიები, რომლებსაც შეუძლიათ, ყურში შეგიძვრნენ და დაგაყრდნენ, ახლა გვირბავენ თხრიდნენ ჩემ ქვემოთ, ნახურში, რომელიც მამაჩემის სახელოსნოში ხის ლანჩების გაწმენდისას რჩებოდა. იყო, ჩემი უფროსი ძმა, ვერ იტანდა თაფლისფერ ნახერსს, თუმცა, მე მყავდა მეგობარი, რომელსაც ის ჩემსავით ძლიერ უყვარდა.

ის პირველად ეკალბლარეთების ღობის იქით, ბაღში, მაღალი ალუბლის ხეების, უხეშქერქიანი, გათიარებულიფოსფორბინი მსხლის ხეების, ბაყაყებით სავსე გუბის გვერდით ენახებოდა. მალაღობი, ღრმად ჩასმული, ჩაბქრალი თვალები, პატარაივით შეჭრილი თმა, სქელი ცხვირი და თხელი ტუჩები ჰქონდა. მეორე, მისი მსგავსი, მაგრამ მასზე მოზრდილი ბიჭი, სწამს მამა მიაჩნდა. ჩვენ ერთმანეთს ღობის სავადასხვა მხრიდან უსიტყვოდ მივმეტყვებოდით, საკუთარ თავს იმ ფაქტს ვაგუბდით, რომ ეს არცთუ დახვეწილი ბიჭები ჩვენი ცხოვრების ნახევარი, ანუ პაეშობა, ჩვენი მეზობლები უნდა ყოფილიყვნენ. „შენზე ძლიერი ვარ.“ ვუთხარი დანკოს. „არაფერიც“ – მითხრა მან. მე ღობეს გადავახტი, დანკო მინაზე დაეგდებ და ზღვები ყელში წაუფერე. ამ დროს ის დიდი ბიჭი ღობეს გადაეგდო და ნაშში უკვე ივსო ახრჩობდა. მშენიერი დღე იყო.

მე დანკო ნახურში დავაპატყე, იქ მკედრობანას ვთამაშობდით და ერთმანეთს ვმარხავდით. მერე მწვანეკანიან კაკლებს ჰკითხვებოდით და შუბის ნამსხვრევით კანს ვაცლიდით, ერთიმ თავის ქალა იყო. იქ მართლა მოჩანდა ტენის ორი პატარა ნახევარსფერო. პანანინა ტენებს კანს ვაცლიდით, ტაბლი თორის ვეჭვავდით და თავს გამოქვაბულის ადამიანებოვით ხაიკსუფლად ვგრძნობდით. კაკლის მსკლარტ ქერქის სკიპიდარის მსგავსი სითხისგან თითებზე ანაბექდები გვიმკვთრდებოდა. ენიდან სიმწარის მოსაპორებლად საკუჭნაოში თაბირისმტყვრვით შეუბრბოდით, სადაც მამაჩემი ღვთიურ თავს ინახავდა – ფუტკრებმა მას ზეცოური მადლი გადასცეს, ზუსტად ისე, როგორც ეს მოსეს მეექვსე წიგნსა და სახარების მეექვსე თავში წერია. იმ საღამოს, როცა დანკო სახლში დაბრუნდა, მაგრადა მოხვდა, რადგან მისი გავცითლებული თითების დანახვაზე დედამისმა იფურა, რომ მოწვევა დაიწყო.

როცა მე და დანკო ეზოში ვთამაშობდით, კაკლის ხიდან ვბტბობდით, ან ციხე-სიმაგრეებს ვაგებდით, თითი თვალი ნესტინი, ზავსმოკიდებული ეზოს მავთულის ღობიდან მოგვჩერებოდა, ისეთი სეფდინი სახეები ჰქონდათ, თითეოს მუდმივი ჩრდილებისა და შავი დედამინის ფონზე მუწის რინახტი გამოჩნდებოდა. თეთრი თითებით მავთულის ღობის რომბებს იყენებ ჩაფრენილები. ფერკრთალი სახეები იმ კაკლსუბების მოთმინებით იღვწენ, რომლებიც ცივ კლიმატურ პირობებში მნელად, მაგრამ მაინც ხარობენ. გოგონა, შავი აბრეშუმის თითია და

უსიხარულო თვალებით, მინაზე უფროსი იყო, ბიჭს დიდი და ცოცხალი თვალები ჰქონდა. თითქოს გამადიდებელი შუბლი გვაკვირდებოდნენ. თითქმის ერთი წელი ყურადღებას არ ვაქცევდით, ბოლოს, როცა გამოველაპარაკეთ, გაიქცნენ, ცოტა ხანში უკან დაბრუნდნენ, თვალები თანდათან უფრო უდიდებოდათ და უსევდიანდებოდათ. ჭორები დადიოდა, რომ მათი მამა მეორე მსოფლიო ომის დროს არასწორ მხარეს იბრძოდა და ამიტომ სამსახურს ვერ შოულობდა, მხოლოდ დედა მუშაობდა; ამ პატარა უნდაქმა, რომელსაც არ ესწავლებოდა, როგორ უნდა მოეცოდა განსხვავებულ ადამიანებს, ეს ოჯახი ისოვლიცაიმი მოაქცია.

მეორე მომიჯნავე ეზოში მონახუნის შესაძლებლობაში გამოწყობილი ქალი ცხოვრობდა, რომელიც საკუთარ ცხოვრებას არაფერს ველოდა, რადგან ნამდვილი მონახუნია არ იყო. როცა ეზოში თვალდახუჭული დადიოდა, ტანსაცმელში მხოლოდ გამომშრალი სახე, ძარღვინი ხელები და ტყეპი გაცვეთილი ჩქება უჩანდა.

ძირითადად საათის ისრის საწინააღმდეგოდ გადაადგილებო-
და და მოლურჯო ტუჩებს ამოძრავებდა. როცა კრიალოსნის
მძივებს ალბათ საათის ისრის საწინააღმდეგოდ მიმართულებით
მარცვლავდა, დახეთქილი, დასინჯული ხელები უკანაქალბნდა.
თუმცა, ეს ვერ აკავებდა დროის ხელსა, რომელსაც, გვირბა
თუ არ გვირბა, საბოლოოდ ყველანი მიწისქვეშ ჩავყავართ.
ქალი ეზომი რელიგიური რწმენითა და შიშით შეპყრობილი
მიმოდიოდა, თითქოს ქრისტესიანი სიზიფე ყოფილიყო, იგივე
ციკლისთვის განწირული.

მე და ივო ხშირად, უკანა ეზოში, სხვა პიგებთან ერთად
რობინ ჰუდს ვთამაშობდით. ხეებზე საფარი მოვანყვეთ,
დროდადრო რაინდთა ტურნირებს ვმართავდით და ჯობებითა
და მსაველებით ვიმტოვდით. მამაჩემს სახელსწინაშე ერთი
და დასით ხმლი გამოთავლე, ვარჯად გვაპირალე და ზიგებთან
თავი მომწონდა მისი ლაპლაპა პირისა და ჩემი დურგლობის
ჩივის გამო. ივო რობინ ჰუდი იყო, მე – პატარა ჯონი. ივომ
ჩემგან განსხვავებით, უარი თქვა დანკოს ვილი სკარლეტად
აღიარებაზე, და სხვა ბიჭი დასახელა ვილი სკარლეტად, ასე
რომ, ორი ვილი გვყავდა.

მე რობინ ჰუდს გულადობას ბექველი გულადობასთან
ვაიგივევდი. ის ისეთი პირველქმნილი იყო, რომ აუცილებლად
ტყეში უნდა დამალულიყო. რობინ ჰუდი იყო ადამი, რომელმაც
ღმერთს, კითხვაზე, სურდა თუ არა აშნაზაბი, უპასუხა: შექმენი
ვინმე ჩემი მსგავსი და როცა ღმერთმა ქალი შექმნა, ის ტყეში
უფრო ღრმად შეიშალა. როცა უფალმა ადამი და ევა სამოთხე-
რიდან გამოიძევა, მას რობინ ჰუდი და მისი პასუხი გაასტენდა და
შექმნა მისი მსგავსი კაცი, პატარა ჯონი. მაშინ ღმერთის (და
სხვა არიდრის) ნებალობით, რობინ ჰუდის გუნდში გაიზარდა. ასე
მოხვდა მათთან ვილი სკარლეტიც. მალე მთელი რაზმი თავს
დაცემული ადამისა და ევას სამყაროსგან ქურუბიების ცეცხ-
ლოვანი ხმლით იცავდა. ადამის თხოვნა ევას ქექმნის შესახებ
ჩემთვის ტყის სამოთხის ლამაზი ქალებით სავსე ქუჩაზე გაცუ-
ლას ნიშნავს. რა სამარცხვინო დაცენაა.

ჩემი და, ნელა, ჩვენი სახლი ქალურ სამყაროს იცავდა,
სადაც ის თავის ლამაზ მეგობრებთან ერთად თამაშობდა.
გოგონები საიდუმლოდ აგროვებდნენ ქალაღდის მოხატულ
ხელსახოცებსა და მერლან მონროსა (მშ) და პრივიტ ბარდოს
(ბბ) ფოტოსებს. როცა ისინი თავის მალაქცივილიზირებულ
სამყაროში არ მიშვებდნენ, ძალით ვიჭერებოდი და მშვენიერ
ხელსახოცებს იატაკზე ვყრიდი, ხოლო ჩემი და უკან დამდე-
და და თმას მწინკნობდა. ერთ-ერთი ასეთი თავდასხმის დროს
შავ-თეთრი ფოტოები მოვიპაე და სხვენში ფეხსაცმლის
ლანჩებსა და ქუსლებს შორის დავმალე. ბბ-ს ფოტოს სხვენის
ღმრთავად შემომავალ მზის მუეზე ვათავლიერებდი – ბბ-ს
მზის სხივზე აბრიალებული ნახებრის ნითელი ნაწილაკებისგან
ლოყები უწითლდებოდა, – ის ნამდვილად თვალისმოჭრელი
იყო, არა იმიტომ, რომ ყველა აღიარებდა აპას, არამედ, მე
თავად ვხედავდი მისი ნესტოებისა და ტუჩების სინატიფეს,
ვუყურებდი მის ფოტოს, სადაც ის ბალახზე იჯდა, თვალებით
თითქმის ბოლომდე ჰჷონდა დახუჭული, ტუჩები კი ოდნავ
გახსნილი, და თითქოს რაღაც მისტიურ მომენტს ელოდებო-

და, რაღაც კატაკლიზმურ გამოცხადებას.
ქალებს საიდუმლოდ ვეუბნებოდი და
დარწმუნებულ ვიყავი, რომ დედა დაუფინ-
ცემას გამოვამუშავებდი, ყველა სრულყოფილ
ჩამოთვლიდა. ქუჩაში ხშირად არ გავდიოდი,
მხოლოდ ბიბლიოთეკაში თუ წავდიდი მეკო-
ბრების წიგნის გამოსახად. განაწი მხიარ-
ვხვდავდი, როგორ გამოდიოდა ერთი ქალი
ჩვენი სახლის მოპირდაპირე სახლიდან და
ჩემი თვალში თავისთავად ბრუნდებოდა
და ჩერდებოდა მასზე, როგორც კომპასის
ისარი ბრუნდება და ჩერდება ჩრდილოეთზე.

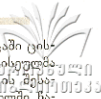
მას მენაღს ფარულად მიყვებოდი
და თვალს არ ვამორბობდი. როცა ჩემი რივი
მოაღწევდა, ვიდრე მკითხავდნენ, რა მინდოდა,
იგაურობას ვეცლებოდი და ქალს ქუჩის მეორე
მხარეს ელოდებოდი. როცა ის ფარულად
სიბნელიდან გამოჩნდებოდა, ისევე ავედევნებო-
დი და თან ტანში ვრუანტული მივლიდა, როცა
ვხვდავდი, როგორ მიდიოდა – არც მარჯვნივ
იყურებოდა, არც მარცხნივ, არც გზას უთმობ-
და ვინმეს. მის წინ ხალხი ზუსტად ისევე იყო-
ფობა, როგორც ნითელი ზღვა მოსეს წინაშე,
მოხდა, როდესაც მე თვად ვუთმოზბდი ზას
ყველას, ძალღებნავ კი.

ქალის გამოსვლას ყოველდღე ველოდებო-
დი. უფრო ხშირად შუადღისას გამოდიოდა. მე
ათის ვიყავი, ის – ოცის – ნამდვილი ქალი.

ქუჩაში გასვლა რომ გამემართლებინა, ჩემი
ნებით მივდიოდი მალაზიამ. დედაჩემი გარე-
ბული, თუმცა უფრო მეტად გახარებული ჩან-
და, რომ მისი დახმარება მოვიწადებოდი.
ახლა უკვე თავის მოკატუნება შემეძლო,
რომ ქუჩაში უზიზხოვ არ დავეხტილობდი.
თუ შემთხვევით ქალი თვალს შემეხვებდა, მე
სხვა მხარეს გავიხვებავდი და საყიდლების ჩან-
თას ამოვიღებებოდი, როგორც წესივარი ბიჭი,
რომელიც ევს-ესაა, მალაზიოდან გამოვიდა.

როცა მას დავინახავდი, ეს კი, ასე, კვირას
ორჯერ ხდებოდა, სულ მივინდებოდა, დედა
რა დამაბარა, და იმას ვეიდულობდი, რასაც
მალაზიამ თვალს მოეკრავდა. ზოგჯერ ვფს-
ფრის ყიდვას ვერ ვასწრებდი, რადგან გან-
იდვილი ვიყავი მამნივდა, აი, მისი შემწევა კი
სულაც არ უჭირდათ. ქალს თვალები უსვლად
მზინავი თმის ჩარჩოდან, რომელიც უსვლად
ყვარა, უკან კი ლურჯად ციალებდა და მის
გამოკვეთილ თქმობას სწვდებოდა.

ისე შევეცქირებდი, თითქოს წმინდანი ყო-
ფილიყო. უკან მივდევი, ვიდრე ცისყრად
შეღებილი სახლის ვინორ კარში არ გავრებო-

და შემდეგ შინისკენ გზას მიუყვებოდი. როცა დედა ჩვენი ჰოსის ხის ტიპარის ხმას გაიგებდა, ხის ქოშურის ბაყუნით გამოეგებებოდა, ჩემს ცარიელ ჩანთას უჭურებდა და მე-
ოთხებოდა, ხომ არაფერი დადავინწყდაო. „როგორ არა, პური.“
მეპასხვებოდა და უკან გავრბოდი მალაზიაში და თან თვალნინ
ალის სახე მავდა.

ერთ დღეს ძილში სამი გასროლა ჩამესმა, სიზმარში კი ის
წასე, სისხლში მოთხვრილი. დაფეთებული ნამოწვევარი ნამ-
ფული გასროლის ხმაზე, რომელმაც ჩვენი ფანჯრის მიწებს
ზრალი დაანატყინა. ერთი წუთის სრული სიჩუმის შემდეგ
შეპარსუნებელი კივილი გაისმო. ვიღაც გარბოდა, სულ უფრო
და უფრო შორიდან ისმოდა ტყავის ფეხსაცმლის ხმა. ისევე
სიჩუმე ჩამოვარდა. მერე გავიგე სისინი და ყვირილი – ახსენ-
ებდნენ მის სახელს და სიტყვას მკვლელობა.

მაღე ამბავიც გაცხადდა: ორი საყვარელი შყავდა – პოლ-
ციელი და მათემატიკის მასწავლებელი. მათემატიკის მას-
წავლებელი იმ ღამეს დერეფანში კოცნიდა. პოლიციელი მათ
პირიდან აედევნა, კარიდან უსმენდა მათ ბმებს და ოფისას
და ჩურჩულს. დაუმიზნა. მოკლა ჩურჩულიც და მოჩურჩუ-
ლციც.

მკვლელობის შემდეგ ქუჩაში აღარ გავდიოდი. სახლის კარ-
ებსა და ლამპიონის სვეტებზე გამოკრულ ნეკროლოგებს
თვალს ვარდებოდი, მეშობოდა სხვისი, მეგონა, მის სახელს
ახსენებდნენ და სიკვდილის ამავეს მოყვებოდნენ. მეშობოდა
ნეკროლოგებზე დასმული ჯვრების ქვეშ წარწერების, მეშ-
ობოდა, რომ წინაში სიცოცხლესა და სიკვდილზე, მხოლოდ
იკვდილი ვწერა.

ჩემთვის ქუჩები დაცარიელდა. მენატრებოდა და ამან იმ
კარამდე მიმიყვანა, რომელშიც უჩინარდებოდა ბოლმე. კარზე
სამი ნატყვიარის დანახავზე გული ამიჩქარდა. ნატყვიარები
რალაც ვერცხლისფერი ნივთიერებით იყო სავეც. ტყვიამ თვა-
ლის დახამამებში ვერცხლისფერი ელვარება დატოვა ხეზე.
აღარ ვიციოდი, მისი მკვლელობის დამეს, მართლად დამესიზმრა
სისხლში მოთხვრილი, თუ არა. ეს განსაკუთრებულად ხილვა
არც სიზმარს შვავდა და არც ცხადს, თითქოს ის ჯერ ცხა-
დიდან სიზმარში გადაიღვარა და მერე პრიქით, სიზმრიდან
ცხად კომბარო.

მომწონდა, რომ წინასწარმეტყველური სიზმარი მეონდა და
სამი გასროლა მანამდე მესიზმრა, ვიდრე ნამდვილად გაისროდ-
ნენ. ერთ დღეს ვერცხლისფერ ნატყვიარებში ჩავევი თითი,
როგორც ურწამლო თომამ ჩაყო ხელი ოცნის ტრილობებში. ეს
ჩემთვის მისი ხსოვნის საკრალური რიტუალი გახდა იმ დრომ-
დე, რომელიც, ვიშობი, რომ არასოდეს დადგებოდა, – მისი,
მთელი თავისი დიდებულებით, ღრუბლებში გამოჩნამდე.

უკან, ნახურში დავიხიე, ისევე როგორც მის სინთლეს,
თითქოს ქალის თმა ყოფილიყო, მიკვირდა ხის ცვალებადი
ხასიათი, რომ ხეს მინად ქვევა შევძლო, ნახურს კი ტალ-
ახად. ასე ვერაგულად იცვლება ხე? შო, მართალია, ხე წამში
შეიძლება აგზაზიხდეს, უთვალავ ალისფერ და წითელ მანა-
თიბულ მოძრაობად გადაიქცეს, გაჭირვებულდეს, გაცოფდეს,
აპრიოდეს, განაზღეს, აკივლდეს, ატკაცუნდეს, ნაპერსკები

ისროლოს, ხოლო როცა დაიღვება, ცამი ცის-
ფერი კვამლად ავიდეს. ხის შიშირისსეულმა
თვისებებმა სულ გადამახინა, რომ ის შესა-
ძლოა, დაღუსე და შეგზარავ ქვესუნელი ჩა-
ვიდეს.

ხე ძირითად სტიციებს შეიცავს – წყალს
და ცეცხლს, პერს და მინას. სოკრატესწინა
პერიოდის ფილოსოფოსი რომ ვიყო, ვიტყო-
და, რომ სამყაროში პირველ ნივთიერებას ხე
წარმოადგენდა და ღმერთის მიერ სამყაროს
შექმნა ხის ახირება იყო – ის დიდი სიხარუ-
ლით გადაიქცა ცეცხლად, სენტიმენტალურად
მიიწავდა და თავისი ახრდილი – კვამლი და
პაერი ამოუშვა. არქაული ხე, დედამინის შშო-
ბელი, გადაიღალა, და საკუთარმა შვილებმა,
ქარმა, ცეცხლმა, წყალმა და მინამ მისი განად-
გურება განიზრახეს – დაპინეს, დაღრნეს,
შეთეკლიფეს და ჩემი ნახურხი შვავდა გაყი-
ნულ მინას, რომელშიც ისე მიჭირდა თითების
გატარება, როგორც ქალის მომავადობებელ
თმამი.

ერთი წლის შემდეგ, იმ სახლის ვინო კარ-
ებში შევიდე, რომელშიც ის ცხოვრობდა, და
სადაც დაწკოს ოჯახი გადავიდა საცხოვრე-
ბლად. დაწკოს ქადრაკის სათამაშოდ ვეს-
ტუმეო. ვინო დერეფნის იატაკზე მოწ-
ითალი-მოყავისფრო ფილები ეტო. პაერი
გაუწმრვლად, ისევე ისე იდგა და ისეთი სუნი
ასდიოდა, თითქოს მისი დაბადებიდან საუკუ-
ნეები გავიდა, თვითონ კი უკვე ისე დაბრდა
და დასუსტდა, რომ ვეღარად მასვლას ვეღარ
ბედავდა, სუნი, რომელსაც ადამიანი ნესტიანი
დუნუას ქვეწების ყველა ძელი სახლის ვინო
ფეხსა დასეწივს გადაანეღვებოდა. ზამთარი იდგა.
ხის შავიდასთან, ხის საკამებზე ვისხედით, ჩვენ
გვერდით, ბუხარში, შვამ იწვოდა, ჩვენ კი ხის
დაფაზე ხის ფიგურებს აქეთ-იქთ დავატარებ-
თი. ოცდამორმეტი ფიგურებიდ ორის გარდა,
ყველა მამრი იყო, ხოლო ის ორი იყო ყველაზე
იღუმალი და საშობი: ყველა შაკის ოცნებაა,
გახდეს დედოფალი და მოკლას მყვე.

თამაშის შემდეგ სახე მენოდა ბუხრიდან
გამოსული აღისგან, ან, შესაძლოა, სირცხ-
ვილისგან, ჩემი ცუდი თამაშის გამო. ვრლ,
ჩანსელებულ დერეფანში შევაბიჯე, ფეხ-
ისწვერებზე გავიარე ფილები, რომელზეც
სისხლი დაიღვარა, მოკრძალებულად ჩაუვარე
სისხლიარებს.

ინგლისურიდან თარგმნა დალილა გოგიაძე

პოლდავური ლეგენდა

ქართული
ენოლოგია

მარსელ ემე

მარსელ ემე (1902-1967) ცნობილი ფრანგი მწერალია. მისი შემოქმედება მოითვლის 17 რომანს, რამდენიმე ათეულ ნოველას, ათამდე თეატრალურ პიესას, ასობით ზღაპარს, სტატიასა და ესეს. იგი აგრეთვე წერდა სცენარებს და თარგმნიდა ისეთ მნიშვნელოვან ამერიკულ ავტორებს, როგორებიც არიან არტურ მილერი და ტენენი უილიამსი. მის ნაწარმოებთა მიხედვით შექმნილია არაერთი მხატვრული, ტელე და ანიმაციური ფილმი. მისი შემოქმედება, რომელსაც ამრსელ ემეს ადამიანურ კომედიასაც უწოდებენ, იძლევა XX საუკუნის პირველი ნახევრის საფრანგეთის შთაბეჭდივად სურათს. მწერლის დახვეწილი სტილი უკარგავდა აერთანებს რეალიზმს, ფანტასტიკას, სატირასა და იუმორს. ნოველა „პოლდავური ლეგენდა“, რომლის ქართულ თარგმანსაც გთავაზობთ, შესულა ემეს ნოველათა კრებულში „კაცი, რომელიც ქედლებში გადიოდა“ (1942) და წარმოადგენს ფანტასტიკურ ზღაპარს. ამ ნოველაში ავტორი დასცინის ომს, მილიტარიზტულ განწყობებს და, ანეგდორულად, უფრო მერბილებული, ნაზი იუმორით გვიხატავს მეტისმეტად შედგენილ, წვრილობებში წაქარგულ, ზედაპირულ ღვთისმოსავეობას.

ქალაქ კვერცხში ერთი ხანდაზმული შინაბერა ცხოვრობდა, სახელად წარბილა ბორბოი, რომელსაც ღვთისმოსაობითა და ეალმურობით დასტურ განემევა სახელი. დღემდე ერთ მიწვას მაინც მოისვენდა, კვირამი ორჯერ ეწიარებოდა, უშურველად ვასცემდა საღვთო შუხანის, საკურთხეველისათვის სუფრებს ქარგავდა და მოწყალებასაც მოიღებდა ყველზე ღირსეულ გლახაკათათვის. ზამთარ-ზაფხულ თაღბი ემისა, მამაკაცებს მხოლოდ უკიდრესი აუცილებლობის ფაშს გამოეღაპარაკებოდა მუდამ თავდახრილი და მისგან მისხალი საბაბიც არ გამომდინარებოდა, კაცებისათვის რომ ცუდი ფიქრები შთაეგონებინა, ისეთები, სორციელ ვოდვას რომ იწვევს: თავად ხომ ასეთი ფიქრების არც უწყდა რაიმე. და ბოლოს, თითქოს მისი სრულყოფილებითაისის გვირგვინის დასადგმელად უფლავდა ფრიად ტუკილმზენი განსაცდელი მოუვლინა, რომელშიც ამ ვასაოცარმა მურვეალე გულმა საზრდელი უზოჯა თავის სასოებას.

მადმუაზელ ბორბოის თბილი დისნული ჰყავდა, სახელად ბობისლასი, რომლის აღსაზრდელად არც სინაზე დაუშურებნია და არც სიფხიზელ. ეს საყვარელი ბავშვი დიდ სამომავლო იმედებს იძლეოდა, დედობას კი ნოტარიუსის კარიერა ამოერჩია მისთვის და განასანავლად სახელმწიფო ლეკვენს მიაბარა თავის ალალ გულსკარნასსა და ამ დანესებულების რეპუტაციას მიწდობილმა. ბობისლასის გარყვნამაც არ დაიხანა. განსაკუთრებით ის წელი აღმოჩნდა დამღუპველი,

ფილოსოფიის რომ ეწიარა ღვთისმგმობი მასწავლებლების ხელში, როგორც ხშირად ხდება ასეთი მოძღვართა სწავლების შედეგად, ფილოსოფიამ ადამიანურ ენებათა მეტანზში შეასწავლა მხოლოდ იმ მიზნით, რომ იგი საკუთარი ენებესათვის მიერ და კიდევ სხვათა სათავესოდ გამოყენება მოეხერხებინა. თამაშობასა და სასმელს მიუტანა, ეალებს კ ისეთი უხანსი სისხარბით შესცქეროდა, ერთიანად რომ უფუხუნებდა თყალებს. მოხუც ფეიდას, რაღა თქმა უნდა, ასეი მსერას რაზედ მიაყრობდა, ხოლო თუკი ღვინო აამწატებდა ქალი ამას კარგ გუნება-განწყობას მიაწერდა და ეტყადაც არ მოსდიოდა, რომ მისი დისნული უკვე კარგა ხანი იყო, სწარგზას ასცდეროდა. ლეკვენშიდან გამოსული ბობისლასი ერთ ნოტარიუსს მიებარა კვერცხში, საწოტარიო პრპეტკაში რომ განაფულოყო და სწორედ ამ მევირდობისას აეხადა აფარველი მის შავებულ ბუნებას. ერთ დღეს, როცა ნოტარიუსი სხვაგან დაიუფლა, საღარიბად ფული მოიპარა, ნოტარიუსის ცოლსა და ორ მოახლეს შავივ აპყარა, მეგრე იძულებით სარდაფში იახლა, რათა ერთად გამომრუფულიყენენ არყითა და ღვინოებით. კიდევ კარგი, ნოტარიუსის შვიდი ქალიშვილი შინ არ იმყოფებოდა იმ დღეს, თუმცა ზინი უამისოდც ცოტა არ მოწნულა. შურეაცხუყოფილმა და გაპარცეულმა ქმარმა მეგირდი გაიძევა და მადმუაზელ ბორბოისათან უჩივლა.

შეცოვნი ქალბუნის გული დაფეთულით ეგზომ ადრეული გახარნის სიღვით, მაგრამ ტუკილი უფალს შინაიღო და მამაკურად მეუღლა დისნულის ვზანიართალს შემომრუნებას. ამოგამოდგა გარჯა გველი. იმ უბედურმა ათი ხელბობა მანდ მოსინჯა, მაგრამ ფული ვერცერთს დაუფლო და სულ დაბლდაბლა მიეკანებოდა. ქალაქ კვერცხში სხვა არაფერზე მითქვამ-მითქვამდნულ, თუ არა მის უზნეო ქვეგზზე, არგებნა და აყალმანაზლზე, იმ ქალიშვილებსა თუ მეუღლებზე, რომელთაც მისი წყალობით სორცხელით დაუფლობა შესახვათ და იმ უფარგის ქალებზე, რომელთა გარემეც ნაბიჯს

არა დგამდა. სუთი წლის განმავლობაში ნადმუხუნელ ბორ-
სივის უნდაოდა, ერნუნა, რომ დღეს იქნებოდა თუ ხვალ,
დისნული გამოსწორდებოდა. მოუღელღელა და უხვად მიუთ-
ვლიდა კეთილ რჩევებს, ღვთისმოსავ შეგონებებს და ფულ-
საც, ამ რჩევა-შეგონებათა ნაყოფის გამოღებას რომ ნამუ-
ხვებოდა. როგორც იქნა, მიხვდა, რომ მისი ლობობიერება
დასწულს ცოდედიან ვერ ამოიყვანდა და ახლა სიდუხჭირის
გაკეთილებების მიცემა გადაწყვიტა, ეგება ასე მაინც ვაგაბ-
ნუი ადამიანური ვალდებულებანიო. ერთ საღამოსაც, როცა
იბისილანაში ფულისათვის მიაკითხა, ყუი სიტყვიც და უარ-
ით გაისტუმრა.

ამ დროს ომაც იფეთქა. პოლდაველებს, დიდი ხანია,
უთახბიობდა ჰქონებოდა მეზობელ მოლეტრონიკლებთან. შულ-
ლის მიზეზი არ ეულება ამ ორ დიდ სახელმწიფოს და მო-
რგების მასივც საიდან გამორჩედებოდა, თუკი სინართლე
ერთად მხარეს იყო. მდგომარეობა უკვე ფრიად დაძაბული
გაოლდათ, როდესაც ერთმა მნიშვნელოვანმა ინციდენტმა
ნაპერნკალი მიუწათი დენითი კასრება. ვინმე მოლეტრონიკი
სჭეჭნა მოსაფსნელად თამამად მიადგა საზღვარს და პოლ-
დავეთის ტერიტორია ხარდორული ღმილით დაარსყულა.
ეს უკვე მეტისმეტი იყო, პოლდაველთა ღირსება შეილახა,
სინდისი აღმფრთხა და მობილასაცაც მესკე გამოცხადდა.

ქალაქ კვერცხეში დიდი გამოცოცხლება შექენა. კაცები
საფრთხეში ჩაგდებული სამშობლოს დასაცავად გაიწვიეს,
ქალებმა კი თბილი ტანსაცმლით ქსოვას მიჰყვეს ხელი.
ბადმუხუნელ ბორბოიენ აქაც თავი ისახელა, მისი ნაქსოვი
შიდროც იყო და ნეგორიელიც, ყველაზე მსხვილი სანალებიც
ბან დაანთი ეკლესიაში პოლდაველთა არმიის გასამარჯვე-
ჭლად. ოცდარვა წლის ბობისლას ადგილობრივ შესართა
პულკში გაიწვიეს, რომლის გარნიზონიც ეხალაქივე ბინად-
რობდა. სულ ბზინვა დაიწყო, როცა უნიფორმა და კაშკაის
ჭყავეული მოირიგო, თავზე ბეჭვის ქუდი დაიხურა და ოთხი
ფუტის სიგრძის ხმალი შემოირტყა, რომლის წვერი წვივზე
სკემდა. უმაღლესი რანგის მარბოდეგანა შექემნა თავის
მნიშვნელობასა და უფლებებზე, ვითარც პოლდავეთის მი-
ნის სახელოვან დამცველს. საზღვარი აღარა ჰქონდა მის
გაბედულებასა და თავგასულობას. ხანან ბრძოლის ველზე
გაიწვევებნენ, ომი მისთვის მხოლოდ სნა, ქვივი და დროს-
ტარება ვასლდადა, აქაოდა თქვენი გულისათვის თავპირის
დასალეგად მივდივარო, მოქალაქეთა მინართ დღითოდლე
ზრდიდა და ზრდიდა ისედაც უსამეველი მოთხოვნილებებს.
ქალაქში ქალი თუ ქალწული აღარ იყო, ვისზედაც მზერა
და ხელი არ აღებართა, ეკლესიის კარამდეც დევნიდა და
ავიწროებდა და სახლებშიც უყარდებოდა, ურცხვად უფა-
ბურყინადა ხელს ქისებში დახაფრულ მამებსა და მეუღლეებს
და რამდენი დასქირდებოდა, გამეულად-გამოიშვებლასაც დაეყ-
მანდებდა ხოლმე ქვეყნის თავდაცვისათვის ხელისშესწობის
მომიზუნებნით. მადმუხუნელ ბორბოიეს თუკი აქამდე სინა-
ზის ნამცვრევი მაინც შემორჩენიდა გზაბინული დისნულის
მინართ, ახლა ისეთი გზნებითა და ძალით შესულდა იგი,

რითაც ოდენ სათნობებს შეუძლია წინაღულდ-
ეს უმდაბლეს ბზინებრებათა გენნასახეურებელ
არსებებს. ეს სიძულელი, რასაც ქალი თავის
წმინდა მოვალეობად მიიწვედა, სალდაფონს
სულაც არ აბრკოლებდა, რომ სტუმრად სნ-
ვეოდა. მსცოვანი ქალწულის ქუჩის ბოლოდან
მოსიშოდა ხოლმე მისი სტუმრობის მაცნე
სისაველი გინების გრილოსანი. ბარბაცი
გაუმეოდა, თავის უზარმაზარ ხმალს ხან
რომელ დგამს წამოადებდა და უბათქუნებდა,
ბან რომელს, მერცხელი სიტყვით მეტი ს-
ლანი არ იცოდა, აბოყინებდა და ღრიალებდა,
ჩქარა, ფული გამომიტანეო. რამდენჯერმე
სანახევროდაც იბიშულა ხმალი, როცა დაიწ-
ახა, რომ ქალი ბრასნების შესრულებას არა
ჩქარობდა და წმინდა ქალწულს სიგრძივ მუა
გამოზთა დაემტურა.

ასე ევიგინდარობითა და თავზე ხელის
აღებით იცხოვრა ჰუსარმა ბობისლასმა იქე-
ნი თვე და, როგორც იქნა, ვაგონში ააბარგ-
ეს თავის ცხენიანა და პირდაპირ ფრონტზე
გაიგზნავეს. ქალაქმა კვერცხეშიცა შევებით
ამოსუნთქა, კეთილ ადამიანებს იგი მოე-
მაღათ სისარული, რომ შეუქმნეველიც და-
რჩათ მისი გამგზავრების დღეს მოსული ფრიდ
კარგი ოფიციალური ცნობები. რაც შეეებდა
ბადმუხუნელ ბორბოიეს, ეგონა, სინახითა და
სინათლით სასვე ახალი ცხოვრებისათვის
დავიბადეო. ბავშვურად დამატყვევებელი
კლიოთი დანარცვლიდა ხოლმე ლოტების
ღამეულ სიზმრებში კი სერაფიმთა ფრთების
შარბიშური ენოდა.

ექვთი თვე გასრულდა ბობისლასის წასე-
ლიდან. პოლდავეთის უჯრების ბუდი ცვაღლ-
ბადობდა, და თ, ქალაქ კვერცხესს გა-
მანადგურებელი ინფექციური გრიბი მოეყო.

მადმუაზელ ბორბოიე ერთი პირველთაგანი იყო, ვისაც ხენი შეეყარა და იგი მშვიდად აღუჯარა. თავისი კონება მშობილოერი მხარის წინდა საქმეთა შესანეიად უხადარს, ფხიზელი გონებითა და სასუებითა ებარა და ბაგეზე ღეთის სახელით განუტყევა სული დილის ხუთ საათზე. ქალაქი ეს ამბავი რომ შეიტყუვა, ყველამ ერთხინადა თუვა, ხანდაზმული ქალწული ამბავამე სამოთხის ანგლოზებთან ერთად ივანმშესო.

ზეციურ კარიბჭეს რომ მიუახლოვდა, მადმუაზელ ბორბოიეს უცხო სანახობა გადაეძალა მინ, რომლის აზრის გაგება თავდაპირველად გაუჭარდა კიდევ. გზემ გაეცნებულ იყო სამშობლოთა კოლონებით, რომლებიც ხმაურებით მიაბიჯებდნენ გზის აქეთ-იქით მიწოლილთუ ჩამოგდარ სამოქალაქო პრთა შორის, რომლებიც მიწეწითა და იმედგაცრუებით გასცქეროდნენ ჯარისკაცებს. მადმუაზელ ბორბოიე გულდამშვიდებით მიჩაქჩაქებდა ამბართზე ნინავალი კოლონის მხარდამხარ, როდესაც თავისი სახელი მოესმა. მიიხიდა და გზის პირას მსხდომ მოქალაქეთა შორის ის ნოტარუსი შეიკინ, რომლის მუდღელსაც პატივი აჰყარა ბიზილასანა და რომელსაც ორთოდე კვირთა გაცნისა საფლავემ მისთვის. კაცი მიუახლოვდა, მიესალმა და კეთილმოსურნე ორთხით აღბეჭდილი ღმწილით ჰკითხა, ასე აწეარებთ საით მიეშურებთო.

- ახვარინის წარაადგენად მგდვიარ, - მიუგო ქალმა.

- ვაგლახ, - ამოხრა ნოტარუსმა, ჩვენი ანგარიშის წარადგენის დრო მალე არ დადგება.

- თქვენ გგონიათ ასე. ძალიან მაინტერესებს, რატომ უნდა მითირან უარი...

- საქმე მარტივადია და საიმარისია, ივანე გაახილოთ, რომ პასუხი მიიღოთ.

მას შემდეგ, რაც პოლდავეთის სასლერებზე ონი თარეობს, აქ მხოლოდ სამეცდროებს იღებენ. ისინი ოთხად დამწკრივებულნი შედიან სამოთხეში ისე, რომ ცოდვებიც არ მოეკითხებათ.

- ხეთუ შესაძლებელია? - დაიჭურწულა ქალწულმა, ეს საშინელება იქნებოდა...

- პირიქით, ძალზე სამართლიანია. ის, ვინც ნმინდა საენეს შეწინა, სწორედ სამოთხე იმსახურებს. პოლდავეთს ჯარისკაცებმა მართალი საქმისათვის ბრძოლით უფვალი თავის მხარეს მიიმხრეს. ასე მოხდა მოლუტონიელი მებრძოლების შემთხვევასიც. ჩვენ

კი არ გგუებნებოდნენ, მაგრამ ღმერთი ნათლიანაცაა. ამაქმ აქ ბევრი ხალხი იყრის თავს და ვშიშობ, ომი კიდევ კარგ ხანს გაგრძელდება. მეომართა სულისკვეთებმა რწმინდა მხარე შეანეულია და გვერდობაც ასე მარჯულნი უნდა იქნებოდნენ ყოფილან. სანამ ომი არ მორჩება, არც უნდა ვიფიქროთ, რომ ჩვენთვის მოიცლიან. კიდევ რა უშავს, თუ ამ ალიაქიოთა ჩვენს საქმეები სულაც არ დაიკარგა.

მადმუაზელ ბორბოიე ჯერ იყო, დათრგუნა ნოტარუსის წალაპარაკებმა, მერე, რომ დაფიქრდა, მის სიმართლზე ეგვი შეიტანა. სიცოცხლეში ნოტარუსსი საქმეოდ პატიოსანი კაცი იყო, მაგრამ რწმენის საქმეი გულდამგინება არასოდეს გამოეწინა, ამასთანავე თუნისა და მუცელდღობის სახელი დაეგდო. სულის წარსასყედად კი ეს საქმარისზე მეტოცა.

განახანებული ზეციური კარიბჭის ქვემოთ ჩოჩქლებდნენ და მღეროდნენ ქვეითი და ცხენთან ჯარისკაცები. კარიბჭის მისადგომები საქმით ფართობზე გამოეთავსეფლებინათ, რაც ერთგვარ მოედანს ქმნიდა. კარიბჭის ზემოთ ღრუბელზე წამომართული წმინდა პეტრე თავაღურს ადევნებდა ჯვარების სვლას და დავითარს აწარმოებდა. მადმუაზელ ბორბოიე სუფთა სინდისის შქონე ადამიანის უზრუნველობით გაბედულად მივიდა მოედანის შუამდე. იქ მას არქანგელოზი გამოეგება და უსაზღვრად ნაზი ხმით, რომელმაც უკვე სამოთხის პანქეა მიუგავიფიდა, უთხრა:

- მოხუციო, უკან გაბრუნდით. ხომ იცით, რომ მოედანზე მოქალაქეთა შემოსვლა აკრძალულია.

- მშვენიერი ანგელოზო, თქვენი აღუბათ არ იცით, ვინაჟრ. მე ვარ მადმუაზელ ბორბოიე, კვერცკიდან. სამოედარა წლისა ვარ და ისევ ქალწული გახლავართ. ვფიქრობ, ყოველთვის ღეთის წინდა სახელის სიყვარულთა და მოზიებით ვიცხოვრე. ჩვენი სამრეკლის მღედელი, რომელიც ჩემს სულიერი მოძღვარი გახლდათ...

გულბრწყინვად შეუფვა თავის საქმეთა ჩამოთვლას ზეციური სამსჯავროს გულის მოსალობად და აღარ ჩერდებოდა. არქანგელოზი ამოდო ცდილობდა, შეეწყვეტინებინა.

- ხომ გითხარით, რომ მოედანზე...

- ...ღეთის ღოცვა, საძალბობელი ღოცვა, მერე ექვს საათიანი წირვა ყოველჯერ ამიღებო. წირვის შემდეგ მწინდა იოსების საგანებო მოსახსენიებელი და ღეთისმშობლის სამადლოვანი. ათ საათზე კრიალოსნის ჩაქითხვა და საარებიდან ერთი თავის ნაკითხვა. შუადღით „გვაკურთხე, უფალო“...

მოუხედავად იმისა, რომ სხვა რამ ჰქონდა ნაბრძანები, არქანგელოზმა თავს კერ დაუშალა, გულისმერი მიეპროს მისთვის. ზეციურ ქმნილებათათვის იმაზე მეტი მნიშველი და ჩრტერესო არაფერია, ვიდრე ხანდაზმული ღეთისმთხა აქუსლს დამსახურებათა და ღვანდის ჩამონათვალი. ინტერესი, რაც აქ მინახა, ალექსანდრე დომესა რომანის კითხვისას გვირდებდა, ოდნავადვე ვერ შედრებდა იმ ტუბოლსევიან თართოლას, რაც მათი შუიკრობს ბოლმე, როცა სიკეთის გზაზე მიმართული ათიანი პატარ-პატარა მღედლობის ამბავი ესმით.

- მომხმინებთ, - თქვა კეთილმა არქანგელოზმა, თქვენი ჰებონევა საინტერესოდ მწყევნა. შევეცდები, რაიმე გაგიხსნათ.

არქანგელოზმა მადმუაზელ ბორბოიე იმ ღრუბლის ძირს მიყვანა, რომელზეც წმინდა პეტრე იყო დაბრძანებული. თითქოს კი ფრთის ერთი დაქვევით მარჯვენა ყურთან ბოახლოვდა დიდებულ გასაღებთმპყრობელს, რომელმაც კრადღებით მოუსმინა, თან ჯარისკაცთა მწკრივებისათვის თალი არ მოუსწვებია.

საქმე თითქმის მოგვარებული იყო, წმინდა პეტრე გამოცლისის დაშვებას აპირებდა მადმუაზელ ბორბოიეს სასარგებლოდ, მაგრამ ამ დროს სხვა არქანგელოზი მოუხანლვდა მარცხენა ყურთან და მოახსენა, რომ პოლადავითის ხსნელარზე დიდი საგზაფაფილო იერიში დაისყო. წმინდა პეტრემ ისე გაიქეხა ხელი, თითქოს ამქვეყნიად არსებული ყველა მშვიდობიანი მოსახლე ერთიანად აპგავა და ბრძღვინეთი ასცა ბრძანებუთი.

მადმუაზელ ბორბოიე იმავე გზას დაუბრუნდა, საიდანაც მოვიდა, სხვა მოვალეაქთა შორის მიწნეკელს გული ამონელი კაჟმითი აგებოდა და ახლა კიდევ უფრო მრავალრიცხოვან ჯარისკაცთა კოლონასთან ერთად ცდილობდა დამახსულას. ქვეითები, მენალმეები, მსროლელეები, არაგუმუნ, მესზარბანელები, შთელი ეს უზარმაზარი არმია არცთუ მწკობრად ნიაბიჯებდა, ჩოჩქოღივდა, ხანდახან იარსასაც დაატრიალებდა ხოლმე და ყურისსამებებად გუგუნებდა. ჟიკრები ბრძანებებს გაჰყოფდნენ, ჯარისკაცები მღეროდნენ, იგინეოდიდნენ, ხან კაცე კაცს წაეღებოდა, ხან რაზმი რაზმს, მოკლაქეებს რაღაცას გასახებდნენ, ქალებს ესმენობოდნენ, გუნდად ბლომდნენ ბილნ სიმღერებს შერიკული ტრადიციის თანახმად. მწკრივებს ბოლო არ უჩანდა. მოძრაობა ბიორად ფერხებებოდა. მწკრივი მწკრის ეხლებოდა. არეულობითა და მოლოდინით გამონვეული წყევლა-ქრულვა გაუთავებულ ბორბოიად იდგა. აქ არტილერიისტიები ქვეითებს ზურგცხეფოდნენ, იქ ქვეითნი დრაგუნებად და გრწანადერებს გადასწვებოდნენ. ასეთი ზრიალი გაყურებულმა მადმუაზელ ბორბოიემ ისიც კი იფიქრა, უკვე ჯოჯოხეთში მოხვედრილივარა. გაშტერებული მიუცევობა გზას, უფრო ბიორად კი გზისპირა თბრილს, გრწანობადონებულ მოკლაქეთა ბრბოში თვალთი კვერცხცეულ ნოტარიუსს ან ვინმე ასვა ნაცნობს ეძებდა, ეგებ ამ განსაცდელში ვინმე შემწედ მოვლენოდა. რამდენჯერმე მათრახვითი მოხვდა სახეში ბილნი მისანაღერი, თითქოსდა ასე საყურადღან ამობღვლებული. ბოლოს დაქანცული და სასომიბდილი, თბრილის შირას ჩამოვდა და სახეზე ცრემლები დაედინა.

ჯარების მსვლელობა ისევ ჩაიხრება მის სიახლოვეს და მადმუაზელ ბორბოიე შეყურებულ ჰუსარათა რაზმის შირისპირ მოექცა. რაზმის წინ თეთრულვაში მოხუცი კაპიტანი იდგა, რომელსაც ამავად ამოეჩარა ილიაბი ჰუსარული ბეწყის ქუდიანი შემკული საკულთანი თავი და აცქმუტბულ ცხენის ამომხინებდა. გაცემულმა მოლოდინმა თვითონაც გაა-

გულითა, თავისი თავი ხმაღზე წამოაღლა და რაც შეიძლებოდა მაღლა ასწია, კარგად რომ დაენახა, წინ რა ხდებოდა. უცერად მადმუაზელ ბორბოიეს ყურადღება მღვდელმწიფის მუხაბილზე აღმუთავების სიტყვებმა მიიჭრო.

- კვერცხცეცის ეშმაკმა დალახეროს! გაჰყვიროდა მოთუცი კაპიტანი. ისევ ეს ღორი მებაღვლით გაიძვრნეს ასეც ვეფობდი! სალასანები! მუქთაშტავების! სანამ უნადარმი ფესზე წამოდგება, ესენი უწინ ცხენზე წამოსკუპდებიან! სამთხმეოც ამ ოხერტიალებმა შეეასწრეს! რატომ ესენი და არა სხვებო, თუღდაც გზის ხალხი? კვერცხცეცის ეშმაკმა წაგილით!

მისი ამაღის ყველა ჰუსარი უზანგებზე წამოწია და ღრალი მორთო:

- ძირს მგალაღეები! ყველა მებაღვლე სალასანაა ჯოჯოხეთში მებაღვლეები!

ასე შეუმცეს ერთმანის ხმები და მერე საკუთარი დიდების მიწივც დააგუგუნეს, რომელიც ამგვარად იწყებოდა:

როცა კვერცხცეცის ჰუსარი გარნიზონში ბრუნდება, კვერცხცეცის ყველა ქალწული აიგუნებუ გროვდება...

მადმუაზელ ბორბოიე დარწმუნდა, რომ მის წინ კვერცხცეცის ჰუსართა გარნიზონი იდგა. თეთრულვაში მოხუცი კაპიტანსაც კარგად ცქნობოდა, სბირად უნახავს, როგორ მათრეცდა ხმაღს ქალაქის ქვაფენილზე. კაპიტანს საყვარელიც ჰყავდა, ერთი უზნეო გოგო, რომელიც თვისისაც ტყუევლსა და აბრეშუმის კაბებს ყიდულობდა. ხანდაზნული ქალწული ცაცხასმა აიტანა, როდესაც წარბიოდგნა, რომ სამთხის კარი მრუსთათვის იღებოდა. ჰუსართა რიგებს თვალთ რომ გადაეღო, სხვა ნაცნობები სახეებიც აღმოაჩინა, მათ შორის ახალგაზრდა უმცროსი ლეიტენანტი, სიღამაზით ქალიშვილს რომ მოჰგავდა. თავისასვით მშვენიერ ქაბუქთა საზოგადოებაში ტრიალებდა ხოლმე და ისეთ ამბებს შეუებოდნენ მსათნი დეკემბრებით, კარგად რომ ვერც იგებდა, მაგრამ საეჭვოდ კი მიიწინებდა, რადგან ელებით ამაზე ღამარკისას ხნას დაბლა უწევდნენ. თუმცა ხელი არაფერს შეუწლიდა და ლეიტენანტიც მირდაპირ სამთხეში შედიოდა.

ბოლო რიგებს როცა სინჯავდა თვლით, მადმუაზელ ბორბოიეს ყვირილი აღმოიბდა

აღწფოთებისა და გაოგნებისაგან. ცხენოსან-ში, რომელიც ჭუსართა რაზმს ბოლოდან კეტავდა და აკონტროლებდა, თავისი უფარ-გისი დისნული ბობისლასი შეიცნო. პროფეს-ტის ძალაქ ქალი თხრილიდან წამოავლო. ამ უფულს და უსინდისო არაზხადს, ამ ბან-დიტს, ყველაზე სამარცხვინო ბინიერებებში ჩაფლულ ამ გარეგნულ ცინიკოს ულასარა-კოდ ჩუქნიდნენ სამოთხის დიდებს, თეთიონ კი წლიობით უნდა ეცადა ჭმწკართან და ვინ იცის, ურათივც გაესტუმრებინათ. თვალნი დაუდგა თავისი მოკრძალებული შინაბერუ-ლი ცხოვრება, ლიცვები, კეთილი საქმეები და დაუღამონოლილმა აღწფოთების გრძო-ბამ აგულა ღრმა იმედგაცრუებას დაუთმო. თითქოს საბოლოოდ დაეცა სულით. ამასობა-ში ბობისლასმაც იცნო და ცხენი გზის პირას მიაგდა.

- დახე, წამოძახა მან, ბებრუცუნაც აქ ყოფილა რადგან ერთმანეთს შევხვდით...

ბებრუცუნა პოლდავურად მოხუცა ნი-შნავს და ფრთად უმატიცემული კინობი-თი განზრახვით იხმარება. ბობისლასის პი-რით წარმოთქმული ავმეხსიერების კვალსაც ატარებდა.

- უცნაურია, ბოივეს ერთდროულად რომ გაგეძრა სული, გააგრძელა მან, ხომ ხედავთ, არც ისე ცუდად დავამთავრე, როგორც თქვენ გეგონათ. ამჟერად ჩემი მომავალი გარ-ანტირებულია. რამდენადაც ცხედვით, თქვენს თავზე იგივეს ვერ იტყვიან, ჰა?

მადმუზაზე ბორბოიე თავი შექედო, დაცინვის სისხტიკე ატანა, ისე ხელბში ჩარვო და ტირილი დააპირა. ახლა კი ბობის-ლასს აურუცდა გული და კეთილგანწყობით უთრა:

- კარგი, ნუ იტრებთ. გულის სიღრმეში არც ისე ცუდი ბიჭი ვარ, როგორც გარედან მოეჩანება. ამ საზრუნავს მე მოვიგვარებთ. მოილო, ცხენზე შემომიყვები.

მადმუზაზე ბორბოიე შეწყყნანდა, მაგრამ დრო არ ითმინდა, კოლონა უკვე დაძვრას აპირებდა. ბობისლასი მისკენ გადაიხარა, ხელი შემოპოხვია და ზურგსუკან შემოსვა.

- ნელზე მომეჭიდეთ და მაგრად მომე-კართი. ბარსაყების თამოჩინის ნუ გემინიათ. არავინ დაითრის თვალებს მათი ყურებით. მითხარით, კიდევ რა ამბებია კვცერკცვი?

- ნოტაროუსი მოკვდა. ცოტა ხნის წინ გზის პირას ვნახე.

- საბრალო. თუმცა, ცოლი გაეუბახე, გახსოვთ? მადმუზაზე ბორბოიე თავს კარგად ვერ ვხსნობდა ფიქრობდა, ხომ არ ვთხოვო ბობისლასს, ძირს ჩამომეყვასო. ეკლესიის საიდუმლოების ნახიარები ხანდახანული ქალ-წულსათვის ერთბა უცნაური გარემოება განსლდა. ჭუს-რის ზურგს მიკრული რომ მიჩაქაქებდა ფარისკაცებს გარემოცვაში, რომლებაც სიცილით კვებობდნენ, ამ ყოველს რომ ხედავდნენ. მაგრამ ეს როდი იყო ყველაზე უარესი, უ-რესი ჯერ წინ ელდა. ადამიანისათვის, რომელმაც მთელ ცხოვრება ქრისტიანული სრულყოფილების ძიებას მიუძღვნა, რაოდენ მტკიცეული და სასიტევილო უნდა იყოს ის, რომ თავის ხსნას უმადლოდეს ყველაზე ბნელი ცოდვებით დამ-თმებულ არაზხადს. არასაკლებ მტკიცეული კი იმის შე-გნება გაბლდათ, რომ სასუფეველში სიცრუითა და ემბაობით უნდა შეეღწია.

- თუ არ ნავასმრეს, ქურდიც არა ხარ, - ამბობდა ბობი-ლასი, - მაგრად მომეკართი.

„შეუცნობელია ღვთის განგება“, გაიფიქრა მადმუზაზე ბორბოიენ ფარისველური ეჭვით. ცხენები წორითი მიდიოდ-ნენ და ხშირი შეჩერებები კიდევ უფრო მოძაფრებდა ტან-ჯ-ვას. როგორც იქნა კავალერიის რაზმი იმ შოფდანზე გავიდა, ზეციური კარბქის პირისპირ რომ მდებარეობდა. კვერცხ-ცულ ჭუსარებს ცოური საყვირების ხმა შემოეგვება და რაზმის წინა რიგებმაც თაღებზე შეაღწიეს. ღრუბლებზე წამოზართუ-ლი წმინდა პეტრე ფხიზელ თვალს ადევნებდა მათ სულს.

- მოიკუნტები, წაიჩურჩულა ბობისლასმა.

მიითებდა ზედმეტი იყო. შიშისა და სირცხვილისაგან ისე დაეც მოკუნტული და შავ სამოსში გამოსხეული მადმუზაზე ბორბოიე ცხენის გავაზე მიდებულ მოხარბიების ფურთს მოაგაგდა. უკვე ჭმწკარს მიუახლოვდნენ და სადაც იყო, ცხ-ენი კისერსაც შერგაგდა მგნით, რომ ბრუბლიდან მომავალ-მა ძლიერმა ხმამ მათი სელა შეაფიქრბა:

- ეკვი, მეომარო, შეჩერდი! წამოიყვრა წმინდა პეტრეს ვინა ეს ქალი, ცხენის გავაზე რომ შემოგისვამთ?

შიშით შეპყრობილი შინაბერა თავს ველარ იმაგრებდა და კინაღამ ცხენიდანაც გადმოიყარდა. კავალერი ბობისლასს მსუბუქად წამოინია უზნაგდინ, ლალი მოძრაობით მიბრუნდა წმინდა პეტრესაკენ, ჭუსარული თავსაბურავი ოდნავ დახარ-და ვაკაცაური და დამაჯერებელი ხმით უპასულა:

- ეს მოლკის კახაია!

- აჰ! კარგი... გაიარეთ...

მადმუზაზე ბორბოიე ცრემლებთან ერთად გადაყალბა-ეს უზნეანები შეურაცხყოფა, მაგრამ ერთი წამის შემდეგ ყველაფერი დაიფიქრა, ვინიდან უკვე უფლის სასუფეველში იმყოფებოდა, სადაც კითხვები „რატომ“ და „რისთვის“ სულ აღარაფერს ნიშნავს.

ფრანგულიდან თარგმნ
წინო ციმაკოჩინძე

კლასიკოსების დიალოგი:

ონორა და ბალზაკი და ფრედერიკ სტენდალი

(იბეჭდება შემოკლებით)

ონორა და ბალზაკის ორი ნაწილი ანრი ბიელს

20 მარტი. 1839 წელი.

ბატონო,

მე უკვე წაგიკითხე „კონსტიტუციონელი“ „სავანედან“ ამოღებული თავი, რამაც შური აღმიძრა. დიას, შემშურდა ბრილის დიდებული და მართალი აღწერა, რაზეც ვოცნებობდი „სამხედრო ცხოვრების სცენებისთვის“. ეს ხომ ყველაზე ძნელი ნაწილი იყო ჩემი ნაწარმოებისა და ამ ნაწყვეტმა მე აღმაფრთოვანა, გული მატიკინა, სასო ნარნიკვეთა. ამას მიაბიჭად გეუბნებით. ეს შექმნილია ბორგონიონის, ვუეერმანის, სალვატორ როზასა და უოლტერ სკოტის ტოლ-სწორად. ასევე, სუ გოცდებით, თუ მე არ დავულოდები თქვენ მიერ მოძღვნის და წიგნს თავად მოვატეხინებ. ენდეთ ჩემს პატივისწემას, რომ მოვახსენოთ ჩემი აზრი. ნაწყვეტი მიღიძობს ცნობისმოყვარეობას და მის დასაკმაყოფილებლად ვთვლი, რომ შეიძლება თქვენთან მიწერ-მოწერა ყოველგვარი კრთომის გარეშე. მე ისე ბავშური მკითხველი ვარ, ისე მოხიბლული და თავაზიანი, რომ ჩემთვის შეუძლებელია ნაკითხვისთანავე აზრის გამოთქმა. მე ვარ მსოფლიოში ყველაზე უწყინარი კრიტიკოსი და მზის ლაქებს კეთილად ვხედე. ციციისს-ლიანობა და განსჯის უნარი მიბრუნდება მხოლოდ რამდენიმე დღის შემდეგ.

ათასი კეთილგანწყობილი სალამი.

დე ბალზაკი

5 აპრილი 1839 წელი

ბატონო,

არ შეიძლება სიამოვნების მიმჩქებლისთვის სამაგიერო სიამოვნების დავიანება. „სავანე“ დიდი და მშვენიერი ნიგნია. ამას გეუბნებით პირმოთნებისა და შურის გარეშე, რადგან სხვაგვარად არ ძალძის. ადვილი შესაქება ის, რაც ჩვენს საქმიანობას არ ენება. მე შექვემნი ფრესკა, თქვენ კი – იტალიური ქანდაკებები. სულ უფრო და უფრო მეტი გემართება თქვენი. თქვენ გახსოვთ ჩემი ნათქვამი „წითელსა და შავზე.“ ეჰ, კარგი, აქ ყველაფერი თავისთავადი და ახალია. ჩემი ხოტბა ყოვლისმომცველი და წრფელია.

მით უფრო ბედნიერი ვარ იმით, რომ ამას თქვენ თქვენ, როცა ბერ სხვას, რომელიც თავს დება სულიერებაზე, ლიტერატურული სიბერე მოეძალა. მე ეს დავსურე არა როგორც კრიტიკა, არამედ როგორც მიმოხილვა. თქვენ ძალზე შეცდით, „პარმა“ რომ დაასწერეთ. არ იყო საჭირო არც სახელმწიფოსა და არც ქალაქის დასახელება. აცალეს წარმოსახვას მოდენის მთავრის, მისი მინისტრისა და სხვათა პოვნა. პოვანნი მუდამ ემორჩილებოდა ამ კანონს, თუნდაც ყველაზე ფანტასტიკური რომანის წესებს. დატოვეთ ყველაფერი ბუნდოვანი, როგორც რეალობა. ყველაფერი რეალური გახდება, პარისის დასახელებაზე კი არც ერთი გონება არ დავტანაზნებათ.

არის გაჭიანურებული ადგილებიც. მე მით არ ვკიცხავ. ამას ყურადღებას არ აქცევენ გონიერი, აღმატებული ადამიანები, მაგრამ რაც შეეხება „pelleas“-ს, იგი გავცლემოდათ. პირველ ტომში რომ გვგვებოდა, ისეთი გაჭიანურებები კი – აღარაა.

ამჯერად თქვენ ბრინდებოდით სრულიად ნათელი. ოჰ, ეს იტალიური მშვენიერია და თუკი მაკიაველი ჩვენს დღევანდელ დაწერად რამეც, ეს იქნებოდა „სავანე“. მე ჩემს ცხოვრებაში ბევრი სახოტბო წერილი არ გამიგზავნია, ამიტომაც შეგიძლიათ, ირწმუნოთ ის, რასაც სიამოვნებით გეუბნებით.

თუ წიგნის დიდებულია გაგაბედვინებთ, საჭირო იქნება მისი ხელახლა გამოცემა. აუცილებელია ფინალში რაღაცების უფრო განვითარება, დასაწყისში კი ზოგიერთი გაჭიანურებული ადგილის ამოღება. ზოგი პერსონაჟის სურათს აკლია ფიზიკური დახატვა, მაგრამ ეს არაფერია, სულ რამდენიმე მოსაზრება. თქვენ აბსენით იტალიის სული.

ხომ ხედავთ, რომ არ გატყუებთ. იმან, რაც თქვენ მიანერეთ ჩემს ეგზემპლარს, შუბლზე ღრუბლად გადამიარა, რადგან იმ შიშის გარეშე, რომ თქვენ ფულგარულ ცაყად ჩამთვლით, მე თავად ვიცი; რაც მაკლავა და ეს თავადაც უწყით. აი, რაც მიწოდდა მითქვა. თქვენ ხედავთ, რომ მეგობრად მიმანისარა.

დე ბალზაკი.

რასის გაპანლურება სასიამოვნოდ რომ აღგვეყვა, სჯობდა, ეს გეწვეუებით მასთან ან მის საყვარელთან პატარა სცენაში, რომელიც მცირე ფინანსს მოაშინებდა.

გამოეყენდა 1840 წლის 25 სექტემბერს „რევიუ პარიზიენის“ მესამე ნომერში.

მტიუღანი გატონ ჰაილუა

ონორე დე ბალზაკი

ჩვენს ეპოქაში ლიტერატურა გამოკვეთილად სახასიამოვნოა და ახლა, როცა ჯერ შორსაა დეკადანსის ნიშნები, ეს საშახხოვნება, ცნება, რომელიც ბატონმა კუნზნმა შემოიღო სიტყვა „სამების“ ნაცვლად, მე შეჩვენება ლიტერატურული ტალანტების სიუხვის ძალიან ბუნებრივ შედეგად. ეს სადიდებელი მეცხრამეტე საუკუნისა, რომელიც მარტოოდენ ერთ ფორმას არ გვთავაზობს, როგორც ეს ხდებოდა მეჩვიდმეტე და მეთვრამეტე საუკუნეებში, რომლებიც მეტ-ნაკლებად ემორჩილებოდნენ ერთი კაცისა თუ სისტემის ტირანისას.

ეს სამი ფორმა, სახე თუ სისტემა, როგორც ვერნობით, ისე უწოდეთ, ბუნებაში არსებობს და შესაბამება ძირითად სიმპათიებს, რომლებიც უნდა გამოკვეთილიყო ჩვენს დროში, როცა განათლების გავრცელების ნეალობით მხატვრული ქმნილებების შემფასებელთა რიცხვი იზრდება და ლიტერატურაც არნახულად ვითარდება.

ყველა თაობასა და ყველა ხალხში არსებობენ ელემენტური გონებანი, შედიტატიურნი და მჭერტელნი, რომელთაც იტაცებთ დიდებული სურათები, ბუნების ვრცელი

სექტაკლები და რომლებიც თავისთავში ატარებენ-გათაქედან მომდინარეობს მთელი სკოლა, რომელსაც მე უბრალოდ ვუსწავებდი „სახების ლიტერატურას“. მისა მიეკუთვნება ლირიზმი, ეპოპეა და ყველაფერი, რაც შეევემდებარება საგანთა განხილვის ამ მანერას.

მეორე მხრივ, არიან სხვა, მოქმედი სულები, რომელთაც უყვართ სისწრაფე, მოძრაობა, ლაკონურობა, რეკვანი, მოქმედება, დრამა. ისინი ნაკლებდროს უთმობენ ოცნებებს თუ ზმანებებს, გაურბიან კამათს და მოსწონთ შედეგებს აქედან მომდინარეობს სულ სხვა სისტემა, რომელსაც პირველის საწინააღმდეგოდ ვუსწავებდი „იდეების ლიტერატურას.“

და ბოლოს, არსებობენ მრავალმხრივი ადამიანები, გონებანი, რომლებიც ბელს ხვევენ ყველაფერს: სურათ ლირიკაცა და მოქმედებაც, დრამაცა და ოდეს და ფერებენ, რომ სრულყოფილება მოითხოვს საგანთა და მოუღენათა ტოტალურ განხილვას. ეს სკოლა, რომელსაც მე ვუსწავებდი „ლიტერატურულ ეკლექტიზმს“, მოითხოვს სამეგრეს ისეთნაირად წარმოდგენას, როგორც არს: სახეები და იდეები, იდეა სახეში და სახე იდეაში, მოძრაობა და ზმანება. ამ ეკლექტურ ბუნებას მთლიანად აკმაყოფილებს ლიტერატურა.

ამათგან რომელია უპირატესი? ეს მე არ ვიცი და არც ვისურვებდი ჩემი დასკვნების თავსმოხვევას ამ ბუნებრივ განსხვავებათა შეფასებისას. არსად გამიგია, რომ „სახეების სკოლის“ მავანი პოეტი უიდეოა და რომ „იდეების სკოლის“ რომელიმე პოეტს არ შეუძლია მსვენერი სახეების შექმნა. ეს სამი ფორმულა მხოლოდ ასახავს იმ მთაბეჭდილებებს, რომელთაც პოეტთა ქმნილებები სტოვებენ იმ ფორმის მიხედვით, რომელშიც თავისი სულის დაგნებთან ლერის მწერალი ჩანადიქვს. მთელი სახე პასუხობს იდეას ან, უფრო ზუსტად, გრძნობას, რომელიც თავად არის იდეათა კოლექცია და თავად იდეაც არ იხლდება მხოლოდ ერთი სახით. იდეის განვითარება მოითხოვს შრომას, რაც ყველა გონებას არ ეპირანება. ასევე, სახე, თუ იგი არსებითად სახალბოა, ადვილად გასაგებია. წარმოდგენით ბატონ ვიქტორ პოუგოს „პარიზის ღვთისმშობლის ტაძრის“ გამოჩენა „მანონ ლესკოს“ გამოგვეყენებს დროს. „ღვთისმშობლის ტაძარი“ მეტ მკითხველს მიიზიდავდა, ვიდრე „მანონი“ და ეს თვალში შეეჩხირებოდა მას, ვინც იჩიუებს „vox populi“-ს ნანაშე.

მეტ-ნაკლებად, ეპანი, რომელსაც ეკუთვნის ნანარნოები, ადამიანთა ხსოვნაში ცოცხლობს მხოლოდ იდეასა და ფორმის კანონთა მორჩილებით. ლიტერატურაში სახე და იდეა ისე უკავშირდება ერთმანეთს, როგორც მხატვრობაში ნახატს და ფერს. ორივე დიდი მხატვარია: რუბენსიცა და რაფაელიც, მაგრამ ცდება ის, ვინც ფიქრობს.

რომ რაფაელი არ არის კოლორისტი. ასევე მოხდით მათ, რომლებიც უარყოფენ, რომ რუბენის ნახატის ოსტატია. ზუსტიათ, ნავიდენე გენუა და იეზუიტების ეკლესიაში ზღლი მოყვარონ იმ ხატის წინაშე, რომელიც ფლამან- ლუღმა შექმნა, როგორც სადიდებელი ნახატისა.

ბატონი ბეილი, უფრო ცნობილი ფსევდონიმით - სტენ- ჯალი, ჩემი აზრით, არის ერთ-ერთი ყველაზე ღირსეული მხატვარი იდეების ლიტერატურისა, "რომელსაც ეკუთვნის ბატონები: ალფრედ დე მოუსე, მერიმე, ლიონ გოზლანი, ჰრანჟე, დელაუენი, გ. პლანში, შარლ ნოდიე და ქალბა- ტონი დე ჟიარდენი. ანდრე მონიე მათ გვერდით ადგ- ლს იკავებს სიმარათლი თავისი ანდაზებისა, რომელთაც აფრეცა ხშირად აკლათი დედა-იდეა, მაგრამ სავსენი არიან ბუნებრიობითა და დაკვირვების შტრიხებით, რაც სავს- ებით შეესაბამება ამ სკოლის ნახათს.

ეს სკოლა, რომელსაც უნდა ეუმადლოდეთ მშვენიერ პანარმოვებს, გამოირჩევა ქმნილებათა სიუზებით, სახ- ზების ზომიერებით, ლაკონურობით, სიფაქიზით, ვოლ- ტურისეული მოკლე ფრაზებით, თხრობის მეთვრამეტე საუკუნისეული მანერით, კომედიურის განსაკუთრებული გრძობით. ბატონ ბელიუსა და მერიმეს, მათი ღრმა სე- რიოზულობის მიუხედავად, შემოქმედებით მანერაში აქვთ რაღაცნაირი ირონია და დაციხვა. მათთან კომიკურობა შეკავებულია. ეს გახლავთ კაუში მოქცეული ცეცხლი.

ბატონი ვიქტორ შოფო "სანეების ლიტერატურის" ყველაზე ამაღლებული, ჭეშმარიტი ტალანტია. ბატონი ლამარტინიც ეკუთვნის ამ სკოლას, რომლის ნათლიაც ბატონი შატობრიანი გახლავთ და რომლის ფილოსოფიაც ბატონმა ბალანშმა ჩამოაყალიბა. აქვია "ობერმანიც". აქ არიან ბატონები: ო. ბარბი, თეოფილე გოტიე, სენტ-ბევი, ასევე შარკალი უძღური მიმბაძველი. აქ, ჩემ მიერ ჩამოთ- ვილი ავტორებთან, ზოგან გრძნობები სჭარბობს სახეს, როგორც ბატონ დე სენანკურთან და ბატონ სენტ-ბევეთან. ბატონი დე ვინცი ამ სკოლას ეკუთვნის, ოღონდ უფრო თავისი პოეზიით, ვიდრე პროზით. ყველა ამ პოეტს ნაკლებ- ადამ აქვს გამოხატული კომედიურობის შეგრძნება. ისინი უგულვებელყოფენ დიალოგს. გამონაკლისია ბატონი გო- ტიე, რომელსაც გააჩნია დიალოგის ცინცხალი გრძნობა. ბატონი ვიქტორ შოფოს დიალოგში გადაჭრებულად ავ- ტორისეული მუტყველება. იგი საკმარისად არ გარდაისახ- ება, პერსონაჟში თავის არსებას დებს, იმის ნაცვლად, რომ თავად იქცეს პერსონაჟად, მაგრამ ამ სკოლას, ისევე, რო- გორც სხვას, გააჩნია თავისი მშვენიერი ქმნილებები და გამოირჩევა ფრაზის პოეტური სისხეუსით, სურათების სიმ- დიდრით, ბუნებასთან ინტიმური ურთობით. მეორე სკოლა ადამიანურია, ეს კი ლეთაბრივია თავისი აზრით, რომელ- საც წერათის, რათა ამაღლდეს სულამდე, რომელიც ნარ-

მომობით ასევე ლეთაბრივია. ის ბუნებას ადამიანზე მაღლა აყენებს. ფრანგული ენა მას უნდა უმადლოდეს პოეზიის მძლავრ დოზას, რაც ჩვენი ენისთვის აუცრმელეა იყო, რადგან მან განავითარა პოეტური გრ- ძნობერება, რასაც დღეხანს ენიწაღრმე- ვებდა პოზიტეიზმი. მაშაბალი ეს სიტყვა ჩვენი ენისა. სიმშრალე მას მეთვრამეტე საუკუნის მწერლებმა ჩაუნერგეს. ფან-ჟაც რუსო და ბერნარდე დე სენ-პიერი იყვნენ ნამომწყებნი რევოლუციისა, რომელსაც მე ბედნიერს ვუნდობდი.

კლასიკოსთა და რომანტიკოსთა ბრძო- ლის მთელი საიდუმლო მთლიანად ძვეს გონებათა ამ ბუნებრივ დაყოფაში. ორი საუკუნის განმავლობაში განუყოფლად მე- ფობდა იდეათა ლიტერატურა". მეთვრამ- ეტე საუკუნის მწეკვიდრეებს უნდა მივლით მათთვის ცნობილი, მთელი ლიტერატურ- ისთვის სავადებულად ქცეული ერთადე- რი სისხტემა. არ გავაუფერულოთ კლასიკის დამცველნი. დარაზნული, ქმნილებებით სავსე იდეების ლიტერატურა" ბუნებრივად არსებობს ფრანგულ ეკნიაში. "საეოელი ეპისკოპოსის სარწმუნოების სიმბოლო", "კანდიდი", "პროვინციელები", "ჟილ ბლა- ზი" უფრო ძვეს ფრანგულ სულში, ვიდრე "სანეების ლიტერატურის" ქმნილებები, მა- გრამ ამ უკანასკნელს უნდა ვუმადლოდეთ პოეზიას, რაც წინამდებარე ორ საუკუნეში უუტყველად შექმნეს ლაფონტენმა, ანდრე მენიემ და რასინმა. "სანეების ლიტერატუ- რა" ავჯანა და უკვე მოითელის რამდენიმე კაცს, რომელთა უკეთეს უუტყველია, მაგრამ, როცა ხეცდავ, თუ რამდენს ითვლის მეორე სკოლა, მე ვფიქრობ უფრო სიღადავსა და ზრდაზე, ვიდრე მის დაცემაზე ჩვენი მშვენი- იერი ენის იმპერიამ. ბრძოლა მთავრდება. შეიძლება ითქვას, რომ რომანტიკოსებს არ გამოუგონიათ ახალი ხერხები. მაგალითად, თეატრში - მათ, ვინც მოქმედების ნაკლე- მობას უჩივის, მთლიანად ტირადებოთა და მონოლოგებით კვებავენ და ჩვენ ვფრან- ვერ გავიგონეთ ვერც ცოცხალი და ჩქარი დიალოგი ბოზარშესი და ვერც მიღიერი- სეული კომიკურობა ვიგრძენით, სადაც მო- ქმედებას წარმართავს სიმართლე და იდე-

შალვა შალვაშვილი

ბი. კომპიურობა მედიაციისა და საბჭოს მტერია. ვიქტორ პოუგომ უზომოდ მოიგო ამ ბრძოლაში, მაგრამ საქმეში ჩახედულებს ასაკით იმპერიის დროს გაჩაღებული ბრძოლა შატობრიანის წინააღმდეგ. ისიც ასევე გამაგებული იყო და უფრო ჩეხარა ჩაცხრა, რადგან ბატონი შატობრიანი მარტო იყო პოუგოს „astipante caterva“-ს, ჟურნალების ურთიერთმტრობისა და იმ დახმარების გარეშე, რომელსაც ჩვენს რომანტიკოსება უწევდნენ უფრო ცნობილი და დაფასებული ინგლისელი და გერმანელი დიდებული გენიოსები.

რაც შეეხება მესამე სკოლას, რომელიც მოწილდა ერთისაც და მეორისაც, არა აქვს პირველი ორის მსგავსი შესაძლებლობა, ვნებით ანათოს მასები, რომელთაც ნაკლებად უყვართ „nozze termine“, კომპოზიტივი და ეკლექტიზმში თავისი ენებების სანაწინააღმდეგო, დამაცხრობელ წესრიგს ბედავენ. საფრანგეთს ყველაფერი იმი უყვარს, მშვიდობის ეამსაც კი ბორგავს. მტ-ნაკლებად, უოლტერ სკოტი, მადამ დე სტალი და კუპერი მესახებიან მშვენიერ გუნებად. რაც შეეხება მე, „ლიტერატურა“

ლი ეკლექტიზმის“ დროის ქვემ შემდეგი მიზეზის გამო ვდგები: მე არ მგონია შესაძლებელი თანამედროვე საზოგადოების სურათის შექმნა მუხივდმეტე კრუკ-ჩეფერინგტონ სალკუნების მკაცრი ხერხებით. მე აღუცილებლად მივჩნევა სახის, სურათის, აღწერის, დიალოგისა და დრამატული ელემენტების შემოღება. ამას ადვილად ვაღიარებ! „ფილ ბლასი“ დამლულია თავისი ფორმით. კვანძებისა და იდეების დაივაგებაში არის რაღაც უხელოობისა, არ ვიცი რა. იდეა, პერსონაჟად ქცეული, უმშვენიერესი აზრია თავის ფსიქოლოგიურ მორალს შლავტონი დიალოგებში გამოიხატავდა. ეს სკოლა, რომელსაც უნდა ვუმაბლოდო მშვენიერ ნაწარმოებებს. გამოირჩევა ქმნილებათა სიუჟეტით, სახეების ზომიერებით, ლაკონურობით, სიუჟეტით, ვოლტერისეული მოკლე ფრაზებით, თხრობის მეთვრამეტე სალკუნისეული მანერით, კომედოურის განსაკუთრებულ გრძობით. ბატონ ბელსა და მერიმსა, მათი ღრმა სერიოზულობის მიუხედავად, შემოქმედებით მანერაში აქვთ რაღაცნაირი ირონია და დაცინვა. მათთან კომიკურსა შეკავებულია. ეს გახლავთ კაჟში მოქცეული ცეცხლი.

„პარმის სავანე“ ჩვენს ეპოქაში, დღესდღეობით, აივების ლიტერატურის“ შედევრად მიმაჩნია და ბატონმა ბელმა იგი შექმნა ორივე სკოლის იმ მიწნულებების გამოყენებით, რომლებიც საღი აზრისთვის მისაღებია და ორივე ბანაკს აკმაყოფილებს.

თუკი აბედ ნანს დავაგვიანე ამ წიგნზე საუბარი, მიუხედავად მისი მნიშვნელობისა, მერწმუნეთ, რომ ჩემთვის ისეილი იყო ერთგვარი უპარტიოების დაძლევა. განა ჯერაც არა მათეს გათვინცნობიერებული მისი მოფრთხილების საჭიროება? მესამე, აუჩქარებელი და დაკვირვებით ნაკითხვის შემდეგადაც ვთვლი, რომ ეს ნაწარმოებ არაჩვეულებრივია.

მე ვიცი, რამდენ მითქმა-მოთქმას აღძრავს ჩემს აღტაცება. აცუნდრუკებას დაშინებენ მაშინ, როცა მე უბრალოდ, გულმხურვალეობით ხაყხ ვარ მის გასაქობად საკმარისი დროის გასვლის შემდეგაც. ნარმოსახვის მოგარული აღამიანები ადვილად ითვისებენ და ადვილადვე იგინებენ. გაუგებარია მათი სინაზე იმ ქმნილებათა მინართ, სადაც ვულგარულობა ქედმაღლურად და ირონიულად ბატონობს. მარტივი, თუნდაც მახვილგონიერი ადამიანები, რომლებიც თავიანთი ირონიული მშვენიერებით ეხებიან ოდენ ზედამირს, იტყვიან, რომ მე ვერთობი პარადოქსებით და არაფრისთვის ფასის დადებით, რომ მე, ისევე როგორც სენტ-ბევის, მყავს ჩემი ძვირფასი უცნობები. მე არ მებერება ჭეშმარიტების გამოხატვა. აი, ესაა სულ.

ბატონმა ბელიმ მშვენიერ წიგნი, სადაც ყოველი თავი კამკამებს სიდიადე. მან მაშინ, როცა კაცნი იშვიათად პოულობენ დიდებულ სიუჟეტებს, ოციოდე უაღრესად მახვილ-

გონიერი ტომის შემდეგ შექმნა ნაწარმოები, რომელიც მხოლოდ აღმსარებელმა სულემა თუ ადამიანებმა შეიძლება დააფასონ. ბოლოს და ბოლოს, მან შექმნა „თანამედროვე მთავარი“, რომელსაც მაკიაველი დანერგა, მეცხრამეტე საუკუნის იტალიაში რომ გარდამოცემდა.

ბატონი ბეილის დამსახურებულ დიდებას ყველაზე დიდ დაბრკოლებას იქნებ ის უქმნის, რომ „პარმის სავანეს“ განაწესული მითხველის პოვნა შეუძლია მხოლოდ დიპლომატებში, მითხველებში, დამკვირვებლებში, ყველაზე უფრო დახვეწილ ხელოვანთა შორის და ბოლოს თორმეტე თუ ახუთმეტე ასეულ პიროვნებაში, რომლებიც ევროპის ნალებს წარმოადგენენ? ამიტომაც ნუ გაგიკვირდებათ, რომ მათ თვის განმავლობაში, მას მერე, რაც ეს ნაწარმოები გამოქვეყნდა, ერთი ჟურნალისტიკე კი არ გამოჩნდა, ვინც მას წაიკითხავდა, გაიგებდა, შეისწავლიდა, გამოეხმაურებოდა, განიხილავდა და შეაქებდა, ან თუნდაც გაკვირით მოიხსენიებდა. მე, ვისაც შოინა, რომ ცოტა რამ გავიგე, ამ დღეებში მესამედ წავიკითხე, კიდევ უფრო მშვენიერი მეჩვენა იგი და სულში შევიგრძობე ბედნიერება, რამაც მიზიდავს კეთილი საქმის გასაკეთებლად.

განა კეთილი საქმე არ იქნება, რომ შევიცადო, საზღაური მივაღ უსაზღვრო ტალანტის კაცს, რომელსაც გენია მხოლოდ რამდენიმე რჩეულის თვალში უფრო მშვენიერი მეჩვენა იგი და სულში შევიგრძობე ბედნიერება, რამაც მიზიდავს კეთილი საქმის გასაკეთებლად.

სინდისით დაკანონებულ გაღმერთებაში არის გამოთქმული სიტყვით. ასევე, ყველაფერს, რის თქმასაც აქ ვაპირებ, ვუძღვნი კეთილშობილ და წმინდა გულებს, რომლებიც, სეუდისმომგვრელი განცხადებების მიუხედავად, არსებობენ ყველა ქვეყანაში, ხელოვნების კულტისთვის შენირულ მოსახლებში, როგორც უცნობი პლავდები. კაცობრიობას, ის მრავალ თაობას, განა აქ. ამ მიზნზე არ გააჩნია თავისი სულთა თანავარსკვლავედი, თავისი ცა, თავისი ანგელოზები, დიდი შეფი ნინასწარმეტყველის, სეუდებორგის, საყვარელი გამოთქმის არ იყოს, ელიტარული ადამიანები, რომელთათვისაც იძულები წამდვილი ხელოვანი და რომელთა მსჯავრიც იძულებით მათ, შურისგანენ სილატაკეს, მეტიწარათა კადნიერებას და მთავრობათა გულგრილობას?

მივდი მაქვს, მბატოტით იმას, რასაც არაკეთილშობილურნი გაჭანაწურებად მოსათლავენ. ვერ ერთი, მე მტკიცედ მწამს, რომ ასე გასაოცარი და საინტერესო ნაწარ-

მოების ანალიზი მეტ სიამოვნებას მანაცხვებს ყველაზე უფრო რთულ პიროვნებებს, რასაც მათ ვერ ნიანჩქებად ახალა, გაქმნენ გამოცემილი ნიგნი, რომლის გულგრილად ის დაიჭერს, მერე კიდევ, სხვა კრიტიკოსი გამოიყენებდა, სულ ცოტა, სამ სტატიას, ნინამდებარესავით გაჭიმულს, რათა რიგინად მოეხერხებინა ახსნა ამ ქმნილებას, რომელიც ხშირად თითო გვერდზე თითო ნიგნი იტევს და რომლის განმარტებაც შეუძლია მხოლოდ იმ კაცს, ვისთვისაც ჩრდილოეთ იტალია ცოტათი მაინც მშობლიურია და ბოლოს, მე გამოვიჩინე საქმალო გონიერებას, რათა ბოლომდე სიამოვნებით ნაკაითხოთ ჩემი ნაწერი. (...)

ამ დიადი ნაწარმოების წაფიქრება და გახსოვრება უსძლო მხოლოდ იარმოცდაათი წლის კაცმა ასაკის მთელი ძალისხმევით და ტალანტის სიმსიფის მეშვეობით. ყოველ წერილბანში იგრინობა სრულყოფილება. მთავრის რლი ოსტატის ხელითა გამოკვეთილი. ეს ნამდვილი მთავარი. იგი აღტაცების ღრისია, როგორც ადამიანი და ხელისუფალი. ეს კაცი რუსეთს უმეთაურებდა. იგი მას გაუძღვებოდა და იქნებოდა დიადი, მაგრამ კაცად კაცი კი იგივე დარჩებოდა - ამბოღობით გატაცებული, შურიანი, ენების ამყოლი. ის იქნებოდა ლუი მეათხმეტე და შურს იძიებდა შერკოგინიზე, როგორც ლუი იძია ფუკეზე. კრიტიკა საყვედურს ვერ იტყვის ვერც ყველაზე დიდი და ვერც ყველაზე პატარა პერსონაჟის გამო. ისინი, ყველანი ისეთები არიან, როგორებიც უნდა იყვნენ. ასეთია ცხოვრება, განსაკუთრებით სამეფო კარისა, რომელიც კარიკატურულად კი არ არის დახატული, როგორც პოფმანთან, არამედ სერიოზულად და მახვილგონიერულად. ეს ნიგნი იდეებულად ხსნის იმას, თუ როგორ ანამებდა ლუი მეცამეტის კამარიალი რომელიც. ეს ნაწარმოები დატვირთულია ისე ფართო ინტერესებით, როგორც ლუი მეათხმეტის, პიტის, ნაპოლეონის ან რუსეთის კაბინეტები, რომელთა დაფარული ინტერესების ახსნა გაჭიანურებული თხრობითა და განმარტებებითაც კი შეუძლებელი იქნებოდა. აქ კი თქვენ ერთიანად

ხვევთ ხელს პარმის სამთავროს და პარმა
თქვენ შეგაცნობინებთ „mutate nomine“, ყვე-
ლაზე უფრო დახვეწილი კარის ინტრიგებს.
ასე ხდებოდა პაპ ბორჯიას მმართველობი-
ნას ან კიდევ – ტიბერტიუსისა თუ ფლიბე
მეორის კარზე და ასეთივე იქნებოდა პეკი-
ნის სამეფო კარიც. [...]

ყველა საქმეში ხელოვან ხალხს აქვს
ერთი დაუძლეველი წმინდა სიყვარული,
ხელოვნების შეგრძნება, კეთილსინდისიერ-
ება, რომელიც მისთვის წარუშლელია და
რომლის წარყვნა ან ყიდვა შეუძლებელია.
მსახიობი, რაგინდ ბორატების არ იზრანა-
ვდეს თავისი თეატრის ან რომელიმე ავტო-
რის მიმართ, არასოდეს ითანამუშებს ცუდად
თავის როლს. გვამში დარიშხანის აღმოსა-
ჩენად დიახებული ქიმიკოსი აუცილებლად
იბოვის მას, თუ, რა თქმა უნდა, იგი იქ არსე-
ბობს. მწერალი და მხატვარი მუდამ თავისი
გენიის ერთგულნი იმარჩებიან, მაშინაც კი,
როცა იქვეა ეშაფოტი. ასე არ ხდება ქალებ-
ში. ქალისთვის სამყარო მისი ვნებების საწ-
ბელია. ამით ქალი კაცზე უფრო მშვენიერი
და დიდია. ქალი გრძნობას, კაცი კი – მო-
ქმედებას. ასე რომ არ ყოფილაყო, კაცი არ
გაღმერთებდა ქალს. ასეა სამეფო კარის
სოციალურ წრეშიც, რომელიც მეტ ენერ-
გიას იძლევა ვნებისათვის, რომელსაც ქალი
ანიჭებს თავის ცინცხალ სიკაჟამებს. მისი
ყველაზე ლამაზი თეატრია აბსოლუტური
ხელისუფლების სამყარო. აი, რატომ აღარ
არის თანამედროვე საფრანგეთში ქალები.
(...)

აი, რა დამემართა: პირველი ნაკითხვი-
სას, გაცოცხლებისგან ერთიანად შექრულმა,
ვბოვე ნაკლოვანებებში. მეორე ნაკითხვისას
ეს გაჭიანურებები გაერა, მე უკვე ვხედავდი
აუცილებლობას დეტალისა, რომელიც
თავიდან ზედმეტი და ბუნდოვანი მეჩვენა.
კარგად რომ გაერკვეულიყავი, მე მიმოვიხი-
ნეუ თხოვლებს. ამ საქმით გატაცებულმა
იმაზე მეტხანს ვათვალიყურე წიგნი, ვიდრე
განზრახვლობას მქონდა და ყველაფერი თვალ-
ნინ წარმომიდგა, როგორც ძალზე პარმო-
ნიული და ძალზე დამაჯერებელი, ერთმან-
ეთთან დაკავშირებული ბუნებრივად თუ
ხელოვნების ძალით.

ორიუ დე ბალზაკი

და აი, შეცდომებიც, რომელთაც წინ წამოვწეე არ
ხელოვნების თვალსაზრისით, არამედ მსხვერპლის გაღუ-
ბის აუცილებლობით:

თუკი პირველი ნაკითხვისას მეც კი მეჩვენა ბუნდ-
ოვანი, ასეთი მთავრდობა შეეძნება მასასაც და ამ
კუთხით, ჩანს, წიგნს აკლია მეთოდი. ბატონმა ბეილმა
კარგად წარმოაჩინა მოვლენები, როგორც ისინი მოხდა
ან უნდა მომხდარიყო, მაგრამ ამბავთა დალაგებაში მოუ-
ვიდა შეცდომა, რაც ემართება ზოგიერთ ავტორს, როცა
იღებს წამდვილ სიტუატას ბუნებრივად, რომელიც ასეთივე
არ არის ბელოვნებაში. პეიზაჟის ხატვისას დიდი მხატვარი
ცდილობს, აერიდოს მონური ასლის შექმნას. აქ ხომ სულა
უფრო საჭიროა, ვიდრე ნაწერი. ასევე, თავისი უბრალოე-
ბით, მიაჩნტი და ძალდაუტანებელი თხრობით, ბატონმა
ბეილმა გარისკა, რომ ბუნდოვანი გამოჩნდიყო. ღირსე-
ბას, რომელიც შესწავლის ღირსია, ახლავს შეუმწველად
დარჩენის საშუალებებსაც, ასევე, წიგნის ინტერესებიდან
გამომდინარე, ვისურვებდი, რომ ავტორს ვატერლოოს
ბრძოლის დიდებული მონახაზით დაეწყო თხრობა და
შეემცირებინა ყველაფერი, რაც წინ უსწრებს ფაბრიცი-
ოს ზოგიერთ ნაიმუბს ან ზოგიერთ მონათხრობს მასზე,
როცა ის დაჭრილი თავს აფარებს ფლანდრიის სოფელში.
დამერწმუნეთ, ამით ნაწარმოები მეტ სიმსუბუქეს შეი-
ძენდა. მამა-შვილი დელ ლონგოები, მილანის დეტალები
– ეს არ არის წიგნი. დრამა ხდება პარამში. მთავარი

პერსონაჟები: მთავარი და მისი ვაჟი, მოსკა, რასი, პერკოვინია, პალა ფერანტი, ლოდოვიკო, კლელია, მამამისი, რავერსი, ჯილენტი, მარიეტა. განაწულ მრჩეველებს და ჰეგობრებს შექმლით ემიგრით ზოგიერთი მონაკვეთის განვითარებისკენ, რომლებიც ავტორმა ისე საინტერესოდ არ მიიჩნია, როგორც სინამდვილეშიც არიან, შექმლით უსიხარო ამაღლება ზოგიერთ ნერვლმანისა, რომელთაც თავანთი დახვეწილობის მიუხედავად, ნაკლები სარგებლობა მოქვით. ასევე არაფერს ნააგებდა ნაწარმოები ბატი ზლანესის გაქრობით.

მე უფრო შორს წავაღ. ამ მშვენიერი ნაწარმოების ნინამეც არ ვულალატბ ხელოვნების ქეშმარიტ პრინციპებს. უმთავრესი კანონია კომპოზიციური მთლიანობა. ეს ერთიანობა უნდა მოექცეს დედა-იდეაში, ან გემამში. მისი გარემუ ბუნდოვანება მეფდება. გამომდის, რომ სათაურის მიუხედავად, ნაწარმოები უკვე დამთავრებულია მაშინ, როცა გრაფი და გრაფინია მოსკები ბრუნდებიან პარმამში და ფაბრიციო არქიებისკოპოსი ხდება. კარის მაღალი კომედიის დასრულებულია. იგი კარგად დამთავრდა და ავტორმაღ იგრძნო ეს, ამიტომაც სწორად აქ მოათავსა თავისი მორალიტი, ისე, როგორც წინათ ამას აკეთებდნენ ჩვენი წინამორბედი თავიანთი საარაკო თხრობის ბოლოს.

– შეუძლებელია ამ მორალის დაფიქვება. – ამბობს ის. – როცა კაცი უახლოვდება სამეფო კარს, განსაცდელში აგდება თავის ბედნიერებას, თუკი ის ბედნიერია და ყველა შემთხვევაში თავის მომავალს ხდის დამოკიდებულს სეფექალის ინტრიგებზე.

– მეორე მხრივ, ამერიკაში, რესპუბლიკაში, მთელი დღე გაბეზრებული უნდა იყო სერიოზული საუბრით ქუჩის მეღუქნეებთან და მათეორ ბრიყვი გახდე. თინაც, იქ არ არის ოპერა.

თუკი ფაბრიციოს თავისი რომაული მოსასამისა და შიტრის საბუთელები უყვარს მარკია კრეჩენციად ეცეული კლელია და თქვენ ამას გვიამბობთ, მაშინ, გამომდის, რომ თქვენ გსურთ ამ ახალგაზრდა კაცის ცხოვრება აქციოთ ნიგნის თემად, მაგრამ თუკი გსურდათ, დაგებატათ ფაბრიციოს მთელი ცხოვრება, მაშინ ნიგნისთვის, თქვენ, ასე გამჭირებას კაცს უნდა გენოვდინათ „ფაბრიციო“ ან „ახალგაზრდა იტალიელი“, მაგრამ ამ შემთხვევაში ფაბრიციო არ უნდა დაჩრდილდყო ისეთი ტიპიური და თანაც პოეტური სახეებით, როგორებიც არიან მთავრები, სანსევერინა, მოსკა, პალა ფერანტი. ფაბრიციოს უნდა წარმოედგინა ზვენი დროის ახალგაზრდა იტალიელი. დრამის მთავარ პირად მისი გადაქცევისთვის ავტორი იძულებული გახდებოდა, მისთვის მიეწებინა მაღალი აზრი და გრძნობები, რომლებიც მას გახდინდნენ აღმატებულს ირგვლივ მყოფ გენით დაჯილდოებულ ადამიანებზე, იმ გე-

ნით, რომელიც მას აკლია. მთლიანობაში გრძნობა ტალანტის ტოლია. შვერნებ მეტოქეა გაგებისა, როგორც მოქმედებულ ფიქრისა. გენიალური კაცის შეგობრება მთლიანია, სიყვარულით და გაგებით მის სიმამლემდე ავიდეს. საშუალო კაცს გულის საკითხებში შეუძლია, აჯობოს დიდ ხელოვანს. ეს ამართლებს ქალებს, რომელთაც სულელები უყვართ. ასევე, დრამაში ერთ-ერთი საუკეთესო წყარო ხელოვანისთვის (ამ შემთხვევაში გგულისხმობ ბატონ ბეილს) არის ის, რომ გმირი, რომელსაც არ გააჩნია გენია ირგვლივ მყოფ პერსონაჟებთან საბძოლეველად, გახადოს ფაბრიციო აღმატებული. ამ მიმართებით ფაბრიციოს როლი მოითხოვს გადაკეთებას. კათოლიციზმის გენიას თავისი დვთაებრივი ხელით უნდა ებიძგებინა მისთვის პარმის სავანისკენ და ამ გენიას იგი თავისი მაღლით თანდათან დაეცხრო. აბატი ზლანესი ვერ შეავსებდა ამ როლს, რადგან შეუძლებელია, განაწათაო ასტროლოგიური მსჯელობიანი და, ამავე დროს, ეკლესიური თვალსაზრისით იყო წმინდანი. მაშ, ნაწარმოები ან უფრო მოკლე უნდა ყოფილიყო, ან უფრო გრძელი.

იქნებ გაჩინებული დასაწყისი, იქნებ ეს დასასრული, რომელიც ახალ ნიგნს იწყებს, სადაც სიუფეტი მოხრჩობილია, უშლიან ხელს წარმატებას? შესაძლია, უკვე შეუშალეს. ბატონ ბეილს, გარედან ამის თემა ადვილია, აქვს რამდენიმე განმეორება, რასაც მხოლოდ ისინი მოხვდებიან, ვინც მის ნინა ნიგნებს იცნობენ, მაგრამ ეს გამეორებები აუცილებელია მხოლოდ მცოდნეთათვის და აწნელებენ კითხვას. ბატონი ბეილი მუყარობილია დიადი პრინციპით: „უბედურება – სიყვარული, ისევე, როგორც ხელოვნებაში, როცა ყველაფერია ნათევა-მი!“ და არ უნდა იმეორებდეს თავისთვის. იგი, მუდამ სხარტი და ბევრი რამის გამოსაცნობად დამტოვებული, მიუხედავად სფინქსური ჩვეებისა, აქ ნაკლებად ენიგმატიკურია; ვიდრე თავის სხვა ნაწარმოებებში და ალბათ მისი ნამდვილი მეგობრები ამას მიულოცავენ.

პორტრეტები მოკლეა. რამდენიმე სიტყვაც მყოფნის ბატონ ბეილს, რომელიც

თავის პერსონალებს მოქმედებებსა და დიალოგებში ხატავს. იგი არ გვლდის აღწერებით, ილტვის დრამისკენ და ამას ერთი სიტყვითაა და ერთი აზრით აღწევს. მისი მსუბუქად შექმნილი, ოდნავ მშრალად მოხაზული პეისაჟები კარგად ერწყმის გარესამყაროს. ის ხატავს ბეს და იმ კუთხიდან, სადაც ეს ხე დევას, გვიჩვენებს მოხაზულობას ალაბებისა, რომლებიც გარს ერტყმის მოქმედების თეატრს და პეიზაჟიც დასრულებულია. ნიგნი განსაკუთრებით ძვირფასია მოგზაურთათვის, რომელთაც უბეტიალით ბრანცაში, კობის ტომის გარშემო, მოუვლიათ ალაბები და ღომბარდიის ევლები. ამ პეიზაჟების სული დახვეწილად არის წარმორჩენილი და გვაგრძობინებს მთელ მშენიერებას. მკითხველი მათ ხედავს.

ამ ნაწარმოების სუსტი მხარეა სტილი, ძირითადად სიტყვების განლაგება, რადგან უაღრესად ფრანგული ფიქრი უნდა ამყარებდეს ფრაზას. შეცდომები, რომლებიც მოსდის ბელს, მწინდა განაზრტყულია. იგი მიჩვიდმეტე საუკუნის მწერალთა მსგავსად, გულგრილი და არაკორექტულია მათ მიმართ. ჩემ მიერ მოყვანილ ადგილებში ჩანს, თუ რა სახის ცდომილებების ნებს აძლევს ის თავს. ხშირია ზმნების დროის არევა. ზოგჯერ ზმნა არც კი ჩანს. ბეერგან გვხვდება „ეს არის“ „ის, რომ“ და სხვა, რაც ღლია მკითხველს და ქმნის ფრანგულ გზაზე გაუმართავი ეტლით მგზავრობის შთაბეჭდილებას. ეს საკმარისად უხეში შეცდომები გვაჩვენებს თხზულების ნაკლს, მაგრამ თუ ფრანგული ენა პენიანად გამოხატავს ფიქრს, ასევე შექმნიარებელი უნდა ფიქრით მათ მიმართ, ვისთანაც ის ალაქაგებს ღამას სურათებს. სიმკაცრე მხოლოდ მის მიმართ უნდა გამოიხინით, ვისაც მხოლოდ პენი გაჩანია. თუ ბატონ ბელიანს ღლაქი ცოტა ყვითელი და ალაგალაგ აქერცლილია, ის გვაძლევს საშუალებას, გვაგარქმლოთ ფიქრი, რომელსაც დაუსტებს ღლიკის არტახები. მისი გრძელი ფრაზა ცუდად არის გატებული, მოკლეს კი აკონია სიმრგვალე. ნურს დიდროს მსგავსად, რომელიც მწერალი არ ყოფილა, მაგრამ განაზრახი ღიადი და მღლერია, ჩანაფიქრი

ორიგინალურია და ხშირად კარგად განხორციელებულიც ეს სისტემა არაა მისაბაძი. სახიფათო იქნება აქტორთათვის ის ფიქრი, რომ იმინი ღრმად მოაზროვნეები არიან. ბატონი ბელით თავს შევლის ღრმა გრანობით, რითაც ჩანაფიქრი ცოცხლდება. ყველა, ვისთვისაც იტალია ძვირფასია, ყველა, ვინც ეს ქვეყანა შეისწავლა ან შეიმეცნა, ნეტარებით წაიკითხავს „პარმის საფანეს“. გონება, გენია, ადათები და სული ამ მშენიერი ქვეყნის ცოცხლობას აგრძელ, დამატყვევებელ ღრამაში, ასე კარგად დახატულ კოლორიტულ ფრესკაში, რომელიც გულს აჩქროლებს და ყველაზე რთულ, ყველაზე მომთხოვნ გონებასაც აკმაყოფილებს. სანავეერია იტალიელი ქალია, იგი ბედნიერად განხორციელებული სახეა, ისევე, როგორც კარლ დოლციის „პოუზისი“ თავი, ალორის „ფედითი“ და გერსინის „სიბილა“ მინფრინის გაღურედან. მოსკეს სახითიგე ხატავს გენიალურ პოლოტიკოსს, რომელიც სიყვარული ტყვე გახდარა. ეს გახლავთ სიყვარული ფრაზების გარეშე (ფრაზები „კლარისას“ ნაკლია), სიყვარული მოემედი, მუდამ თავისთავის ერთგული, საქმეებზე ძლიერი, სიყვარული, რომელზედაც ქალები ოცნებობენ და რაც ინტერესს აძლევს ცბორების ყველაზე მინიწერილოვან თუ უმნიშვნელო მოვლენებს. ფაბრიკო არის თანამედროვე ახალგაზრდა იტალიელი, მსხვერპლი საკმაოდ მოუქნელი დესპოტიზმისა, რომელიც ახშობს ამ ღამაში ქვეყნის გაენებას, მაგრამ, როგორც უკვე ვთქვი, ნანყვან ფიქრთუ გრძნობას, რომელიც ფაბრიკოს პატივზე უარის თქმისა და ცხოვრების „საფანესი“ დამთავრებისკენ უბიძგებს, აკლია განვითარება. ეს ნიგნი დიდებულად გეიბატავს სამხრეთულ სიყვარულს. ცხადია, ჩრდილოეთში ასე არ უყვართ. რომანის ყველა პერსონაჟს უღელს ცხელი, ციბეცხელებიანი სისხლი, ახასიათებს სულიერი სისწრავე და სიმარჯვე, რაც არ გააჩნიათ არც ინგლისელებს, არც გერმანელებს და არც რუსებს, რომლებიც მსგავსს მედეგს აღწევენ მხოლოდ ზნანებათა გამოთვლით, მარტოსულის მედიტაციებით, შეყვარებული სულის მსველეობით, ღონეების ხანძრით. ბატონი ბელიანს თავის ნაშრომში მოგვცა ღრმა შეგრძნება, გრძნობა, რომელიც ადასტურებს ღლიურნატურული კონცეფციის სიყოცხლეს, მაგრამ, საუბედუროდ, ეს თითქმის საიდუმლოა, რომელსაც ჩანცლომა და შესწავლა სჭირდება. „პარმის საფანე“ ისე მალდა, რომ მკითხველისგანაც მოითხოვს სამეფო კარის, ქვეყნისა და ერის ჩინებულ ცოდნას, ამიტომაც მე სრულიად არ მიკვირს ის სრული სიჩუმე, რითაც ეს ნიგნი მიიღეს. ეს სვედრიელის ყველა იმ ნიგნა, რომელშიც არაფერია ჩვეულებრივი და მღაბიური. ხმავთ დათვლა ამ საიდუმლო არჩევნებში, სადაც ხმას აძლევს ნელ-ნელა და სათითაოდ უმადლესი გონებაანი და რომელიც დიდებას სძენს ნაწარმოებებს,

ხდება ძალიან გვიან. მეორე მხრივ, ბატონი ბეილი სულ არ არის კურტიზანი და გაზეთები ეზიზღება. თავისი ხასიათის სიდიადისა თუ წმინდა სიყვარულის გამოისობით, იგი თავისი წიგნის გამოქვეყნისთანავე ქრება, მიემგზავრება, ახორციელებს ლეეს გადის, რათა არ გაიგონოს წიგნზე საუბარი. ის არც სტატიებით იკეთებს რეკლამას, არც ფელეტონისტებს დაქვებებს. ასე იქცევა იგი ყოველი წიგნის გამოქვეყნებისას. მე მიყვარს ხასიათის ეს სიძლიერე თუ წმინდა სიყვარულის გრძობიერება. მათხოვრობის პატიება შეიძლება, მაგრამ ვერაფერი ვაპირებთუბის სამონაყოლო სტატიების თიებას, რითაც გამოირჩევიან თანამედროვე ავტორები. ეს მათხოვრობა და გონების სიღატაკეა. არ არაბობის დადენიებული შედეგური. სიცრუესა და ხათროანობას არ შეუძლება, სიცოცხლე მიანჭოს ცუდ წიგნს.

კრიტიკის გაბედვის შემდეგ მოდის ექვსი გაბეჭდულება. დამერწმუნეთ, დროა, სამართლიანი პატივი მივაგოთ ბატონი ბეილის ღირსებას. ჩვენს დროს ბევრი მართებს მის: ვანა მან არ წარმოგვიჩინა რსინი, მუსიკის უმშვენერესი გენია? ის გამუდმებით იბრძოდა რსინის ღიღებოსათვის, რომელსაც საფრანგეთი არ ღებულობდა. მამ, ჩვენც ვიბრძოლოთ მწერლისათვის, რომელიც ყველაზე უკეთ იცნობს იტალიას, მწერლისათვის, ვინც შური იძია მძლეველთა მიერ ვაჭრულელებულ ცილისხამებათა გამო და ვინც ასე კარგად აჯიხსნა ამ ქვეყნის სული და გენია.

თორმეტი წლის განმავლობაში ორჯერ თუ შეგხვედრივარ ბატონ ბეილს, მანამდე, ვიდრე თავისუფლებას მოვიკრებდი და „პარმის სავანეს“ შევაქებდი. როცა მას შეგხვდი იტალიელების ბულვარზე, მასთან საუბარს არ შეუცვლია ჩემთვის ის აზრი, რაც მისი ნაწარმოებების ნაკითხვის შემდეგ მასზე გამიჩნდა. მისი თხრობა ისევე გონიერი და მაღლიანია, როგორც ბატონების: დე ლატუზისა და შარლ ნოღიანი. იგი პოეტიკიდე ლატუზის სიტყვის მაცდურობაში. თვითონ ტანად სქელადა, რასაც ფარავს მისი დახეენილობა და მანერების ელევანტურობა. თავიდანვე დაგატყვევებთ, ისე, როგორც პოფმანის მეგობარი, დოქტორი კორეფი. მას აქვს ლამაზი შუბლი, ცოცხალი და განმსჭვალავი თვალები, სარდონიკური პირი. ფიზიონომია მთლიანად გამოხატავს ტალანტს. მის საუბარში იგრძნობა რაღაც ენიგმატური, რაღაც უცნაურობა, რაც მას უბიძგებს, რომ არასოდეს მოახეროს თხზულებას უკვე ცნობილი გვარი - ბეილი და ერთ დღეს შეიძლება დაირქვას კოტონე, მეორე დღეს კი - ფრედერიკი.

როგორც მითხრეს, იგი ცნობილი მოღვაწის, ნაპოლეონის ერთ-ერთი ხელის, დაროუს დისწულია. ბატონი ბეილიც, ბუნებრივია, ნაპოლეონის ემსახურა. 1815 წელმა შეწყვიტა მისი კარიერა. ის ბერლინიდან მილანში ჩაივიდა და შეიგრძნო მკვეთრი განსხვავება წრდილოეთისა და

სამხრეთის ცხოვრებას შორის. ამახვე უნდა ვუმაღლოდეთ მწერლის დაბადებას. ბატონი ბეილი ჩვენი დროის ერთ-ერთი უმდიდრესი და ამაჰიანია. ძალიან ძნელია ჩემს აზრს, რომ ეს უმაღლესი ღონის დაშვიანებულე, ეს დიდი დიდილოზატი, ვინც წაწერითა თუ ნათქვამით მოგვცა უამრავი საბუთი თავისი იდეების სიმაღლისა და პრაქტიკული ცოდნის სიფართოვისა, მხოლოდ და მხოლოდ კონსულა ნიკიტაშვიტისა. სულაც არ იქნებოდა ზედმეტი, რომ მას საფრანგეთისათვის რომშიც გაენია სამსახური. ბატონი მერიმე დიდი ხანია იცნობს ბატონ ბეილს და შეედრება კიდევ მას, მაგრამ უფრო ადვილადმისაწვდომი და ელევანტურია. ბატონი ბეილის მრავალრიცხოვანი ნაწარმოებები აღსანიშნავია დაეკრევაბათა დახეენილობითა და იდეების სიმდიდრით. თითქმის ყველა მათგანი ეხება იტალიას. ის პირველია, ვინც ზუსტი შეფასება მისცა ჩემნის საშინელ პროცესს, მაგრამ მან არასაკმარისად ახსნა დასჯის მიზეზები, რომლებიც დამოუკიდებელი იყო პოეტისგან და გამოწვეული იყო სახარბითა და ფრაქციების ინტერესებით. მისი წიგნი „სიყვარული“ აღენატება სენანკურის ამავე სახელწოდების წიგნს. იგი უკავშირდება კაბანისისა და პარიზის სკოლის დიადლოქტრინებს, მაგრამ სცოდავს მეთოდის ნაკლოვანებით, რაც, როგორც უკვე გითხარით, „პარმის სავანესაც“ აღაქვებს. ამ პატიარა ტრაქტატში მან გარისკა და გამოიყენა ციტაა „კრისტალიზაცია“, რათა აეხსნა ფენომენი ამ გრძნობის დაბადებისა. ეს გამოიყენება ირონიულია და დარჩება, როგორც განსჯის სავანი. ბატონი ბეილი წერს 1817 წლიდან. მან დაიწყო მკაფიო ლიტერალიზმით, მაგრამ მეექვსეა, რომ ეს დიადი გამომთვლელი გატაცებული იყოს ორპალატიანი ხელისუფლების სისულელეებით. „პარმის სავანეს“ გააჩნია ღრმა აზრი, რომელიც არ ეწინააღმდეგება მონარქიას. იგი დასცინის იმას, რაც უყვარს, ის ხომ ფრანგია.

ბატონი დე შატობრიანი „ატალას“ მე-თორმეტი გამოცემის შესავალში ამბობდა, რომ მისი წიგნი უამრავი ჩასწორების გამო

არაფრით შეავდა წინა გამოცემებს. ბატონ-მა გრაფმა დე მესტრმა აღიარა, რომ ჩედი-რეტკერე გადაწერა „აოსტის ველის კეთ-რივანები.“ მე ვისურვებდი, რომ ბატონმა ბეილმა ხელახლა გადაამუშავოს, დახვეწოს „პარმის სავანე“, მინიფოს დასრულებული სახე და მიუწოდო მებენიერების შე-ჭრელი, რითაც აღბეჭდეს ბატონებმა დე შა-ტორიანმა და დე მესტრმა თავიანთი ძვირ-ფასი ნივნები.

დე ბალზაკი.

განმარტებანი

„კონსტიტუციონელი“ - პარიზში 1829 წლი-დან გამოშვებული ჟურნალი.

„სკენები სამხედრო ცხოვრებიდან“ - ოსორე დე ბალზაკი რომანი.

ბორჯინიონი, ამპროჯიო - (1470-1523) იტალიელი მხატვარი.

ფუერმანსი, ფილიპ - (1619-1668) პოლან-დელი მხატვარი.

სალვატორ როზა - (1615-1673) იტალიელი მხატვარი.

კუნი, ვიქტორ - (1792-1887). ფილოსოფო-სი და პოლიტიკოსი, საფრანგეთში გერმანული ფილოსოფიის შემომტან-პოპულარიზატორი.

Vox populi - იმა ერისა (სლათ.)

ლურ გოზლანი - (1803-1866) ფრანგი მწერ-ალი, დრამატურგი.

ფელაინი, კაშირი - (1793-1843) ფრანგი მწერალი, ტრაგედიებისა და პატრიოტული ელ-ევების ავტორი.

გ. პლანში (ესტაჟ პლანში) - (1808-1857) ფრანგი კრიტიკოსი

ალფონს კარი - (1808-1890) ფრანგი მწერ-ალი.

შარლ ნოდე - (1780-1844) ფრანგი მწერალი, მისმა „ფინტიზიზმებმა“ გზა გაუხსნეს ჟერარ დე ნერვალისა (1808-1855) და სთურეადისტიების მიხედვს.

ქალბატონი დე ვირარდენი, დელფინ გვი - ფრანგი ლიტერატორი.

ანდრე მონიე - (1799-1877) ფრანგი მწერალი და პარიკატურისტი.

ბლანში, პიერ სიმონი - (1776-1847) ფრანგი მწერალი.

„ბიერმანი“ - ფრანგი პროზაიკოსის და

ესეისტის, ვტიენ ფილიპ დე სენანკურის (1770-1846) რომანი-გამოქვეყნდა 1804 წელს.

ბერნარდენ დე სენ-პიერი - (1737-1814) ფრანგი მწერალი, ცნობილი „პოლი და ვიკინის“ ავტორი.

„საკოელი ეპისკოპოსის სარწმუნოების სიმბოლო“ - ფრანგ-შენტი ჟან-ბატ რუსოს ნაწარმოებიდან „ემილი ანუ აღზრდის შესახებ“.

„სილასა და ევერატის დილოგი“ - ფრანგი განმანათლებლის, შარლ მონტესკიეს (1689-1755) თხზულება.

„რომაელთა სილიადე და დეკადანსი“ - მონტესკიეს (1689-1755) თხზულება.

„პროვინციელები“ - ცნობილი ფრანგი ფილოსოფოსის, მწერლისა და მეცნიერის ზღუს პასკალის (1623-1662) თხზულება. „ჟილ ბლანი“ - ფრანგი მწერლის რენე ლესაჟის (1668-1747) ცნობილი რომანი.

ანდრე შენი - (1762-1794) ფრანგი პოეტი, გულმხურავე რევოლუციონერი, რომელმაც აუმხედრა რევოლუციონ ტერორსაც, რისთვისაც ვილიტინაზე მოკვდეს თავი.

Stipant katera - გულმემატიკვარი (ლათ.)

Mezzo termine - ნახევრად დამთავრებული (იტალ.)

მადამ დე სტალი, ფერმენ ნეკერი, ბარონესა დე სტალი-ოსტენი - (1766-1817) ფრანგი მწერალი ტალი, ავტორი ცნობილი რომანებისა „დედფინა“, „კორინი ანუ იტალია“. მასვე ეკუთვნის გერმანიაზე დაწერილი წიგნი, რომელმაც გზა გაუხსნა ფრანგულ რომანტიზმს.

ფუკე, ნიკოლა, გრაფი დე ვო - (1615-1650) საფრანგეთის ფინანსთა სუპერინტენდანტი, ნიკემატობით იზიდავდა მწერლებსა და ხელოვანებს, თავისი სიმდიდრით გამოიწვია ლუი მეოთხე-მეტის გაღიზიანება და ეჭვი. მისი დავალებით შესწავლეს ფუკე საემიანობა და შრავალ ფინანსურ თაღლითობაში ამხილეს დაპატიმრეს და საბოლოოდ პიემონტში, პინეტროლის ციხეში გადაიცივალა.

პიტი, უილიამი - (1708-1778) ინგლისის პრემიერ-მინისტრი 1756-61, აგრეთვე 1766-1768 წლებში.

უილიამ პიტი, მეორე - (1756-1806) ეკონომიკური უილიამ პიტისა, თავადი ინგლისის პრემიერ მინისტრი 1783-1801 წლებში. მეორედ ხელისუფლების სათავეში 1804 წელს მოვიდა და სიკვდილამდე პრემიერად დარჩა. მან დიდი როლი ითამაშა ინგლისის ფლოტის რეორგანიზაციაში, რამაც პრიტანეთს დიდი გამარჯვება მოუტანა 1805 წელს ტრაფალგარა საზღვაო ბრძოლაში, სადაც ადმირალ ნელსონის მეთაურობით ინგლისელებმა გაანადგურეს საფრანგეთის ფლოტი.

Mutato nomine - იცვლება დანიშნები (ლათ.)

დოლცი, კარლო - (1616-1686) იტალიელი მხატვარი.

ალორი, ალესანდრო - (1515-1606) იტალიელი მხატვარი.

გერსინო, ვიოვანი ფრანესკო ბარბიერი - (1591-1666) ცნობილი იტალიელი მხატვარი.

„ჟლარისი“ - ცნობილი ინგლისელი მწერლის სამუელ რიჩარდსონის (1689-1761) განმავრცებული რომანი.

დე ლატუში, პიაცინტი - (1785-1851) ფრანგი მწერალი და ფუნდამენტალი, აკაობინელის მიერ სიკვდილით დასჯილი დიდი პოეტის, ანდრე შენიეს ლექსების პირველი ნაგონის გამომცემელი.

ჩივიტა-ვეკია - ქალაქი იტალიაში.

ჩენი - მეთექვსმეტე საუკუნის რომში კრიმინალური ქმედებები ცნობილი თავაზი.

კანანის, ფორე - (1757-1808) ფრანგი ექიმი და ფილოსოფოსი.

დე მესტრი, ჟოზეფ - (1753-1821) ცნობილი ფრანგი პოლიტიკოსი და ფილოსოფოსი.

ფრედერიკ სტენდალი

ჩივიტა-ვეკია, 1840 წლის 30 ოქტომბერი.

ბატონო ონორა დე ბალზას პარიზში

წუხელ საღამოს ძალზე განვცვიფრდი, ბატონო. ფიქრობ, რომ „რევიუში“ ჯერ არავინ ყოფილა ასე დაფასებული და თანაც, ამ ხელობის საუკეთესო მსაჯულის მიერ. თქვენ შეინყნარეთ ქუჩაში მიტოვებული ობოლი. არაფერია იმაზე ადვილი, რომ მოგწეროთ თავაზიანი წერილი, ისეთი, როგორც მე და თქვენ შეგვიძლია, მაგრამ რადგან თქვენმა საქციელი უნიკალურია, მინდა, მოგზაობით და გაპასუხებით გულწრფელი წერილით. მიიღეთ ჩემი მადლიერება უფრო რჩევების, ვიდრე ქება-დიდებათა გამო.

მე წუხელ ნაიკითხე „რევიუ“ და თქვენ მიერ განსასჯელად გამოტანილი პირველი ორმოცდაათობმეტი გვერდი დღეს ოთხით თუ ხუთით შეგამცირე. უნდა გამოგიტყდეთ, რომ ყველაზე ნაღდ სიხარულს სწორედ მათი დაწერის დროს ვგრძნობდი, მაშინ ვფიქრობდი საგნებზე, რომელთაზე ვაღმერთებ და არა რომანის შექმნის ხელოვნებაზე. მე არ ველოდი, რომ 1880 წლამდე ნაიკითხავდნენ და იმ ეპოქა გაუგზავნენ ეს ნაბეჭდი. ფიქრობდი, რომ იმ დროის რომელიმე ლიტერატურაზე მოლაყებ აღმოაჩენდა თხზულებას, რომელიც თქვენ ასე უცნაურად განადიდეთ. თქვენი ილუზია მეტისმეტად შორს მიდის, მაგალითად „ფედრა“-ზე. თქვენ წინაშე ვალიარებ, რომ შემრცხვა კიდევ, რადგან ძალიან გაფასებ მის ავტორს. რახან თქვენ ასე გაისარჯეთ და სამჯერ ნაიკითხეთ ეს რომანი, მე გაფაღრმავებ საკითხს კითხვებით, რომლებიც ბულვარზე ჩვენი პირველი შეხვედრის დროს გაჩნდა:

1) შეიძლება ფაბრიციოს უწონოდოთ „ჩენი გიორი“? სჯობდა, უფრო იშვიათად გვესხებინა ეს სიტყვა - ფაბრიციო.

2) საჭიროა კი ამოღება ფაუსტას ეპიზოდისა, რომელ-

იც შექმნის პროცესში ძალიან გაიზარდა? ფაბრიციომ გამოიყენა შექმნილი ვითარება, რათა პერსონაჟისთვის ეწვენილი რისკი არ იყო სიყვარულში მგრძობიარე.

პირველი ორმოცდაათობმეტი გვერდი მე მეტად მშვენიერი მეჩვენებოდა, გეთანხმებით, რომ ძალიან მსაპოვნებდა ჩემი აბალგაზრდობის ბედნიერ ხანაზე საუბარი. სინდისის ქენჯნას განვიცდიდი, როცა ამ გვერდებს ვასწორებდი, მაგრამ მე ვფიქრობდი უოლტერ სკოტის ტომების ასე მოსაწყენ საწყის ნახევრებზე და ლეოტა-ბრივი „კლდის პრინცესას“ გაჭიანურებულ პრეამბულაზე.

მე შემიდგენია რომანების რაღაც გეგმები, ვერ შევძლებ ამის მთლიანად უარყოფას, მაგრამ მყინავს მათი შედგენა, ჩვეულებრივ, ვკარნახობ 25 თუ 30 გვერდს, შემდეგ, როცა საღამოვდები, ძალიან მესაჭიროება ყურადღების სხვა თემაზე გადატანა, მეორე დღით კი მთლიანად დაეინყებულ უნდა მქონდეს. წინააღმდეგ დანერგოლი სამი თუ ოთხი გვერდის ნაკითხვის დროს, დღეს დასაწერი მოდის ჩემთან. ჩემი უბედურება ის გახლავთ, რომ აქ არაფერია ფიქრის აღმგზნები. რით უნდა მიიპყროს ყურადღება ჩივიტა-ვეკიას ხუთიათასმა ვაჭარმა? ორასიოდე კატორღელზე რომანტიკული აქ არაფერია. შეუძლებელია სასურველი საზოგადოების შემოკრება, ქალებსაც მხოლოდ ერთადერთი ფიქრი აქვთ, მაგორმე ქმრებისგან საჩუქრად ფრანგული უთუი მიიღონ.

მაგას ლვარჭნილი სტილი და გამოგოტყდებით, რომ „სავანის“ ბევრი თავი პირდაპირ ეუკარნახე. ბავშვით ვიტყვი: ხელახლა აღარ დავუბრუნებდი! ეს კარნახის საშობილი თუ საშობადათი სეანსია. იდებში მაჩქარებდნენ. ციხის მთელი ეპიზოდი დამეზნა და იძულებული გაეხდი, ხელახლა შემექმნა, მაგრამ თქვენ რამი გჭირდებათ ეს წერილმანები?

მე ვფიქრობ, რომ სამეფო კარის განადგურების შემდეგ, 1792 წლიდან ფორმის მნიშვნელობა დღითიდღე მცირდება. ბატონ ვილემენს, რომელსაც აკადემიკოსებიდან ყველაზე მეტად ვცემ პატივს, „სავანის“

სამი ტომი დასჭირდებოდა იმის ფრანგულად ასახსნელად, რაც ამ ორ ტომშია მოცემული. მალაფარდოვანი და მჭერმეტყველური ემშაკობები კი დეკლამაციური ტონით უფრო სიძულვილს გამოიხვევდა. ჩვიდმეტე წლის ასაკში კინაღად დედულში გავედი შატბორიანის „ტყელების ბუნდოვანი კენჭნოების“ გამო, რომელსაც უამრავი თაყვანისმცემელი ჰყავდა. მე არასოდეს წამიკითხავს „ინდიელის ქოხი“, ვერც ბატონ დე მესტრს ვიჭან და კიდევ უფრო მეტად, სიძულვილამდე – ლა არას. აი, ნამდვილად ამიტომ ვნერ ცუდად: ეს ლოგიკის გადაჭარბებული სიყვარულით მემარებდა.

ჩემი ჰომეროსი მარშალ გუვიონ სენსინის მოგონებებია. მონტესკიე და ფენელონის „მკედართა დილოგები“, ჩემი აზრით, კარგადაა დანერგილი. სულ რაღაც თხუთმეტი დღის წინ ცრემლი მომგვარა „არისტონიუსის ანუ სიყვარულის მონის“ ხელახლა გადაკითხვამ.

მადამ დე მირდოფის და მისი კომპანიონების, ჟორჟ სანდის რამდენიმე რომანის და ჟურნალებში გამოქვეყნებული ბატონ სულიეს ნოველების გარდა, ოცდაათი წლის მერე დაბეჭდილთაგან, თითქმის არავერი წამიკითხავს. ხშირად ვკითხულობ არიოსტოს, რომლის მოთხრობებიც ძალიან მომწონს. პერცოგინიას სახე გადმოვლებულია კორეფოსაგან (ასე ვთქვავთ, ჩემს სულზე კორეფოს ზემოქმედებით). ფრანგული ლიტერატურის მომავალს მხატვრობის ისტორიაში ვხედავ. ამით ჩვენ შევირდები ვართ პიეტრო კორტინესი, რომელიც სწრაფად მუშაობდა და შთაბეჭდილებების უტრირება სჩევოდა, როგორც მადამ კოტენს, რომელიც ბორომეს კუნძულების სამშენებლო ქვეშ „ამოძრავებს“.

როცა „სავანეს“ ვისწავდი, საჭირო ტონის მისაგნებად ყოველდღიურად ვკითხულობდი „სამოქალაქო სამართლის“ ორ-სამ გვერდს, რათა ძალიან ბუნებრივი ყოფილიყავი. მე არ მსურს მკითხველის სულის ხელოვნური საშუალებებით მოხიზლვა. ეს საწყალი მკითხველი ელოდება ამბიციური სიტყვების ჩაელას, მაგალითად „ქარი ძირფესვიანად თხრის ტალღებს“, მა-

გრამ ემოციური ნამების შენდევ ასეთი გამოთქმები ვეღვა ბრუნდება. მე მსურს, რომ მოსკაზე ფიქრის დროს მკითხველს არ გაუჩნდეს უკმარისობის გრძობა.

მე ვაპირებ ოპერის ფოიეში ერნესტო მეთოხის მიერ ვატრლოოს შემდეგ პარიზში საჯამუშოდ გაგზავნილი რასი და რისკარა გამოვიჩინო. ამერიიდან ჩამოსული ფაბრიციო შეამჩნევს მათ იტალიურ გამოხედვას და მილაპერ გამოითქმას, რაც ამ მზევრავებს სხვათაგან შეუმჩნეველ ჰგონიათ.

მთელი ქვეყანა მეუბნება, რომ უნდა გავსაჯავრო პერსონაჟები, რომ „სავანე“ ჰვავს მემუარების და რომ გმირები ჩნდებიან საჭიროების მიხედვით. ჩემი ეს ნაკლი უპატივბელი სულაც არ მგონია. განა არ აღენერე ფაბრიციის ამბავი? შეუძლებელია კეთილი აბატი ფლანგის მთლიანად გაქრობაც, მაგრამ მე მას შეეპაცორებ. ვფიქრობდი, რომ ისეთი პერსონაჟებიც საჭიროა, რომლებიც, მართალია, არას აკეთებენ, მაგრამ ეხებიან მკითხველის სულს და თხრობას ანიჭებენ რომანის იერს.

აღბათ ამპარტავენების ურჩხულად წარმოვიდგები. რაო, რას იტყვის თქვენი შინაგანი ხმა: ამ ცხოველს, ვისთვიხაც ჩვენს დროში უმადალიო, ანხელა რამე გავაყუევ და ის კიდევ უკმაყოფილოა, სურს მის სტილსაც შევასხა ხობტა? მაგრამ ხომ არაფერი არ უნდა დავუშალოთ ჩვენს ექიმს, ზოგჯერ მოითხედი საათის განმავლობაში ეფიქრობ, სადა დაესვა ზედსართავი სახელი, არსებობის წინ თუ უკან. ვცდილობ, მართლად და ნათლად ვილაპარაკო იმაზე, რაც ჩემს გულში ხდება. მე მხოლოდ ერთ ნესს ვცნობ: ვიყო ნათელი. თუ ნათელი არ ვიქნები, მთელი ჩემი სამყარო არარაობად იქცევა.

მე უნდა ვილაპარაკო იმაზე, თუ რა ხდება მოსკას, პერცოგინიას, კლელიას სულთა სიღრმეებში. ეს ის ქვეყანაა, სადაც ვერ შეაღწევს გამდიდრებულების, ისეთების, რიგორცაა, ლათინისტი, ზარაფხანის დირექტორის, ბატონ გრაფ დე რუახის, აგრეთვე ბაყლები და დარბაისელი ოჯახის უფროსების მზერა. (წარმოვიდგინოთ, რომ მე მაქვს იშვიათი პრივილეგია მსგავსად ლამაზად წერის კორიფებისა) მე რომ სიღრმისეულ სიძულველს მივუშაგო ამ ნაქები სტილის ბუნდოვნებაც, ველარვინ ჩასწავდება პერცოგინიას ბრძოლას ერნესტო მეთოხის წინააღმდეგ.

ბატონი დე ვ...-ს და ბატონი ვ...-ს სტილზე ვიტყვი:

1) ბერი პატარა დიდებული რამ, მაგრამ სათქმელისთვის არას მომცემი. (როგორც ოზონისა და კლოდიანის სტილი.)

2) მრავალი საყურადღებო მომცრო ღრმული. იქიდან გამომდინარე, რომ ნახევრადბრიყვები თანდათან მრავლდებიან, მცირდება ფორმის ნილიც, „სავანე“ ქალბატონ სანდს ფრანგული მოზღვას ყადაღე რომ

გადაეკეთებინა, მისი ნარჩუნება გარდაუვალი იქნებოდა, ამასთან, იმას, რაც ორ ტომში მოვათესეს, სამი ან ოთხი ტომი დახსირდებოდა. დაფასეთ ეს მოზღაღებება.

ნახევარბრიყვს მალლა აუტაცებია ყველაფერი რასი-
ნის ლექსების შესახებ, რადგან მას ესმის, რო ეს ერთი
დაუმთავრებელი ტაეპია, მაგრამ დღითიდღე ლექსის
ნილი სურ უფრო ნაკლებად მნიშვნელოვანი ხდება რასი-
ნის შუფასებისას. საზოგადოებას, რომელიც უფრო მრავ-
ალრიცხოვანი და ნაკლებად ცხვარი ხდება, სურს მეტი
ნამდვილი პატარა ნანარმოები ვნებასა და ცხოვრებისეულ
სიტუაციებზე.

რამდენი ვოლტერი, რასანი, ყველანი, გარდა კორნელი-
სა, გამხდარან იძულებული რითმის გამო ლექსის ქულები
მოექსოვათ. რა გამოვიდა? ეს ლექსები იკავებენ ადგილს,
რომელიც სამართლიანად ეკუთვნოდათ პატარა, ნამდვილ
ქმედებს.

ორმოცდაათ წელიწადში ბატონი ბინიანი ანუ პროზის
ბინიანები ისე მომბაზრებდნენი გახდებიან თავიანთი ელ-
ფვანტური, ყველა სხვა ღირსებას მოკლებული ქმნილებე-
ბით, რომ ნახევარბრიყვები გასაჭირში ჩაცვივდებიან. მათი
ამაოება მოითხოვს, რომ ვამუდმებთ ილაპარაკონ ლიტ-
ერატურაზე და მოაზროვნებს ჰგავდნენ. რა დემარათე-
ბით მათ, როცა აღარ შეეძლებათ, ფორმას მიეჯაჭვონ?
მამინ დაამთავრებთ იმით, რომ ვოლტერს აქცევენ ღმერ-
თად. ამგვარი სულისკვეთება ორას წელზე მეტხანს არ
გრძელდება. 1978 წელს ვოლტერი იქცევა ვუატიურად,
„მამა გორიო“ კი მუდამ „მამა გორიოდ“ დარჩება. შესა-
ძლოა მათთვის სათაყვანებელი წესების გარეშე დარჩე-
ნილი ნახევარბრიყვები ისეთ შავ დღეში ჩავარდნენ, რომ
აღვილი შესაძლებელია, მოზღვრდე ლიტერატურა და
ღვთისმოსავებად იქცენ. ყველა პოლიტიკური კეკლუცი
და მათი დეკლამაციურ-მაქებარი ტონი 1880 წელს უკვე
მოყრიტებული იქნება და ალბათ მხოლოდ მაშინლა შეი-
ძლება დადგეს „სავანის“ ნაკითხვის დრო.

ვიმეორე. რომ ფორმის წილი დღითიდღე მცირდება.
აი, პოეში. წარმოიადგინეთ 1780-1840 წლების საფრანგეთის
ისტორია, პოემის მაღალფორმირებით დაწერილი. მას იმ
შემთხვევაშიც წაიკითხავდნენ, კილოკავზეც რომ ყოფილ-
ყოფი შექმნილი. „სავანე“ „სამოქალაქო სამართლის“ მსგავსი
ენით დაწერა. შევეცდები შევასწორო სტილი, რადგან იგი
ისე გემოთირებათ, მაგრამ ეს ძალზე მტანჯველი იქნება
ზემოთის. არ მიყვარს მოდური სტილი, ვერ ვიტან. მე ესე-
დავ კლოდიანებს, სენეკებს, ოზონებს. მთელი წელია ჩამ-
ოხინივებ, რომ საქორაო მკითხველის მოქანცვა პეიზაჟის,
ტანსაცმლის და ა.შ. აღწერილ. ასეთმა რამებმა სხვებთან
კომპარირებს თავი. ვაჭარებ.

რაც შეეხება დღევანდელ წარმატებას, ამაზე მე ვერც

კი ვიოცნებები „რევიუ პარიზიენის“ გარ-
რეშე, რადგან ჯერ კიდევ თხუთმეტწლიან
წინ ჩემთვის თქვი: „ავადმიტისს...“
ძლებოდა გავმხადარიყავი. თუკი საზოგადოებ-
დი ხელს მადმუაზელ ბერტენისა (წიგნორი
ვიქტორ პოუგის სიტყვებზე დაწერილი ოპ-
ერისა „ესმერალდა“), რომელიც კვირაში
სამჯერ შემამებად“. როცა საზოგადოება
აღარ იქნება მიჯაჭვული მდიდრებზე, რომ-
ლებიც საკმაოდ საზოზლარნი არიან, შეწყ-
ვეტს მუხლის მოდრეკას არისტოკრატის
ჟურნალის წინაშე. 1793 წლამდე კეთლ-
მოზილი საზოგადოება იყო წიგნების ნამ-
დვილი მსახული. ახლა მას ეზმანება 1793
წლის დაბრუნება, თან უმინია, ის ვეღარ
შეიძლება იყოს მსახული. იხილეთ კაპალო-
ვა, რომელსაც წიგნებით მოვაჭრე წინადა
თობა აქვიწილის მასლობლად სათავაზობს
მეზობელ დიდებულებს. ეს ის არგუმენ-
ტია, რომელმაც ყველაზე უკეთ შემამალე-
ბინა, შევეცუებოდა იმას, რომ შეუძლებელია
მოვეწრო ამ მხადლებს და უსაქმურობით
გამოთავყვანებულეს.

მე სულაც არ შემიქმნია ასლი მეტერ-
ნისისა, რომელიც უკანასკნელად 1810 წელს
ენაზე სინ-კულში, როცა ის ატარებდა მამინ
ისე მშვენიერი ს...-ს თმისსამავრა. სულ
არ მადარდებს, რა მოხდება. ფაბალისტი გახ-
ლავარა და ჩემთვის ვარ მიყუყული. ვოცნე-
ბომ იმაზე, რომ იქნებ 1860 ან 1880 მოვიდეს
გარკვეული წარმატება. მაშინ ძალიან ცოტას
ილაპარაკებენ ბატონ მეტერნისზე და კიდევ
უფრო ნაკლებს - პატარა მთავარზე. ვინ
იცის, ვინ იყო ინგლისის პრემიერ-მინისტრი
მალერბის დროს? თუ საუბედუროდ, მაინც
და მინც, კომიკულს არ ნავასყდები, მაშინ
ყინძე სრულიად უცნობი შემრჩება ხელს.

სიკვდილი ცვლის ამ ხალხს როლსა და
შინძენელობას ჩვენითვის. სანამ ცოცხლები
არიან, მათ ყოველგვარი ძალმოსილება
აქეთ ჩვენს სხეულებზე, მაგრამ სიკვდილი-
ისთანავე საშუდამო დაიწყებაში იძირები-
ან. ვინ ილაპარაკებს ბატონ დე ვილელზე
ან ბატონ დე მარტინიაზე ასე წლის მერე?
ბატონი დე მეტერნისი შეიძლება გაადარჩეს,
თუკი კარგად დაწერილ მემუარებს დაავი-
ტრეებს, მაშინ, როცა „კომიკური რომანი“

დღესაც ისევე მნიშვნელოვანია, როგორც 1980 წელს იქნება. ეს საკარონმა გაგვაცვინო მისი დროის როტშლდი, ბატონი დე მონტორონი, რომელიც ასევე კორნელის პროტექტორად შემოგვრწა იმ ორმოცდაათი ლუდიდორის წყალობით, რომელსაც მას უბოდიდა.

თქვენ, როგორც საქმეში ჩახედულმა კაცმა, ტუტტინად შენიშნეთ, რომ „სავანეს“ არ შეეძლო, შეეტია საფრანგეთისა და ესპანეთისნაირი დიდი სახელმწიფოებისთვის. რჩევითა მხოლოდ გერმანიისა და იტალიის პატარა მთავრები, მაგრამ გერმანელები ისე ქედმოდრეკილი არიან კანონის წინაშე, ისე სწორბაზოუნები, რომ შე, ვინც რამდენიმე წელი გავატარე მათთან, გულარძინლოების გამო უკვე დავიფიხნე მათი ენა. თქვენ ხედავთ, რომ არ შეიძლება ჩემი პერსონალები გერმანელები ყოფილიყვნენ. თუ თქვენ გაპყეებით ამ აზრს, მიიხზვდებით, რომ ხელი მიბიძგებდა ჩამქრალი დინასტიის, ფარნეზეკენ, რომელიც წინაპრების დიდსულდონების წყალობით ნაკლებად ბნელი იყო სხვა ჩამქრალ დინასტიებთან შედარებით. (...)

იმედი მაქვს, რომ ამ მიძღვნას ორჯერ ნაკითხავთ. თქვენ ჰრძინათ, ბატონო, რომ არ იცით ინგლისური. პარიზში ამჟამად უოლტერ სკოტის ბურჟუაზიული სტილი სუფევს ჟურნალ „დებას“ რედაქტორის, ბატონ დ...ს წონიან პროზაში. ბატონ უოლტერ სკოტის სტილი ელევანტურობას მოკლებული და პრეტენზიულია. მოსჩანს ჯუჯა, რომელსაც თავისი სხეულის უმცირეში მტრების დაკარგვაც არ სურს.

ახლა ებედავ, გამოგიტყდეთ, რომ თქვენი ეს საოცარი სტატია, რისი მსგავსიც არასოდეს არავის ღირსებას სხვა მწერლისგან, სულ სცილით წავიკითხე. როგორც კი ცოტაოდენ ქებას ნავანყებობდი, ეხედავდი ნაღმებს, რომლებსაც მეგობრები ამის კითხვის დროს გაამზადებდნენ.

ასე ცუდად ვერ, როცა მალაგონიერ კაცს მიგმართავ. ამ დროს ჩემი აზრები, ისე სწრაფად იღვიძებენ, რომ მიძულდებიან, ხელახლა გადავწერო წერილი.

განმარტებანი

„კლევის პრინცესა“ - მაადმ დე ლაფაიეტის (1654-1690) რომანი. გამოქვეყნდა 1678 წელს.

ვილმენი - (1790-1870) - უნივერსიტეტის პროფესორი, აკადემიკოსი და პოლიტიკოსი, ერთხანს განათლების მინისტრად გახლდათ.

„ინდიელის ქოხი“ - ბერნარდერ დე სენ-პიერის (1737-1814) რომანი. გამოქვეყნდა 1808 წელს.

ლა არაი, ფან-ფრანსუა - (1739-1803) ლიტერატურის კურსის შემდგენელი.

სენ-სირი, გუვიონ დე - (1764-1830) ნაპოლეონის იმპერიის მარშალი. რესტავრაცია დროსაც თვალსაჩინო თანამდებობებზე იპაეა.

ვენელონი - (1651-1715) მწერალი, ლუი მეოთხემეტას შვილიშვილის აღმზრდელი, „არისტონუსი ანუ ალანის მოხა“ მისი ერთ-ერთი იგავი.

სული, ფრედერიკ - (1800-1847) ფრანგი ნოველისტი.

პიერ დე კორტონე - (1596-1669) ალორძინების ხანის იტალიელი მხატვარი.

კორეუო, ანტონიო ალგერი - (1489-1534) ალორძინების ხანის დიდი იტალიელი მხატვარი.

მადამ კოტენი - (1770-1807) ფრანგი მწერალი ქალი.

ბორიეს კუნძულები - იტალიის კუნძულები მავორენ ტბაში. სახელწოდება უკავშირდება ცნობილ ლომბარდიულ ოჯახს, რომელმაც მეთაორმეტე საუკუნეში დაიპყრო ეს კუნძულები და დღესაც მის საუკირობაშია. უფრავ ტურისტს იზიდავს.

ამიენი - ქალაქი საფრანგეთში.

ბინიანი, ან - (1795-1861) ფრანგი ლიტერატორი, პოეტი, „სომეროასის მთარგმნელი. 1822-1849 წლებში 35 სხვადასხვა პრემია მიიღო. მისი დაუცხრომელი სწრაფვა ვილდოებისკენ თანამედროვეთა ირონია იწვევდა.

ეუბატური, ვენსან - (1597-1648) ფრანგი პოეტი, პრეციოზული ლიტერატურის ცნობილი წარმომადგენელი.

ოზონი - (309-394) ანტიკური ხანის პოეტი და მწერალი.

კლოდიანი - მესხეთე საუკუნის ლათინი პოეტი.

ლუიზ ბერტენი - (1805-1877) ჟურნალ „დებას“ დამფუძნებლის ქალიშვილი, პოეტის მეგობარი, მუსიკოსი, რომელსაც აუასებდნენ დიდი კომპოზიტორები: ბერლიოზი, ლისტე და შერერბერი.

სენ-კლუ - პარიზის გარეუბანი, სადაც მდებარეობდა ნაპოლეონის რეზიდენცია.

მალგრეზი, ფრანსუა - (1555-1628) ცნობილი ფრანგი პოეტი.

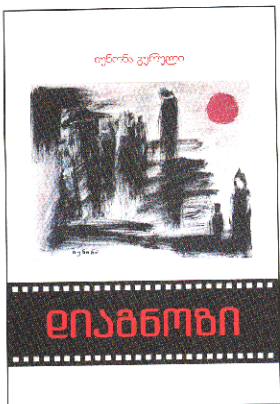
ვილელი, ფან-ბატისტ, მარტინიაკი ფან-ბატისტ - სტენდალის თანამედროვე ფრანგი პოლიტიკოსები.

სკარონი, პოლ - (1610-1660) ფრანგი მწერალი.

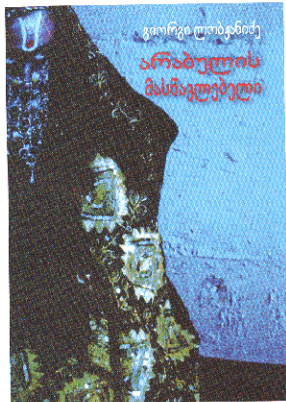
ფრანგულიდან თარგმნა ბადრი თევზაძე

გამომცემლობა „საუნჯე“ გთავაზობთ წიგნებს

ქართული
ბიბლიოთეკა

იკონონ გურული

გიორგი ლოშაძე

ქურნალი „ახალი საუნჯე“ 2015 წლის ბოლომდე
შეგიძლიათ გამოიწეროთ ელვა.GE-ზე

თითო ნომრის ფასი - 2 ლარი

მის.: ქ.თბილისი, იოსებძის ქ.49

elva@elva.ge

ტელ.: (+995 55 32) 2-38-26-74; 2-38-26-73;

2-38-26-76; (+995 55 32) 38-08-774

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՏՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՆԵՍԻՆ

Երևան
ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵ
770154984002
8466-4210 NSSI